Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Diṿan le-Rabi Avraham ben ʿEzra

Ibn-ʿEzra, Avraham Ben-Meʾir
אבן עזרא, אברהם בן מאיר

Frankfurt am Main, 1886 = 646

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9226

Visual Library

№ 9

35—

Veitel Heine Ephraim'sche
Lehranstalt
Beth-Ha-Midrasch
Berlin

DIWÂN

des

ABRAHAM IBN ESRA

mit seiner Allegorie

HAI BEN MEKIZ.

Zum ersten Male

aus der einzigen Handschrift, mit erläuternden Anmerkungen

herausgegeben

von

Dr. Jacob Egers.

BERLIN 1886.

In Commission:
J. Kauffmann in Frankfurt am Main.

דיואן

לרבי

אברהם בן עזרא

ובתוכו אגרת חי בן מקיץ.

הוציאו לאור ראשונה

על פי

כתב יד אחד ואין שני עם הגהות והערות

עקיבא בן מהו׳ **יוסף איגר** ז״ל.

בערלין תרמ״ו.

בדפוס של צבי הירש איטצקאווסקי.

UNIVERSITÄT POTSDAM
Universitätsbibliothek
1772

Seinem verehrten Lehrer und Freunde

Herrn Dr. Moritz Steinschneider

zum siebzigsten Geburtstage

30. März 1886

in liebevoller Verehrung

zugeeignet

von

Jacob Egers.

אל נהרי טובו   נהרו חכמים
עד כי יקנאו בו   כוכבי מרומים
פיהו ומכתבו   אותות עצומים.

Diwân des Abraham Ibn Esra.
No. 195, v. 12—14.

Verehrter Herr!

Sie haben mit einer mich wahrhaft rührenden Theilnahme die Liebe zur Wissenschaft in mir geweckt. Sie haben mich mit stets gleicher Freundlichkeit unterwiesen und mir die Schätze Ihrer kostbaren Bibliothek, durch Ihre handschriftlichen Bemerkungen wesentlich bereichert, zugänglich gemacht. Ich fühlte mich bei Ihnen jederzeit heimisch, würde aber ein Unrecht begehen, wollte ich nicht in dieser Beziehung auch Ihrer edlen Gattin gedenken, die durch ihr geistvolles und herzgewinnendes Wesen Ihr hochgeschätztes Haus mir stets so angenehm machte.

Sie werden es natürlich finden, dass ich Ihnen heute mit den innigsten Wünschen nahe. Tiefempfundene Dankbarkeit führt mich zu Ihnen. Ich glaube, sie nicht besser bethätigen zu können, als wenn ich die erste grössere Frucht meiner Studien Ihnen mit der Bitte vorlege, dass Sie ihr dieselbe wohlwollende Beurtheilung und dieselbe Nachsicht schenken mögen, die Sie mir liebreich gönnen.

Zugleich bin ich beauftragt, Ihnen die Betheiligung des Herrn Professor Dr. David Kaufmann an dieser Ausgabe, nämlich die Durchsicht und Uebersetzung des arabischen Textes, als eine Huldigung zu bezeichnen, die er zum heutigen Tage dem gefeierten Jubelgreise darbringt. Vereint mit ihm wünsche ich, dass Ihnen die Frische, deren Sie sich zu erfreuen haben, noch viele Jahre hindurch, zur Bereicherung der Wissenschaft, die Ihnen so Vieles verdankt, im Kreise der werthen Ihrigen beschieden sein möge.

Gott erhalte Sie!

Ihr Sie dankbar verehrender

Jacob Egers.

Berlin, den 30. März 1886.

Vorwort.

Gerade jetzt, wo durch die Herausgabe des Briefwechsels zwischen Luzzatto und Rappoport, die von letzterm abgewehrte Verunglimpfung des Abraham Ibn Esra wieder in das Gedächtniss gerufen wird, gereicht es mir zu einer besonderen Befriedigung, in einem reinen, ungetrübten Spiegelbilde die ganze Herrlichkeit seiner Seele vorzuführen. Es geschieht dieses durch die Veröffentlichung seines Diwâns. Wie könnte man einen Menscheu genauer kennen lernen, als wenn man Gelegenheit hat, ihn in den verschiedensten Lebensbeziehungen, in seinem Verkehr mit Freunden, in seinen häuslichen Verhältnissen, in seiner Stellung zu Gott und seiner heiligen Lehre kennen zu lernen. Für seinen jovialen, kindlichheitern Verkehr mit seinen Freunden, verweise ich auf die Correspondenz (No. 18) zwischen ihm und Josef ibn Zaddik, der es sich gewiss nicht hat träumen lassen, dass er nach mehr denn 700 Jahren noch als ein Schelm sich wird ertappen lassen. Einen launigen Ton schlägt er auch, (No 196), im Eingange des Gedichtes an Josef b. Amran an. In ernsterm Tone gehalten ist No. 195, aber der Schluss wohl nicht ohne angenommene Grandezza, und gegen Samuel ibn Gami' sehen wir (p. 144 f.) bei aller Verehrung, die ihm gezollt wird, eine spielende Weise angewendet. In Betreff seiner häuslichen Verhältnisse wird es uns beschieden, mit schmerzlicher Bewunderung einen Blick in die Tiefen seines aufgewühlten Seelenlebens zu thun. Es handelt sich um den ergreifenden Weheruf — No. 203 und 205, wozu der Nachtrag zu vergleichen ist — beim Uebertritt seines Sohnes zum Islam. Wir glauben einen Laokoon vor uns zu sehen, dessen Seelenadel seinen Schmerz verklärt. Abgesehen von einer Reihe von unterhaltenden Räthselaufgaben, die wohl seiner Jugend angehören und bei einem Manne von arabischer Bildung nicht fehlen dürfen, finden wir fast ausschliesslich synagogale Poesien, denen selbst seine Alle-

gorie, Hai ben Mekiz (p. 139 ff.) nicht fern steht, da sie gerade wie Gabirol's כתר מלכות zur Verherrlichung Gottes gedichtet ist. Selbst die Beschreibung einer Seefahrt (No. 185) lässt die Synagoge nicht ausser Acht. Denn gegen Ende derselben hören wir von den Lippen des Dichters:

השואל לצאת אל אדמתך
אעבדך גם אודך בעדתך.

Wir erfahren also sogar, dass die ganze, wie es scheint, verfehlte Seereise, zu einem gottesdienstlicheu Zwecke unternommen war. Wir erkennen, dass er die bezeichnete Art von Dichtungen mit Vorliebe pflegt, und werden mit Recht daraus schliessen, dass er eine religiös angelegte Natur war. Sachs hebt (Religiöse Poesie, p. 350) unter den Gedichten, die „eine so tiefe Anhänglichkeit an den Väterglauben und eine solche Verehrung für die Vollkommenheit und beseligende Kraft der jüdischen Lehre athmen", das mit

אסיר תקוה שמע מצוה לחפשי תשלחך

beginnende hervor.

Diese, neuerdings, nach Luzzatto's Copie, aus Machsor Vitry, woher Sachs sie kannte, in טל אורות p. 56 mitgetheilte sinnige Betrachtung, erhält im Diwân (No. 121) einen besondern Reiz durch die Vollständigkeit uud daher Gleichmässigkeit der Strofen, mit der sie uns aufbewahrt ist. Dazu kommt noch gleich zu Anfang beim zweiten Buchstaben des zweiten Wortes eine kleine Abweichung. Es steht nämlich תאוה. Diese grundlegende, in der Dichtung selbst weiter ausgeführte Erkenntniss aber ist es, die derselben den rechten Werth verleiht. „Und das Gesetz nur kann uns Freiheit geben," sagt Goethe. „Des Gesetzes strenge Fessel bindet nur den Sklavensinn, der es verschmäht", sagt Schiller. Diese Sentenz ist es, die hier an die Spitze gestellt wird. Gute Lesarten bietet die Handschrift, die, wie mir der sachkundige Meister sagt, aus dem 15. Jahrhundert stammt, überhaupt viele. Nur mit Rücksicht hierauf habe ich so manches anderweit zugängliche Stück vollständig abgedruckt. Freilich, wo der Inhalt besondere Schwierigkeiten bietet, wie bei theosophischen oder astronomischen Betrachtungen, ist der Text nicht ganz zuverlässig. In solchen Fällen habe ich eine Erklärung gar nicht versucht. Denn ich habe es als Herausgeber nur für meine eigentliche Aufgabe gehalten, einen möglichst vollständigen und correkten Text zu liefern. Darum habe ich mir aber grosse Mühe gegeben, den an vielen Stellen undeutlich gewordenen, abgesprungenen oder verwischten Text richtig

zu lesen und durch Nachforschungen in Handschriften und seltenen Ausgaben nachzuhelfen. Wie weit das geschehen ist, davon wird der geehrte Leser sich selbst überzeugen

Für jede durch eine viereckige Klammer, wie es gleichfalls im arabischen Texte geschehen ist, bezeichnete Einschaltung, ist im „Nachweis und Nachtrag“ am Schlusse dieses Buches — ebenso für die Varianten, welche ich nur aufgenommen habe, wenn sie als Verbesserung erschienen, — der Belag zu finden. Wo ich eine Conjectur gegeben, ist sie mit einem Fragezeichen versehen worden. Den Diwân des Abr. b. Esra hatte man bis kurz vor dem Auftauchen dieser Handschrift, die einzige, die zum Vorschein gekommen ist, für verloren gehalten. „Von seinem Diwân hat sich nichts erhalten,“ sagt Zunz, Literaturgeschichte der synagogalen Poesie, S. 208. In gleicher Weise äussern sich Geiger und Luzzatto, ersterer (S. 172 Anm.) in seinem „Diwân des Castiliers Juda ha-Levi, letzterer in der Vorrede zu dessen שירי קדש, S. 5. Erst durch Angaben in den neuerdings zu Tage geförderten Siddurim aus Jemen (vgl. Steinschneider, Hebr. Bibliogr. XIII. 72 und Verzeichniss der Berliner Handschriften, S. 71,) wurde seine Existenz constatirt. Die Königliche Bibliothek in Berlin hat seit 1881 das Glück, ihn zu ihren Schätzen zu zählen. Die Handschrift stammt, wie nach dem Vorangehenden zu erwarten, aus Jemen, und ist von Shapira, auf Steinschneider's Betrieb, der ihre Bedeutnng alsbald erkannte, angekauft worden. Eine gefällige Hand, Quadratschrift, ist nur leider an verschiedenen Stellen, wovon schon gelegentlich die Rede war, der Text verwischt oder abgesprungen, das Pergament, welches, wie man sieht, den zerstörenden Einflüssen schutzlos preisgegeben war, zerrissen, zerfetzt oder zersetzt. Weiteren Unbillen vorzubeugen, ist natürlich von der Königlichen Bibliotheksverwaltung Sorge getragen worden. Der Diwân, dem in dem mit Nr. 1233 bezeichneten Codex, 27 Centimeter lang und 19, 5 breit, mehrere schlecht erhaltene „Pforten“ aus Mose b. Esra's Tarschisch voran geht und eine Auslese aus Abr. b. Chalfon's Diwân nebst anderen Dichtungen folgt, füllt 24¼ Blatt oder 97 Columnen. Denn auf Halbseiten, deren jede im Durchschnitt 30 Zeilen enthält, ist das Werk mit Accuratesse aufgetragen. Allerdings ist es nicht der ganze Diwân, denn es fehlen eine Anzahl Blätter. Wie viel Gedichte auf solche Weise abhanden gekommen, lässt sich leicht wahrnehmen, weil dieselben vom Schreiber numerirt worden sind. Mit No. 2 der Edition beginnt die Zählung, die zunächst regelmässig bis 20, dort כ״, fort-

geführt wird. Da bricht der Text mit dem Schlusse der dritten Zeile am Ende eines Blattes ab, und wir merken sofort an dem Custos, der in der Regel von einem Blatte zum andern hinüberleitet, dass eine Lücke ist. Eine Nummer hat erst 23 wieder und zwar כ״ז; 21 hat keine weil darin nur die Schlusszeile des ersten der uns erhaltenen Räthsel geboten wird. Warum aber auch 22 nicht, ist selbst ein Räthsel, das nicht ohne Nachfolge bleibt, denn von 26 bis 46, mit ל׳ bezeichnet, fehlen die Nummern. Dann geht es regelmässig fort bis 58 (ט״ל), dessen 5 letzte Verse ich ergänzt habe. 59 hat keine Nummer, weil der Anfang fehlt. 60 ist מ״ו, bei 65 (נ״א) bricht der Text wieder ab, nur die ersten drei Reihen sind da, aber eine Befriedigung gewährt, wie bisher, der angegebene Custos, er stimmt mit der Ergänzung. 66 hat noch keine Nummer. 67 ist נ״ח. Es geht weiter bis No. 80 (ע״א), die ein Torso ist. 81 u. 82, die zu vereinen sind, noch ohne Nummer. 83 mit פ׳ bezeichnet. So weiter bis 136, קל״ד, mit Uebergehung der Ziffer קי״ט; 137 fehlt noch die Nummer, 138 ist ק״ן gezeichnet. So wird fortgefahren bis 145 (קנ״ז), Cust. ארח. 146 ohne Nummer, 147 = קס״ו. Weiter bis 168 = קפ״ט, mit Cust. אמרה. Es folgt (קצ״ט) 169—183 (רי״ג), Cust. הרים. 184 hat keine Nummer; 185 = רכ״ח. 187. (ר״ל, Cust. למעונך. 188 ohne Nummer; 189 = רמ״א. Ohne Unterbrechung laufen die Ziffern bis 242, רצ״ג. Wir würden רצ״ד erwarten, aber 223 ist mitzuzählen, vergessen worden, obgleich als ein neues Stück sich abhebend durch die Ueberschrift וקאל איצא נ״ע. Eine solche steht über jeder Nummer, während in der vorliegenden Ausgabe nur diejenigen mitgetheilt sind, an die sich irgend ein Interesse knüpft.

Ohne ersichtlichen Grund hört von da ab die Zählung auf; es mögen die folgenden 19 Gedichte — von Hai ben Mekiz abgesehen — später nachgetragen sein. Unter den gezählten fehlen 82.

Die Anlage der Dichtungen, besonders den Strofenbau, anschaulich hervortreten zu lassen, hat sich der Schreiber angelegen sein lassen, und ich bin ihm darin gefolgt. Das Akrostichon, mit dem so ziemlich alle seine religiösen Poesien gezeichnet sind, fällt auf diese Weise leicht in die Augen, und ist deshalb von ihm ebensowenig wie von mir hervorgehoben worden. Punktirt hat er den Text nur an einzelnen, zum Theil ganz harmlosen Stellen, immer aber dem Sinn und Zusammenhang gemäss. Zeichen, die er an Stellen anbringt, wo ihm der Text verdächtig erscheint, habe ich am betr. Orte angegeben. Für die in dieser Ausgabe vokalisirten

Stellen übernehme ich die volle Verantwortung. Eine vollständige Punktation zu ersparen, habe ich soweit es anging, das Metrum angegeben. Allerdings ist die Annahme eines solchen öfter täuschend, und es wird, wo vorhanden, nicht immer durchgeführt. Zu beachten ist in dieser Beziehung Zunzens Bemerkung Synagogale Poesie 219: „In dem eigentlichen Piut haben weder Gabirol noch seine Nachfolger des Metrums sich bedient; man beschränkte sich auf eine Regelmässigkeit der Silbenzahl, die bisweilen dem Metrum nahe kommt.“

Wo vom Sammler der Anfang eines Gedichtes, darunter, wie er ja selbst in der Einleitung zum zweiten Theile p. 13 f. angiebt, auch solcher, die im Diwân selbst vorkommen, zur Angabe einer Melodie oder eines Metrums, z. B. der No. 113 für 93, der No. 197 für 117, angeführt wird, habe ich denselben stets beigefügt. Zwar habe ich gefunden, dass das Metrum öfter nicht stimmt, aber mir kam es auf das litterarhistorische Interesse dabei an. Es sind so manche darunter, die gänzlich unbekannt sind, deren Alter also dadurch bezeugt wird, andere können zur Feststellung der Lesart dienen u. dgl. mehr; hinzutritt, dass ich die HS. getreu wiedergeben wollte. Die arabischen Angaben in dieser Beziehung sind, weil für gegenwärtigen Zweck zu weit abliegend, fortgelassen worden. Dagegen ist die arabische Einleitung zum ganzen Werke sowie zu den einzelnen Theilen und Capiteln nebst den Ueberschriften über den einzelnen Stücken, soweit sie beachtenswerth sind, von Professor Dr. David Kaufmann in Budapest mit vieler Sorgfalt behandelt und, was dem Werke zur besonderen Zierde gereicht, so dass ich ihm zu grossem Danke dafür verbunden bin, mit einer deutschen Uebersetzung versehen worden. Verpflichtet fühle ich mich auch dem Herrn Professor Dr. J. Barth hier, der bei der Correctur und Durchsicht des arab. Textes in liebenswürdigster Weise hülfreiche Hand geleistet hat.

Den ergebensten Dank statte ich an dieser Stelle der Verwaltung der hiesigen Königlichen Bibliothek ab, die mit grosser Zuvorkommenheit die andauernde Benutzung dieser und vieler anderen einschlägigen Handschriften mir gestattet hat. Desgleichen wurde mein Unternehmen in London bei Benutzung des British Museum sowie der Bodleiana in Oxford gefördert, wofür ich hiermit meinen Dank ausspreche. Auch die Stadtbibliothek in Hamburg und die des jüd.-theol. Seminars in Breslau haben, was ich dankbar anerkenne, mir genützt. Von Privatpersonen war es besonders Herr Dr. A. Berliner hier, der mir vornehmlich in werthvolle Hand-

schriften aus Herrn Halberstam's Besitze, wofür ich beiden den besten Dank ausspreche, und auch in seltene Ausgaben einen Einblick gestattete.

Ich bin bei meiner Sammlung natürlich auch auf viele religiöse Dichtungen Ibn Esra's gestossen, die sich nicht im Diwân befinden. Ich habe dieselben copirt und gebe das Register, auch derer, die ich nicht selbst gesehen habe, sondern nur aus Verzeichnissen von Zunz, Luzzatto, Landshuth u. a. kenne, am Schlusse dieses Buches, insbesondere deshalb, weil ich entschlossen bin, wenn mich die Aufnahme des Diwâns dazu ermuthigt, der Vollständigkeit wegen, diese Sammlung fortzusetzen und herauszugeben. Ich bitte deshalb behufs Ergänzung u. s. w. um gef. Mittheilungen. Diesem Supplementsbande würde ich dann eine Einleitung in die Poesien des Abraham ibn Esra hinzufügen.

Vorläufig genügen die mitgetheilten Poesien, Ibn Esra als einen Mann von gottgeweihtem Sinn zu erkennen und an seinen Schöpfungen sich zu erbauen.

Berlin, den 26. März 1886.

Dr. Jacob Egers.

Einleitung

[des Sammlers zu Ibn Esra's Diwân.]

...[ל]חנה לאכת̇ר אלשערא דון קרוצ̇הם. פהאך [מנ]ט̇ומאת אבהי מן מנט̇ום
אלשד̇ור ומנת̇וראת [א]זהי מן נת̇ור אלמנת̇ור תרוקך חסני ותרועך מעני ותגלו
צדא אלאד̇האן ואלכ̇ואטר ותניר חנדס אלאבצאר ואלבצאיר גואהר מן אבכאר
לפט̇ ועונה יקצר ענהא נאת̇ר ומקצר. פמן תחקק ונוד שי מנהא כ̇ארגא ען הד̇א
אלמגמוע פלילחקה פיה ליכון לה נציב פי אלאגר לאני לם אדעי אלחצר. וד̇אלך
ואקואלה רחמה אללה טיארה פרארה לא תקתצר עלי אלאקאמה ולא תת̇בתן פי
ט̇הורהא בזמאן. והד̇א אלתאפה לם אחצלה מנהא אלא בעד אלזמן אלמדיד
ואללאי אלשדיד. ורבמא לם אצ̇ם בעץ̇ אשכ̇אץ̇ אלאגראץ̇ אלי אנואעהא פי
פצולהא לנצבי פי תכרינהא כאלקרובות ונחוהא. ורבמא אורדת פי בעץ̇ פצול
אלג̇ אלת̇אני מן אלג̇ אלת̇אלת̇ שיא תעמדא מני לאנדראגה(א) פי מעאני
תלך אלפצול.

. . . . Es sind dies Poesieen, schöner als aufgereihte Perlen, und Prosastücke, leuchtender denn hingestreuter Schmuck, deren Schönheit dich in Erstaunen, deren Inhalt dich in Verwunderung setzt, die der Einsicht und Erkenntniss den Rost hinwegpoliren und der Augen und Blicke Finsterniss erhellen, Edelperlen von der Rede Auslese, wie sie weder Prosa noch Poesie leistet. Wer nun ermittelt, dass es noch ausser dieser Sammlung Etwas [von Abr. Ibn Esra] gebe, der füge es hinzu, damit er auch einen Theil am Lohne erhalte. Denn ich erhebe nicht den Anspruch auf Vollständigkeit. Es sind auch überdies seine Arbeiten verflattert und zerstreut, lassen sich überhaupt nicht genau feststellen und entbehren auch in Bezug auf ihre Entstehungszeit aller genaueren Angaben. Habe ich doch selbst dieses Wenige erst nach langer Zeit und grosser Beschwerde zusammengebracht. Manchmal habe ich einzelne Stücke bestimmter Dichtungsarten nicht zu ihren Gattungen in die entsprechenden Capitel aufgenommen, weil ich sie nicht aus [dem Zusammenhang] reissen mochte, wie die Keroboth und ähnliche. Wiederum nahm ich zuweilen Etwas aus dem dritten unter die Capitel des zweiten Theils mit Absicht, weil es sich in den Inhalt dieser Capitel einfügt.

ואנא אסאל מן טאלע הדׄא אלדיואן וראי סקמא אן יצלחה אן קדר פאן אכתׄר אלאוראק אלתי כׄרגת מנהא סקימה מכׄרומה. וכאן קצדי נשורהא מן הדׄה אלאוראק בעד דתׄורהא וטׄהורהא בעד אסתתארהא ואקאמה' צורה מנהא עלי מא הי עליה לתכון עתידה ללמטאלעה ואלתהדׄיב ואלתנקיה ואלתשדׄיב. ואדׄא עדת עליהא מטאלעה ועארצׄת בהא מא אגדה מן אלנסךׄ אלמכׄתלפה אצלחת מא אמכנני אצלאחה פיהא.

ומן טען פי נסבה בעץׄ אלאקאויל ען תחקיק פליעלם עליה וישהר באנה דעי פי אלנסב ליס לה פי הדׄא אלדיואן נשב. ועדׄרי פי דׄאלך לאיה לאנה ליס לנא רואיה פי אשעארנא ותצניפאתנא תכסבנא טׄנא קויא פי נסבתהא למן נסבת אליה. בל טרקנא פי דׄלך: אמא מן שהרה נסבתהא למן נסבת לה ואמא מן כון תלך אלאקאויל קד רצע פי אול כל בית או מא נחי נחוה חרפא מן חרוף אסם קאילה והדׄא צׄעיף לגואז אן יכון הדׄא אלאסם איצׄא לגׄיר צאחב הדׄא אלקול. והדׄא כתׄיר אעני אן יכון אסם משתרך לגמאעה שערא. ולקד ראית עדה אקואל כדׄלך וקד נסבת ללמדׄכור רצׄי אללה ענה פכאנת נאזלה ען

Ich bitte Alle, die diese Sammlung lesen und etwas Fehlerhaftes darin wahrnehmen werden, es nach Kräften zu verbessern. Waren doch die meisten Blätter, aus denen dieselbe hervorgegangen, schadhaft und defect. Es war eben meine Absicht, sie aus diesen Blättern zu veröffentlichen, nachdem sie verwischt worden, sie ans Licht zu ziehen, nachdem sie verborgen gewesen, und sie in ihrer vorliegenden Gestalt vorzuführen, damit sie zur Lectüre und Aneinanderpassung, sowie zur Läuterung und Enthülsung bereit seien. Ich selber werde sie, wenn ich sie fernerhin wiederholentlich gelesen und die verschiedenen Lesearten, die ich dabei finde, gegenübergehalten haben werde, soweit ich es vermag, zu bessern suchen.

Wer gegen meine Annahme von der Autorschaft eines Stückes einen begründeten Einwand hat, der belehre nur darüber und beweise, dass es untergeschoben sei und in dieser Sammlung nicht seines Bleibens habe. Mich trifft dabei offenbar keine Schuld! Fehlt es uns doch für unsere Gedichte und Werke an einer Ueberlieferung, die uns in Betreff der anzunehmenden Autorschaft eine sichere Meinung gestattete. Ich habe mich dabei der folgenden Methoden bedient: 1) der allgemeinen Anerkennung der Autorschaft oder 2) der Thatsache, dass am Anfang oder sonst wo in jeder Strophe die Buchstaben des Autornamens eingewebt erscheinen — ein schwacher Beweis freilich, da der Name auch einem andern Autor angehören kann, wie denn in der That häufig mehrere Dichter denselben Namen führen. So fand ich wirklich eine ganze Anzahl von Gedichten unserem Dichter zugeschrieben, die völlig von seiner poetischen

שערה פחדסת אנהא ליסת לה פנפיתהא ען הדא אלדיואן. ואנמא ג̇לט אלנאסב תרציע אסם אברהם פיהא — ואמא מן נפס אלקאיל והוא אקוי אלטרק. וד̇אך אנה לא יכ̇לו שאער אלא פי אלנדרה אן תכון לה מעאן ואלפאט̇ ירדדהא פי מא יקולה ויתלעב בהא ויתצרף פיהא פי מא ינחוה. פאד̇א וג̇ד קול פיה מעאני או לפט̇ מתכרר לשאער מא פליחדס וליג̇לב אלט̇ן אנה לה לא סימא אן רצע פיה אסמה.

ובעד בסט הד̇א אלעד̇ר פלנאכ̇ד̇ פי ג̇מאז[ע? .l] אלשער ותעדאד אלפצול ואקאוילהא מן אלנט̇ם ואלנת̇ר לתסהיל וג̇דאן טאלה̇[ע .l] אלמג̇מוע אלמנג̇מסה פיה ותקליל ענא כאשפיה. ת̇ם אכ̇ד̇ פי ת̇בת אלאקאויל עלי תואלי אלפרהסה[1] ואלנ̇מאז[ע?] אלי אן יחצל אלתמאם ואלאנג̇אז אן שא אללה.

[1] אלפרחסת?

Art abweichen; ich merkte sofort, dass sie ihm nicht angehören können und schloss sie aus dieser Sammlung aus. Man hatte eben durch den Namen Abraham als Akrostichon sich zur Annahme seiner Autorschaft verleiten lassen, — oder 3) des Wesens des Autors, was die sicherste aller Methoden ist. Gewöhnlich hat nämlich — Ausnahmen abgerechnet — jeder Dichter seine Lieblingswendungen und Ausdrücke[1]), die er gern in seinen Gedichten wiederholt, mit denen er spielt, deren er, was immer er auch vorhabe, sich bedient. Findet sich nun ein Stück mit solchen Wendungen und Ausdrücken eines Dichters, dann darf sofort die Ansicht entstehen und sich befestigen, dass es ihm angehöre, besonders wenn das Akrostichon seinen Namen zeigt.

Nachdem ich so meine Rechtfertigung auseinandergesetzt, will ich an die Sammlung der Gedichte herantreten und, um dem Leser der Sammlung das Auffinden des darin Enthaltenen zu erleichtern und den Nachschlagenden die Mühe[2]) zu mindern, die Capitel und die darin vorkommenden poetischen und prosaischen Stücke aufzählen. Darauf will ich die Stücke selber folgen lassen nach der im Index gegebenen Reihe und Ordnung, bis, will's Gott, Vollständigkeit und Abschluss hergestellt ist.

[1]) Auf diese Ausführung beruft sich Jeschua in seiner Vorrede zum Diwan Jehuda Halewi's, s. Geiger, Diwan p. 169 Z. 13 ff.

[2]) Darnach ist Geigers Uebersetzung ib. p. 174 Z. 2 zu berichtigen.

אלגז אלאול.

פי אלשער ותעדיד קטעה.

אלגז אלת̇אני.

פי אלאקאויל אלמנסוגה עלי מנואל מושחאת ואגזאל וג̇יר דאלך וינקסם לפצול:

אלפצל אלאול מנה.

פי מא קאלה נ"ע מן אלאקאויל אלתסביחייה ואלאלאהייה ואלהייה ואלפלספייה.

אלפצל אלת̇אני מנה.

פי אלנדב ואלרת̇י עלי זואל אלדולה ואלתצ̇רע פי אלאקאלה מן תשתת אלגלא ושמאת אלאעדא ואלתעזי במואעיד אלאנביא.

אלפצל אלת̇אלת̇ מנה.

פי מא קאלה מן אלפתיחות ואלקינות לתשעה באב ושמד אלמגרבין.

Erster Theil:

Poesie und Aufzählung ihrer Stücke.

Zweiter Theil:

Gedichte in Form von Muwaschschah und Ghazel[3]) u. dgl.

Dieser Theil zerfällt in:

Capitel 1.

Lobgesänge, theosophische, astronomische und philosophische Gedichte.

Capitel 2.

Trauergedichte und Elegieen über den Untergang des jüdischen Staates, Gebete um die Aufhebung der Zerstreuung des Exils und des Triumphs der Feinde und Tröstung durch die Verheissungen der Propheten.

Capitel 3.

Einleitung und Klagegedichte für den neunten Ab und ob der Glaubensverfolgung durch die Almohaden des Maghreb.

---

[3]) Oder Dschezl; vgl. Geiger, Diwan p. 136 Z. 5.

אלפצל אלראבע מנה.

פי מא קאלה רחמה אללה פי פצ֗ול ואחואל מכ֗צוצה.

אלפצל אלכ֗אמס מנה.

פי מא קאלה מן אלמושחאת אלגזליה ואלמדחיה.

אלפצל אלסאדס מנה.

פי מא קאלה פי אלזהד ואלו[עט֗?] . . . .

אלפצל אלסאבע מנה

פי מא קאלה פי אלנדב ואלרת֗א וד֗כר אלמייל ואלעקבא.

אלפצל אלת֗אמן מנה.

פי מא קאלה מן אלתוכחות ואלסליחות לעשרת ימי תשובה.

אלג֗ז אלת֗אלת֗.

פי אלנת֗ר וינקסם לפצול.

אלפצל אלאול מנה

פי מא קאלה עלי י״י מלכנו ויערף אלקול אלואחד מנה במי כמוכה והו מן קסם אלמסגוע אלמקפי.

Capitel 4.

Gedichte zu besonderen Anlässen und Gelegenheiten.

Capitel 5.

Liebes- und Loblieder in Muwaschschahform.

Capitel 6.

Buss- und [Mahn] . . . . gedichte.

Capitel 7.

Nänien und Elegieen. Von der ewigen Belohnung und Bestrafung.

Capitel 8.

Straf- und Bussgedichte für die zehn Busstage.

Dritter Theil: Prosa.

Dieser zerfällt in:

Capitel 1.

Rythmische gereimte Variation über das Thema: „Der Ewige ist unser König“. Ein Stück davon heisst: „Wer ist Dir gleich?“

אלפצל אלת̇אני מנה.

פי מא קאלה ליום כפור ויסמי קרובות ואכת̇רה מסגוע מקפי איצ̇א.

אלפצל אלת̇אלת̇ מנה.

פי מא קאלה מן אלנת̇ר אלמסגוע ג̇יר אלמקפי. מן ד̇לך רסאלה תכלם פיהא עלי אלעואלם אלת̇לת̇ה עלי טריק אללג̇ז געלהא עלי לסאן מן לם יערף סמאה חי בן מקיץ̇.

אלפצל אלראבע מנה.

פי מא קאלה מן אלנת̇ר ג̇יר אלמקפי ג̇יר אלמסגוע. מן ד̇לך סליחה אולהא אשתחוה אפים ארצה.

Capitel 2.

Meist rythmische gereimte Stücke für den Versöhnungstag, genannt Keroboth.

Capitel 3.

Nichtmetrische Stücke in Reimprosa, darunter die Abhandlung über die drei Welten in allegorischer Form, die er dem Anonymus Haj b. Mekiz in den Mund gelegt.

Capitel 4.

Unmetrische und reimlose Stücke, darunter das Bussgedicht: Zur Erde bück' ich mich auf's Angesicht.

Diwân.

דיואן.

Erster Theil: Poesie.

Dieser Theil besteht aus Einem Capitel von verschiedenen Materien, darunter auch synagogale Stücke, welche die Vorbeter als Erlaubniss fordernde Gedichte bezeichnen.

אלגז אלאול.

פי אלשער והו פצל ואחד והו מכ̇תלף אלאג̇ראץ̇. פמן ד̇לך מקטועאת אלאהייה יסמיהא אלחזנים רשיות. אולהא קולה:

1.

– – – ◡ – – – ◡ – –

איך תחשה נפשי ומאויה — להיות עדי תדבק בצור הָהיה
בה מעיני הכמה וממנה — תשקה קציריה וזה פריה
רקמת גויתה מהודרה — תדמה לכלה תעדה עדיה
מהלל אלהיה יספר דור — אל דור ועם נברא יהלל יה.

2.

– – ◡ – – – ◡ – – ◡

בדת אל אדבקה חיי בשרי — אקוה מאדונה תת שכרי
בנן עדנה להתעדן רצוני — ועתות צמאוני הוא נהרי
ראיתיך בעין הלב ואחר — בתורתך בכה נאדרי
הבינני עשות דרך נכוחה — אגדלך ואת תגדיל הדרי
מרומים והדומים לא יכילון — שאת גדלך ואף כי מאמרי
חסות בך אותה נפשי בעודה — ובשחותי שמך שמתי הדרי.

3.

– ◡ – – – ◡ – – – ◡ –

אבטחה על פועלי עד אגועה — אשכנה בטח ולא אתרועעה
בו לבדו אעמד לא אפשׂעה — אגבהה בשמו ולשמו אכרעה
רחמיו רבים ונפשי ידעה — כי תהי עוד אם בקולו שמעה
מחזה פניו במעשיו אפגעה — הן תמונתו בהקיץ אשבעה.

4.

––⏑–––⏑–

את פליאות שֵׁם מהוֻלָּל   כל מהוֻלָּל איך ימלל
בא בסוד מעשיו וירים   את קרושיו פן יהלל
רחפו רוחות חסדיו   על לבבו עד יפלל
הוא יאשר כל אהוביו   כאשר עזביו יהולל
מה אנוש כי תזכרנו   ותלמד בין לעולל
הגויה בך תמכתה   הנשמה לך תהלל.

5.

–––⏑––⏑

בטרם היות נפשי   התומים ספריך
ואיך אדרשה בלתך   והכל יצוריך
רצוני לעבדך אך   זמני מנעני
ועם מחשך יצרי   אקוה לאורך
בך יעלוז לבי   בשבתי וקומי גם
בהתהלכי כי נר   לרגלי דבריך.

6.

–⏑––⏑––

אם נקטה נפשי אשר   מעול צרי[1] לא שקטה
בך גואלי אבטח ולא   אפחד ואם בך אבעטה
רבים חסדיך והם   מחסי ובם אמלטה
הנה אני חוטא ואת   מוחל לאיש לך יחטא.

[1] וצר?

7.

––⏑––⏑––⏑––⏑

אלהי תהלתי בשמך אשחרך   וזכרך פאר עולם ואיך פי יפארך
בהתבונני כי סוד ברואים תהלתך   לבבי בך יהגה לשוני תספרך
רצוני להבדל לשמך ואיכה לא   תחפש הדר בטן ונשמת אנוש נרך
הלא את מעון כל דור וגר הנני עמך   פרוש הסרך עלי ואל תעזוב גרך
משושי בך תמיד וכל אהלי נפשי   היותי לעולם חי למען אומרך.

8.

וקאל פי סיום אלתורה ימדח אלרסול ע״ס.

Auf den Beschluss der Thora, er lobt den Boten (Mose) s. A.

v. 3 u. 6 = v. 1; –⏑–––⏑–––⏑––

אזכיר גבורת אל אמת ושלוחו   נאמן ונתן נֵרְד זכרו ריחו
בא בערפל אז ולא אכל ימי   שבתו בהר סיני ולא צר כוחו
ראה כבוד אל המדבר עמו   פנים אלי פנים ונשגב שיחו
התנבאו שבעים זקנים נאצל   רוח יקר להם אבל מרוחו
מה נפלאו מופתיו במצרים וים   עשה לאל מקדש ושם שם נוהו
פניו כשמש זהרו עד מותו   לא כהתה עינו ולא נס לחה.

9.

‒ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒

איש לב בך האמין על חסדך השלך   שש עד בפיו מלה לא יש לדבר לך
נורא דברך אך טובך יעירני   על כן בתוך קהל אקום להודות לך
יחד יהודוך אנשי ברית קודש   ועתה אלהינו מודים אנחנו לך.

10.

‒ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒

אורה לאלי אקראה בשמו   לבי לשכנו אתנה מקדש
באו שנות ישע ונקבץ כל   משוש וכל ינון כבר חודש
ראה שכני אחרי כלה   עורי אשר ישוב והתחדש
מתק בפי שיר אל בחלותי   פניו ביתגדל ויתקדש.

11.

וקאל רחמה אללה   Er, Gott habe ihn seelig, sagt.
ופי וזנהא נט׳ר.   Das Metrum ist zweifelhaft.

אלהי חקרתני ותדע מזמתי   ורעי למרחוק ושבתי וקימתי
בנת כל תבונתי וארחי ורבעי את   זרית והסכנת דרכי לא בעצמתי
ראית דבר לבי בטרם קצה מלה   בלשוני וידעת אחריתי ותומתי.
הן קדם והן אחור צרתני ועל ראשי   שתה כף ימינך וידך באדמתי
מלאת שמי שחק ואחרית ים אן   מרוחך אלך ושם אתה לעומתי
חשך לא ישופני כי אין ממך יחשיך   ואתה אשר תוציא לאור תעלומתי
הן קדם קניתני ובבטן תסכני   ותעש בתחתיות את עצמי ורקמתי
גלמי ראה! עינך ועל ספרך כולם   יכתבו ולא אחד בהם אז בקדמתי
ולי יקרו למאד רעיך ומה עצמו   ראשיהם ומה נבער כל דעתי וחכמתי
אודך על פלאיך אודך על חסדיך   בך מעמד גויתי לך רוחי ונשמתי.
ראתה.

12.

ולה פי חתן.   Auf einen Bräutigam.

‒ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒

הנה פני תבל מחודשה   שמלת שמחות היא מלובשה
יום שש יליד משרה בבת דודו   כי מאדוני לאנוש אשה
הביא אשר שאל והיא גם היא   מצאה אשר דרשה ובקשה
אך לו לבדו יאתה כזאת   לו מנעריו היא מקודשה
לו בקשה בלתו היותה לו   התגעשה ארץ ורעשה.

13.

ולה ז״ל פי מסיים.   Auf den, der (die Vorlesung aus der Thora) abschliesst.

‒ ◡ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ◡

אצולה לפנים בכסא ערבות   לארץ משוכה בחבלי אהבות
בארון גנוזה אביר התעודה   ועוזו צפנה בחדרי קרבות
רביד חן נתתה מסיים התמתה   בפה החלצתה כגשם נדבות

המוני חסדים תשלה סביבך   ובמצוק זמנך תהי לך רחובות
מאורך ביומך ולילך יאירך   אבל לא כשמש תכוסה בעבות
שמח כי בשלה תאושר תבורך   בכל הברכות אשר בה כתובות.

14.

ולה פי מעני אלחנוכה.   Von ihm in Bezug auf Chanukka.

–◡–––◡–––◡––

אבני יקר על הר צבי התפרקו   באו ימי שלום עדי התחזקו
רמה ימינם יום יונים דלקו   היכל אזי חנכו ונרות דלקו
מצוף ישועות אל לבבות מתקו   על זאת לברך שם כבודו חשקו.

15.

ולה פי ג׳יר ד׳לך טננסא [תגניסא].   Auf ein anderes in Paronomasien.

––◡–◡–––◡––

איך לחמו לוחמי לחומי   נגלה עלומי וסף עלומי
בשאול ודומה דמות לעמי   פן אדמה אין דמי לדמי
רבה ברברב ורב לאומי[1]   אשום לשמה ברוב אשמי
מלך יקום קום נקום בקמי   אלך ואשוב אלי מקומי.

[1]) Führe die Sache meiner Nation gegen Vornehme und Mächtige.

16.

ולה רחמה אללה פי התן.   Auf einen Bräutigam.

––◡––◡––◡–

אל נהר סוד כל יקר נהרי   מהנה שרים ומה תזכרי
בחתונת בר סעיף האמת   כי כמו שורש יהי הפרי
רב כבוד יולדו בלי ראש וסוף   כי למכת הזמן הוא צרי
מהלל הבן היש לו ערוך   רם ומתנשא ארי בן ארי.

17.

ולה פי ר׳ יוסף עמראן.   Auf Josef b. Amran.

––◡–––◡–––◡

לשוני בחרי מבחר לשונות   וכי הראך לדבר אך נכוחות
ונכבד מכתב השיר בספר   וטוב זכר גביר הוד על נגינות[1]
לעדן לך ומשם קה לך עץ   כתוב עליו ליוסף עץ[2] תבונות
הדל לך מפני דעתו ותחיה   ולא תמות אבל ימית יגונות
שמח השר ביראת אל ואימה   לך היו במתנה נתונות
ברית אל נאמנת לך לעולם   שכן אריך בטוב ורעה אמונות.

[1]) Das ehrenvolle Andenken des Mannes ist ein Schmuck für den Gesang.
[2]) Ez. 37, 16.

18.

וכתב אלי מ״ר אברהם ז״ל בע׳ן אנ׳ואנה והו ר׳ יוסף בן צדיק נ״ע פי סאבע ערסה וקד ערץ׳ לערסה אלחי׳ן קבל אלאקתצ׳אץ׳ עלי סביל אלדעאבה פקאל:

Es schrieb an Abraham einer seiner Verwandten, nämlich Josef b. Zaddik in seiner Hochzeitswoche (?), da seine Braut vor der Vermählung ihren Zufall bekam, in scherzhafter Manier.

— — ⏑ — — — ⏑

קרא שיר זה לנחמה   חתן דמים אשר דמה
לאיל על אפיק מים   ולא יוכל שבור צמא
חרה עם יעלת חשק   יפת מראה יפת קומה
ואולם שור ואל תגע   כמו תשור פני כימה
ואל תסיג גבול לשום   דמי שלום במלחמה
התעצב לך כי מי׳ן   חלב העלה[1] חמה
וכי מחוץ לך בטחה   ומהדר לך אימה
הלא עתים אחרים הם   יעופו כחלום נומה
ותעש כל אשר תוכל   לעיני כל ביד רמה
ונודע הבמחנים אם   במבצר עירך שומה
ביום תבוא המוץ בגד   ושמלתך מאודמה
לשמע דאבה נפשי   ומתאוה כים הומה
מצרה על קדוש אחים   היות בין כהני במה
אשר נשגב ואין ביני   ובינו שור ולא חומה
והיינו כמתגרים   ולא על מה ולא למה
אלהים יחנך אחי   ויט לך עוז ותעצומה
ועת יעלה לך מעלה   תהי על ראש כסיל רמה
ואם תמצא אשר אמצא   קרא שיר זה לנחמה.

[1] חלבים יעלה.

פאנאבה מר׳ אברהם ז״ל.

b. Abraham antwortete ihm.

⏑ — — — ⏑ — — —

הרחקת כליל חכמה   וחברתך מאד נעמה
וכן מחלת פרידתך   עלי כל מחלה עצמה
ושמשך זרחה לכל   ולי באה ונעלמה
ואיך אשא נדוד מחוץ   ומבית ועד כמה
אני כלוא בבית עלמה   אבל לא אדעה על מה
למען נהרי עדן   לפני ואני אצמא
ואין לי רק ראות עיני   כמביט אל פני חמה
ואולם נחמני שיר   ארגתו מעשה רקמה
והאותות אשר דבר   כבר באו וכן המה
חבוק ונשוק ושוק על שוק   ואזרוע עלי שכמה

אסובב על מקום עטין　　כמו נזיר סחור כרמא
ודי שתהיה עמי　　מטוהרה ולא גושמה
ואשיג אל קצת תאות　　לבבי על ידי מרמה
וכל מה יהיה שוה　　עדי כי תארים שלמה
עדי ארדוף ואשיגה　　ואכה עדי חרמה
ואשיאה כמו נחש　　והנחש גדול ערמה
ואשלים את עבודתי　　ואדע כי כבר שלמה
לך שלום כחול הים　　אבי השיר כליל חכמה.

19.

וקאל ראגזא.　　In Regezform[1]).

אודה לאל חיי חסדו שמני　　ממתים מהלד חלקם בחיים
במה אכף לך אין לי זולתי　　פה יודה כי טוב חסדך מחיים
רבו מופתי אל מבית ומבחוץ　　אם לא אדעם למה לי חיים
הוא מקוה חכמות איך ייבש לבי　　אחר נתן עליו מים חיים
מעשיו ראיתי באתי גן עדנו　　שם עץ הדעת שם עץ החיים
עיני אורו כי נטע לי קדם　　אוזן שומעת תוכחת חיים
זה אלהינו אמרה הנפש　　היתה אורך ימים ושנות חיים
רמה הדרת חסד הנחילני　　גם היא תודיעני אורח חיים
הוא בנה עורי מצלע אדם　　ויאמר לי עם אשה ראה חיים
הוא אשר החיה בשמו יתברך　　כל אשר באפו נשמת חיים.

[1]) Das stimmt nicht. S. Kaempf die ersten Makamen S. 22. 7. Eher zu je 5 mal 2 Tenuot die Halbverse gerechnet.

20.

‒ ‒ ∪ ‒ ‒ ∪ ‒ ∪ ‒ ‒

אב המון מל בשר יהידו לעבדי　　כהלכה אשר בדת מחמדי
רוץ והמול חמוד לבבך בלב טוב　　הצרי בה והרפואה בחסדי
העליתי למחלתך ארוכה　　רנני זמרי עקרת והודי
[משכנות יעקב ארחם ואחון　　בעבור דם ברית זקני ודודי
נר משיחי חכם גאוני ועזי　　איש חמודות יהי פלוני ידידי].

21.

לא הוא שמו אחרון ולא ראשון　　כי אם למבראשונה בלי לשון[1]

[1] אברהם.

22.

חצי השם ככל השם　　ולבי את מבינין יוד
חצי מם[1] וחצין נם　　חצי סמך ומחצית יוד.

[1] המם.

23.

וקאל איצא לנו עלי אברהם.

Ein Räthsel auf Abraham.

---˘---˘---

בפי כל איש מזמתו   והכמת פיו תהלתו
ואולתו   תשועתו (?)
שמע אלי גביר הראה   בכל חכמה גבורתו
קחה רמח בידיך   ורדף צר והכיתו
ושית ראשו[1] בתוך השם   ואות תוכו[2] באחריתו
ומאחת עשה שלוש   אשר תמצא בתכליתו[3]
קחה ראשית שמיניתו   ואחר כך רביעיתו[4]
ואלה הם יסוד השם[5]   ותבוא עד תכונתו[6].

[1]) ר. [2]) מ. [3]) אבה aus ח. [4]) Der achte Theil von ח=א, der vierte Theil = ב. [5]) אברם. [6]) אברהם.

24.

-˘--˘---˘--

צבאות חמדו עופר טהור גוף   שמו נזכר בסוד מקהל אמונות
ונכתב מכתב השם בספר   וטוב זכרו אחוקק על נגינות
פקוד כל טור ומנהו אגרעה אות   וזה סתום נצור השיר כבינות
באותות הם חסרות שם צפנתיו   וזה טעם לך יגיד צפונות.

25.

ולה יתצמן אלריחאן.

Auf den Wohlgeruch.

לבקש סוד שתי נשים   דרוש חכמה מתוקנה
אשר מתו והן באות   למועד חג בכל שנה.

26.

ולה יתצמן אסמין.

Auf zwei Namen.

ומה שם בן אשר הוא אב לאביו   ושם אחר אשר הוא בן לאחיו.

27.

ולה יתצמן יוסף.

Auf den Namen Josef.

---˘---˘--

אדני קרשים נעלמים אך   בלשון בני חת הם מפורשים
משכן שמו עד תעמד בהם   הושב מלכות בם ופילגשים.

28.

אשר יאהז שלישית מחמישית   קצות מספר שמו ידע וישכיל
ואם לא שת שתי אותות בתוכו   בסוף השם אזי יבער ויסכיל.

29.

ולה יתצמן משה.

Auf Mose.

שמונה בהסירך מחמשה   שמו תמצא באותיות שלשה.

30.

הדֿא אלמקטוע אתֿבתה ר׳ חייא פי
דיואן ר׳ יהודה הלוי.[1]
ולה יתצֿמן דויד.
בראש השם שנים עם שנים

Dieses Stück hat Chijja in den Diwân
Jehuda Halevi's aufgenommen.

Auf David.

ואחריתו שנים עם שנים[2]

[1]) S. 10 im Index zu J. h. L.'s Diwân führt Luzzatto unter רי״ח שח״ק an: בראשיתו שנים עם (חסר). [2]) Wohl unvollständig.

31.

ולה יתצֿמן שמואל.
שעו מני ומספר אעשה לי
והוא פליא ואיש לא יחונו

Auf Samuel.

לנוד עופר אשר הוא שר צבאים
והוא יושב בראשי הקרואים.

32.

ולה יתצֿמן מתֿלה.
בשיר שתי מלות בהסבירך

Auf denselben Namen.

תמצא שמו כתוב ואל י״ך.

33.

ולה יתצֿמן אלעזר.
ומי חכם אשר עיניו[1] בראשו

Auf Elasar.

ורז הפך ולא הפך בסודו.

[1] עינו?

34.

רחש שם משתי אותות
ואותות נכפלו בפה
ותמצא שם צבי עושק

אשר כל אות לבדו שם
אליהם חן והגישם
ולא ידע והוא אשם.

35.

ולה יתצֿמן יהודה.
השם אשר נכתב ולא נקרא
האחרון דודי והראשון

Auf Jehuda.

הוסף בתוכו אות כמספרו
בו שֵׁם שמו הרם להאמירו.

36.

ולה יתצֿמן יוסף.
אמור מה שם צבי נכבד
ועוד בשמו חצי נוסף

Auf Josef.

אשר חציו חצי חציו
ורואיו יאמרו איו.

37.

ולה יתצֿמן יעקב.
עשירית כף[1] בראש השם
והשני בחשבון כף
והאות השלישית כף[4]

Auf Jacob.

עשירית כף באחריתו[2]
בחסרון כף ומחציתו[3]
ותבוא עד תכונתו.

[1]) = י. [2]) = ב. [3]) = ע. [4]) = ק.

38.

ולה פי מתֿל דֿלך.

Desgleichen.

ידידי מה תבישני   ואנכי שמו אפרוש
תנה ידך עלי ראשי[1]   ועינך על חצי הראש[2]
ושאני אלי ביתך   ושם תמצא אשר תדרוש.

[1] =י. [2] = עק.

39.

פלא שמו פלא בראשיתו   אכן הביאהו אלי ביתו
אחריו חמש מאות ואחריו שש   וספר שמונים שים באחריתו.

40.

אמיר בושם אשר רוח תניפו   לכל רוח עדי נקרא הפכפך
בעת ארים שמו נהפך לאויב   והוא סבב לדמי עד ישופך.

41.

סוד שם עופר לפני זקני   בית לחם לך אשמיענו
אכתוב אחריתו מי אך   רא עליו ראש ידענו.

42.

בשמים ראש בשם דודי   עשירית מר דרור ראשו
ואחריתו כראשיתו   הממור חוצבה נפשו
גרע ממור קצותיו אז   יהֿי תוכו כמדרשו.

43.

אם תהפוך מלה למצוא שמו תגאה   איך תחשוב כי הוא נעלם והוא נראה[1].

[1] אהרן.

44.

אמור מה שם אשר ישבו תכנה   רביעית היא רביעית השלישית
והשנית עשירית הרביעית   והראשה לשנית היא חמישית.

45.

משכיל לב אם יקח מלה   ראשון יתן באחרונה
ושמונה תסיר מתוכה   אכן תחלוק התיכונה.

46.

ולה פי אלמעני והי קצידה מטולה.

Desgleichen eine lange Kaside

‒‒⏑‒‒⏑‒‒

אחוד לבנים אצילים   חידה בדרכי משלים
מי איש אלהים אשר לא   כל עת ועת איש אלילים
מלך בארמון לבדו   יושב בתוך מאפלים
נפרד בלי אח ולא בן   גבור יגבר חיילים
חומות אבנים סביביו   שירות בפז לא מסולים
דלתי שעריו בחכמה   בבלי בריחים נעולים

משא להביא בשבת
מצות נטילה בלולב
ראשו ברוחו ינופף
רוה לעולם בעצים
נער והוא איש דברים
עת יאריך עת יקצר
נסתר בלילה ויומם
אך הגבוהים גבוהים
חוצה בצאתו ונראה
אוכל דמותו כאכזר
עתים יחיה וימית
הוא רך כמשי ויכה
אין קץ למספר צבאיו
חברון בחלקו ולקח
צעיר וערשו כמדת
מבן שלושים גדודיו
תקיף כזכר לעולם
ויהי כאיש גם כאשה
נהפך ושב כנקבה
דגול בקרב חבריו
עמו שליש קלשון גם
רק בארם נהרים
בינה נדיבי משלי
וצרוף לבבך ככסף
תבוא לביתי ברנה
לחם חמודות ויין

בהם יצוו פלילים
לשמור ברוב מעללים
שרשו כמעט (?) אשלים
על מעינים שתולים
קטן והוא רב פעלים
נפשו כמו איש התולים
בינות גלילי עגילים
גם השפלים שפלים
נחשב כמו הכסילים
טורף כמו השחלים
יפיל ברוחו חללים
מכה כהלמות עמלים
יש לו עבדים ומושלים
מאב המון השקלים
ערש גביר הספילים[1]
עד בן חמשים כלולים
נחשב כבן ישמעאלים
נמשל בדת ישראלים
כי בא בארץ עמלים
ראשו כמראה דגלים
חכה ודג מגדולים
שם נפלו לו חללים
אל נא תהי כעצלים
נבחר והסר בדילים
תשבע בטוב מאכלים
ישן ומבחר עגלים.

[1] הנפילים?

47.

וקאל מן נמט ד'לך.

Auf dieselbe Art.

— — ⏑ — — — ⏑ — — — ⏑ — — ⏑ —

גבר אשר דת וחוק כתב עלי לבו   ישמח בדעתו כגבור עת שלוף חרבו
לחקור יסוד סוד צפנתיו יעלה אל מעון   מדע וישקיף באור שכל באשנבו
מי זה אשר מחציתו מבני שם וחצ   יו מבני חם ובו שחרו וגם ערבו
פעם ינשק ידי מלכו כעבד ופ   עם קם וישב עלי כסאו ובמסבו
יושבי בצלו יבישוהו בעמדו עלי   אם הדרכים והוא קושר עלי רבו.
אין בין חבריו יפה מראה ותואר כצו   רתו וידו בכל רעיו ויד כל בו
גבור במעשיו ובל ייגע ואולם בלי   ירך ורגל לאט ילך ובא מבוא
השבון שמו הוא כפז[1] אך לא יסולה בפז   פניו כגבו וכן ארכו כמו רחבו
גם מת וחיה פעמים שש עלי מספרי   ששים והשבון חמש מאות ושש רבוא
משכיל ישוטט וחידתי ביומו יגל   אצלה לפניו גדי ראשו עלי קרבו.

[1] לבנה.

48.

Auf Mose — Ein dunkler Vers.

וקאל מעמי והו בית ואחד משה.

ואם תרצה שמו לידע
גרע לך משמו אחד.

49.

Auf Menachem.

וקאל איצא מנחם.

הפוך החן ותמצא את אשר לא
ומום יש בו ואין תוכו[1] בתוכו
ו.[1]
מצאו כי מאד נמאס ונגעל
ויש בו תוך וגם מרמה כשועל.

50.

לנחל בין אשר מלא גדותיו   וכוכב בין בני עש משכנותיו
אשר דרך נתיב יושר וצדק   ימינו אחזה בשתי קצותיו
נדיבות יום שאלתיהו למי את   ושה עבד למשה כל שנותיו
ולא אותי בהון קנה ואולם   נחלני ירושה מאבותיו.

51.

Aus einem Briefe, der im 3. Theile aufgenommen ist, ein Lob auf Samuel Ibn Gâmi'.

ולה פי רסאלה אתֿבתת פי אלנו אלתֿאלת בעתֿיבתא (?) מאדחא לרב שמואל בן גאמע.

— — ◡ — — ◡ — — ◡ — — ◡

ארי קם בתוך צאן והיה לגואל   ושכח סמיכת אריאל אריאל (?)
בדתו יבאר תשובות לשואל   ודמה בפניו למו אל למואל
ראות נר לבבו בסוד כל מגאל[1]   ומופתיו לפניו פנו אֶל פנואל
הלא הוא כנביא ואת מחוה אל   לגלות ימהר ויואל כיואל
מקורא בארץ בארון והראל   וקורא בשחק שמו אל שמואל.

[1]) Sein Verstand dringt in das Geheimniss alles vom Gesetze Verpönten ein.

52.

Auf den in diesem Briefe Erwähnten.

ולה פי אלמדֿכור פי הדֿה אלרסאלה.

— — — — ◡ — — — ◡ — —

נבהי שחקים אל הדום נכנעו   או האדמות אל זבול נגעו
קרב אנוש אל מלאכי עליון עדי   עמד עלי סודם ולא ידעו
ההוא שמואל בין מתי חכמה לאיש   נחשב ובלעדיו שורים נעו
מטה אלהים הוא והוא מופת ואות   בדור ומטות האליל נגדעו
דלתי תבונות נפתחו על פיו בלי   יינע ובלעדיו לריק יגעו
ההוא מאשר עוברי דרך עלי   יושר ובלעדיו כשיות תעו
בואו לגן עדן מתים וגעו בעץ   דעת ועץ חיים ואל תשתעו
עושו ובואו תמצאו דעתו מקור   חיים ובלעדיו כדוב תפגעו
בואו רעבים לנבואות לחמו   לחם חמודות עד אשר תשבעו
בואו צמאים שאבו ממעינות   שכלו לימין גם שמאל נבעו
צדקו שפתיו כי ברוחם באמת   ימית בני רשע ולא רשעו

בו ישמחו אנשי שמחות אם שמו
טובו והיטיבו במנעמיו בני
למה למטרה בשרי נתנו
באו שנות רעה וחלפו כל ימי
התחברו עלי גדודי הנדוד
עמי בחזקה נלחמו ואוחלה
ויאחזו גרון לענותי באף
יפעו ילדי[1] עת הדורים אהלוך
כבדו מצוקותי כחול הים ואיך
איך ירדו עיני נהרות מבכי
כלה שאר גופי ונפשי נבערה
לא ידעו כדמות תלאותי בכל
חטאת בני ימים ופשעם אסלחה
כי יעשו חסד ויַראוני פני
קוצר שפתי אל לעון יחשוב
מה אעשה עתה וידי אין לאל

שמעו אבילי לב והשתעשעו
ימים לכל רעי ובי פשעו
וידרכו קשת והין תקעו
אבל והם כשבלים נבלעו
חנו סביב לבי ולא נסעו
פן אנועה טרם אשר ינועו
ויתצו ביתי ושומריו זעו
נהפך שמי להרר[2] ועירי[3] פעו
עברו עלי ימים ולא טבעו
על להבי לבי ולא ישקעו
ואשאלה אישים אשר נוגעו
קורות ולא נראו ולא נשמעו
אם קימו נדר אשר נשבעו
הרב ואריע ויתרועעו
כי צללו אזני ועיני שעו
טרוד אני על כן דברי לעו.

[1] ילדי. [2] הַרַר שְׁמֵי? [3]) Meine Feinde.

Zweiter Theil.

Die gereimten Stücke nach Art der Muwaschschah und des Ghasel's u. a. in mehreren Capiteln.

Capitel 1

umfasst, was er an Lobgedichten, an theosophischen, astronomischen und philosophischen Stücken gedichtet. In diesem Capitel hat er an Originalität und Eleganz das Höchste geleistet. Der ingeniöseste Inhalt tritt in der bestgefügten Form auf, in den schönsten Wendungen und ohne Anstrengung, aus allen Gattungen der Wohlredenheit in Wort und Wendung.

Die Fülle dieses Cap. stammt von seiner Auszeichnung und seiner Tüchtigkeit in den philosophischen Disciplinen und den Künsten der Sprache, als da sind Grammatik und Philologie des Hebräischen, in deren Grundformen es keine Vergwaltigung und in deren Abzweigungen es kein Schwanken giebt. Die Poesie ist noch die ringste der ihm verliehenen Gaben, die unbedeutendste der ihm zu Gebote stehenden Fertigkeiten, hat er doch in der Exegese ganze Werke voll Nutzen und in den schönen Wissenschaften Tractate geschrieben, die den Geist in Erstaunen setzen. Wie sehr er darin hervorgeragt, bezeugen seine Feinde; sie gebührend zu schildern und zu preisen, sind seine Freunde und Verehrer zu schwach. Da braucht es weiter meiner Worte nicht, wo der Augenschein jeder Beweisführung überhebt. Ich will nun die in diesem

אלגז אלת̇אני.

פי אלאקאויל אלמנסוגה עלי מנואל מושחאת ואג̇זאל וג̇יר ד̇לך. וינקסם לפצול.

אלפצל אלאול

פי מא קאלה נ"ע מן אלאקאויל אלתסביחיה ואלאלאהיה ואלהייה ואלפלספייה. וקד אג̇רב פי הד̇א אלפצל ואערב ואבעד וקרב פגא בדיע אלמעאני מחכם אלמבאני בחסן תצרף̇ ועדם תכלף̇ פי אנואע אלחכם פי פצאחה̈ אלאלפאט̇ ואלכלם.

וכת̇ר מוגוד הד̇א אלפצל לכת̇רה̈ חאצל מנשיה מן אלפצ̇ל וסעה̇ באעה פי אלעלום אלפלספייה ואלצנאיע אלאצטלאחיה כאלנחו ואללג̇ה אלעבראניה. אלד̇י לא יג̇אר פי מיאדינהא ולא ימאר פי אפאנינהא. אלשער אקל פצ̇ילה תעזי אליה ואיסר צנאעה תוג̇ד לדיה ולה מן אלתצאניף̇ אלנאפעה פי עלם אלתפסיר ואלתואליף̇ אלראיעה פי אלאדב אלכ̇טר מא ישהד בפצ̇לה פיהא אעדאוה ויעגז ען וצפהא ואקראיהא אצדקאוה ואחבאוה ומא עסר אן אקול ואלעיאן ג̇ני ען אלברהאן. והאנא מת̇בת

Capitel enthaltenen Stücke der Reihe nach aufzählen und das Metrum eines jeden durch die Anfänge hebräischer oder arabischer Stücke, soweit ich sie kenne, oder auch ein Stück in diesem Capitel durch ein anderes bezeichnen.

Zuerst kommt das Stück:

אקאויל אלפצל אולא פאולא ומערף אוזאן בעי̇ן אלאקאויל באויל אקאויל עבראניה או ערביה עלי מא אערפה מנהא ולו בעי̇ן אקאויל אלפצול בבעצ̇הא.

אולהא קולה:

53.

---⏑-----⏑

בשם אל חי הגיון לשוננו   בעוד רוח חיים באפינו
אמונתו תראה אמונתו[1]
ומי יוכל בוא עד תכונתו
בשמים אותות תבונתו
צבאימו רצים לעינינו   ויורונו הנה אלהינו
בעבי רום נכתב דבר צחות
ראו אל חי מושל בכל רוחות
ובברקים שם נחזה שיחות
והארץ נקרא ותעננו   וההרים יענו בפנינו
ראו מעשה הצור בעץ פורה
עדי שרץ מים אמת יורה
ועוף כנף אל פועלו קורא
וכל רמש קולם יהגנו   וסוד חיות בשמו ירננו
מקור חיים את החייתנו
ולקרוא את שמך קראתנו
הלא בדמות מלאך בראתנו
ואם חטאת אדם תמיתנו   הלא אתה תשוב תחיינו.

[1] תמונתו.

54.

----⏑---

אלהי בשם קדשך אתה עזרני   ואם תעיתי אני אתה הורני
במה אקדם ומה אומר אליך
ומספר עצמו כל תגמוליך
ומה יכלתי עשות כי אם להללך
הטיבות לבדך ואין עמך שני   ואם אודה בלתך אל תושיעני.
ראית כל אשר העוה עבדך
כי כל דרכי ומחשבותי נגדך
וכסיתם מאנוש למען חסדך
עם מי אתוכחה ומי יוכיחני   ולבי בי יענה ופי ירשיעני

הן לו אמצא אנוש כמוני חטא
הרחקתיו כי מאד מדרכך נטה
איך ממך אברחה ואנה אמלטה
על נפשי אאבל תסוב תנחמני   אני עזבתיך ואת אל תעזבני
מספר ימותי אשר עברו ידעתי
ולא אדעה מחקרי פשעים פשעתי
ולא אמצא לי צרי כי אם נכנעתי
וירדתי עד תהום תסוב תעלני   באתי בשערי שאול תשוב תחייני.

55.

‒‒‒‒‒‒‒◡‒ וזן יום בהמון.

אל אלהים כלתה נפשי   אזכרנו ותחי נפשי
אל ישועת אלי אוחל
יאמן בו לבב בוחל
אם יחיה או ימית חל
קי ה׳ אמרה נפשי   אזכרנו ותחי נפשי
בהסירי את לב ולב
אצעקה אל אל מטוב לב
בו הגיגי וכמו חלב
או כדשן תשבע נפשי   אזכרנו ותחי נפשי
ראתה עיני כל נעלם
עם אדון כל אסכון אשלם
ארצעה אזני ולעולם
אעבוד לא אצאה הפשי   אזכרנו ותחי נפשי
מתקה בשמו כום רעל
לי ולא אשאל מה פעל
אעלה את מהללו על
פי ועתה ירום ראשי   אזכרנו ותחי נפשי.

56.

‒‒‒‒‒‒◡‒◡‒‒

מרי היות לבבי אערוך שיחי   לאל אשר בידו נפש כל חי
איך בא תמול ונטה אחרי חטאו
נמשל לציין וחטא לפני בוראו
ובמעלה ומטה שם מוראו
מה יענה ויתאונן אדם חי   לאל אשר בידו :,:

בינה יסוד עגולה הסובבת
לילה ויום ומלה בה נכתבת
סוף כל כמו תחלה רב לך שבת
כי לכתך אלי בית מועד לכל חי   לאל אשר בידו :,:

רוח אנוש תבינו סוד גו נבאה
ונשוא המון שאונו הלב נלאה
אם יחקור בעינו הנפלאה[1]
שם פועלו ו־אה אותו והי   לאל אשר בידו :,:

משלה בך בחכמה נפש אחת
איך תחנה באשמה מקור משחת
שוב קדשה ולמה תראה שחת
אל תערוץ ותחת כי עודך חי   לאל אשר בידו :,:

[1]) Der innere Blick ist gemeint

57.

– – – ◡ – – – – – – ◡

ארוממך כי נשגב כבוד שמך   ואודך כי רוחי בידך
בראתני משחק ומאדמה
בדיתני[1] בגויה ובנשמה
נשאתני עד הנה ואין במה
אקדמך רק באתי בנעמך   עדיך כי אין בלעדיך
ראינוך בעינינו ולבינו
קראנוך ואם אתה בקרבנו
מצאנוך ברוחנו וגבנו
ותעצומך בארמתך ובמרומך   יעידך כי הכל עבדיך
מי ימלל קצה מכל דבריך
ואת מחולל הכל בעבורך
והמתהלל יתהלל בזכרך
וירחמך כל הבא בעולמך   חסידיך יברכו שם כבודך.

[1] בניתני.

58.

– – – – ◡ – – – – – ◡ – –

אל חי בקרבי בשמו ירנן לבי
בנתי[1] בסודי שרתי אני[2] הוא עדי
יגל כבודי כי פועלי עמדי
למה בעודי אתעצבה בנדודי
אזכיר בהובי טובו וסר כל עצבי.

[2]) Hiob 33, 27. [1] בנת.

קְנֵה לרוחי　　זכרו והעצים כוחי
הוא בית מנוחי　　הוא משכנות מבטחי
אדבק בנוחי　　הוא בהקיצי שיחי
שחרי וערבי יתדפקו מופתיו בי
הודו למולי　　שתי ואם הוא פליא
מכל עמלי　　נחתי והוא גורלי
מה יעשה לי　　נוצר והנה אלי
[קשתי וחרבי עוזי וצור משגבי
מי לי בדרכי　　כי אעלה על ערכי[1]
ושמו בחשכי　　אורי ונרו סבי
אשה למלכי　　אתנשאה בו עד כי
גלגל מסבי דעתו תשוה רכבי[2]].

[1]) Wer steht mir bei, wenn ich den gegen mich Gewappneten bekämpfe.

[2]) Bis den Sturmwirbel meiner Widersacher Seine Allwissenheit macht zu meinem Gefährt.

59.

--⏑--⏑----⏑--

פעם על שמאלם　　ועל ימינם שבילם
אל השום ותלם　　בתלי והוא רם ונעלם
ברא אל פלכים　　בתים לשבעה מלכים
הולכים על דרכים　　ישרו ואם הם הפוכים
בימינו תמוכים　　ובאהבתו משוכים
כי פיהם וקולם　　רוצם והוא מחללם
זה חפצם ואולם　　אין זר להשיג גבולם
רוח אל הניפם　　כח ועוז החליפם
ראשיהם כסופם　　טוב ירדפו טוב רדפם
החסד אפפם　　וצניף כבודו צנפם
הורידם והעלם　　גם העלימם וגלם
נבהותם ושפלם　　עדות לאל חי פעלם
מה יקרו כרובים　　כבני אלהים השובים
אל כסאו קרובים　　ובאצבעותיו כתובים
מולידים שביבים　　פעם ופעם רביבים
מאורו צלם　　ולרוב תמונות פעלם
נושאים כס זבולם　　אך שם אדוני סבלם.

60.

עלי לחן. יקרו להלל יה מהלליך.

הלל תמלל למלא לא יחסר　　נשמת כל חי ורוח כל בשר
אין לך דמיון ואין לך ערך

יחיד אשר לך תכרע כל ברך
אנה מקומך ואין לך דרך
מוליך שבעה על שנים העשר נשמת כל חי :,:
בורא שבעה יסובבון על שבעה
וכן ארבעה כנגד ארבעה
זכור נא לחבליך ברית חוב ושבועה
כי אתה שחתה לקיים כל אסר נשמת כל חי :,:
[רזות תעבורנה על ידי מונה¹
ועיר על תלה מהרה תבנה
ושמה דגל מול דגל נחזה
וכאב ירחם על הבן המוסר נשמת כל חי :,:
הכל יכלה וזכרך לא יכלה
הכל יבלה ושמך לא יבלה
הכל חסר ואתה מלא
כי בך ידל דל וגם בך ישור שר נשמת כל חי :,:
מלך גדול על כל אלהים
נורא ונשגב משמי גבוהים
הכל ממך פוחדים ורוהים
ועבדך בישעך מהרה יבושר נשמת כל חי :,: .

¹) Jer. 33,13.

61.

וזן אם כח אבנים כחי.

שם אלי מנת גורלי מגדלי וחילי
כי הוא יעשה שלום לי שלום ועשה לי

אחד אין לפניו אחר גם כן אחריו לא
ובאחד שמו נתיחד כל הפה וכולו
יעיד עם¹ אשר לא נכחד מפעלו וגדלו
ובכל מעשיו הוא פליא הוא מרפא לחולי
הוא יפעל באפס כלי באמת לא בשלי

כי אותות אלהי אראה אין עוד מלבדו
הוא עמי ואיך אשתאה כל רגע לחסדו
לו אכרע ובו אתגאה כי רוצה בעבדו
הוא על יד ימיני דגלי הוא גם על שמאלי
הוא הרי בעתות שפלי הוא מסעד בנפלי

רוחו נוססה בלבבי ובכל לב יראתיו
ובשם למדני נביא לי שלח קראתיו
רחוק מזבול מחשבי אך קרוב מצאתיו

¹על.

הוא עזרי והוא גורלי הוא חלקי וחבלי
הוא מנוס ביום צרה לי הוא נרי באפלי
מה אומר והכל ידע טרם שאדבר
אך מפי שמו לא אגדע כי אליו אשבר
נפשי משאול הוא יפדע וחילים אגבר
בו אגיל ואשמח כולי בו כל מהללי
בו יגבה למעלה קולי בו יכון חלילי.

62.

––––◡––◡–––

אלי לפנים ימינך רמה
הבט לבנך בכורך למה
נמכר לעבד ביד האמה
איה דברך בתורתך אל כי לי עבדים בני ישראל
בי אש קנאות לבבי תבעיר
כי נאחזתי בכף איש שעיר
נהפך דבר יעבוד רב צעיר
כי איך קדוש אל ביד מתגאל יצעק לפניו ואין לו גואל
רבו נגעי וידי רפה
אחר הרוג כל ילידי רפה
לא אפתחה עם מחרפי שפה
נרדם ומה יעשה ישראל עד עת אשר יעמד מיכאל
[1]מיום גלותך נות אהבתי
שבתי מרומים והרב ביתי
אכן בעיר זר אני לא באתי
עתה בשובך לעיר ההראל גדול בקרבך קדוש ישראל.

[1]) Gottes Antwort.

63.

––◡––––◡––––◡––◡––◡

אני תמה יפת צמה עדן שמה ביר שמה והחמה
שופתני שאפתני שרפתני זכור דודי בריתך
נפלאתה לי אהבתך
בבית עניי בבור שביי ברוב מריי עדן בביי עלי לחיי
ואת עזרי בך שברי חבוש שברי וכל שבר עדתך
נפלאתה לי אהבתך
ראה לחצי רפא מחצי גדור פרצי ומים ציא לאור תוציא
תקימני תרימני תשימני לראש כדבר שפתיך
נפלאתה לי אהבתך
היה סלעי ביום צלעי קרא ישעי וסר נגעי ומגריעי
באף תהרוס כגוי פתרוס אזי תפרוש כנפך על אמתך
נפלאתה לי אהבתך

מנת חלקי וצור חזקי וצוף מתקי וכל חשקי בך דבקי
חצוצרותי נגינותי ושירותי אנגן עוד בביתך
נפלאתה לי אהבתך.

64.

– – ⏑ – – – – ⏑ – –

אבטח ביום צר לי באל ורם דגלי   אם חטא יהי נשך פתאם יכפר לי
בינה ידיד שועי   הסכת והאזינה
אלי ושור דמעי   הוד תארי שנה
איך אשקטה רעי   ואויבי חנה
עלי וסר צלי ומעדה רגלי   קשת להץ משך נגדי ויַדה לי
רעי בהנתני בבור עני וביד
זרים נתתני ובנין המון צייד[1]
אויבי הלמני והיתה בי יד
אל תט באף אלי ושא סכלי   מאהלי משך יערב לך קולי
מלכי ענה ופדה   נבדל לך הומה
בו כל זאב ירדה   ולישעך צמא
מי בלתך פדה   ומי לך ידמה
אם יענה בעלי מה יעשה׳ צר לי   בבור ובחשך ה׳ אור לי.

[1]) Und da das Gut des Nachstellers gedeiht.

65.

– – ⏑ – – ⏑ – – – ⏑ –

אשמחה כי אפתחה פי להודות   אענה טוב מענה שיר ידידות
בא זמן ציר נאמן לאמונים
על שמו דמו כמו האבנים[1]
[בצבי או בשבי לו נתונים
נגאלו אז קבלו דת תעודות   נכבשו לא ימשו דת והידות
רנני קולך תני בת סגולה
שב גביר אל הדביר בית תפלה
יתמו גוי נלחמו בך תהלה
ינועו עת ישמעו קול צעדות   ירגזו בל יחזו אש פלרות
מה לך נרדם לכה אל מקוה
בואך עד יֵראך ציר בנוה
בלתך ואמתך לא[2] יאוה
לחזות המחזות העתידות   כי כבר נשמע דבר איש חמודות[3]]

[1]) Still ergeben. [2]) Nur Du in Deiner Treue. [3]) Daniel.

66.

– – – ⏑ – ⏑ – – ⏑ –

אן ואן לא אבקשך נוחי   נעלמת ופעלך נכחי
מי עלי פעלך יריבך
כי גלילי אמת סביביך

על אסירך גמול בטובך
עד לרוח רצון לבבך
תענה רחפי לאט ופחי   בהרוג חטא ויעמד ויחי

67.

‒◡‒‒‒‒‒

אל מתנשא על כל לראש   שחר וכסות צדק לבוש
נשמת שדי יום יום דרוש   אכן רוח היא באנוש
בך רוח בשם נקבה   חיה כשגל נצבה
ממקבת אור נקבה   מצור החיים חצבה
מידיעה מנה[1] שגבה   מגלגל שכל שאבה
חכמתו כים רחבה   ויהי בגוית איש לראש
רוחי במה תנצלי   יום על כף משפט תעלי
ובידיך שם אל כלי   חוקי שכלך שתפעלי
ובמו כוחך לא תהבלי   ובתורת פיך לא תמעלי
מצחי מכובד מעלי   השתוחה עד עפר ובוש
מה יתאונן מה יענה   גבר יום יראה פני
יוצרו על מאסו עניני   דתו ויתוש בניני
חוק נתן לו לאמר פנה   אליו ובמחנה תום חנה
וברגע חיי עד קנה   ופצעיך בשכלך חבוש.

[1]) Durch ihr Selbstbewusstsein.

68.

‒‒‒‒◡‒‒◡‒‒

אָמרת יהידה ליחיד יאתה   נפשי לצורה נכספה וגם כלתה
בעלות פעלים בכח אונה
אות על היותה וחיי יְשנה
או מן יסוד לה ומקרה אינה
עמדה תבונה לנו או[2] בלתה   חיים מקורה :אמת היתה[1]:
רבות תבונות בגו נרכבות
יחד ערבות בקרבה שבות
עינה כשמש באפס עבות
היכל מתואר לשבתה בנתה   כי מבשרה הוד מחוללה חותה
הכל בלי עת בשכלה ראה
טרם בכחה תהי נמצאה
דעה לפעל ואחר יצאה
תשא והיא כנשואה דמתה   עד יאדירה אל לרחמיו פנתה
מעון בך נתכנה קימתי

[1]) Diese Doppelpunkte befinden sich im Ms. und sollen wohl darauf hinweisen, dass vorher ◡‒‒ ausgefallen. [2] לא?

אין יריבי ואת חומתי
אשית למקום לך נשמתי
אם תחריש מקרא לך מתה   אכן יעירה זכרך ובו חיתה.

69.

\-\-⏑\-\-⏑\-⏑\-\-

אורה לשם באפי נשמה   רמה
בי שהדי לנורא עלילה
אתעדנה ברעתו וגילה
בי חרשה עלי כל אבילה רמה
ושמו מקור תבונה ולמה   אצמא
רוח אנוש בהיכל נותו
בו נמשלה כמלך בביתו
לה מעלה בחייו ומותו רמה
תעמד ולא לרוח בהמה   דמה
הבל ושוא יקר הגויה
מה אהמדה בארץ נשיה
אראה זבול כקשת רמיה רמה
וימי אנש כצל על אדמה   המה
מיום היות לבבי ועד כה
ייטיב ויצפנני בסכה
במה אקדמנו ודרכו רמה
על כל ואין בידי מאומה   בָמָה.

70.

\-⏑\-\-\-\-\-\-\-\-\-\-\- (?) וזן גדלו לה׳ אתי צבאות המוני.

אחלי לבי לפניך   ועליך נסמך
כי אהבך ואת ביתך   כי טוב לו עמך[1]
בעבור כבודך בראת גויות ונשמות
הן לעדים נאמנים לך שחקים ואדמות
ואמת מבית ומחוץ צפיתם חכמות
ואני בער ובהמות   הייתי עמך
ראתה נפשי כי ישאו מפתח וחגר
תאגר ומי יוכל להפיץ תפיץ ואין אגר
תעצר ומי זה יפתח תפתח ואין סגר
הנני בידיך כי גר   הייתי עמך
מעמד כשמש נכון היום תמיד חסדך
ועבודתך היא חפש ובטח בחסדך
כל ברואים יאבדו בלתי שמך לבדך
אות עשה נא עם עבדך   לטוב וחי עמך.

[1]) Deut. 15, 16.

71.

\-\-⏑\-\-\-\-\-\-\-\-\-⏑\-

כל אשר יוכל להתרצות אל אל בנאמו
גדלו לה׳ אתי ונרוממה שמו
אחלי לבי שיחזה שם אל בראו
בעלי לב בקשו רזי השם ופלאו
יעלה על ניב איש חזה אהיה קראו
ועלי דתו נכתב זה זכרו וזה שמו
בערים איך לא יכירו שם צור ילדם
סררים איך לא יישירו את מעבדם
סחרים בזבול[1] יעירו איה כבודם
אמרים לבני איש שירו לו ברכו שמו
רשמו צורות נפרדו[2] חקי אמונות
עצמו עד לא יגדו וברוב תבונות
חכמו כי בם ילדו כל התמונות
ינאמו זה לזה הודו לו ברכו שמו.

[1]) Die Engel. [2]) Die nicht mit der Materie behafteten Geister.

72.

\-\-⏑\-\-\-\-\-\-\-\-\-⏑\-

אאמיר אל האמירני רוחו באפי
כאשר לא יחשך חסדו לא אחשך פי
באמת איך לא יתכן עזו למלל
מהלליו לא לו אכן הם[1] למהלל
תמוש חיתי לא כן סוד כל מחולל
אקרבה כי יקריבני אליו בתקפי
ואשו תחת שי נגדו נפשי בכפי
רחמיני נא למענך רוח אלהים
רב להשיגך לרצונך אשאף ואהים
אדרשה ואכן בנאונך מעלת נבהים
בך ולי כי ממך אני יד אל תרפי
מערום שכל ובמָרו בשתי תחפי

[1]להם.

73.

\-\-⏑\-\-⏑\-\-⏑\-\- עלי לחן ארץ מה לך עוד נבוכה.

נפשי תזמר בעוד לשונה אל האלהים אשר נתנה
אם תחקר סוד יסוד בריאות
לכה לנס הָעמד לכל אות
צורות ולהיות[1] דמות פליאות

[1]גלויות.

הן כל יקר ראתה בעינה   ודבר אמת שמעה באזנה
בגו לבד מצאה שבילה
עלתה למרום אב[ל בש]כלה
תתה אדמה לנהלה לה
את העמדתה עלי מכונה   וזרועך תחזיק ימינה
רוח אלהים תכלכלה
יום יום לאטה תנהלה
אך תאותה תהללה
מה זה תחשב ואל הֲבינה   איך לא ידעה והוא הכינה
מדי היות כל ימי מגורה
קולה תחנן לצור יצרה
אולי ישיבה וסוף דברה[1]
סוד שאלתה וכל רצונה   לדבוק בשם פועלה וקונה.

[1] לתוך דבירה.

74.

– – – – – – ◡ – – –

שמע ישראל   ה׳ אלהינו   ה׳ אחד
אל אל מי אחבר   ושמו אחד
הא הלב יגבר   מה האחד
אשמעה מה ידבר   נביא אחד
שם בישראל   תורת אלהינו   משפט אחד
ברא לכבודו   אופן אחד
ויאצל הודו   מן האחד
כן צוה לעבדו   פה שכם אחד
בני ישראל   משרתי אלהינו   בני איש אחד
רם על כל פעלו   הראש אחד
ואיך הראה גדלו   בבית אחד
על כן קרא לו   רעה אחד
אל ישראל   כי הוא אלהינו   מלך אחד
מי ברא אלה   הלא אב אחד
מי זאת יסלה   עם עם אחד
השקיף וימלא   את יד אחד
צור ישראל   אלהים אלהינו   שם האחד.

75.

– – ◡ – – ◡ – – ◡ – –

היה עצומה מכל בריאה   מבן אדמה דעתה פליאה
אנה מעונה   משם נשמה
באיש נתונה   כמה חכמה
אל הי צפנה   עד נעלמה

איכה ועל מה היתה כלואה   בנו ובמה שמע וראה
במה יקורא   שם רם ונאה
ודמות וצורה   משמע ומראה
אין לו ונורא   זכרו לנראה
שבתי כדומה מה זו קריאה   ואקראה כה אמרה נבואה
רצו שחקים   לילה ויומם
מצור הזקים   מי זה הרימם
כל המצוקים   ארין מקומם
כְלה בחכמה קנין מלאה   אך על בלי מה תוכם תלואה
מראות המֻלות[1]   אין קין לאורם
הזרים הלילות   במעון יקרם
נשאים תהלות   תמיד לצורם
שירה נעימה על פה נשואה   ענים באימה אמרים ביראה.

[1]) Die Engelschaaren, nach Ez. 1, 24.

76.

–––◡–◡––◡–– וזן מודים לך.

אל אל אמת אין ערוך ודמה   ידו ונוראה
בשמו אגודת זבול סמוכה
על חוק ומשפט אמת ערוכה
אין לו בתוכה דמות ואיכה
ירד עלי הכרוב ודמה   לאיש במראה
רצו המולות עלי מסלות
מאש הצובות ולו תהלות
נשאה וראשה[1] לכל עגלות
היא הפקדה על בני אדמה   באה ויצאה
מה נעמו מדברי נביאים
ראו בסוד מעלה פלאים
לקרא קדושה בשם קרואים
כלם כאחד ענים באימה   אמרים ביראה.

[1]) Zach. 4, 7.

77.

––◡–––––◡––––   מאורות.

אשא עיני לכל דרך   אן מלפני אן דודי ברח
ברח דודי ובכרובי   שכן כבודו
מי יתן לי ימי טובי   מותי בידו
טרם בוא צר וירדה   בי מאז ועודו
על במותי באף דרך   כחי במתני עלי לטרח
רד לי היום אשר שאו   ערי תהלה
ספו הזים ונדכאו ראשי סגלה
חלפו ימי ולא באו ימי גאלה
קצרה נפשי ברוב ארך   מסגר ועיני תמיד לארח

מי השליכך בתוך זרים הלא עונך
שובי אלי והן ארים נסי לעינך
מפני ירעשו הרים אבוא למענך
קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה׳ עליך זרח.

78.

אחלי יכונו דרכי לשמר חקיך
כי מנוחה לא מצאתי כי אם בחשקך
עבדך אני הדריכני בדרך צדקך
הן שאלתי אחת היא להפיק רצונך
לא אבקש מלפניך כי אם פניך
באמת אין ערוך אליך ואיך אמשילך
או למי אדמה פועליך והכל פעלך
את בראתני ומה אוסיף לדבר אליך
מחשבות רוחי וקניני הם קניניך
לא למעני אתה עשה כי אם למענך
ראש וסוף אין לחסדיך ומי לא יודך
ואמת אין בלעדיך ומעשה ידיך
ואשר בשמך כחשו הם הם עדיך
יחשב לבי כה וכה הנה הנך
אפגעה בך כי אין מבדיל ביני ובינך
מלפניך אני יצא ורוצי אחריך
מחזה בל חזו עיני לבד מהדרך
מאמר לא שמעו אזני רק מאמריך
אות חתמו לבי הנך ראה בעיניך
ואשר ספר פי הנה עלה באזניך
על אסיר יצר רע צוה ישועות פניך
זכרך בפיו שים ובלבו בנה בית מכונך
רחמהו בשאת עיניו לכסא מעונך
הט זרועך ותהי ידך על איש ימינך
ובמחשכים עלינו נסה אור פניך.

79.

אמרות אל אמרות טהורות
בחקור אישים[1] בם ימצאו כי בקרבם אות וחלק לבם
אשרם אל בתורות ישרות
רשמו על ספרים מעשיו הישרים עד יבואון אחרים
יחזו עוד גדרות אחרות

[1] האנוש?

הוא למחית ברואים   הוא למרוה צמאים   הוא למסעד נכאים
הוא לחומות בצורות בצרות
מי יסבב שחקיו   מי שקלם עלי קו   מי הכינם בחקיו
מי באורו מאורות מאירות.

80.

–◡––◡–◡––◡––

אפס אמת בלתך והכל לך
יעיד עלי פלאך ועל גדלך
אותך אבקש ובי מכון כסאך
עיני לבבי פקח עדי יראך
תודיעני ארח חיים   שבע שמחות את פניך
בזרועך תעמיד לכל חי גבול
ותחצוב גז לרוחך בית זבול

81.

–––◡–––◡––––––◡––

עמד בסוד ידרוש   מצא שמך סודם וענינם
אך פלאך לפרוש   ילאה ויתודה כפה אמנם
ממך תהלתי   ולך תכל נפשי בתכלתי

82.

–––◡–––◡––––––◡––

רבו פעליך אמנם לאין נחשבו נגדך
מי זה יכילך נעלה עלי כל רם ושה נגדך
כי מהללך בהם כפיהם לא כפי חסדך
אך בך   תהלתי על פי אשר אשיג במלתי
הוא משכנות נפשי צרת וחקות עליהם אות
הודך ואיך אֶשי   אותך ועיני גדלך רואות
מכסאך שרשי   ולכס יקר לבי לך יאות
הרב גדולתי כי פעלך מוסד פעולתי
מאור במאפל שמך ובו אתאפקה אולי
ישוב כשהיה כבוד עדן מאם באוהלי
אדמה לנכריה אחר קרוא שם קדשך עלי
שוב נא לנחלתי וגאל לך אתה גאולתי.

83.

––◡––––––◡–◡–––

איך אכסלה ואמצא   דעתו בין זממי
או ארעבה ומוצא   פיו לחמי ומימי
חבר דבר מליצה   על ארצי ושמי (?)
הוא מערנים[1] לנפשי   הוא מועדי וחדשי
בו אדבקה ואסכון   איך רע לי יאונה

[1] מעדן?

אזכור שמו ואכון   כי צדקו אתנה
עמו אהי ואשכון   גן עדנו והנה
יצר לבי נחשי   כי העמיד להשיא
רוח יקר בקרבי   נקשרת בכסאו
אז חברה בלבי   ויהי שר צבאו
וישוטטו בארבי   עיני לחטיאו
צלל כבודי ברפשי   ואפלה במוקשי
מלכי ומהנותי   שם קדשו לבדו

83.

_ _ _ _ _ ◡ _ _ _ _ _ ◡

אל[הי הרוחות   ל]כל בשר אתה
[וחכמה בטוהו]ת   בטובתך שתה
וגם דב[ר צחו]ת   ביד לשון תתה
אמת כל חוללת ובו לא עמלת כל בפיך מללת
בידך עתותי   ומה זה פי יענה
וקצרו שפתותי   וכל רגע הנה
בקרבי אותותי   ואן לבי יפנה
ואותו הגבלת בדת שהנחלת לי ברכה אצלת
רחבים וארוכים   חסדיך עמי
ורעיוני רבים   ולא אבין גלמי
ועת נום ובהשכים   בך עצם עצמי
ועלי חמלת וטובות גמלת לי גמול לא שלמת[1]
הכי טוב עשית   ואנכי ארשע
וחובי כסית   ואל שועי תשע
ואחר נסית   לבבי בך נושע
וחיי גאלת ונפשי הצלת מעוור לא חדלת
מרומים שכנת   ושחים מלאת
וכל יש הוננת   ולעשות הפלאת
וכסא כוננת   ועליו נעלית
והכל פעלת בכל משלת ועלי כל גדלת.

[1] שאלת.

85.

וקאל איצא   עלי קריש.

_ _ _ ◡ _ _ _ _ _ ◡ _ _

אל אל בני אלים ינהרו ויקוו   איש ממקומו לו יקדו וישתחוו
ברים כתרשישים   תארם בלי שמצה
יש כארי חשים   יש כשור ועוף נמצא
יש על דמות אישים פעלם לאל נרצה
יורדים והם עולים לעשות אשר צוו . . . .

86.

צמאה לך נפש בך רותה   אלי ועת כלתה לך חיתה.

87.

– – – – ◡ – – ◡ – –

אלים ברוצם באופניהם   לילה ויומם
עושים באימה רצון קוניהם   על כל מרומם
בהם משוש לב ושמחת יין
[כי הוא יש]ורם ולא העין
כל יש ויש שם והפך אין
ספרי אמת הם וכל דיניהם   השם חתמם
שם הדברים על אפניהם   עוזו רשמם
רוח אלהים בפלא נעלם
תניף צבאות אשר מעולם
יוצאים ובאים עלי פיו כולם
כל צד וצד ימלאון עיניהם   אור ממקומם
לא יחזו אל והוא ביניהם   תוכם ועמם
מאזני שחקים בלי כפים
[יתפוש] ואם נחשבו שמים
נגדו כמו שחקי מאזנים
ישקול ברואים בכף מאוניהם   ראשם כתומם
צדק לעולם וכל אבניהם   כהם בעצמם.

88.

– – ◡ – – – – – ◡ – – – – ◡ –

אל אמת עמי ואני ממי   אפחדה לי
יעשה שלום לי ורב שלום   יעשה לי
בן ארבר מדי היותי תחת צלליו
מי יגלה מי תעצומו או מהלליו
מעדה לשמי מהדרו ושמי גליליו
מאזי מעלי מתהומי   מגור ומעלי
מעביר כל צירי מרימי   אחו בשפלי
רחשי מולו אשפך כמים ואמנה
אזכרה גדלו כי לתעצומו אין תכונה
מה אחו הן לא קץ למהללו באמונה
אם שמו פליא רחמיו לבלי   חוק למולי
הוא לבד דגלי הוא לבד חילי   יעזר לי
האמירני כי יצרני בעבורו
גם נשאני עד הביאני אל יקרו
אשמחה אני כי יעטני סות הדרו
יאזין קולי כי בעת שכלי[1] הוא   בכסלי
אך ביום צר לי שם שמו צלי   מקרב לי

[1] סכלי?

מה אדבר לו אדעה כי לא לי שבילי
אך כפי יכלו יעזוב נכלו איש אוילי
אהיה אצלו אעלה עלה בית זבולי
הוא צְרי חילי כי משוש גילי   הוא בחבלי
הוא מנת חבלי הוא ביום אפלי   נר לרגלי.

89.

הנפשים אל יסודם   לעלות יהים כבודם
אחלי אנשי אמונות
לאחוז דרכי תבונות
כי לכל נמצא תכונות
רק סעיפיהם וידם   קצרה מבוא בסודם
בעלי תושיה אמרו
הבריאות כולם נוצרו
משנים כי עת חברו
בגויות העמידם   אל לחיותם ולילדם
רק יקר הלב יקרו
כל מתים ומאורו אורו
הגשמות מהם נוצרו
הם גליל שכל בסודם   ראש תבונות הוא ועדם
מבהמות יצאו צומחות
אך שתיהן כשפחות
לגבירות הן הרוחות
מאמר נביא יעידם   נר אלהים נשמת אדם.

90.

‎——ֹ——————————————

ברכי נפשי אשר ׳לו הגדולה ומרומם על כל ברכה ותהלה
אסיר תקוה הגלה יקדם אל במלה ראש התהלה יהודה לתפלה
באש מוסר הובא ואמר מאהבה מסותרת טובה תוכחה מגולה
רפא לבבות נחלו על שברם ייחלו לקול קורא סולו סולו המסלה
הוחלתי לפשר דבר חוזי יושר נאם אל ליום אשר אני עושה סגולה
מרום הט זבולך רד וגאל חבלך מעולם כי לך משפט הגאולה

91.

(?)—————————

אודה עליון יושב במסתרים   נעלם ומעשיו ממעשיו נכרים
המאיר לארץ ולדרים
במדברו . . . .
ומאז . . . .
וכשחק . . . .
והוא שופט זה ישפיל וזה ירים המאיר לארץ ולדרים

רמה על מחשבת חכמתו
ויגלה לרועים עלומתו
ובאר מים חיים היא דתו
ממנו ישקו כל העדרים   המאיר לארץ ולדרים
מאורו עיני לב תאורנה
ודרכיו המעגל תצרנה
דובר צדק מגיד מישרים   המאיר לארץ ולדרים.

92.

אמר יהי אור ותהי אמרתו
בטרם ברא זבול ואדמתו
רקע שמיו להראות חכמתו
הגביש ארץ והדשיא אותו
מאורות האיר באור הדרתו
ואוהביו כצאת השמש בגבורתו
והוא כחתן יוצא מחפתו.

93.

וזן אל אל אשר עלילות (?) ––⏑––––––⏑–

אותות אל אמת על לב אכתבם   עדותי פלאות ואוהבם
ברא סוד כרובים   מה נכבדו
אל כסאו קרבים   שם נועדו
הם רצים ושבים   ולא נפרדו
מצבם במעל ויסובבם   ושמות הצבאות פיו יקבם
רוחב דת ימינו עצום עדי
לגדודי מעונו   ידמה ודי
דעותם הישנו   צור בלעדי
אל יואל ויפעל ויעצבם   יעט סות קנאות ויחובבם
מלאכיו בחכמה לו הללו

94.

אל באין ראשית ואחרית אאמירהו
בשמו אברך שמו ובשמו אזכירהו
רבו מעשיו ובתוכם אחד אשורהו
הוא ילמד דעת ומי יהורהו
מטיב לכל ורע לא יגורהו
מעל לשמיו ותחת שמים ישרהו
ועל מי לא יקום אורהו
אורהו עליון סביביו מאפל בכל רגע יחדש כפל
רם זכרו מהשיג שפל הצור ודבקו לא נופל

מחזיק בבלתי טח תפל חושך סתרו לבוהן ועופל[1]
אמר לשכון בערפל
בערפל השכין כרובו   בבית זכר הציבו
בעבור עם קרובו   אשר מנוער אהבו
והושיב ככרובו   וסורה שבה סביבו
השם עבים רכובו
רכובו ענגים ומעשיו נכונים   חדשים גם ישנים
מלאים נבונים וצבאות מעונים   המונים המונים
שומרי אמונים נוסעים וחונים   קוראים ועונים.
ככתוב וקרא זה אל זה :,:

[1]) Anspielend auf Jes. 32, 14.

95.

––––––◡––

אל דוד בשם לא כניתי
מימי נעורי פניתי
דודו בנפשי קניתי
ובתוך לבבו חניתי
לי בית זבול כדמות שביל דרי גליל רום מחמדי
להיות לאל . . .[1] ואל אודה בחיל שיר ימי חלדי
בך שת נדיבה שדי אות
תראי כבר אות בפליאות
לדבוק בצור כזה יאות
נמשל לאדון בצבאות
אין לו גבול הוא כל ובלעדיו אליל בו לבד תחדי
בנטוש הבל חלדך בליל ברחו כצל על אמת חדי
מי יתנני כל הדלי
טובות לקבל מאלי
שתי פעליו ממולי
וכפי תהלות חסדו לי
ישיב גמול כל ציר וחיל יהפוך לגיל לא כפי חסדי
ובמאפל דומה לליל הוא יאהל   שמש נגדי.

[1] נפשי?

96.

––◡–––––

ארחות אלוה עמדו
על סוד שנים נצמדו
צורות לצורך נפרדו
שת בעבור יתאחדו
הם פעלו כי גלו (?) מכל ולא רע יגורהו
כל הוללו יש נוחלו אם קבלו לא ישורהו

בנטות כבוד אל שפרירו
על ראש כבודה הגבירו
נמשך ונשא אל אורו
כנשוא צבי החן עדרו
אט נהלו אל אהלו כי סבלו על מעירהו
התהוללו התנהלו עד הללו חק ואשרהו
מה נאוה היל נכבדיו
ידע אשר אל בלעדיו
ירוץ כרוץ חשק עדיו
יעל ויוריד גליל ידיו
הודו מלא עולם ולו כי כל אל-הים קדושים הוא[1]

[1]) Daneben steht הדא מא וגד מנה = Das ist, was davon gefunden worden ist. (Es fehlen der räthselhaften Dichtung eine oder zwei Strophen, je nachdem Abram oder Abraham als Akrostichon angenommen wird.)

97.

– – – – ⏑ – – – – ⏑ –

אור כבוד אחד אין לגדלו חקר   צח ויופיעו בו גלילים נוגהים
בניני עולם   נצבו בגללו
נכבדי הילם   שת בהלדו· כולו
תארם נעלם   מראות אכן לא
פעלם נכחד יחום המבקר   והם יניעו בו לבבו יהים
ראש גדולותיו   אין לפניו אישון
זיו תהלותיו   כי באין קץ ראשון
בו פעולותיו   אם ידבר לשון
רב והתאחד זה וזה לא שקר   ועד יגיעו אחריו הם נגהים
מדברי גלגל   מספור נמרצים
בהדר אל גל[1]   כי יקרו הֶעצים
כל ישר מעגל   בעגולו רצים
כי ברן יהד כוכבי בקר   ויריעו כל בני אלהים.

[1]) In der Pracht Gottes, die er, nämlich der Himmel, entrollt.

98.

ותקאל מע אלסליחות בעשרת ימי תשובה   Gebet für die zehn Busstage
בטריקה   nach Art von

יצו האל לדל שואל.
אמונתך יודיעו ויהד יכוננו.

99.

– – – – – – ⏑ – ⏑ – –

שמים מספרים כבוד אל   אריץ תענה אין כאל
אותות בכל ברואים   פגעו פני

עד כה וכה פלאים   ראו עיני
גם מחזות נביאים   שמעו אזני
מאת שר צבא אדוני מיכאל שמו   ושר ענאל ורפאל ואיש גבריאל
בחר באב המונו   בחן לבו
ויחזה בעינו   הר בחר בו
בא בחלום לנינו   בוא אחר בוא
שמש ושב בשובו שנית אחרי עבר פנואל   קרא את שמו בית אל
רצות עלי שחקים   חיות רצוא
ושוב דמות ברקים   לעשות חפצו
יעיר שכן שחקים   עד יעריצו
כי העמיד בארצו הכבוד מקום מקדש אריאל שם ישוב בבוא הגואל
מה רב גדוד הדומו   עדי גדלו
המה וממקומו   ישתחוה לו
עמו וממרומו   יתן קולו
שרף בכס זבולי קול קדוש כקול המון בשם אל   כן עשו בני ישראל.

100.

______◡__◡____ פי טריקה יקרו להלל.

את חפצי מלא הצפון בקרבי   כי לא יפלא ממך כל חובי
לך סודי אגלה כל אשר אדבר בי   אני טרם אכלה לדבר אל לבי
בקשתי יסודי   לדעה מחבואו
כי בגופי כבודי   כמלך על כסאו
ולא אדע סודי   ואיך צורי בראו
ואיך בו מעמדי   ולמה בי כלאו
נתנו עמדי   ומני יוציאו
ועל מעשה ידי   במשפט יביאו
זה לי יום אידי   במפקד אל חטאו
לכן בכל מאודי   אשוב למקראו
הוא בדתו עדי   כי בקרבה פלאו
והלילה בעודי   למרות פי נביאו
לעשות טובה או   רעה מלבי
רבו חסדיך   בהם יסרתני
אני מעדיך   כי את ילדתני
ולבלעדיך   לא העברתני
על כן אודך   לטובה זברתני
מעט מכבודך   אמת כבדתני
אכן בסודך   לא העמדתני
לדבוק בהודך   עטרות ענדתני
וברצון עבדיך   עד כה פקדתני
במעשה ידיך   מאד הפחדתני
ובפקודיך   הכי עודדתני

אשר למדתני לך אמר לבי
מאתך חכמה למדו רעיוני
כי ברעת וערמה תענוג מעדני
ולמה עוד אצמא כי בך מעיני
בך ידי רמה בך אשא פני
אם השמימה נשאתי עיני
שהודך שמה גם הם כאדני
כי בכל הארמה עדי נאמני
אתה אל אמת ומה אני או עניני
הן אין לי עצמה לדעת צפוני
על מה זה ולמה ומה היה לפני
לחפש זאת ארוני לא גבה לבי.

101.

––––––––

אחזה מבשרי ואת נעלם אין ערוך
בקרה נפשי דברותיך
כי בטרם הכל היותך
חי ולא יתמו שנותיך
הפצך עד לא אחשוב ישלם אין ערוך
ראתה בת עיני שהדיך
שמעה אזני ניב עבדיך
ספרו לנו מחסדיך
וזכרון פיהו ומהללם אין ערוך.

102.

––⏑––––––

נשמת שדי הבינתני כי רוח אל עשתני
אורו עיני העורות
כי יפתחו בי מסגרות
תושיה וְעלי משמרות
החיים העמידתני והתאוה היא המיתתני
בדרך השכל אוחזה
ואהלך אט ולא אחפזה
כי ממזמתי ארגזה
אם לא אשאל קראתני ובשאלי היא השיבתני
ראה לבי סוד נעלם
במעשים יכירו פועלם
הכל מאז הוא מחוללם
ידו באין יש הכינתני להכירו פה הביאתני
הארבע[1] חסד נוסדו

[1]) Die vier Elemente.

כל נמצא מהם נולדו
לבותינו כן ישׂהדו
תורת אבי עורתני   כי אמרתו צרפתני
מרועה אחד נתנו
כל החכמות ובלי יצענו
מעל משכן שם יחנו
בשכבי דת אל העירתני   ובהקיצי היא השיחתני.

103.

‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ‒ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ‒ ‒

[1] כל עצמותי   תאמרנה יי   מי כמוך
בי לדרוש את רצונך   שמך קראתיו
ולהתנפל לפניך   לבי מצאתיו
אליך אל מעונך   משאת נשאתיו
כי מחשבותי הם מעשרותי   ודברותי הם מזבחותי
אשי וקרבני   נפשי שפוכה
מלך אחד אשר אליו   כלו נפשים
כי מעלליו במעלליו   ראום דרושים
יושב קדם ומפעליו   כל עת חדשים
עם דור אבותי ועם שנותי   ועם תולדותי כי כל ימותי
בו יחזו עיני   אות המלוכה.

[1]) Darüber steht מכׂרומה גמיעהא = lauter Gedichte, in denen der erste Fuss des ersten Verses fehlt (?)

104.

‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ‒ ◡ ‒ ‒ ‒ ‒ ◡

אמרות   ימים לימים יהגו טהורות
בכסא רם מעלות בחכמה קרצם
ונושא מתנות אשר לפניו הפיצם
ועושה תולדות ארמה לא כחפצם
ברוצם   על פי אדוני כולם יצורות
בצורות   על משפטיהן תמיד נצורות
רשומות בכתב אמת כחיות דמותן
בשמות הוא יספרן בבואן וצאתן
ולימות קצב ישובבם אל נֹותן
באיתן   שבתן על עגולות ברורות
צרורות   באור חיים ודולקות כנרות
משרתי עליון דמות מלכים בכסאות
בפאתי שבע[1] וסוד תלי[2] שם בפאות
ולמתי לבב בלי פה עונות פליאות
בריאות   ארין בסוד שְׁנים קשורות
להורות   בה עשה את שני המאורות.

[1]) Sieben Planeten, [2]) Ekliptik, Vgl. No. 59 v. 2 u. 3 u. כתר מלכות II 3.

105.

וקאל רחמה אללה עלי קדיש.

_◡__◡___◡__

אחד גדול כח כפי נאמו   יתגדל
שוכן עד וקדוש שמו   יתקדש
ברא בריאותיו למען כבוד
זכרו ועוד צֻם בטרם אבוד
נפשם להתקדש שמו לעבוד
ידל כבוד הכל והוד נעמו   לא ידל
עליו אחדש שיר בכל עת כמו   יתקדש
רמה ימינו יום פדות נחלה
ויעשה לה כל אשר שאלה
ענה ובתהלת כרוב הוללה
כבוד בארץ הצבי רוממו   כמגדל
ודמות יקר כסא זבול קימו   במקדש
מה תדאגו בנים אשר נוהלו
הנה תקומון עוד ולא תפלו
אל תתנו דמי לאל יחלו
עוד שוב לאולמו וסוד לנחמו.   לא יחדל
פיכם והודו לו ברכו שמו   הנקדש.

106.

___◡_____◡__ וזן שעלי אפרשה לך לילי ויומי.

אחלי   יכונו דרכי לעבדך
בי רוח נתונה   מאתך ידועה
גם עין אמונה   גם אוזן נטועה
אביט כל תמונה   אבין כל שמועה
אללי   אם אשכחה טובך והודך
רוח חן בקרבי   חרש כי עלומי
קמו לענות בי   מה אעשה לקמי
דתך גל ללבי   ותכסה אשמי
מחלי   מידי ורפואתי בידך
מה קצרה לשוני   מה רב נעמך
עשיתי רצוני   הכעסתי שמך
אמות בעוני   יהמו רחמיך
גואלי   משחת לברך שם כבודך.

107.

____

אתה גוחי   מבטן אורך   מדי אֶחי
בנעימותיך   נפל חבלי

במסלותיך   עמדה רגלי
והליכותיך   הראיתה לי
תסכן ארחי   ותשת ערדך   ציץ על מצחי
ראיתי[1]) גלמי מעבדך
עצם מעצמי   טוב ידיך
אין מטיב עמי   בלעדיך
אם[2] מנכחי   רגע סר הודך   אבד נצחי
הכל פעלך   איך יגמולו
על אחת ולך   לא יועילו
ושאת מהללך   לא יכילו
אפס כוחי   במה אעבדך   כי מה שיחי
מה רב פלאך   עת אשכילה
יום אקראך   אז אגילה
אם איראך   לך אוהילה
הן מבטחי   אתה ובידך   אפקיד רוחי.

[1]ראית. [2]יום.

108.

–⏑––⏑–––⏑–––⏑– וזן שלשו קדוש וכשרפים שמו קדשו.

אחזו   אלים פני כסא כבוד נעמו
יחזו   ששים בשוכן עד וקדוש שמו
בניני   עולם כמנין הסִפר יוסדו
עניני   עשר אחדים מלבד נפרדו
כם בני   אלים יקוראו והתאחדו
זו בזו   אחר מסבותם מסלות כמו
נגרזו   איש על עבודתו ואיש על שמו
רחפו   רוחות כבודות על מתים נשאו
נשקפו   אורים עלי לבם והתנבאו
יחשפו   להם פליאות שם לאל יקראו
ירמזו   כי בו תחלת כל ובו חותמו
נגנזו   סודות אלהינו ארוני שמו
מנוה   קדש יהלכו קרושים בלי
העוה   ילכו לזנב או לראש התלי
נאוה   שירם לאל שם כוכביהם כלי
ירנזו   אם ידמו קט מזכור נעמו
יעלזו   עת שלשם קדוש ונורא שמו.

109.

––⏑–––

אל נשגב בהודו   ברוך שם כבודו
ברא כל תמונה
נראה או צפונה
ויסוד התבונה

בשמו העמידו   מי יעמוד בסודו
רואי רוב טובו
בהליכות נתיבו
איכה כחשו בו
כל נולד ילדו   הוא שהדו ועדו
מתבונן פלאיו
בלבבו ומראיו
ובדברי נביאיו
יודנו בעודו   כי רוחי בידו.

110.

אופן

– – – – ⌣ – – ⌣ – –

מחנות עליונים   כולם כאחד קדושה עונים
אדיר אשר נעלה סוד פלאו
הוא האלהים לאות בצבאו
כל איש יזמר סביבות כסאו
הם לאלפי מונים[1]   הם אחרונים   והם ראשונים
ברא משרתים בשבעה מעלות
יתרוצצו יום וליל במסלות
צפון וימין סביב · מזלות
זה לימים נמנים   זה לחדשים   וזה לשנים
רוץ הגלילים בעוזו הרב
ירחק גליל[2] עת ופעם יקרב
אלה למזרח ואלה למערב
איש לדרכו פונים   נוסעים עלי פיו ועל פיו חונים
מעון אשר על אדמה נעלה
שמה המולה ושם סוד נפלא
סוד הלבנה לעין כל נגלה
על מכונות שונים   להיות לעדים לאל נאמנים.

[1]) Gen. 31, 71.   [2]גבול.

111.

– – ⌣ – – – –   וזן יותגדל אל מעודד.

אל חי ברא מסבה   שמה השכין כרוביו
ברא כסא כבודו
ולמענו העמידו
כל אופניו בידו
תחתיו אש לא מכובה   וצר מים בעביו
רב מחנהו ו[1]רם
בצפון וימין קשרם
אך הוא לבדו ספרם

[1]וגם.

מאין יוצא ואין בא   כי הם משרתיו קרוביו
הן בארץ עינם
והלב יבין לשונם
מעידים כי שֵׁם קונם
למנאציו הוא כלבה   ושמש צדקה לאוהביו
מהלל בפיהם נמריץ
רצים ריץ לקראת ריץ
מעריצים אל נערץ
בסוד קדושים רבה   ונורא על כל סביביו.

112.

אבות קדושים   דת ירשו והורישו   ישרו עקוב
ברי לבבות   מי שכלם ידלו
חוקרי נתיבות   מצפונים יגלו
עזבו משובות   ופני אל יחלו
שירים חרשים   יקריבו ויגישו   פי שמם יקוב
ראו עממים   יום סיני בעינם
אותות עצומים   גם שמעו באזנם
מופתים קמים   על זאת שוא וחנם
שיתם אנושים   מן גו יגורשו   יקבם אל קוב
מחנות ישורון   עד הנה נפוצות
כבוד[1] יעירון   קוניהם לרצות
מתי ישורון[2]   מקצוי ארצות
ובכל נפשם   יעריצו ויקדישו   את קדוש יעקב.

[1]) Ps. 57, 9. [2]) Ps. 7, 1.

113.

אל אל אשר עלילות לו נתכנו   לבי ובשרי ירננו
בו יענו ברואיו בלי[1] ראות
כי בפנים וחיצון שם מפלאות
ידיו עד לנפשם היו ואות
שמים בלי פה ישננו   הארצות בלי קול עוז יתנו
רוח החיתני מה נפלאה
על צלם אלהים אז נבראה
כי כסא דמות כסאו נשאה
דרכיה בדרכו יתכוננו   בם חסדי אדוני יתבוננו
מעמד הגויות בו לחסות
כי היות להתחבר מואסות
אם לא יעזרם מה יוכלו עשות
אליו כעבדים יתחננו   כי כולם בטובו יתעדנו.

[1] מבלי.

114.

אהבה.

––⏑–––⏑––––⏑––

אל אל וטובו   יפחד וינהר עם קרובו
בוגד יִדמה כי אין צרי עוד לנגועים
לעד וחכמי גוים ישיחון תעתועים
מה תשאלי מה היה לילד שעשועים
אביו עצבו   ויצו שלוחיו להשיבו
רעיץ במוקשו יוחיל לגואל חי מכרו
ישוב לקדשו שנית וישיב שם הדרו
נשבע בנפשו זאת ולא יחל דברו
הנה כתבו   כמה נביאים התמו בו
היכל יקרו נָתן ביד כל צר להבעיר
ובנו בכורו גלה אלי קדר ושעיר
ולמול דבירו מקדש מעט יבנה בכל עיר
יעלה ויבוא   שמה ויגיד כל לבבו
מעין המקרה אחד לנאמנים ושונים
תאנף במורה תשמור אשר שמרו אמונים
תשקיף ותרא כי חוק נתתו לו לפנים
הוא לא עזבו   כי אהבת נפשו אהבו.

115.

––––––– וזן רב לכם מוכיחי בריב.

אהבת אלי לי ערבה   מאהבת נפשי נפלאה
בו אחשוק עד כל אהבה   בלתי אהבתו אשנאה
בינותי בדבר בוחרי   בלתו כי הוא שמם שחי[1]
איך ירדוף איש לב אחרי   הון יקר או ליה לחי
ונדוד[2] יקר או יחרה   מו אף החשוק לא יחי
על דוד קנני אעגבה   בו כל הון יקר אמצאה
מנודו בטח אשכבה   הוא חיי רוח נכאה
רב קנאה על כל דוד וזה   דודי אחד בו אבטחה
אם ירבו אוהביו אוחזי   דרכו עמי בם אשמחה
אם בלתי פניו אחזה   תושיה מני נרחה
לראות הדרתו אקרבה   ובגאותו אתנשאה
ושמו על לבי אכתבה   ובפי צוף זכרו אקראה
הן כל דבר נכבד כמו   נפשי ביסודו חשבה
יקל אם יתם נעמו   אכן לכבוד אל אתאבה
כי כל אוסיף דעת שמו   אוסיף יראה גם אהבה
יראתו רוחי שובבה   אהבתו על כל נוראה
שבעתי עד לא ארעבה   רויתי עד לא אצמאה

[1]סחי ? [2]ובנדוד?

מנות ינחיל תשקך   אך כל חושק הוא נענה
בלבבי אצפון חוקך   ואקו אולי שם תחנה
יום צדקתי מצדקך   ויחידתי מה תענה
מצור החיים הוצבה   וכבוד כס כבוד נמלאה
עליך צור התיצבה   כי לכבוד שמך נבראה.

116.

‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿

אֲני אֲני במו אֲני ומחני כמו אֲני בים. ָעֲני והנני בחנני למעני כאובות[1] בחבלי באהלי במעלי בפועלי מחוללי וגואלי בסכלי בעקלי נתיבות רעוין ארי בלי צרי דחוי חרי בשוררי מצוררי וזה פרי דבר מרי בבקרי משובות מכון צבי בתעבי ואוהבי דמות צבי[2] וסוחבי ויַרדְ בי בבית שבי באף לבי קרבות חסין לכה ואשלך וחבלך פדה לך בגדלך ועולך וסבלך ואפלך לאויבות חדד[3] מכור ותת[4] עכור ולו הכור[5] ופיו סכור בבוז נכור עדי שכור ואך זכור לבן בכור אהבות וטוב שנה וחיש פנה כיום סנה ועם קנה ועיר בנה ותחנה ותענה[6] לנענה לבבות אקרבם אשנבם ואקבם אשובבם אישבם אסובבם אחובבם ואוהבם נדבות.

[1]) Ps. 119, 83. [2]) Cant. 2, 9. [3]) Gen. 25, 15. [4] ותת? [5]) Hiob 19, 2.
[6]) Und antworte dem Schwermüthigen.

117.

‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿‿   וזן אם לא תדעי נפשי אחריתך

אנושה ענושה גרושה מירושה
כבושה כתושה וסות אבל לבושה
בתוך פה יקושה והקול קול חלושה
ואם צר לה כחה   תאמין את רוחה   באל חי הבטיחה
ותשפך לו שיחה   בהיכלו תבקר   יעזרה אלהים לפנות בקר
בחונה פעמים במצרף אש לאומים
תקו נחומים מימים לימים
וקצים רשומים סתומים וחתומים
אולי בא אולי   דבר ציר על אולי[1] היתה אלי
ויאמר אלי   עד ערב בקר
רדו משנאים נשואים עד נשיאים
ובני נכאים כמו רואי[2] לרואים
ירדו פלאים ברובי תחלואים
ביד צר נדכינו   בגלות נכינו וערב בכינו
לאל וחכינו   עד אור הבקר
האומה זעומה כמו דומה בכלא
אמרו נביאים כי תצא בפלא
ליני הלילה ועוד שחר יעלה
חיש וולתך מי   יושיע עמי ואם לא תך קמי

[1]) Dan. 8, 2. 14. [2]) Nah. 3, 6.

איש אליותר מ- מנו עד בקר
מה לך מריבי תחרפני בשביה
הכי גואלי חי אשר ידו נטויה
ומיומים בארץ מאפליה
חיש את נפשי ויזריח שמשי וירים את ראשי
ביום השלישי בהיות הבקר.

118.

‏‑ ‑ ‑ ‑ ‑ ‑ ‑ ⏑ ‑ וזן אל אל אשר עלילות

אודה יה ולשמו יד אכתבה הבוחר בעמו באהבה
במה אתרצה אל אוהבי
קנני תחלה מבית שבי
ואשכן לבדי ארץ צבי
ישבתי בצלו ואשכבה בטח ושנתי לי ערבה
רוה מחלתי מני דחה
ועון מעֻנתי אנא מחה
ולהדרת נותי אותי נחה
אולי עת ידידותך קרבה כי נפשי לפירודך דאבה
הלעולם תרחק בית שבתך
צר לוחץ ודוחק יונתך
איך אמה תצחק על בתך
על מה בת כבודה היא שכבה לארץ ושפחתה שגבה
מחסה הוא לבניו בו יחסו
יום כלות משנאים דת מאסו
בו אבטח ואויבי מה יעשו
כי עבי זבול ותהום רחבה לא יוכלו לכבות האהבה.

119.

‑ ⏑ ‑ ‑ ‑ ‑ ‑ ‑ וזן אל אלהים כלתה נפשי.

אל אדוני נפשי אשא כי פלאות עמי עשה.
בי אדוני שמעה שיחי כי בידך אפקיד רוחי ובך שמתי מבטחי בך אלהי נפשי חסה
רחמני אלי אלי יערב לך תמיד קולי נא והפק את משאלי כי ימינך חיל עושה
מה שנותי או מה חלדי מה פשעי או מה חסרי הן חטאי תמיד נגדי ועוני ראשי כסה
קום פדה נא את עבדך אל ואליו הט חסדך גר ותושב הוא נגדך רחמהו עליו חוסה
ממרומים הט אזנך ושמע נא קול צאנך חוס ואל תסתר פניך כי נתתם בוז ומשסה
אל חמול על נחלתך ואסוף צאן מרעיתך והשיבם אל ביתך עוד ולא תשאר פרסה
לעשוקים תן רחמיך כבוד בשומם לשמך חון ורחם על עמך אל ואור פניך נסה.

120.

‑ ⏑ ‑ ‑ ‑ ‑ ‑ ⏑ ‑ ‑ ‑ ‑ וזן הבכוס הלבות

איחרה עת מועד מועדים וחצי
בשבי אין סועד לב לגלות קצי

לי ומתני מועד שם   ואנוש חצי
אין ישועתה לי   באלהים דמה
צר באורך שברי   ואדוני שמה
באשון ליל שחתי[1]   נד בארבע רוחות
מצבי נסחתי   איך אדבר צחות
אך במר לב שחתי   לעדינות בוטחות
נא שמען קולי   יעבר עלי מה
עד ירפא שברי   אל ימינו רמה
ראש משנאי הֵנע   שן לאידי חרק
יום כבודי נכנע   שש ועלי שרק
ואני עד הן נע   נד כיין הורק
מכלי אל כלי   בשור האמה
קם[2] במרום תמריא   כן על גברתה קמה
מאנה הנחם   בת בחיים קצה
מפני צר לוחם   ואחריך רצה
בחזונך נחם עם   בגלות יצא
עת פלאים תפליא בי   ותהיה חומה
לי ותאיר נרי   אור כאור החמה.

[1]) Gen. 24, 63.   [2] קט.

121.

אהבה.

וזן יחו לשון חזות אישון

אסיר תאוה   שמע מצוה   לחפשי תשלחך
בדת אל הגה   ואל תשגה   והיא נפלאות תשיחך
ואם נפשך   תבקשך   שמעני אוכיחך
עלי הכמות   בני אדמות   אשר בקשו להדיחך
איך תדרוש   סוד הראש   ותלאה לחפש רוחך
ואיך תחזה   למה זה   ונקל מואת כחך
ועל אמונות   התבונות   מי זה אשר יבטיחך
בצל אל חסה   והוקיו עשה   כי הוא יישר ארחך
הוא נצחך   הוא נכחך   הוא בקרבך הוא סביבך
ואהבת   את אדוני   אלהיך בכל לבבך
בכל מראה   אשר תראה   עד כי אין זולתו
וכל שמע   אשר תשמע   ישמיע תהלתו
וכל ריח   תריח   יודיע עלילתו
וכל טעם   אשר תטעם   יבאר סוד גדולתו
וידיך   ידיך   להמיש בם פעולתו
וכל מדע   אשר תדע   בך נכון במלתו
וכל שכל   אשר תשכל   מאתו תחלתו

הוא בראך הוא נשאך באהבתו וחמלתו
יעודדך ילמדך באחריתך להטיבך
ראש וסוף אם תכסוף לדעה מה משכרתך
בראשיתך ואחריתך אתה כפי מחשבתך
כטובתך כרעתך נתונה לך כיכלתך
ויוצרך יחקרך וידע קומך ושבתך
ואיך תשטה ואן תטה ומדעתו דעתך
עזוב הבל מתי תבל ושמור את משמרתך
ילוד אדמה תשוב למה תיגע לזרים בלתך
פקח עינך והט אזנך ראה שאלתך אתך
והבורא בקול קורא אם תשוב ואשיבך
מה ישאל לבני אל[1] וטובת אל עודפת
ומה תירא והעזרה עליך חופפת
גן עדנו הוא רצונו ובלתו מקורא תופת
כי יהידת מואס ברת באש הגדוד נשרפת
שמור חוקים צדיקים המתוקים מנופת
תתרומם אם תשימם על ראשך מצנפת
הם הודך ועל ידך תגמו לאות ולמופת
בם הבן והיו בין עיניך לטוטפות
אשר תפן אליהם פן יסורו מלבבך.

[1]לב גואל.

122.

——————— וזן אל בוראי ראשית הכל מלי

אל אחד מה רבו עדיך
יעידו כי אין בלעדיך
בראת אדם לכבודך
אכן לא הודעת סודך
אך למד ממעשה ידך
כי תולדות ארץ מעבדך
גם תתה בשחק הודך
הודך הכל מלא יום יום תעשה פלא
פלא בכל נחוה גם את זה לעומת זה
בצדק דרכי אל נצבו
ולהבל דרכי אל נחשבו
דרכי אל על מעגל סבבו
וכראשית באחרית ישובו
כל ימים בזמנם מה טובו
שמענו שביניהם רבו
קור וחום לקרב דין יקרבו

יקרבו לדיין   יגידו כל ענין
ענין משפט יקים   ושניהם צדיקים
רחב פי הקיץ ויקרא
מחרפה שם החורף נקרא
יקרה ראש בקרה הנורא
ויקרקר קימת בית קרה
יד עמל למזונו נסתרה
גם רגל לא תדרוך בשיירה
גם עוף השמים לא יֵרָא
יֵרָא אז לאישים   יחנו סביבות אשים
אשים בם יחַמו   לולי זה נדַמו
החורף שמע זאת פה פצה
נפש כל חי בקיץ קצה
אך בך חום יראת החוצה
אולם תוך הקֶרב קור נמצא
לב יודעים ימיך לא רצה
לא יאכלו מתוקים המחצה
יערוצו אם השמש יצא
יצא אור יערוצו   לצללים ירוצו
ירוצו גבורים   אל מימי הקרים
מה תכביד חנף עלי מלים
אנכי מכין המאכלים
לך ושאל לנמלים ורחלים
לי ציצים לי פרי לי עלים
לי שושן לי כופר ואהלים
ככלה עת שתעדה כלים
ולאבל ימיך נמשלים
נמשלים הארצות   לשממות נחרצות
נחרצות כזקנה   אלמנה אביונה
מה תאמר קיץ לפני אישים
תאכילם פירות השרשים
תוליד בסכל תחלואים קשים
יאנקו בם נערים וישישים
מאכלים נחמדים נכחשים
וזבובי מות גם פרעושים
גם אבות מבנים נפרשים
נפרשים למקומות   מהם למלחמות
מלחמות בך יהיו   ובימי ישליו
אתן עוז סוף דבר לרופא
לשבורי לב השם ליעפי

כה רב סבל פן תספה
נפש איש וכרגע יספה
טוב ורע עתיד לבוא צופה
ובעתו עשה הכל יפה
ולדבר כל אלה שפלי פה
פה יתהלל בשמו כי החסד עמו
עמו אהיה תמים אשמח כל הימים.

123.

אל נקרא בשם אותות שלשה[1] יסוד תושיה
כם נבראו הפאות ומעלה עם תחתיה
צק מים על צמא לרוות ארץ ציה
ביום ההוא יהיה ישראל שלשיה
בורא כל לכבודו ונבראיו נאמניו
צופה רעים וטובים כי בכל מקום עיניו
יהיינו מיומים כדברי חזוניו
וביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו
רחם אסיר ושב ואל ברתוק, חטא ירתק
כי צר מדבר גבוהה ויצא מפיו עתק
וברית צור חוצבנו מנהו לא תעתק
והחוט המשולש לא במהרה ינתק
הבינותי כי הזמן עומד ובא ועובר
נראה אמת למבין אשר לבבו הבר
ייחל אם יוכח ואל התוכחות סובר
יפעל אל פעמים שלוש עם גבר
ממאור שכל נבראה נשמה על כל נשגבה
וממנה נקבת[2] רוח ונפש נקבה
וגלגל על מרכבים כמלך בצבא
ויהי להם לשר ועד השלשה לא בא.

[1] שדי. [2] מקבת.

אלפצל אלת̇אני מן אלגז אלת̇אני.

פי אלנדב עלי זואל אלדולה וד[ו]אם אלדלה ואלתצ̇רע פי אלאקאלה מן תשתת אלגלא ושמאת אלאעדא אלתעזי. במואעיד אלאנביא פי אלכ̇לאץ ואלפרא וקד חבר

Capitel 2.

Klagen über den Untergang des jüdischen Staates und die Dauer der Erniedrigung. Gebete um die Aufhebung der Zerstreuung des Exils und des Triumphs der Feinde. Tröstung durch die Verheissungen der Propheten in Bezugauf die Rettung und

Erlösung. Er zeigt darin seine Eleganz und farbenreiche Darstellung und drückt, was er immer will, auf's schönste aus. Alle Vorgänger hat er damit an Vortrefflichkeit überholt, alle Nachhfolger müssen an Glanz hinter ihm zurückbleiben. Doch ist dieses Capitel nicht etwa preisenswerther als die übrigen, da sie alle wohlgefügt sind in ihren Grundlagen, die Geister blendend. Davon sagt [der Dichter.]:

Wie Wunder kommt es über Dich an Farbenpracht,
Mit der der Meister unablässig sich bemüht,
Ein Frühling auch, der sein saftglänzend Grün dir zeigt,
Sein rosenfarbnes Roth und goldenleuchtend Gelb.

פיה וושי ואחסן מא שא. ותקדם פיה אגאדאה עלי אלמתקדמין ותאכׄר ענה אחסאנא כל אלמתאכׄרין. ואן כאן הדׄא אלפצל ליס אחק באלוצף מן סאיר אלפצול כל כלהא מחכמה אלאצול כלאבה אלע־ולי[1] ופיה יקול:

(Metrum Kâmil.)

גאתך מתל בדאיע אלושי אלדׄי
מא זאל פי צנע[א]ה יתעב צאנעא
או כאלרביע ירֿיך אכׄצׄר נאצׄרא
ומורדא שקרא ואצפר פאקעא.

[1]) Als richtiger Text ist כׄלאבה אלעקול angenommen und danach übersetzt worden.

124.

––––⏑––––⏑–––

אני גולה וסורה — בינות לבאים פוורה
והם שוקטים ונחים — במשכנות מבטחים
בעלות על לבבי — אומר ימין אל תקצר
איך היה כאבי — נצח ואיך צעדי צר
יום כהן ונביא — הלכו שבי לפני צר
ובני השררה — קדם בראשם עטרה
חורו על פתחים — לובשי בלויי מלחים
רמה יד מגאל — ואני כשה נאלמה
יום בא עיר אריאל — ויעשה בי נקמה
ויאמר הלא אל — קנוא ונוקם ולמה
לא קנא לתורה — יום נלכדה החבורה
והכו ברמחים — גם נתחו לנתחים
החשה אל אמונה — עד כה ונכרי בביתו
ויתן למנה — לו כל נות נחלתו
עד במקום שכינה — אליל תועבתו
ובתוך העזרה — נטע עצי האשרה
שם היו זבוחים — הכהנים המשוחים
מה יענו זעומים — כי נהפכה הברכה
בינות כל לאומים — עלי חמתך שפוכה
השקף ממרומים — קנא ליושבי חשכה
אולי עת בשורה — באה ונצא לאורה
על לב נאנחים — דבר ויהיו שמחים.

125.

-◡-------◡----◡-

אהליבה עם בנותיה   מתאוננה
בענות בנאות נאותיה   בת יענה
ראתה אורך שבותיה   קול נתנה
מה איהל עוד אני   ייאשוני שוררי
אצעקה חמס ואין   פוצה מצוררי
בת נדיבים אם תיחלי   אתגברה
על משנאים כי ימין חילי   לא קצרה
הא ישועתי אמת ובלי   פה אומרה
מְעמדה הנני   פה ואיה שוחרי
מעטו עתה ואין   קצה למאחרי
רצצוני רועצי דודי   ואקראה
נדפו שמך והוא סודי   ואקנאה
אך ללבי כי לאל ידי   לא מצאה
דכאני העני   עד אברך אורדי
הורפי אודה ואת-   רצה אל גוערי
מה לדלים צועקים אלי   הן אענם
יהמו מעי לזאת עלי   ואחוננם
אעלם פתאום להיכלי   ואשכנם
אזכרה אהבת בני   אז בלכתו אחרי
אוהבי אֶהב וא-   מְצא למשחרי.

126.

--◡-------◡---

אם כח אבנים כחי   אם ברזל לבבי
אשא עול אמְתי ובני   אמי נחרו בי
בעלות על לבבי ימים   שמחתי בחלדי
וכבוד אל בבית עולמים   עמד לי לבדי
הה איך אמצאה תנחומים   כי סר [מחמדי]
איך אוהל ישובב רוחי   יהל [שם ערבי]
הה על שה פזורה הנה   היא טרף ללביא
רד יומי והן איד עולה   מֵאור יהדפני
על חושך אויל ואכלה   לא אל ירדפני
נבעתי עדי קול עלה   נדף ירדפני
אלך מדחי אל דחי   כי פחים סביבי
נכשלתי עדי כל אבני   השדה יריבי
מלאתי כלמות עולם   חסרתי נעימות
ומרעים מרִיעים כולם   ראו בי נקמות
כי כלה שארי אולם   נותרו העצמות

נפשי אשפכה עם רוחי   אתחנן לאבי
אולי אל לבבי יפנה   הגואל להביא.

127.

--⏑--⏑-

אי גבורתך ימין אל   לשמע אזן שמעתיך
נואשה נפשי להרים   ראש כאלו לא ידעתיך
בוערה כי אש קנאות   על גברת כי אסורה
בוז ולעג כל בריאות   אלמנות חיות צרורה
שקטו נחות משנאות   ואני גולה וסורה
משלה יד כל מגואל   בי ולא[1] יאמר קדשתיך
מה תקוי עוד ודורים   עברו ואני ירשתיך
רב לשבתי בחשכה   ואחשב רע בעצבי
איך אקוה לי ארוכה   ואלהי אין בקרבי
אבך על נפשי ואיכה   אתנה פונה ללבי
שאלי קרית אריאל   שאלי נא אם שכחתיך
יזלו עיני נהרים   כי בלי כבוד נתתיך
מחזות צופים קרואים   קץ שבותי לא פגעתיו
ואחפש כל נביאים   סוד פדותי לא ידעתיו
העציבוני חטאים   שמחני קול שמעתיו
כל נביאי דברו אל   נחלתי איך עזבתיך
בעבור חסד נעורים   אהבת עולם אהבתיך.

[1] ולי.

128.

--⏑----

[אי גבורתך] ימין אל   לשמוע אוזן שמעתיך
[נואשה נפשי להר]ים   ראש כאלו לא ידעתיך
בא במסורת בריתך   בשבי יצא לעיניך
שכנו זרים בביתך   יחשבו כי בם רצונך
בחזותם את חמתך   עמדה ביני ובינך
משלה יד כל מגואל   בי ולא[1] יאמר קדשתיך
מה תקוי עוד ודורים   עברו ואני ירשתיך
רפדוני סוד נביאים   סמכוני כל חכמים
כי זמני קץ פלאים   הם סתומים וחתומים
מי ירפא תחלואים   בי ומספר עצומים
שאלי קרית אריאל   שאלי נא אם שכחתיך
יזלו עיני נהרים   כי בלי כבוד נתתיך
מחנות קדש פזורים   מבלי רועה עזובים
כי בלי כסף מכורים   גם כצאן טבחה חשובים

[1] ולי.

שובבו רוחם ספרים   מדברי חזון כתובים
כל נביאי דברו אל   נחלתי איך עזבתיך
בעבור חסד נעורים   אהבת עולם אהבתיך.

129.

‒‒‒◡‒◡‒‒‒◡‒◡‒‒

איך יעמד לבבי   עת אחוה צרי   שאנן בהיכלי
בינות הדד ותימא   נעזב ואיך אחיה
נוסף יטור וקדמה   ואני בפי אריה
שמו דביר לשמה   ואדברה איה
צור מאזין לניבי   איך ממנת[1] חדרי   נעלם וסר צלי
רבו ידי משנאים   ואני בעול מוסר
כל מתי קרואים   לשבי ואין לי שר
אי מועדי נביאים   יה וצור לכל בשר
השב לתוך כרובי   הודך עם[2] שרי   הם ירפאו מחלי
התנערי עניה   לענות ושיר פצחי
התנהלי צביה   אט לתוך מעון נוחי
אכן שתה רויה   כוס במועדי פסחי
אל תשכחי רכובי   עב קל לבית מרי   יום פדות מנת חבלי
מעון לתוך הדרי   שוב והעבר יקשי
תקרא ביום מגורי   אל מחייבי ראשי
עת תהיה בצרי[3]   תעלוז ברון נפשי
כבה יקוד שביבי   כי אתה נרי   גואלי ואת אור לי.

[1] מנות? [2] וגם? [3]) Hiob 22, 25.

130.

ולה איצא פי אלתגניס. ‒‒‒‒‒‒‒◡‒‒‒

[בידי אל יהי אורך אורך   יאיר מאפל בורך בורך
אנשי אל סחי לבקרים לבקרים
[כי לא נב]דלו מנזרים מן זרים
[וטמאי]ם עלי ניד ברים נדברים
[יום הבאיש מרי מו]ריך מורְך   אז צעד עלי שוריך שורך
[בוזיך] אֱבי עד אנה עד אנה
[וזרוע יקר אֵל קנָה אֶל קנה
[לא] שבה ועוד אלמנה אל מנה
לה בך עד נשות תוריך תוריך   אל מי תעזוב בריך[1] בריך
רבו מבכי מי עינך   מעינך[2]
יום אל לבך שר אונך   סר אונך
עוד תראה בבוא פדיון   פיד יונך[3]
חוזק יד כמו צריך צריך[4]   עוד תראה הרום צורך[5] צורך

מעל שם מתים כבסילים   כבסילים
יען קראו לבעלים   לבעלים
ויהי כנך לנבלים   לנבלים
עתה יהבוש צירך צירך   יכרית מגנה עריך עריך[1].

[1]) Prov. 31, 2. [2]) Gen. 16, 7. [3]) Jer. 46, 16. [4]) Gen. 43, 11. [5]) Den Tempel als deinen Schutz. [6]) Jes. 14, 21.

131

מי יתנני כימי אלוה ירצני   כי יענני אקרא ויאמר הנני.

132

‒‒‒◡‒◡‒‒◡‒◡ וזן אנא זכרני.

אני באוני   אצעקה לדוד יבזה
לקול שאוני   יחריש ואיך יחזה
עיני בעיני[1]   תגר והוא כצר יזה
נצחי[2] ואוני   יענה בפני זה
עקב אשר אשכחך   אשרי אשר שכלו
מה יענו מואסי חכמה   ירדפו מתים סכלו
בני בלימה   גדפו חסידיך
אשר מאומה   אין עדן בידיך[3]
קומה ורומה   על שמי כבודך
ויחזו מה   נחלו עבדיך
השואפים לרוחך   ייהלו אם נחלו
רק יהדלו לענות על מה   בבית השבי הגלו
ראשית תבואה[4]   הן שמי ואל עדי
רוח נראה   בי והיא לבר סודי
נכאה ונלאה   כונן ויערין מדי
כי אח נאה   עלי ואין לאל ידי
רק אבטחה בכחך   עד יצו פרות כלו
עיני לך איך גדל עצמה   משיחים בך כלו
מדי המונך   יעלים פלאיך
היד ימינך   קצרה בפלאיך
בנך לעינך   נתון ביד משנאיך
הדר גאונך   שובבה לכסאך
תקים בבוא משיחך   מגדלי יקר נפלו
מהר ענה שית כאור חמה   מאורים אשר אפלו.

[1]) Sam. II. 16, 12. [2]) Jes. 63, 3. [3]) Dass Du noch ohnmächtig. [4]) Jer. 2, 3.

133.

וזן שכחי יגונך נפש הומיה.

אל ישראל נקראת לפנים.

134.

\-\-\-⏑\-\-⏑\-\-\-⏑\-\-

לנו כטל תהיה נפרח כשושנה   ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה
אלי בך גלתי   ואודך בשירתי
גואלי היש   בלתי שמך בצרתי
הואל וצא אתי   ואחרי ולקראתי
קומה לעזרתי   החזק ומגן וצנה
רוחות יקר רחפו   עלי ורעיוני
לימי אמת נכספו   יום . .
שם קדשך גדפו   עד ג . .
איך תאמׂר כי אדוני   . . . . .
מארצך נדו   על כל גב . .
כמעט ונכחדו   ברדות . .
שובם ויפדו   אז יהיו ע . .
אבן מאסו בונים   היתה [לראש פנה].

135.

\-\-⏑\-\-\-\-\-⏑\-⏑\-\-   וזן יונה לדאגתך מלדת וצירך

אלי אסוף פזורה בין פרא ולביא   האומר בגבורה לצולה חרבי
במה יקו רצונך   בן רבו כעסיו
כמה תבער חרונך   בדברו ומעשיו
הה על היות המונך   בין ערב ועשו
מאבדי חוק ותורה מכהן ונביא   ובשקר וסרה כל עת יענו בי
רחם לאום בחרתו   מכל עם בתבל
ובאהבה לקחתו   לך נחלה וחבל
איכה באף נתתו   נושא עול וסבל
מתי תקום לעזרה אל יושב כרובי   ולחומה בצורה תהיה נא סביבי
התנחמו ילדים   מקדם אהבתים
כי בעבור הסדים   הן חסד משכתים
ולאסוף נדודים   מלאכי שלחתים
על צר אקום בעברה ולזרע קרובי   אהיה לעטרה ולכבוד ולצבי
מהר ציון ישועה   אתנה לעמי
וזרועי ידועה   אחשוף וזעמי
אשפוך באף ורעה   על אויבי וקמי
ופדות אחיש מהרה אל בנים בשבי   נין אב המונושרה בתי ואהובי.

136.

\-\-⏑\-\-\-\-\-⏑\-   וזן יעלוז כבודי ואזמרה.

על אח ביערוני עבד ואח   בים ניערוני
איהרו זמני   קץ מועדי
ואני מעונה   צר צעדי

צרי ישטמוני   נתנו בחח   אפי יחמסוני
בָתקו בנותי וישרקו
יראו עצבותי וישחקו
יום יום צודדוני   רגלי בפח   איך לא ילכדוני
[רעעו לחיי בין שניהם
עד קצתי בחיי מפניהם
אלה יעשוני   לאמר אכח (?)   אלה יוכחוני
מה אומר ואויבי בי נלחמו
נועצו מריבי   לי זעמו
לשחוק יתנוני   יאמרו זנח   חנם ירמסוני.]

137.

–––––◡–––––◡

ראי יונתי איך   כרגע ארפאך
וכאשר אמצאך   עלי צד אשאך
כמועד משאך   וחזון מקראך
כאומן על ברכי   להעלות נר ערכי   וניחוחי ונסכי
יצו אל הגומל   חסדיו ללב עמל
חיות נפש אומל   אשר כסוף קמל
ולעובדי סמל   כיום הר הכרמל
בצאתי מפרכי יהי בשלום סוכי   לרחבי ולארכי

138.

(?) –––◡–––––◡–––

איומתי עדן שממת   קומי עלי כי רוחמת   מה יפית ומה נעמת
בת חיקי בפניך   חיים וצוף בשניך   יופי וחן אוניך
עניליך באוניך   ועיניך בפוך שמת
רעיתי בין יעלות   קומי עלי בלילות   והן תצאי במחולות
ושדיך כאשכולות אם אשמת באוב קסמת
היך היית לקצפה   בנשים היפה   כשחר נשקפה
וכי שמוך לגדופה אם נפלת הוקמת קמת
מה תתאונני בתי   קומי לך צאי אתי   אביאך לבית תפארתי
אני אישך ואת אשתי עדי עדיך והתנחמת.

139.

–◡–––◡––◡––

אל לב ידידי עָניָני קול צעקי   אמצא ברוחי לב אחוקק למחוקקי
במה צבי נאוו לו קניני
השיר בנפש כבודו יחנה
דת מהלכו כזאת לא תענה
אם יש רצונך בדוד שתדבקי   הלבי נכוחי אך לפניו בר נשקי

מעי לדברי צביה יהמו
כמעט וקשרי עבותך יתמו
אשוב ואשיב מכונות שממו
ערוך[1] בשם באמתו תצדקי   שם נר משיחי אז במחול תשחקי

[1]) Ps. 132, 17.

140.

אל ברתך האמרתנו   אהבת עולם אהבתנו.

141.

----------- וקאל פי אלתגנים.

אחות נגע תורך[1]   לשום תורך
על לחיך גם תורך[2]   ענות תורך
בי לבך ירך   עוד על ירך
יספוק אם דר דרך[3]   בין דרדרך
במלאת פסת ברך   תשאי ברך[4]
אשלחך מבורך   לכרות בורך
כי לא בירך בירך   יום על ברך
ראיתי צר גורך   פה כי גורך
אחר מיום שורך[5]   הפיל שורך
ובלבתך מוקך   הביא מוקך
ושבי גלה צירך   לפני צירך
ובהעצר מורך[6]   נשחת מורך[7]
מרפא נגעי צירך   יהיה צירך[8]
כי רוכב על עירך   יושיב עירך
מפני לא אורך[9]   תָאֳרי אורך
דרך הר ציון אורך   שבחי אורך[10]
שביך ונשי אורך   כי בא אורך.

[1]) Esth. 2, 12. [2]) Ps. 32, 8. [3]) Esth. 1, 6. [4]) Jes. 45, 23. [5]) Ps. 92, 12. [6]) Ps. 84, 7. [7]) Cant. 5, 1. [8]) Messias. [9]) Jud. 5, 23. [10]) Reg. II. 4, 39.

142.

__◡___◡_____◡__◡_ וזן אני גולה וסורה.

איהרה עת פדותי   ואין מצפים וגולים
קץ שבותי ונדים   בני עדינה וגולים
בשבי נאלמתי   דומם ולא אפתחה פי
מראות נעלמתי   נסתר דמותי בנשפי
ההליתי ושמתי   נפשי באמרי בכפי
אם אני בענותי   עוז אל יאמץ אמולים
וכי ירפא מרודים   וצרי ישלח לחולים
רחמני למען   תצדק בדברי נביאים
והיה לי למשען   פן ימשלו בי משנאים
אקראה לך ותען   נמצא בעת צר לקוראים

אהמה על ראותי בני ביד צר ומושלים
בגביר העברים ויהי למשל ומושלים[1]
מהלל אל אחוה יגל וישמח כבודי
וחסדיו אקוה אם סר והרחיק נדודי
לי רצוני יצוה ארדה כמאז ברודי[2]
יענני בשאתי קול כצבאות זבולים
עוז מתנים ומודים לעושה [אור]ים גדולים.

[1] למושלים.

[2]) Gen. 27, 40

143.

‿––‿–––‿––‿– וזן ירוחם בך יתום אסיר תקוה.

אלהי בגלותי בך אחסה
בצל חסדך כל מערומי כסה
וחפצי עזוב רק חפצך לי עשה
ולב עבדך ישמח על כל אשר כתבתו בספרך
בידך עלילות רק לך נתכנו
תסובב ברואים בם ואם נצפנו
ויסעו עלי פיך וגם יחנו
אפל מעלי עין ולב העבר ואלך לאורך
ראה על דלתך יום וליל אשקדה
אחפש נתיבתך עדי אלמדה
וזאת תאות נפשי וזאת אחמדה
ואמאס בכל ביתי ואעזוב שאר ואשכון חצריך
מעוני ספור נודי ועלי חמול
נטה חסדך עלי ולי טוב גמול
אשוטט בימין או אסובב שמאל
ואיך אפחדה פן אכשלה עוד ונר לרגלי דבריך.

144.

––‿–––

איפה בני עליון נפלו ולא קמו
כי נעלה חביון עוזו ונכלמו
לא מצאו חזיון חוזים ונאלמו
נכרים בהר ציון קרעו ולא דמו
חין מרקו בי זרקו כף ספקו שן חרקו גם שרקו וישחקו
עת שחקו עם נמקו יצטדקו כי חקקו . . .
יתהללו ויהוללו איך נגעלו עם נגאלו ויג ואלו אם מעלו
לא נצלו רק חללו עד חבלו דת נחלו חלפו אמריה
רזון בתוך רוזני שלח אילותי
רואי ראו פני בושו בדלותי

ויענו שוטני   אין קץ לגלותי
גם רעמו פני   עת נדפו אותי
אבר שמו   מי נחמו   כל לוחמו   לא רחמו   דוב קרמו צר עצמו
לע טעמו   סף נעמו   סר טעמו   ויהי כמו[1]   לידה בציריה
נאון עדה   חזק ידי   עם עובדי   שמך עדי יֶחרו בדי הוד גם שרי
חמר פדה   ובמורדי   אורך רדה   נפשם צדה   עתקו דבריה
מלאך כבודך   נשבע בחי עולם
גם איש חמודיך   הגיד חלום חלם
גם כן עבדיך   התנבאו כולם
עמדו בסודך   קץ מועדי נשלם
יד גברה   על צוררה   לא קצרה   היא ניערה בם סוררה בי נערה
עת עברה   בת שפרה[2]   אז שוררה   כן אחגרה   חרב לעוזריה
אתעוררה   אתגברה   על שוררה   משתוררה   פה פערה על סוערה
ואחברה   שה פזרה   לי שברה   לה אזכרה   חסד נעוריה.

[1] כיולדה?
[2]) Mirjam.

145.

את תפארתי טוב לך תתי קומי בתי ולכי אתי והתגדלתי והתקדשתי בוגד יען דורש לי אין רם ואען בדרכך סואן להלוך מאן ארוני לתתי ראש מתאנה דת אחישנה מוכה מעתה אמן יענה . . . . . .

146.

ולא קסם בישראל
בזויים בחיים זרויים באיים   אין לאל ירם.

147.

⏑ — — ⏑ — — — — וזן סוד לבי ומצפוני גלו נחלי עיני.
לאל חיי תפלתי   ומאתו תהלתי
אני גבר שבוי חרבי
אסירי בעון לבי
ואשמתי בתוך חובי
ופרשתי מצודתי   ולכדתי יחידתי
בהביטי במולי
לדעה מפלאות אלי
ומה יחשוב אלהי לי
אזי שקר אמונתי   וסכל את תבונתי
רצוני לחסות בשמו
ותמים להיות עמו
והוא יהיה בתעצומו
לעזרתי בצרתי   ותקותי בתגרתי
מלוא הכל כבודך
ואן יפנו עבדיך

ועתותם בידיך
קרא לי עוז ישועתי   ואל אראה ברעתי.

148.

— — — ◡ — — — — — — — ◡ — — —

יעלה יפת קול מה יפו דבריך   עלית עלי כל בחכמת שעריך
אני שחורה   השמש שופתני
כי חוק ותורה   עברתי וראתני
בת עוין ואמרה   מלים בם הרגתני
עבר קצירך ימלאון קציריך   נפל אמירך יתמו בציריך
בתוך משואות   כי נפרדת מאתי
עמך פלאות   אעש לך בבוא עתי
דרך נבואות   צרפית[1] לכי בתי
על משענותם תעמדי בשעריך   ובעקבותם תרעי את עדריך
רפו זרועי   פי היליל ואין מרפא
רבו נגעי   כמעט קט אני נספה
יראה צלעי   צר ילעג וירחיב פה
יבוא ארונך אז יביא לציריך   צרי ויקנך וישלה אסיריך
מתי ישורון   מביתך בני אומר[2]
צרי ישורון   תשקמו בכוס חמר
כבוד יעירון   ושיריך תמור תומר[3]
שובי ושבתי אני לבנות גדריך   כי זכרתי לך חסד נעוריך.

[1] צופים? [2]) Gen. 36, 11. [3]) Dich preisen statt Götzen.

149.

— — — — — — ◡ — וזן רב לכם מוכיחי בריב.

אילת על דוד ענבה   יום יום לראותו תאבה
בליל ברחובות סבבה   עד תמצא את שאהבה
אך פניך אל חלתה   ולהתפלל לך הרבתה
בת לא תלין אם חולתה   ובמכה נחלה [הוכתה]
כי על חטאתה הגלתה   אחרי נסתרה גולתה
ובשורה שמשה יחשך   ימים מקדם חשבה
זכרה מקדם עת משב-   תה בעבותות האהבה
רעיתי מה תשתוחחי   חוקי אמצי אל תחפזי
זרי[1] מעלך את חטאך דחי   ובמעלות יושר אחזי
ולאויבתך תאמר שחי   עת קרית מועדך תחזי
מעינך מנעי בכי   הסירי מלב דאבה
יד לא ארף ממך הכי   עזה כמות אהבה
הצר בראותו מחלת   לבי כי רוה לענות
החל לשיר על מחלת   ויוסף אותי לענות
ותוסף לאמר מחלת[2]   עוד מה תוחילי לענות[3]

[1]) Jes, 30, 22. [2]) Gen. 28, 9. [3]) Eccl. 1,13.

על תוהו לבך תסעדי בנבואת[4] שקר נכתבה
אי אפריונך או ידי־ דך תוכו רצוף אהבה
מה תאנחי יעלת צבי כי שמחי כי בך אשמחה
אך עד יעבר זעם חבי אחר עיניך אפקחה
ושבותך אשיב משבי ואקבץ עדה נדחה
נחלי זרים אם יעלו כי נשבעתי לא אכזבה
מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

[4] בנבואות.

150.

– – – – ◡ – ◡ – – ◡ – ◡ –

איך אני לבדי נד וכל זאב ירדפני
מה לצור לבבי סר וכל כאב יאחזוני
בעון אבותי נהפך אבי עד לאורב
ואקו למתי מועדי צבי חן יקרב
שממו בנותי הֶחלם שבי עד לחורב
נהפך לשדי עד כלות חלב שוד המוני
אך לבב יריבי י־ אמיץ כלב תחכמוני
רב לפי לְשים עד טרוף והן עד לכלה
בקשו אנשים כל צרי ואין לי תעלה
כי עדת קדושים נמשלה עדן כחללה
··· לעבדי שב ויחצב עוז גאוני
יאמין בנביא קם ויעצב בו לקוני
מי ינחמני אוהבי וצר לי וכחי
תם וישטמני דוד ומעצר אין לרוחי
אחזה בעיני נתנה חצר אל לאחי
יעלוז לנגדי צר בהחרב בית מעוני
אור שְלח לי והבא לי והערב אור למוני.

151.

– ◡ – ◡ – – – – – – – ◡ – ◡ –

אל אמת יבקשו נאמניו הוא יאשרם
יזכרו שמו ובאור פניו הוא יפארם
באמת נתיבות חכמתו הוא יכוננם
ואשר יבואון לקראתו הוא יחוננם
מחשבות אנוש ובאותו הוא יבוננם
יעמיד עלי חסדו מתניו הוא יאזרם
יעזוב נתיב שוא ועוניו הוא יכפרם
רחמיו יקוו עם נפלו הוא יקוממם
נכנעו ולעפר שפלו הוא ירוממם
ועלי הדום רגליו אבלו הוא ינחמם

ישמרו ·בשבים חוק עניו   הוא ישמרם
אל דביר אשר שמה עיניו   הוא יחברם
מה יחפשו לבות חפים   הוא יסובבם
על שמו ינוסון נרדפים   הוא ישובבם
מועדים אשר אמרו צופים   הוא יקרבם
הם יחזקו לב איתניו   הוא יגברם
כאשר ייסר איש בניו   הוא ייסרם.

152.

— — ◡ — — — — — ◡ — —

יחיד מרומם שוכן עליה   מלא כבודו קצוי נשיה
נפשי לישעו צפי ודומי   כי מחסדיו כוסי רויה
אצעק לעומתך ואקרא
שמך ומעוז שמך בצרה
הטה לשועי אזן מהרה
אלי והוסף   ידך שניה
לבנות [כמאז מק]דש הדומי   מאין [רצונך זכת שאיה]
בנים אשר מעולם אהבתם
איכה בתוך מאסר[1] שכחתם
האם איבתם או אם עזבתם
לעד והכו   בלא צדיה
גואל דמיהם אפס ואין מי   ידרוש דמיהם כמה בשביה
רחום הדרך ירשו ערלים
במקום כרובים נתנו אלילים
עד אן אלהי תסתיר ותעלים
עינך וראו   אנשי רמיה
ירדו פלאים דורשי שלומי   נגדם ואיה קנאתך יה
מרום למענך תזכור בריתך
יום לאסירי תקוה פדותך
תשלה ובשר שאר עדתך
באה ישועה   לך אום עניה
התנערי מעפר וקומי   אורי כי בא אורך צביה.

[1] המאסר.

153.

— ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — ◡

לאט על מתים עובדו   ועל פתחך שקדו
אלהי פתח אזנך   לצעקי ושים עינך
בעירך ובהמונך   וחונן שאר צאנך
אשר בין אדום נפרדו   לחררי תהום ירדו
בחונים בכור נבחנו   והומים באון נצפנו

אסירים וקול נתנו   בביתך ושם יחנו
פדם כי שמך ייחדו   ומהללך יסדו
רעה עמך גם רצה   אלהים ומצר פצה
ושימה לקצי קצה   חגור חרבך צור וצא
לחום לוחמים נועדו   ועל עמך נוסדו
מיחלים עגם יוצרי   ועל מה באף וחרי
נתתם בפי הארי   מחצתם וחדל. צרי
ובית קדשך לכדו   משנאים ולא פחדו.

154.

— — ◡ — — — — — — — ◡ — ◡ — —

איך עת פדות יאחר   האל הבוחר בעמו
בוגד היה עוקר   וילדך יקר   תענוגי כמו שקר
[2]לביתך משחר   ורצונך שחר   בקומו
רבה צבא גילי   אלי בחכלילי   וכהן בבית זבולי
תמיד יהי סוחר   במרקחות סוחר ובשמו
מלב בני רהב   יכבה אש להב   כי אוהבי אהב
קצי ואיך יוחר   ובני בחיק אחר   ואמו.

[1]) Am Rande steht ג״א תערוג; ebenso dunkel.   [2] אל?

155.

— — ◡ — — — — — — — ◡ — ◡ — — וזן אלי אסוף פזורה בין פרא ולביא.

איך קול ענות חלושה   מפי אהליבה   ויד בן הגרושה   על בן האהובה
בבכי ותאניה   נשמע קול צביה
מכתה טריה   לא מצאה רטיה
על חמדת נשיה   אבן השתיה
איך היתה לראשה   אך עתה הרבה   סות אבל לבושה   כמו אשה עזובה
רפו ידי אמונים   על ידי ציר אמונים
היו לבז לשונים   ובעלום ארונים
ויכספו לשנים   עבדו אל לפנים
יקרו בדת קדושה   מני ים רחבה   הן כל דת חדשה   מאתה גנובה
מעון אמת היקרך   את מקרה יצירך
איך תחזה בכורך   יתמכר לצרך
יאמן דברך   לשלח אסירך
בעבור זכות שלשה   זכור עירך לטובה   ותקרא דרושה   עיר לא נעזבה.

156.

— — ◡ — — — — — — ◡ — — —

איה גואלנו שם מופתים בהמון   איה מנהלנו בילל ישימון
בן אל בין פלשת יתפלש באפר
שממותיו בשמה מי יחוק בספר
מסתער בשעיר ויעפר בעפר

ראשו שה בשוה   עד כפה כאגמון
רחב גבול גבל ומנחת בנחת
זרח אור לורח ומחת עמך חת
אין נופש בנפיש ולא נחת בנחת
מואב הוא כמו אב   גם קרעם בעמון
היה בן אמתי לראש ואני לזנב
יתפאר למען יראה יום ליום נב
חוק נתן לנפשו מדת אל מגונב
קול דברי כקול אוב   וקול דבריו כהמון
מיונת רחוקים נשמע קול חנינה
אם בין השפתים שכבה עדינה
כנפיה בכסף נחפה כי באמנה
בפרש אל מלכים   בה תשלג בצלמון
נכספתי לציון ועפרה אחונן
מבאובי יום ליום אל מי בו אשנן
כי לא אשקטה יום וליל עד יכונן
אז בשמו ירנן   הר תבור והרמון.

157.

—◡—◡————◡——

אם אזכרה שביי   עת נדוד גביר
יזל כטל בביי   ונהי אחביר
לא אומרה דיי   עת בנות דביר
קדשי ושוב אוהבי   אל משכנות הצבי
ועד אן גואלי   ירומם שוללי   ומחריב אהלי
וטמא את נוה   מעון שוכני סנה
בנוי לתלפיות   מגדל היקר
שכן פריץ חיות   בו ונעקר
איך נקבצו דיות   שם ונחקר
תם קץ והנה נביא   האל ואומר חבי
מעט קט יחלי   וטוב אל יחלי   ואז תנצלי
וצועק מדוה   לבבו אענה
רפא משובתי   רם ונאדר
השב אלי ביתי   סוחרת ודר
ואסוף קהלתי   איש לא נעדר
הצור ביום רוכבי   השמד מעון אויבי
ותסלח מעלי   ותהיה בעלי   ותחפוץ גואלי
ושא כל מעוה   ותוך ביתך חנה
מתי תנחמני   צור מחוללי
מתי תרוממני   על מקללי
מתי תקימני   משחת בלי

ושלח פרות בעבי[1]   ופדה אסיר משבי
ותרפא מחלי ותבהל בוחלי   ותגעל גועלי
ומדמם רוה   והר קדשי בנה.

[1] לצבי?

158.

אם דרך מעמדי   אתבונן קול שמועה.

159.

— — ᴗ — ᴗ — — — — — וקאל איצׄא פי אלתגניס.

עבר עלי נות אל נחלה   ונחלה נחלה
אם שולחה במריה אורָה
הוא החשיך לפנים אוריה
עד כי ינדפוה אוריה[1]
כי נשארה כאלה נבלה   ואבלה נבלה
בנים אלי אביהם יום שעו
מהם בני אמתם לא שעו
היא תעלוז ועיניהם שעו
משלי סחי עליהם משלה   כי בם משלה
רד יום צבי ארצות עד שמה
היתה ובת אדום שכנה שמה
קשתה עלי · גברתה שמה
יען בדור בעלה בעלה   ובעלה[2] בעלה.

[1]) Ps. 80, 13. [2]) Jer. 31, 31.

160.

— — ᴗ — — ᴗ — — ᴗ — — וזן אנא י״י לצעקי הקשב.

איה נבואות נביאים קדומים   לעם הוא מפוזר בין העמים
בגלות ובדלות יושב משמים   כי ארכו לו שם הימים
ביד ישמעאל לבוז היינו   נסנו אל אדום לא חיינו
ולא אמרו מה זאת עשינו   אשמים אנחנו על אחינו
רעת בן בכור הבהילתהו   אם חטאתו אז הגלתהו
גבורת אב לא הצילתהו   חיה רעה אכלתהו
היך בת נדיב ביד זר מכרה   כי זכור אני בתורה הורה
אם ימכור איש בתה ועבדה   לעם נכרי לא ימשל למכרה
מכור בלא הון רבו מושליו   לפני אל חי ירבה משליו
אולי נכמרו רחמיו עליו   ובא גאלו הקרב אליו.

161.

ᴗ — — — —

בחרתי באהליבה היום לאהבה
איומת אל עליון   השוכנת בציון
לשכון עיר ציון   בואי אל אפריון
רצוף אהבה
ברח דודך קולו   שמעי וחסי בצלו

אמרי דוד אל אהלו   הביאני ודגלו
עלי אהבה
רני צהלה איומה   משגב לך אני וחומה
נשקפה את כחמה   מה יפית לי ומה
נעמת אהבה
הן כל שובך אשבה   ולך כל הון אנבה
ואין איש יבוז למרבה   הן לתת את כל הון בי־
תו באהבה
משכתיך לי בעבות   ואהבות ונדבות
נהרות האבות   הן לא יוכלו לכבות
את האהבה.

162.

—◡————◡————◡————◡——

אנא אבקש לי צבי ארץ צבי
ארץ צבי   התקלקלה   כי נחלת אל נוחלה תחת מלוכה חוללה   בית השבי
בית השבי   לא חללך   כי אם ברוע פעלך   עד יעבור את גואלך   רגע חבי
רגע חבי   כי רחבה   נפשך ונפש דאבה   ושנת גאולך קרבה   מה תדאבי
מה תדאבי   כי בא אבי עד אחרי רץ כצבי   רוצי כנשר או צבי   את אוהבי.

163.

—————◡————◡—◡

אלוף נעורים   אז ימינו הרים
יזכור בריתו   בעבור אהבתו   ישוב לביתו
בחי אביהם כיתומים בניו
והם בניהם יצעקו על פניו
הרוב מריהם החריב משכניו
אשר כערים   קם ונתש ערים
ובחמתו   נוחלה נחלתו   מיום עלותו
ראו שכנים מחלתי ולכו
לדוד לפנים בו מתיו התברכו
ותחנונים על צעירו שפכו
בסוד נערים   קול לאביו ירים
ועל שבותו   על שמו עד מותו   יוכל שאתו
משל אדמה עד הלום בן עליון
יהיה ותמה עת אשר בה פדיון
ונעלמה   כל נבואת חזיון
וסוד ספרים   יום ליום נזכרים
עלי שפתו   כי תשובב אותו   אל בית נכותה.

164.

——————————— ולה עלי נשמת.

נשמת אל   ממקור חיים היא נלקחה אלהיה   מאמרת
אחרי בלות היכלה תמצא מנוחה
אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

נשמת בוראִ הבינתני ויאורו עיני   בכל יום מברכת
בעודה באפי בדתך אשים הגיוני
בידך אפקיד רוחי פדית אותי י״י
נשמת רוחך הטובה למדתני חקיך רני תת (?)   מרננת
ראתה תום קריבך וחוסר רחקיך
ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך
נשמת הודך החיתני במלאת צורי בשרשי הדרך   ממללת
השכל עלי זמרה תחתית ישיא (?)
הלא מצער היא ותחי נפשי
נפשי מתכונת גוי במלכה עלי ממלכות יה   ממלכת
מיסרתני יום ליום לישר מעגלי
מה אשיב לי״י כל תגמולוהי עלי
נשמת קשטך לכבד בניך למדתם   קדושתך   מקדשת
קראתני לעמוד בדתם העמדתם
קדם ידעתי מעדותיך כי לעולם יסדתם.
נשמת טוהר כבודך אותותיך בקרבה טומאת הגו   מטהרת
טורח תאות תבל תסיר מקרבה
טוב לפני אלהים ימלט ממנה וחוטא ילכד בה
נשמת נעמך   התאותה דרכיך ללמוד   נצח מנצחת
נודע כי הכל לכבודך יעמוד
נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד
נשמת חיים מדי היותה באפי   זמרת עוזה מזמרת
קולי הרימותי אל אל ואפרוש כפי
ושפתי רננות יהלל פי.

165.

איה עופר ידידות נפש מושלה בנפשים
ברח ונטש בקרבי אהלי תשוקתו נטושים
ראינוך תרעי רעיה מליך לא מפורשים
מה דודך מדוד היפה בנשים
תמונתו מהגיד באמרת פי   נשגבה
אך על לוח לב בעט סעיפי   נכתבה
תארו אין כמוהו ואם במלה   נקבה
דודי צח ואדום דגול   מרבבה
בשבועת צבאות צבאות מאז עוררתנו
דברנוך לבאר את דבריך הלא השמעתנו
כן דמות כל עופר ומה יתרון הודעתנו
מה דודך מדוד שככה השבעתנו
ההוא שמחת עולם   בזכרו לבות עולזים
דמותו מדברות בעדו ותארו מחוים החוזים

עמוד יקר אשר עליו בתי תפלות נאחזים
מראהו כלבנון   בחור כארזים
סות אהביו עטות טובו מכל מדים.
ועליו איך תלוני ולהשוק בך הקדים
חכו ממתקים וכולו מחמדים.
לא עליו תלונתי כי הוא בר ידים
אך על אויבת לוענת לי בדבר שפתים
יזכירוני לאמר ברח ויהמו בי מעים
זה דודי וזה רעי בנות ירושלים.

אלפצל אלת̇אלת̇ מנה.

פי מא קאלה רחמה אללה מן אלפתיחות ואלקינות לתשעה באב ואלגלות ואלחרבן ולשמד אלמג̇רב ואלאנדלס.
מן ד̇אלך פתיחה.

Capitel 3.

Einleitungsgedichte, Klagelieder auf den 9. Ab, das Exil, die Zerstörung des Tempels, die Glaubensverfolgungen im Maghreb und in Andalusien. Dahin gehört das Eingangsgedicht:

165.

אל אל אקרא   במרחב וצרה   ברצון ועברה   צדיק הוא   י״י
במר לב אשנן   ועלי אקונן   ולא אתאונן   כי ישר דבר   י״י
גבר הצר   גבוכדנאצר   כח עצר   ביום   אף י״י
דרך קשתו   והציב רשתו   ובמלכדתו   נתנני   י״י
הגיד ראשו   בעננו ונחשו   ואמר בפרשו   מה   דבר י״י
וביתך חללי   חרב מלא   העל אלה   תתאפק   י״י
זבח בני   על חיק זקני   ודמי כהני   על אשי   י״י
חיל גבר   ושח מה תשבר   זה המדבר   סרה   על י״י
טרופים נכאו   קול איך תשאו   צעקו וקראו   לא ישמע   י״י
ידי רמה   לעשות נקמה   בהיכל פנימה   מה עשה   י״י
כל שמעתי   טרם נעתי   ולא ידעתי   כי משחית   י״י
לען שוטני   שמעה אזני   וכלבי אני   אקרא   את י״י
מענות אלם   אזנך תעלם   ויכלם   כל מבקש   י״י
נביאי נלאו   ולא התנבאו   כי לא מצאו   חזון   מי״י
סכלים נואלו   לחוזים נמשלו   שקר נחלו   כה אמר   י״י
עלי שחקו   ודתי רחקו   וחוק שוא חקקו   לא דברו   י״י
פערו פיהם   כארי נוהם   סלוח להם   לא יאבה   י״י
צפירה חוללה   עתה חוללה!   יען מעלה   מעל   בי״י
קמו הורים   עם אל מורים   עבדו זרים   ויתשם   י״י
ראו נא זרעם   אורכם הועם   כי אתם עם   אשר זעם   י״י
שבו השפילו   לא תשכילו   ואיך תוהילו   אל ישועת   י״י

תם קץ נחשב ועם אל נושב בגלות ולא שב חרון אף י״י
איך הופעת ולא הושעת כי שמעת חרפתם י״י
בגדי נקמה לבש באף וחמה עורה למה תישן י״י
רודפי חנם נמלם כאונם ותראה עינם את מוסר י״י
מעין פדותך רוה אמתך לישועתך קויתי י״י.

[1]) Die erschreckende Wendung, ihre Dauer windet sich.

166.

איך מגר כסאך גוי לא ייראך
ועם האמין בפלאך יכזב עד יַלאך
איה דבר נביאך אשר צורך קראך
עם נושע בי״י

בניך נגרשים מחיקך מגורשים
איך הלשום הלשים הולכים לקראת נחשים
ובבואם הקדשים בית קדש הקדשים
אמרו איה י״י

רעות עלי אפפו עד עצמותי רחפו
ואויבים שמך גדפו ולא ספו אבל יספו
ויום מועדיך שרפו הרהיבו פה והרפו
אלה מועדי י״י.

הארכת אנחותי וקצרו ימי שמחותי
בשכון זר במשכנותי וידבר אל בנותי
הידע אל מזמותי ואם נכתבו מלחמותי
בספר מלחמות י״י

מעון ימינך הרם ושית לבך לעדרים
אשר בהטאם נמכרים לכפירים בכל יערים
ואל יאבדוני זרים סבבוני כדבורים
מהר ענני י״י.

167.

אמרר בבכי יום שאג אריה על יתר הבז והוא מצעק איה אל אלהי ישראל
אוי כי הוללה קריה הוללה יום הכרוב נעלה מהדביר גלה גלה כבוד מישראל
באה עת רעה מן השמים והחריבה בית זבול בניתיו פעמים וזאת לפנים בישראל
בפארן אשמתי ועל לבלא שמתי ולילה עת קמתי בבכיה קדמתי ותהי חוק בישראל[1]
רבות אנחותי ואויבי שיר ישיר יתהלל לאמר הן כל גוי יעשיר וידל ישראל
ושם אל מזרע נאפופים[2] נגרע לבב שומעיו יקרע כי הוציא שם רע על בתולת ישראל
האל יום שלח במשמני רזון לסכל כל עצה ולחתום כל חזון אף עלה בישראל
נמשך קץ צדקם ושב נבונם ריקם כאלו אין חלקם באלהים ולא קם נביא עוד בישראל
מכרנו אויב וכמעט כלנו צר לולי י״י שהיה לנו יאמר נא ישראל
ועור יאיר חשכי ויקים את סוכי וישיב שם מלכי ואויבי ידע כי יש אלהים בישראל.

[1]) Taanith 29 a. [2]) Hosea 2, 4.

168.

––––––––––

אמרה ציון איך יצאוני בני   בצאתם מאש דת הנתונה בסיני   בערה בם אש י״י
אמר אויב   אשי אכלה אתכם   אנשי ציון איה נא אלהיכם   יקומו ויעזרוכם
אמרה ציון בני כצפור נלקחו
בארצות זרים מארץ צבי נדחו
בגבורתם בימי שלותם בטחו
בצר להם לשם נשגב לא ברחו
איכה שכחו   מגדל עז שם י״י
אמר אויב בני אל אבד שׂברם
חשכה עינם כי כביתי גָרם
בכח ידי גברתי על צורם
וזה האות כי עמו לעיניו יחרם
ואמר בקול רם   קראו בשם אלהיכם
אמרה ציון רָעותי לי טובו
על שם קדושי תענוגים נחשבו
כי תוכחותיו לי מדבש ערבו
וקצי ישועות בני עוד יקרבו
כי ישובו   וישב חרון אף י״י
אמר אויב ראיתי אשר עיני
שאלו ודתי ישרה ואין קין לשני
ואיך בני ציון תוכלו לעמוד לפני
ובמה תשובון והתעותה דת סיני
והיתה יד י״י   בכם ובאבותיכם
אמרה ציון משנאי אל הלא שמעתם
דברי נביאיו ואיך דתו הרפתם
ותתהללו בחוק ממנה גנבתם
עתה יעיר ימין עוזו ואבדתם
יען אתם   המתם את עם י״י
אמר אויב מכם נביאים גמרו
והקדמונים אם אמת ותמים דברו
בבית שני תנחומות עברו
ועברו אלף שנים ועוד מה תשברו
ואיכה תאמרו   הוא יבוא ויושעכם

169.

(?) ––––◡–––◡–––◡

אהה ירד על ספרד רע מן השמים   עיני עיני יורדה מים
בכות עיני   כי עיני   על עיר אֵל יוֹם אָנה![1]
באין אשם   בדד שם   הגולה שכנה
באין חלף   עד אלף   שנים ושבעים שנה

ובא יומה   ונד עמה   וגם היתה כאלמנה
באין תורה   ואין מקרא   והמשנה נטמנה
והתלמוד   כמו גלמוד   כי כל הודו פנה
ויש הורגים   וגם עורגים   מקום אנה ואנה
מקום תפלה   ותהלה   לבית תפלה נתכנה
לזאת אבכה   וכף אכה   ובפי תמיד קינה
ואין לי דמי   לאמר מי   יתן ראשי מים
ראש אקרח   ומר אצרח   על גולת אשביליה
על אצילים   הם חללים   ובניהם בשביה
ועל בנות   מעודנות   נמסרו לדת נכריה
איך עוזבה   עיר קורבה[2]   ותהי כיום[3] שאיה
ושם חכמים   ועצומים   מתו ברעב וציה
ואין יהודי   גם יחידי   בגיאן גם אלמריה
ומיורקה   ועיר מאלקה   לא נשאר שם מהיה
והיהודים   השרידים   הוכו מכה טריה
לזאת אספדה   ומר אלמדה   ואנהה עוד נהי נהיה
לשאנותי בתוגותי   וימאסו כמו מים
הוי אקרא   כמצרה .   על קהלות סנלמאסה
עיר גאונים   ונבונים   מאורם חשך כסה
ושה עמוד   התלמוד   והבניה[4] נהרסה
והמשנה   לשנינה   ברגלים נרמסה
ועל יקרים   מדוקרים   עין אויב לא חסה
אהה אפס   כל קהל פאס   יום נתנו למשסה
אי חוסן   קהל תלמסאן   והדרתה נמסה
וקול ארים   בתמרורים   עלי סבתה ומכנאסה
וסות אקרעה   על דרעה   אשר לפנים נתפשה
ביום שבת בן עם בת   שפכו דמים כמים
מה אען   כי למען   חטאתי זאת היתה
ומאלי   צור חילי   רעה אלי כלתה
למי אשבר   ומה אדבר   והכל ידי עשתה
חם לבי   בתוך קרבי   על נפשי אשר עותה
ומארצה   מחוז הפצה   לארץ טמאה גלתה
ונכלמה   ונאלמה   לספר תלאות ראתה
ועם כאבה   בלבבה   לחסד צורה קותה
לצוות פרות   מעבדות   כי בצל כנפיו חסתה
בבית כלאים   בכל עת אם   זכרה שמו או[1] חיתה
רק בכיה   עלי לחיה   ביד אמה אשר קִשתה
מאד תורה   עדי ירא   י״י משמים.

[1]) Am Rande: נ״א אליוסאנה.   [2] קורטבה?   [3] כים.   [4] והבינה.

170.

פתיחה.

אחי שמעו נא לי   אזכיר בהרים קולי   צאתי ממצרים
ואש תוקד כסלי   בזכרי ביום רב אפלי   צאתי מירושלם
בחר שכן בקרבי   משה לשסע לביא   בצאתי ממצרים
ונבא בזמן חובי   ירמיהו הנביא   בצאתי מירושלם
גמולי טוב גמלני   ביד משה גאלני   בצאתי ממצרים
ובזמן אשר געלני   ביד ירמיה הגלני   בצאתי מירושלם
דרשני ברוב אותות   ביד בן לו אותות   בצאתי ממצרים
ורמני בחניתות   כהן מענתות   בצאתי מירושלם
היה לי למושעות   בעשר מכות רעות   בצאתי ממצרים
ונסי שכינה נעות   בעשר מסעות   בצאתי מירושלם
ויצא בשיר תבל   עם מעני סבל   בצאתי ממצרים
ולעבדות ביום אבל   הגלני לבבל   בצאתי מירושלם
משה זכרו אות   הראני ונפלאות   בצאתי ממצרים
וירמיהו חקק להראות   לי מכאוב ותלאות   בצאתי מירושלם
משה טרם גאולה   שח הלילה   בצאתי ממצרים
וירמיהו על גולה   בכה תבכה בלילה   בצאתי מירושלם
משה בשירה ערוכה   ישורר מי כמכה   בצאתי ממצרים
ובאה קשת דרוכה   וירמיה מקונן איכה   בצאתי מירושלם
משה שם בארון   לוחות אדיר ירון   בצאתי ממצרים
וירמיהו ביום חרון   גנז את הארון   בצאתי מירושלם
משה קרא לבני   עם נושע בי״י   בצאתי ממצרים
וירמיה שח להמוני   שלח מעל פני   בצאתי מירושלם
משה קבל שכינה   בעוד ארבעים שנה   בצאתי ממצרים
וירמיה קינות ענה   בן ארבעים שנה   בצאתי מירושלם.

171.

למי י״י למי עוללת כה
למי י״י מכל משפחות הארמה
אשר הלכו אלהים לפדות ביד רמה
ומפיהו שמעו תורת י״י תמימה
ובפתע כרגע הושתו שממה
ומהֲתה ביום מהומה   ונסתרה דרכו
למי י״י או הנסה אלהים וגוי מקרב גוי נהל
ויט שמים וירד ובתוכו נטה אוהל
ושכן כבודו בתוך מרום ויהל
ולעת אפו מסרו לצריו ואין מנהל
ועזב ככפיר סוכו   למי י״י עוללת כה
למי י״י ואת מי מיצוריו להכין לו בית מנוחה

שלחן וארון וקודש ומזבחה
ויהי הכל לבזה ביום צרה ותוכחה
ונאין שלחן ערכו[1]   למי יי״ עוללת כה
למי יי״ מבני איש ומיקומם
אשר לקח צור סגולה ונחלת חבל שׂמם
ובן בכור קראם וינחם בענן יומם
ולעת אפו מסרם להוֹרי והימם[2]
ואשר הוא מלכו   למי יי״ עוללת כה
למי יי״ בכל גולים ונשכחים
אם תאכלנה נשים פרין עוללי טפוחים
ובחורי חמד מְתי חרב נפוחים
ודבק לשון יונק אל חכו   לַמי יי״ עוללת כה
למי יי״ אהלי שודד ושפל בחן ועופל
ונגדע לארין כפרין נופל
ונשבח מטהרו ונחשב כטמון ונפל
. . . .   למי יי״ עוללת כה
למי יי״ סכותה בענן לך מעבור תפלת לאומך
ותשמור כל חטאתם . . . . מיך
ותכלא רחמיך ותשגב קמיך
ותשפוך עליהם את זעמך
ולארין הללו משכן שמיך
לרחבו ולארכו   למי יי״ עוללת כה.

[1]) Exod. 40, 23. [2]) Gen. 36, 22.

172.

אוי כי לבי ידוה בחומי	ודמע תרד עיני ודמי
כי רותחו ולא דמו	על שרפת אולמי
יום אשר בו ארתי	אשר ילדתני אמי

פלגי מים תרד עיני על שבר בת עמי

יום אשר בו יד בבל ורהב	בהיכל השיק להב
ביום גמר גאון יעקב הנאהב	אשר הועם זהב
יום תת צורי קדש אשר אהב	ביד ארומי וארמי
יום אשר ברוב חובתי הובא	אל ציון האהובה
ותהי לבזה כאשה עזובה	ביד צריה עלובה
בת עמי בכי ואל תדומי	לשוד יום זה השומי
יום אשר בני יצאוני ואינם	ונמקו בעונם
ואביהם רואה עלבונם	בעת צרתם ואין עונם
כבדי זובי זובי כבדי	ומעפעפי רדי
ומררתי קד הוקידי	וקירות לבי התמי.[1]

[1]) Verzehre, s. Ez. 24, 10.

173.

*בראשית אדר מלכותי בא קרץ   וכל נכשל ישיגני
והייתי נע ונד בארץ   והיה כל מצאי יהרגני
*אלה   בזכרה יונת אלם מקוננה   כי נשבר הגדולה העלה (?)
ולא מצאה היונה   מנוח לכף רגלה
*ויאמר   רועץ להשמיד שאר הגולה   כי לא סר מאהליו
והנה אימה השכה גדולה   נפלה עליו
*וירא   היום קלוני וצר הציקני   ופחדה נפשי וחתי
פן תדבקני   הרעה ומתי
*ויהיו   משפחות אח בגבורותם   מהוללים בשמותם
בחצריהם ובטירותם   שנים עשר נשיאים לאמותם
*ואלה   ברכו וזר עמו יקוב   בהתחננו ביד תופשיו
הקול *קול יעקב   והידים ידי עשו
*ויצא   נועם מציון כי שובבנו   וגואלנו הסגירנו
הלא נכריות נחשבנו   לו כי מכרנו
*וישלח   עליון יד בשלומיו   וכל שוכני סבבוני
ונאספו עלי   והכוני
*וישב   זר בציון ובהיכליה   ותבך כלה ברוב ענותה
ותסר צעיפה מעליה   ותלבש בגדי אלמנותה
*ויהי   רוח אלהים רעה אלינו   לתתנו ביד שוללינו
להתגולל עלינו   ולהתנפל עלינו
*ויגש   הצדק לאמר צדיק אתה   ורבו משובותינו
מנעורינו ועד עתה   גם אנחנו גם אבותינו
*ויחי   לב בנים בנביאים ונבואותם   ואש דברך לא ימיש מקרבם
וינחם אותם   וידבר על לבם.

174.

איך אזלת ידי   יום גלה כבודי
אהה נגלה סודי   ועוד מה עמדי
אחר בחרת דודי   . . . . . . די
אמרר אוי נא לי
לי אפס מִפנה   מה אעש והנה
שברני משנה   שברון שונה!
אצעק בלב נענה   אקרא יומם ולא תענה
ולילה ולא דומיה לי
בחטאי יצאני   בעל מצאני
ועברי ראני   בכל צר דכאני
וגם הוא הלאני   באש ובמים הביאני
ואמר הלא מצחק אני
אני הנגערת   בידו נמסרת

וחנם נמכרת   ונפשי זוררת
בעון נגרת   אז הייתי גברת
ובני בית היה לי
ראו עוברי נתיבי   היש כאב כבאבי
הדפני אבי   טרפני לביא
ושכן מושבי   ואיך יעמוד לבבי
וי״י ענה בי
בי קצרה רוחי   והיום מרי שיחי
כי אבד נצחי   ותם לריק כחי
וִעַם זר איך אחי   ורוב חמסי על אחי
כי מתאנה הוא לי
מוקש העמדתי   ונפשי לכדתי
ואיך לא אבדתי   וחיי פוקדתי
ומארצי נדהתי   וממקדש נדדתי
לקצבי הרים ירדתי
ירדתי פלא   אלי בית הכלא
והוא רפש מלא   ואין עלי חולה
כמעט קט אכלה   באורך שבי לולי
י״י עזרתה לי .   ופחד יצחק היה לי.

[1]) Prov. 24, 21.

175.

ולה גמר לחטאנו לי״ז בתמוז.

איך אוכל שברי להחביא   איך אשאנו ורוח אין בי
ושבר הלוחות חרות על לבי   נשבר לבי בקרבי
בקרבי עול נמצא ופי יענהו
וכיום הזה פקד על עמו עונהו
ולוחות הברית אשר כתבה ימינהו
נשבר לפני י״י ולפני מחנהו   חטאנו
ביד זר ואכזרים אשַוֵע   כילד צעיר אל אב והוא כלא שומע
ועל בקיעי עיר דויד לבי יקרע   כאובות חרשים יבקע
יבקע כשחר אור צר ואורי נעלם
והיום הזה הלמוני צרי בנכלם
ועל ארצי שאון כפירים בבקשם
אכלם   ותבקע הארץ לקולם   חטאנו
רבו שואותי ברוב זדוני   וכיום הזה נזכרו עוני
ומיום בטל התמיד ושבתו קרבני   עיני תמיד אל י״י
י״י איך נתן בנו ביד אויבו לכבשו
ועזב ככפיר סוכו ליורשו
ובגאון עוז מאסה נפשו
וממנו הורם התמיד והשלך מכון קדשו   חטאנו

היך מחרף שמך נצח יזה   ויגש אל מקום כבודך ואתה תחזה
ומראה בניך השחתו ביום הזה   יי״ בעיר צלמם תבזה
תבזה ענותם בעבור עונותם
וכיום הזה לענו למו שונאותם
ובהיכל לפני העמידו תועבותם
ואת כל צלמי מסכותם   חטאנו
מה אנושה מכתי ומה נעכרת   וכיום הזה סרה ממני כל תפארת
ושוד שרפת התורה שפתי זוכרת   והיה בלבי כאש בוערת
בוערת קנאה לצר לבי ייאש
באמרו הלא כה דברי כאש
אך הוא אש אוכלה אש   ותורתו דומה לאש
והיתה לשרפה מאכולת אש.   חטאנו

אלפצל אלראבע מנה.

מא קאלה רחמה אללה עלי פצול ואחואל מכצוצה. פמן דלך קולה עלי עשר מכות.

Capitel 4.

Gedichte zu besonderen Anlässen und Gelegenheiten. Dahin gehört das Gedicht auf die zehn Plagen.

176.

הוא אלהי הצבאות   הוא בורא כל בריאות
הוא מראה נוראות   הוא עושה נפלאות
אגודתו באמתו מחזה   וענות עם עינו חוזה
והושיע שה רזה   בין פרות בריאות
בחר בציר פליליה   אלי שלחו למחיה
והיאר הפך לדם   והיה הדם לכם לאות
רעים נוסרו בצפרדעים   וכנים וערוב ודבר המית מקנים
ובמכת שחין נגועים   מעונים וגבותם מלאות
הסיר מעל ענמים [1] צלם   וברד וארבה השחית יבולם
ומאפל גדול סבבו כולם   והשכו הרואות
מתו בכורים ומצרים ראו   וששו בנים בנפש באו [2]
וכנעת הקץ לאלפים   יצאו מספרם שש מאות.

[1]) Gen. 10, 13. [2]) Gen. 46, 26.

177.

--⏑-⏑----⏑-

אל תבונתך נכספו אנשים
בם שבינתך ומקומך מבקשים
רום מעונתך מלאה לאישים
הוד אמונתך נביאים מפרשים
מתבונתך חכמו נפשים
אף אמונתך בקהל קרושים

קדושים אשר שַׁתם   נושאים בארבעתם   כסא יקר נעלה
בינך ובינימו   פרגוד ופנימו   כסו ואין גולה
רצים עלי מעגל   צדק עלי גלגל   מעין אנוש נפלָה
הכל תהלתך   מגיד וזולתך   חסר ואתה מלא
מורה לאיש שכלו   כי מהללך לא   יחסר ולא יכלה
אכן קדושתך   יאתה לנחלתך   ובכן ולך תעלה
ובכן ולך תעלה.;.

אתה אל מסתתר   לך המלכות תאות
בריאותיך יעידוך   ועינינו רואות
רובי חכמות   מבית ומחוץ מלאות
הלא את מקדם   עשית נוראות
ממצרים הוצאתה   אבן הראשה תשואות
ותבטח עמך על פי   הנבואה במראות
כי כן נכתב   בספר הנבואות
כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות
ביציאת מצרים יצאו נחפזים בני אפרים
כי כן כתוב בחפזון יצאת מארץ מצרים
ובביאת הגואל לארצם בנחת יבואו
כי כן כתוב כי לא בחפזון תצאו
ביציאת מצרים בקשו להרגם צריהם
כי כן כתוב וירדפו מצרים אחריהם
ובביאת הגואל כל גוי יכתוב ידו להיות עמדי
כי כן כתוב והחזיקו עשרה אנשים בכנף איש יהודי
ביציאת מצרים לא נכון לבם בזרוע חשוף[1]
כי כן כתוב וימרו על ים בים סוף
ובביאת הגואל לא ירשעו אך ישמרו החוקים
כי כן כתוב ועמך כולם צדיקים
ביציאת מצרים השקית צמאיך והאכלת רעביך
כי כן כתוב ויענך וירעיבך
ובביאת הגואל כיונים אל ארובותיהם ידאו
כי כן כתוב לא ירעבו ולא יצמאו
ביציאת מצרים זנב בן פלגש   עדת אל
כי כן כתוב ויבא עמלק וילחם עם ישראל
ובביאת הגואל תשבת מלחמה   ואין מהרהר למרות
כי כן כתוב וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות
ביציאת מצרים הלכו בישימון ושם כל ערב רב
כי כן כתוב המוליכך במדבר נחש שרף ועקרב
ובביאת הגואל ברית עם אבני השדה ושלום בין חיות ינתן
כי כן כתוב ושעשע יונק על חור פתן

ביציאת מצרים על יד רועה נאמן היו ספורים
כי כן כתוב כשש מאות אלף רגלי הגברים
ובביאת הגואל לא ימנו מרוב ברוב שבים
כי כן כתוב והיה מספר בני ישראל כחול הים

ביציאת מצרים התנבאו זקנים מכל שבט נאספו
כי כן כתוב ויתנבאו ולא יספו
ובביאת הגואל מקור הנבואה לא יחסר
כי כן כתוב והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר

ביציאת מצרים עד מלאת ארבעים שנה מלאה עת מהומה
כי כן כתוב עד תם כל הדור אנשי המלחמה
ובביאת הגואל בן מאה לנער כבוד חדש עמי
כי כן כתוב כימי העץ ימי עמי
ביציאת מצרים נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ
כי כן כתוב אם אתם תבואו אל הארץ
ובביאת הגואל יחיו דגן ויפרחו כגפן עם ניניהם
כי כן כתוב וישבו עליה הם ובניהם

וי"י בהיכל קדשו זכר דבר קדשו
חשף י"י את זרוע קדשו   כי נעור ממעון קדשו
ישובו זרע קודש   ישתחוו בהר הקדש
יקדישו נאדר בקודש   בסוד שרפי קדש
ככתוב וקרא זה אל זה   ואמר קדוש קדוש :,:

[1]) Jes. 52, 10.

178.

פי טריקה מי כמוך מושיב יחידים ומי דומה לך גומל חסדים.

מי כמוך אלהי ישראל   ומי דומה לך   מושיע וגואל
אותות אל יומם ולילה לא שובתים
ועל לוחות לבות ימצאו חרותים
מה יקרו אותות מה עצמו מופתים
אשר עשה משה   לעיני כל ישראל
בהפוך יאור לדם מצרים יבערו[1]
ובצפרדעים וכנים ובערב נוסרו
ומקניהם מתו בדבר אז נדברו
והן אחד לא מת   ממקנה ישראל
ריח שחין הבאיש ריח המצרים
ובברד וארבה ובאפלה סגורים
וזרח בחשך אור אל לישרים
להודיע כי יש   אלהים לישראל
מה נכבד היום יום צאת עם נחלה

ולרדוף אחריה יצאו בני עולה
היא עברה בתוך ים ואויבתה צללה
אז ישיר משה ובני ישראל

[1] נבערו.

179.

אנכי לא יהיה לך אלהים אחרים על פני
בין אם תבין בכל מעשה תעמוד בסודי
הבט כל שה ומתנשא מי זה ילדם
צורות שמתי סְביב כסא בכרוב ואדם
ודמות שור עם דמות אריה הם בגבוהים לעדי נאמני
רדפו הבל אשר עבדו נברא כמוהם
לבות להם ואיך יודו בלתי אביהם
אל קנא הוא ולא פחדו ממעשיהם
שומר מצוה וחוק יהיה הולכים ונוגהים אוהבי דת סיני

180.

אז מאריץ מצרים בכורי כניתיך
עלי נשר נשאתיך במדבר מצאתיך
אנכי י״י אלהיך אשר הוצאתיך
בינו בוערים בעם רודפים אחרי תוהו
אל מי תדמיון עליון עליון אין כמוהו
אני י״י ראשון ואת אחרונים אני הוא
ראו עתה כי אני הוא אעשה כל אויתי
ומפעלותי לאותות על מפעלותי שויתי
אני ידי נטו שמים וכל צבאם צויתי
מלא כבודי הכל באורי אורים נגוהים
אך מחשבותי עמקו וגבהו על כל גבוהים
אני י״י ואין עוד זולתי אין אלהים.

181.

אל חי יואל ומנה   תפלותינו הזכות
ומכתנו הישנה   ירפא ולא יוסף להכות
ואל בית כבודו ברננה   תעלינה נפשות מחכות
מדי שנה בשנה   לחוג את חג הסכות
בורא הכל ברצונו   במצרים הראה גאונו
ופדה עם וקראו בנו   וכרת ברית בינו ובינו
נצרהו כאישון עינו   ופרש למסך עננו
כרועה אשר ירעה צאנו   למקנהו עשה סכות
רצון תעטיר כצנת   גבור שמרי תעודתך
ותסיר מהם מגנת   לב ועשו עבודתך

ויעלו עולות בנגינת   לוים ותקרא דתך
כימי קדם במועד שנת   השמטה בחג הסכות
היו אבותינו שלמים   שמחים בקריה נאמנה
שמנו ובעטו בנעימים   ועודם ככפה רעננה
ובזו בחג שבעת ימים   אז גלו שבעים שנה
ובשובם עשו תמימים   באים מן השבי סכות
מתי עתים נהרצות   תגענה ובא יום נאה
יום תופרנה כל עצות   יעץ צר על עם נכאה
אז נפדה במערצות[1]   ושלש רגלים נרָאה
את פני י״י בחג מצות   והג שבועות וחג סכות.

[1]) Jes. 10, 33.

182.

שבת ויום חג ינשו   איש באחיהו ידובקו
חסד ואמת נפגשו   צדק ושלום נשקו
אז הוד שביעי לאב תמים   ושביעי לזרע אנשים
גם השביעי בימים   גם השביעי בחדשים
ושנה שביעית לעולמים   מפי קדוש מקודשים
מקדשי קודש יקדשו   ומצדיקי דת יצדקו
בסוף שבע שבתות שנים   שבת[1] שמינית היא קדש
גם יום שמיני לבנים   אדם ובהמה לקדש
ובשמיני נקראו כהנים   אחר מלאו ימי[2] קודש
שבעת ימים ולא משו   ובשמיני התחזקו
רחבה תורת אל וטובה   לטובים אשר דרכם שמרו
ומצורע זב וזבה   ביום השמיני יטהרו
וחוקת הבית כתובה   בשמיני יחטאו וכפרו
משרתים האמת דרשו   ומעבודת שוא רחקו
מרודים החפצים קרבת   אלהים יהיו לעטרת
כי שמרו כבן כבת   בגלותם כל משמרת
הוא יום שביעי ושבת   גם יום שמיני חג עצרת
ששון ושמחה ילבשו   יתענגו גם ישחקו.

[1] שנה. [2] ידי.

183.

וזן אל בוראי ראשית הכל מלי
אתעורר ואשורר יום נילי
נילי רב יום יערב הוד קולי
קולי רם כי הורם נס דגלי
דגלי על כל פעל לי אלי
אלי זה שאהוה ממולי
ממולו משאלי   משאלי היה לי
לי טובו הציבו   הציבו לשוש בו

בו שמח בו צמח צי״ן נזרי
נזרי נא כי אהגה דת צורי
צורי בא כי נכבה נר צרי
צרים במוסר מעירי
עירי שב עיר נושב ודבירי
ודבירי כדברי   כדברי צר צירי
צירי רד כל חרד כל חרד יומו רד
רד נאה אך נבאה ראש הרים

184.

[בין שבת ומועד   מלחמה ערוכה
זה אומר ככה   וזה אומר ככה
אמר יום שביעי   אל קרא בשמי
ובשמו ברכני   ומי כמוני מי
לבד אני מכובד   יום עונג לעמי
ובין אל ובין בניו   אני האות בעצמי
ומערכת   לחם הפנים ביומי
בהתחבר חודש   או מועד עמי
אני אהיה תמיד   ראשון בברכה
אמר חג המצות   אני סוד היהודים
ובי נעשו מופתים   רבים ונכבדים
עדי יצאו חפשים   בי זרע ידידים
בזהב ובכסף   ובמיני מגדים
וכל השבתות   גם כל המועדים
כולם הם זכר   צאת מבית עבדים
לזכור בהם   מה ראו על ככה
ויום השביעי השיב   אני קדוש תחלה
ואם חג המצות   היה יום גאולה
בחפזון בדרך   הלכו סגולה
ובלחם משנה   אל סודו גלה
ולא הבאיש המן   ביומי הנפלא
ושמים וארץ   אלהים בי כלה
והודיע למה   תשבת המלאכה
אמר חג המצות   לי ליל שמורים
ולי בו שה תמים   לכל בתי עברים
וקרבן השבת   שנים לא יתֵרים
ולי חמשה כבשים   עם שבעה שעירים
גם שבעה אילים   וכפלים פרים
וימי ימי שמחה   שבעה נבחרים

ובליל פסח   ארבע כוסות ברכה
בכן יום השבת   בחרי אף ענה
ספר חג המצות   כבשיו בשנה
ויותר ממאה   כבשים לי למנה
ובשנת העבור   אוסיף עוד שמונה
ובי כל שבת   תתחדש רננה
ומנוחה ועונג   כבוד בי נתונה
והחג לא יבוא   עד עת מזומנה
ויקו לראותו   מדי שנה בשנה
ותוחלת שנה   כמה ממושכה
ראש חודש צועק   שמעו נאמנים
ביום שבת אריב   בדברים נכונים
וישפטו בינינו   משפטי עשרונים
אם לשבת מאה   לי יותר שמונים
לבד משנים עשר   ביום אחד נתונים
יום מקרא קדש   ראשון לשנים
יום זכרון התרועה   זכר למלאכה
חג השבועות   קרא לחכמים
את יום השבת   שביעי לימים
אנכי שביעי   לשבועים שלמים
וארבעה עשר   כבשים לי תמימים
ושני שעירים   ושני כבשים שלמים
ושלשה פרים   וכן אילים רשומים
ובי נתנה תורה   מראש נסוכה.
מענה זה ענה   יום הכפורים
אני יום לשנה   ולי שנים פרים
ושנים אילים   ושלשה שעירים
ולי שבעה כבשים   תמימים ונבחרים
וישורון מכל   עון בי טהורים
גם מאכל ומשתה   בי המה אסורים
ונעילת סנדל   ורחיצה וסיכה
דבר חג סכות   אני גדול בדעים]
כי יש לי כבשים   שמונה הם ותשעים
עם שבעה שעירים   גם פרים שבעים
וארבעה עשר   אילים הם קבועים
ומרוב עֶשׂרוני   יתמהו השומעים
שלש מאות וששה   ושלשים ידועים
ולי מצות סוכה   ולולב כהלכה
תשובות השבת   מה ישרו בעיני
ודברי המועדים   ערבים לרעיוני

ואהישה לשאול   חכמי ונבוני
והנה ממרום   קול שמעו אזני
למה יריבו   מועדי וזמני
כי כלם קדושים   ובתוכם אדוני
אשריהם ואשרי   עם שלו ככה.

185.

וקאל יצף אלבחר ורכובה פיה.   Beschreibung einer Seefahrt.

וזן אל בוראי

אפרוש כף   אף אכף   אל אלי
הוא חילי   מגדלי   בצר לי
אקוד לו   על גדלו   שהפליא
בדבר תוך[1]   מטה תוך   ים רגלי
ואמר רזי לי   רזי לי
וישמע מהיכלו   קולי

בין ימים עברתי   אמרתי נגזרתי
אמר צור עולמים   משביה שאון ימים
בים בוגד   מנגד   השלכתי
את נפשי   ולמוקשי   דרשתי
ובשורי   יום נכרי   נחמתי
וים בזמן   זה נאמן   חשבתי
ובינוני   על פני   נרדמתי
ובספינה   כמדינה   עברתי
עזבתי   את ביתי   נטשתי

מה לך ים תבהיל מך   גר אנכי עמך
למה אפך חרה   מה זה רוחך סרה
רוחי בי   בלבבי   הומיה
וים אמר   אל תאמר   מה היה
הלדרוך בי   ובקרבי   תושיה
וליועץ   רוח עין (?)   אין מחיה
וכל מַלח   הן נמלה   בשאיה
ורב חובל   רב חבל   רב בכיה
והאניה   תאניה   ואניה

אל נא תלון עלי   כי אתה בא אלי
ואני איך אנוח   ותבא בי רוח
החרֵש ים   כי קיים   בטחוני
ובצער   הן ינער   צור קוני
ואין שבתי   או לכתי   ברצוני
ובכתָבו   בך לבוא   צוני
ובראשית   קץ השית   אל אוני

נם קצים   נחרצים   מי יניא
בהכינו   שמים   שם אני
סודו איך אבינגו   ואסתר ממנו
בידו ים והרבה   ואני אנה אני בא
משיב לי   ים בְבלי   לב שֹחת
ובאונך   וזדונך   הלכת
ואת עצור   ובאף צור   נטרת
זכור דגים   תענוגים   אכלת
בלי שכל   תְאכל   גם אתה
איש חמדה   קח מדה   מדרת
הלא ידעת   אם לא שמעת
צִין אל על מפעלו   גמול ידו ישיב לו
בראשך דמך יהיה   מת אתה ולא תחיה
אל גאה   תרָאה   גאותך
פדה, ונאה[2]   הגלאה   בחסרתך
הופיעה   והושיעה   בן אמתך
השואל   לצאת אל   ארמתך
אעבדך   גם אודך   בעדתך
לדור   ודור אודיע אמונתך
אניד זאת בכל מהלך   ואשלם תודות לך
אשירה ברנני   ישועתה לי״י.

[1]) Ps. 72, 14

[2] וגהה?

186.

וקאל איצֿא פי ויושע

יום נושעו גאולים מיד מתגאל
אז ישיר משה ובני ישראל
אז ישיר שירה לדור ודור ירועה
על מצולה לשנים עשר היא קרועה
ועל מרכבת צר אשר בתוכה טבועה
עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה
בראשית כל עשה שלום במרומו
והארץ חלק חלקים ליקומו
בידו לבותם ומי יעצר עִמו
י״י איש מלחמה י״י שמו
רגע גלי ים עדי דמם דכים
וברית אדון עולם לבנימו קים
ראו רודפמו ויאמרו אים
מרכבות פרעה וחילו ירה בים
השקונו מצרים כוסות תרעלות
להכרית כל עולל להתעולל עלילות

שפטם כמעשיהם אל עושה גדולות
תהמת יכסימו ירדו במצולת
ממשלתך אלהים מלאה כל רוה
וכל גאה ילך לפניך שחוה
ואנה מידך יוכל לברוה
ימינך יי״ נאדרי בכח.

187.

In derselben Art. ולה פי אלמעני ‒ ‒ ‒ ‒ ‒ ‒ ‒ ‒ ‒

מעשה אלהים על גדולתו עד   יי״ ימלוך לעולם ועד
אין לגדלך קץ וכל אנוש זה יבן
וכל גוי כאין ועמך נקרא בן
בגדול זרועך ידמו כאבן
ויהי מפחד   אדום ומואב רועד
באת להראות שם גדולתך
תביא אמונים בית תפלתך
ותטעמו בהר נחלתך
כי את סועד   כל לשמך צועד
רב פעלך ונעלם סודך
במכון שבתך תעמיד הודך
מקדש יי״ כוננו ידיך
ולחסידיך   שם תועד
מעונה שמך ועל מעונת עליון

188.

איך תחשה עדן ותענני
לא אגועה ופיך תפתח   בגנאי או שבח
נופת וצוף בפיך ממולחים
מעשה אלהים לא מרוקחים
וריח באפך כתפוחים
חביבי אן אכלת אלתפאח   קם אעמל לי אח

189.

וזן אל נשגב בהודו ‒ ‒ ‒ ⏑ ‒ ‒

צורה החיתני   איך מותי בשלה
צורת ראש אהבים   להט עם כרובים   על עדן נציבים
ככה רחקתני   עיני מקרב לה
נמאס לא מאסתיו   מה אעש אהבתיו   . . . . . .
כשמש להטתני   אור עיני בהלה
תוסיף אהבתו   בי עת גערתו   הנע לי שפתו
היא היא העלתני   בעלת אוב ענו לה
על צורת לבנה   איך תשכון עננה   רמז לי וענה
שמש שופתני   ואחסה בצלה

תקיפו וטובו   על כי אל אהבו   בת קול תענה בו
יא צגיר יא אבני   ואיש יחבך אללה.

190.

איך ישליו   קרבי בלבי אשר כים יהמיו
רעי קחו נא בידי
יבער כמו אש כבדי
על נוד צבי חן ידידי
מר יבכיו   עיני כטל יזלו ולא ידמיו
מטע אהבים ועופר
בו נקבצו חן ושפר
נפשי פדות לו וכופר
בו ירביו   כל מהללי ולא   יכליו
צרור מור ומבחר עפרים
זכרו כנרד וכפרים
יודעיו מכל עברים
לו יאתיו   למצוא לצירים צרי בעת יחליו
מה נפלאתה אהבתו
לי עת ראותי דמותו
הודו כשמש בצאתו
לו יחזיו   יורדי שאול תארו ויפיו היו
אט בנפשי ליעלה
תהמה בקול מר כי עלה
לדודה אשר נד וגלה
ארד בינגן שאולה
נאר כפרי כם בבראיו אשת אלהביב אשבאר בורי למרדיו.

191.

מנדוד אמון בחיק   משרה יאבקו
עמי תלאות   ולכנהם אלסבק
נדד ושבעה נדודים עיני אחריו
גם בכתה מבכות מפקד ימי זהריו
שמש לרואיו וכן שמש למשחריו
הה לבב עוב בצוק   פירוד ינתקו
חוטיו ומתל גאנה   אלטיר יכפק
די לי בצבאות זמן ממד אשר פשטו
בזו כבודי ודין עול בי שפטו
אל תאמן בו ותהפוכיו ולא שקטו

אך לך יום יחליק   לשון ואם מתקו
מליו גֿדא פיגר   סחמא בה תרשק
אבן יצחק גביר עמו ואות הזמן
יתד להכמות תקועות מקום נאמן
שֶׁבֹּו מרורים אשר אשבע מתוקים כמן
יום אשר כזב אפיק   צדק ואם נעתקו
מימי ויבשו פקד   אצחי בה יפהק
דגל חסדים מאסף את לכל מחנות
חכמה ושכל ובין ובקרבך שוכנות
כי מנעורים לך נושאות כמו אומנות
אל תהיו יונעים לריק   שרים והתאפקו
הדֿא אלדֿי עאלם   אלעלא בה ישרק
אפדה בנפשי צבית חן אשר אזרה
יום שוב דלתים אשר היא שלחה נערה
ריקם ולא מצאה ציד אשר שׂברה
אלגזל שק אלחריק   ואלסלאלק תרהק
מא חוני אלא הריר   אדֿא לם ילחק.

[1]) Sind sie Dir Stützen gleich Pfeilern.

192.

וקאל פי ברוך בן גו

_ ◡ _ _ _ _ _ _ (?)   וזן אשריך הר העברים.

בעלי ריבי שעו נא   ממריבה ותלונה
כי נדוד דודי שמני   מבלי לבב ובינה
רחמו אנוש נכאה   וחמלו על מעצבו
קל וכמעט כעוף ידאה   מחלי המס לבבו
דל עדי כי לא יראה   מינון שיבה זרקה בו
כי פרידתו הלבינה   שערה עד לא הזקינה
ותצוה על אישוני   להיות מואס בשינה
ועלי כל זאת לא ימים   יהיו משלימים אתי
ארכבה מדבר וימים   לחזותו טרם מותי
ופני צרים וקמים   יפלו מחמדם אותי
לו יהי אבר כיונה   לי אעופה ואשכונה
עד אשר אשימה עיני   על צבי מחפיר לבנה
כלתה נפשי לריע   נעמו למאד שבחיו
נאמן הדל הרע   מתקו דודיו לאחיו
אך לבבי יקרע   עת זכור מנעמי שיריו
יום אשר נסע ופנה   תחנה עליו ענגה
הה לפירוד הנחילני   נחלת יגון ומגנה
דוד ידעתיו מלפנים   הק אהבים לא ישנה

נחמד ברוך מבנים   זה שמו כי לא אכנה
יקרה לי מפנינים   אהבתי בו והנה
לי לקחתיהו למנה   מיקר אריץ והונה
כי באחד מאין שני   הוא בלי ערך ותמונה
אל אשר נשא ונעלם   וחסדיו יודון פיות
שובבה בנים לגבולם   וכקדם יחד להיות.
עד לשורר כימי עולם   וכשנים קדמוניות
ובלונא ואבתלינא   ואיש יקול אלנאס פינא
קום בנא יא נור עיני   נגעל אלשך יקינא.

193.

\---⏑---

מה לי ולתנואות   ימים ולילות
באו במשואות   הודי לבלות
ויתנוני אות   החל וכלות
אותי לבדי ־ַנו ויחִתו   נצח וישיקו בי אש ויַחתו
אחר אשר הודם   ישק עלי פי
קדם וסוד פידם   אכה בקצפי
והיום ידי שורם   אחוז בערפי

194.

\-⏑⏑--⏑⏑-

אם הנדוד חלקי   מכל עמל נפשי
אשמח ב··· כי   צריי בתירושי
לא אשכחה חשקי   לעד ולא אֶשי
תמיד בשיר מזמור   כוסי לבד אשמור לירעיה
כה תאמרו ליוסף מה לך להתגאל
ברמי דוה לבב הן הסדך שואל
מה את מכרתהו מי יהיה גואל
הואל גהה מזור   כי בך צֳרי . . . יה
עיני שפת שני   רואות וצופיות
צואר כמגדל עוז   בנוי לתלפיות
תלוי כתפוחי   זהב במשכיות
כל אורחו נאור   כי צור בראו לאור ולמחיה
מגדל יקר לי בו   אחסה ואתלונן
פניו בעד לחיו   כשמש בעץ רענן
להיות לעד ולאות   נ··ם והתחנן
ההיא ערונת מור   שם אהבה אגמור לי יהיה.

195.

– – ◡ – – – – – – ◡ – –   וזן על אהבתך אשתה גביעי

הודות עלי נבל ומשוך ביובלים   לקרוא בשם נקוב שרים כחוללים
יתהללו שומעי   שם איש חמודות
עדי ידעו תועי   רוח להודות
ויחפשו יודע   ספר והידות
כל נכבדי תבל   נגלים ונפלים
נמצא שמו כתוב   ראשון ומשלים
שמחו מתי מוסר   במלוך שלמה
כל שר וכל טפסר   ישאל שלומו
חוק הוא לכל בשר   לדרוש מקומו
עם בל ועם בבל   פניו מחלים
ערב וכוש ולוב   עצרו במלים
אל נהרי טובו   נהרו חכמים
עד כי יקנאו בו   כוכבי מרומים
פיהו ומכתבו   אותות עצומים
שמחה למתאבל   מסעד לנופלים
לבב לאיש נבוב   ברך לכושלים
אל נתנהו   מופת בהלדו
מי ואי זה הוא   יעמוד לנגדו
אל מי אדמהו   ושמו לבדו
מרפא לכל חבל   מחלינו מחולים
בתיו מלאים טוב   ידיו לדלים
יתחברו יחד   נביא והובר
ובסוד זבול יחד   מלאך וחבר
ואשמעה אחד   קדוש מדבר
אי כוכב אלא קבאל   אטלע נ̇סלם
עלי אבו יעקוב   בן אלמעלם.

196.

וקאל פי ר׳ יוסף בן עמראן

– – ◡ – – – – – – – ◡ – – –   וזן אל אחד ואין זר אתו.

אי ישן מחדש גילים   אי שירת ענבים
כל דם נאסר לאצילים   בלתי דם ענבים
לא יוכלון שאתך כלים   בוא ושכון קרבים
הנם חול עדי תקדישם   ברוך טעמך
בן רכב לנפשו אשם   נועם זועמך
הביאו צרי אדום   מכות לב אנושות
ויחי עוד והיה גאל   מרפא הנפשות
הם חכמי בני ישראל   חכמות עם קדושות

עד אלך ואנה אבקשם　　　　יהמו רחמיך
עלי אל והוד הלבישם　　　　מסות נעמך
בקשתי בקצוי תבל　　　　ומי הוא רב פעלים
זה חושב וזה שר נבל　　　　וזה נושא משלים
מחכמות לכולם חבל　　　　לך יוסף חבלים
יערוף לקחך כגשם　　　　כי אל חכמך
והשואל בטובו לשם　　　　יקום נאמך
תפארת שמך רבה　　　　צורך יצרך
נר מערב אשר לא יכבה　　　　בנך אחריך
בברית עמך שחק בא　　　　ארץ תעזרך
ימים לעבדים כבשם　　　　כי מתקוממיך
יכחשו לך ותבישם　　　　עד תום לוחמיך
נלאה פי ולך התודה　　　　על קוצר תפלה
כי ים [דעתך אין מדה　　　　מה] תכיל מגלה
ולך יאתה כל חמדה　　　　תורה עם גדולה
כי כבוד והוד תירשם　　　　מאב [קדמך]
כן ייטיב אלהים את שם　　　　שלמה [משמך].

אלפצל אל סאדס מנה.　　　　Capitel 6.

197.

אם לא תדעי נפשי אחריתך.

198.

– – ∪ – – – – – – ∪ – ∪ – –

אמרו בני אלהים במה　　　　אתן לפועלי
צדק ואם אני מכם מה　　　　לבני שאול ולי
ביני נות אמונות כי שוא חלד ויושביו
וברון ומחמדים מוקשיו יציב לאוהביו
אם תדבקו באל וקדושיו למאום בעוזביו
האחזי בסולם חכמה　　　　תרדי ותעלי
ממך ובך באר למזמה　　　　תדלי באין דלי
ראשית היות יסודך צורך ותכספי אלי
פועל ולעשות כל צורך לך נתכנו כלי
גוך והן קחי לך דרך בה תעלי אלי
צורות אמת בלי גו המה　　　　עושות באין כלי
אולם יחשבו כי שמה　　　　כל יש בלי כלי
התאזרי כלולה כולך לשמור ולעבוד

תן[1] תענוג אשר נתן לך בו תחוי כבוד
האל ומאסי גו יושלך בבור ובאבוד
עצמו ושב בשרו רמה הבל תבלבלי
אם אין ביד סעיפך אשמה רני וצהלי
מעון אשר בידו רוחי אליו אשברה
הוא יעצור[2] וידע שיחי אם לא אדברה
אתאזרה כפי כל כחי יום יום אעוררה
כי אעבור נתיבי ערמה שלום באהלי
יהיה ולי יצוה עצמה צורי וגואלי.

[1] גן
[2] Am Rande: נ״א יחקור.

199.

---◡---◡--

אם תאהב דרך אמת ללמוד לא תחמד
בית רעך לא תחמוד עמי
אל יתעך יצר ושוב עמי
אודיעך סוד אחרית כי מי
יושיעך יום ממך כל דוד ירחיק נדוד
רב לך אמול לבב ומה אתה
הנה תמול באתה ולא בנתה
תחטא למול יוצרך ולא שבתה
אם כנמול אל חיק אנוש ימוד מי יעמוד
מתוך עָני או הון עשה חפצי
כי הנני חסדי לך אמציא
והלא אני דינך לאור אוציא
שים נא בני כבוד לאל כבוד ושמו עבור.

200.

--◡---

ככל יצורי אבדו כלו בהבל שני
הטאות נעורי עמדו ענו בפני
אן אברחה מחטאי
אסתתרה מרואי
אתוכחה עם בוראי
מה אעשה יום ירדו אל פי שאול עליוני
אף כי בעת יפקדו עלי עוני
ביני ובינות יצרי
דברי מריבות ומרי
על רחקו מיוצרי
עתי עבוד יפרדו לי כה וכה הֲשבוני
עת תאוה יצמדו כל רעיוני

משען לבבי על מי
בי מעשים אין עמי
אשיב כפי תעצומי
אל אל ועוד יוסדו   על רחמיו בניני
תמיד קרבם יודו   את שם י״י.

אלפצל אלסאבע מנה.

פי אלתאבין ואלנדב ואלרתֿא ודֿכר אלמויל ואלעקבי. פמן דֿלך פתיחה ועטֿיה תנבה אלגֿפל מן סנה אלגהל.

Capitel 7.

Todtenklagen, Enkomien und Nänien. Von der ewigen Belohnung und Bestrafung. Dazu gehört eine Einleitung, eine Erweckung der Sorglosigkeit aus dem Thorheitsschlummer:

201.

אמונתך נודעה   ביום טובה ויום רעה   נחיה או נגֻעה   צדיק אתה   י״י
באמת יד כל תקצר   ומי זה כח עצר   ואיך ישאל הנוצר   על מה עשה   י״י
גאותו מי יספר   ואיך יוחק בספר   או מי יוכל להפר   כל אשר חפץ   י״י
דת לאדם שתה   החייתה והמתה   תעשה רצונך ואתה   מרום לעולם   י״י
התרוצצו הגלילים   ברוחך יורדים ועולים   ויבואו בני אלים   להתיצב על   י״י
והם ואשר ילדו   שכם אחד יעידו   ודבר אמת יגידו   אכן יש   י״י
זרועות עולם לפנים   ברוח פיו נאמנים   ושפלים ועליונים   עושה כלם   י״י
חיילים בארץ נבראו   במסגר אופן הובאו   ומהיכלו עשות היצאו   מתחת שמי   י״י
טפחה ימינו עליות   וידע האותיות   כל אשר עתיד להיות   היפלא   מי״י
יבין אנוש כי בוראו   מבית ומחוץ מלאו   ומה יועיל התחבאו   ובוחן לבות   י״י
כחו ורוחו בידיו   ולבו אשר[1] כל פקידיו   והמושל על גדודיו   ומשם הפיצם   י״י
לח עם מרה גם דם   ויבושת שת כנגדם   המתפרדים לבדם   הדבקים   בי״י
מאתך שב אין   ליֵש ואם לא מאין   כי עין בעין   נראה אתה   י״י
נורא הפליא חסדו   למען כל חי עבדו   וכי האדם לבדו   ימלל גבורות   י״י
סמכו באור עליוניו   ונשא אליו פניו   ויעֲרך שלחן לפניו   מלא ברכת   י״י
עינים לא שבעו   לראות פלאים נודעו   והאזנים שמעו   כי אתה   י״י
פלאיך מה גברו   אשר דורות יעברו   וקמו אחרים ואמרו   תמיד יגדל   י״י
צויתמו לדרוש   סוד האדם בראש   שמת לשונות לפרוש   להם על פי   י״י
קדוש עליון יוסר   וחמדה מלב יסר   תאות נפשו חִסר   מלא אחרי   י״י
ריֵאל מלאכתו לגמור   ותורת אלהיו ישמור   ואל ישען לאמר   חנון ורחום   י״י
שובב מה זה יענה   יום במשפט יעונה   יכונן ויבנה   לפני שחת   י״י
תמיתהו משובתו   תחייהו תשובתו   וישוב מחטאתו   וישוב חרון אף   י״י
אשרהו אם באורך   ימי חלדו שם דרך   נפשו בחיין יברך   ברוך הוא   לי״י
בעדו יליץ חוקו   ושב גמולו אל חיקו   והלך לפניו צדקו   לחזות בנועם   י״י
רבה או טובתו   כי כבוד מנוחתו   ולהעלות נשמתו   חונה מלאך   י״י
הן תורָה מָתים נמהרו   בתורות חוקים ישרו   והשובבים יזכרו   וישובו אל   י״י
מי יספר מעבדיו   או מי יספור חסדיו   אין אלוה בלעדיו   אין קדוש   בי״י.

[1] ראש?

202.

Ein Eingangsgedicht, in dem die Buchstaben seines Namens nicht wie sonst bei ihm an den Spitzen der Strophen stehen.

ולה פתיחה לם יתבת אחרף אסמה
אואיל אביאת מנהא בעארתה.

האספו משכילים   ורעים ואצילים
וקטנים וגדולים   להיות עתידים ליום
הזה לבכות במרה   בקול צרה כמבכירה
אליכם אישים אקרא   אתם נצבים היום
האזינו אל דברי   גדולי אצילי ושרי
כי על יושר אמרי   עדים אתם היום
והמירו גילה בגולה   והרבו תמיד יללה
באישון לילה ואפלה   בנשף בערב יום
ושאו קינה בניכם   ועליה לבניכם
ספרו ולניניכם   אשר לא ידעו היום
וחוק זה אגידנו   וכתוב ימצאנו
דור בא אשר איננו   פה עמנו היום
כי לעת[1] הוקחתם   מיום אשר הוצבתם
ושם תלכו ואם אתם   חיים כולכם היום
לכן מאסו בעושר   ובטחו בתום וביושר
וישוב אל האל אשר   לבבו פנה היום
ואוי לאדם ואוי לו   בבטחו ובהתהללו
ביום מחר ואיכה לא   תדע מה ילד יום
ויתעהו הזמן תעיה   ביום מחר כעת חיה
וכל רגע ישוב יה־   פוך ירו כל היום
ואוי לאשר הניאהו   יצרו והשיאהו
ולבשת הביאהו   ויאמר הן עוד היום
גדול מצוא מנוח   עדי ידכה ישוח
ויאמר קום לברוח   הנה נא רפה היום
ואבדו עשתנותיו   והלפו בהבל שנותיו
ופשעיו וחטאותיו   יבעתוהו כמרירי יום
אשרי אשר אין מקנאים   בלבם בחטאים
ומרגיזי אל כי אם   ביראת יי׳ כל היום
כפלוני[2] הנחמד   בכל מושב וכל מעמד
אשר דרכי אל למד   מנעוריו עד היום
שפל ברך ישר מפעל   הגבר הוקם על
תם מיום היותו על   האדמה עד היום
פרח כמו גן רטוב   בכל ארץ שמו הטוב
טוב שם משמן טוב   ויום המות מיום
אשרי חלקו נוחל   מעשות רע זוחל
וירא שמים מיחל   חסד אל כל היום

אוי כי נגזרה מאל   גזרה להבעית האל[3]
והיתה זאת בישראל   להפקד   היום
ועליו נגזר חרץ   וקרץ משמי ערץ
וגופו השלך אל ארץ   אחרת   כיום
התקבצו כל קרוביו   ומיודעיו ואוהביו
ונדו לו כל סביביו   הילילו הה   ליום
אויה על מפקדו   אוי כי בא עת אידו
יקוללו יום פירודו   יקבוהו אוררי   יום
הנמצא איד כמו אידו   ואם יש פיד כמו פידו
ואם מספד כמספדו   אשר יאמר   היום
ורעים ואוהבים ואחים   זה לזה לפקדו שחים
נאנקים נאנחים   אנחנו פה   היום
עליך כף נכה   כי לא נוכל נחכה
ראותך ובכה נבכה   את אבינו   היום
כל אנשי אחותי   בכו על יום פקידתי
ואל תשכחו אהבתי   העידותי בכם   היום
מה אאריך עשות קינה   ואבל כבנות יענה
ואצדיק דין אמונה   מה נכבד   היום
עם אל עזבה משובה   על רעה ועל טובה
אמרו ברוח נדיבה   ברוך י״י יום   יום
הנה מה טוב ומה נעים   עזוב מעשה תעתועים
ואשרי האנוש עם   אלהים עשה   היום
אל מכיר מעבדו   יעמיד מליץ בצרו
ויאמר לו וארו־   נָי האמירך   היום.

[1]) Für eine Frist. [2]) Ob hier ein Name eingesetzt werden soll? [3]) = האלה.

203.

– – – ⏑ – – – ⏑

תוחלתי נכזבה   ועיני בבכי זבה
וכל אזיל אני דמעה   יגוני יענה הבה
אשר שלח בעצמותי   מדורת אש ולהבה
לאב יצעק במעצבה   לעת מוצא ועת מובא
הילד איננו ואני אנה אני בא
לקראי נחר גרוני   ודבק לחכי לשוני
ואין שלום בעצמי   בשבור זרוע ימיני
ונלקח מחמד עיני ונותרתי בלי בבה[1]
כבדי כעשן תכלה   ולבי על יקוד יצלה
ואיך אשקוט ואיך אשלה ונפשי אל בני תכלה
אשר אצתי לבקש נא   ארוכה לו ואין מעלה
ועצמי כרקב תבלה   ועיני שלחה יבלי
בכי ולו מתהום תכלה[2] אזי היתה לחרבה.

[1]) Ohne Augapfel.   [2] תרלה?

204.

אשרי האיש ירא מקול הקורא   בעוד יש בו   נשמה
במה איש חשוב ילך ולא ישוב   בשובו   אל האדמה
רוחו נוססה בו ויגבה לבו   בעוד יש בו   נשמה
הולך לקבר ופתאום ישבר   בשובו   אל האדמה
מהלכיו גבוהים כמלאך האלהים   בעוד יש בו   נשמה
במותו כבהמה להבל דמה   בשובו   אל האדמה
רוחץ את פניו טהור בעיניו   בעוד יש בו   נשמה
מי יגש אליו וטמאתו עליו   בשובו   אל האדמה
אתמול קול הרים בשמחה ובשירים   בעוד יש בו   נשמה
יודעו בו יהגה קינים והגה   בשובו   אל האדמה
רודף טוב ריח ושמן רוקח   בעוד יש בו   נשמה
בלוייו נקרעים וירום תולעים   בשובו   אל האדמה
נמשכה מכתו ירכה כבוד ביתו   בעוד יש בו   נשמה
עברו ימי מהומה ואין בידו מאומה   בשובו   אל האדמה
זרוע תפארת ולשון מדברת   בעוד יש בו   נשמה
רד אל בור עמק ולשונו תמק   בשובו   אל האדמה
הוד והדר לפניו יראה בעיניו   בעוד יש בו   נשמה
נפל למשואות וחשכו הרואות   בשובו   אל האדמה
חמד סוד רעים ומעשה תעתועים   בעוד יש בו   נשמה
מה יבקש בתבל כי הכל הבל   בשובו   אל האדמה
תסובבן מלתך ויגיד תהלתך   בעוד יש בו   נשמה
ועל עצמו תגמור אך את נפשו שמור   בשובו   אל האדמה.

205.

אבי הבן קרב לספוד   כי אל ממך רחק
את בנך יחירך אשר   אהבת את יצחק
אני הגבר ראה שבר ומשושו גלה
הה פקדתי פרי בטני ועל לבי לא עלה
כי השבתי לעת זקנה היותו לרוח והצלה
אך לריק יגעתי וילדתי לבהלה
כי איך ישמה לבי   וינוע וימת יצחק
בכה אבכה בכל רגע ואשא נהי נהיה
בזכרי זה שלש שנים מותו בארץ נכריה
ושאתו ממקום למקום ונפשי עליו הומיה
עד שהבאתיו אל ביתי לילה ויומם בוכיה
במה תלאות מצאוני   ואלה תולדות יצחק
רעי הרפה ממני אם תנחמני תניעני
מהלת נפשי אל תזכור ושמו אל תשמיעני

נחלתי אשר נשארה לי כבה זמן ואם ירועני
שממות עולם השמני ויקח מחמד עיני
כלה שארי ולבבי כאשר כלה יצחק
מען אשר הכל בידו וחפצו עושה בכל יצוריו
דבר עלי לב אב נכאב ירא שמך מנעוריו
רוח תנחומים עורר עליו ויעבור בין בתריו
הורה חמודו יראתך ללכת בדרך הוריו
עודנו נער אותה הוכחת לעבדך ליצחק.

אלפצל אלתֿאמן מנה.

פי מא קאלה מן אלתוכחות ואלסליחות לעשרת ימי תשובה. מן דלך תוכחה תאדי בהא אספאר אלתורה וגעל פי אואיל אביאתהא מבאדי אלפרשיות וביתא ביתא מקדמה עלי גרץ̇ כל ספר.

Capitel 8.

Straf- und Bussgedichte für die zehn Busstage, so die Tochecha über die fünf Bücher Moses, in der die Strophen mit den Anfängen der Wochenabschnitte beginnen und je eine Strophe einleitend den Zweck jedes pentateuchischen Buches angiebt.

206.

ספר אוכיחה בפי רוחי הזכרתי מרי שיחי
בראשית עורה כבודי עורה וסוף אחריתך שורה
* בראשית בוא הנשמה בך ואתה כבהמה
והן באת בימים ולבך בו כבן עלומים
* אלה בנים תרבה ותיגע למענם הרבה
היועילוך ביום פיד יום אשר אין בו פדיום
* ויאמר היצר מה ירע ליצר
בשות איש מעגליו והרע ישוב אליו
* וירא סוד לבך עד לא שמת בחובך
לאלהים וקרושיו ואיך נחבאת לשוא
* ויהיו עיניך לפחי רעיוניך
והצבת מוקשיך ולכדת נפשך
* ואלה בני דור נוסרו עמך יחד אבדו
ואיך בם לא נוסרת ולבדך נשארת
* ויצא מתחתך אש תאות מחשבתך
ותלהט שכלך וחמסו עליך
* וישלח אל צירים בגויתך לצירים
אולי בעבור מוסר יהי חטא ממך מוסר
* וישב במארב עון מריך הרב
ועם נפשך התוכח ומעשיך אל תשכח
ויהי כי זקנת לענות מאנת
ויום יום יהלש כחך ומצור יחוק מצחך

*ויגש המות   לשכון בניא צלמות
ולבך יחשוב תוהו   לאמר כי רחוק הוא
*ויהי לבך עד כה   כי צפנך אל בסכה
רוץ לעברו כצביים   לאור באור החיים.

ספר שמות

את רוחי אוכיחה   בלבבי אשיחה
ראה מוכיחך אתה   ולך לא הקשבת
*ואלה תוכחותיך   ערוכות בשפתיך
בפיך אם תזכרמו   על לב לא תעלמו
*וידבר יצר רע   חוק תאוה לא תגרע
בתענוגי יומך בחר   כי מות תמות מחר
*ויאמר השכל   יום יום בשרי יכל
חיי רגע אגרשה   וחיי נצח אדרשה
*ויהי לבך בין כה   ובין כה אוחז דרכו
פעם לאל שבת   ופעמים שובבת
*וישמע תפלתך   אלהיך בצדקתך[1]
ונפשך הסדו שכחה   כי היתה הרוחה
*ואלה חסדיך אם   מעט תחטא כמשנאים
וחטא וכל[2] צורך תעשה   והכל ברחמיו יכסה
*וידבר דור הולך   לדור הבא גם לך
הלעולמים תחיו   הלא כמוני תהיו
*ואתה לא נוסרת   ואמת לא נוצרת
כי אם להבין סודך   עד תדע צור ילדך
*וידבר מישרים   בהר סיני אל להורים
ודתו קבלו עליהם   ואתה מבני בניהם
*ויקהל כל עדתו   ציר נאמן באחריתו
וכרת ברית עמהם   ואת בבריתו כמוהם
*אלה חוקים טובים   הנם עמך כתובים
יישרו אורחותיך   ותיטב אחריתך.

[1] בצרתך. [2] רב ל.

ספר ויקרא

אני בחפשי את רוחי   הבינני מה שיחי
אתוכחה כפי רוחי   עד אשר ארע גוחי
*ויקרא אל מראש   הדורות ואיך תדרוש
טובות מבלעדי   והכל מעשה ידיו
*וידבר ונעשה כל   בדברו כי יכול
ומכחו כחך   והוא מבין ארחך
*ויהי אור באמרו יהי   כי עצתו אחת היא
אל אורו המשך   וסור מדרכי חשך
*וידבר ושמים   שם והבדיל בין מים
למים והבדילך לו   עד אשר תשמע בקולו

*וידבר ולא מרתה   ארץ רק פרי עשתה
והחכימך דבר מליצה   ומנהו פריך נמצא
*וידבר יהי מאורות   ושמם על משמרות
הסכן עמו ושלם   ויהי לך לאור עולם
*וידבר ועוף ברא   ודגים וחיה טהורה
לשרתך ולהאכילך   כן שותי[1] מחוללך
*ויאמר למלאכיו   להתם אנוש בדרכיו
והתבונן לעבוד שם   והיה תמים עמו
*וידבר לאדם   מצותיו להעמידם
והם מרו את דברו   ונרשם מנוה חדרו
*אם בחקותי תלך   תהי חפשי כמלך
ואם תחמור נתיב זדים   תהיה עבד עבדים.

[1] שׁרת.

ספר במדבר
אותות מעשה אלהים   בשפלים ונבוהים
רשומים הם בכתב אמת   וי״י אלהים אמת
*וידבר סוד נשמה   מה לי ולבני ארמה
אעזוב תאות שפלים   ואדבק בבני אלים
*וידבר סוד גויה   אין לנשמה מחיה
כי אם בי ובגללי   והיא תפעל ואני כלי
*וידבר הכבד   אני נמכרתי לעבד
וכלי לי הריעו   וממני טוב מנעו
*וידבר השחק   ראו חקים אמת אל חק
ונפלאותיו נאמנים   חרשים הם גם ישנים
*וידבר הארץ   ראה אופנים ירץ
סביבי עליון בהודו   וכולו מלא כבודו
*ויקח הלבב   חיות רוב שנים לשובב
כי טוב בראשונה   ואין רע באחרונה
*וידבר צדק אל   מענה אמת לכל שואל
אם חיי מתים חטאו   סופם במשפט יובאו
*וירא איש בעין שכלו   כי אל למענו פעלו
למה לנפשו ינקש   ואת בלעדיו יבקש
*וידבר הנוצר   מעפר מה תקצר
נפשי ואל הפקידה   וממשלת שם בידה
*אלה ברואים יורו   כי לכבוד אל נוצרו
ולמען הראותך   הנה הביא אותך.

ספר דברים
אשרי איש שם לבו   בין יבין סוד הובו
ראה מעשיו בקרבו   אשר רוח אלהים בו
*אלה צבאות מרום   גם בצפון גם בדרום
מודים אל בראני   אהודנו גם אני

* ואתחנן אל צור   אשר אני בידו עצור
סבבוני אופניו   ובכל מקום עיניו
* והיה כי אזכרנו   במו פי אאמירנו
אז יגוה לבי   וכל תענוגים בקרבי
* ראה עליך נסמך   איש נגוע ומך
אל תבוא בהסדך   במשפט את עבדך
* שופטים בארץ הם   ונדיבים[1] לעדים כמוהם
ואתה דיין גם עד   וכסאך לעולם ועד
* כי אשים מוראי   מאל אחד בוראי
לא אירא מאויבים   ואם היו כחול רבים
* והיה אל מבטחי   אם בו תבטח רוחי
לא אשים בטחוני   על ברואים כמוני
* אתם בני האלהים   גבוהים על כל גבוהים
תנו עוז לשם בלי דמיון   מגיע[2] העליון
* וילך הגלגל   סביב מוצק על מעגל[3]
לא בחילו ולא בכחו   כי אם בשם אל ורוחו
* האזינו בני אדמה   לקול חכמה וקול דממה
ותראו את אדוניכם   אם נפקחו עיניכם
* וזאת האדמה לעדה   כי על עוזו עמדה
ושמו הרם כבה   מרומם על כל ברכה.

[1] צריכים. [2] מניע.
[3]) Es umkreist das Gestirn auf seiner Bahn den Himmel.

207.

אין מלה בלשוני   מפני כובד עוני.

208.

אל בית המלך   לבוא נקראתי.

209.

------------- וזן סמר גבי צור משגבי.

אפתח שפתי   בנגינותי   אל תוך ביתך
כי מבשרי   אלהי צורי   אחזה גבורתך
את אלהי נעלה   עושה פלא   בגדלך וגאותך
כי מה האדם   חטאתי מה אפעל לך נוצר האדם
בבואי לקברי   אמצא אורי   חשך ואפלה
לי הפשע   כי מרשע   לאל חלילה
כפר פשעי   והחש ישעי   אל נורא עלילה
על בני אדם   חטאתי :,:
ראה איש נבוב   נמשל כזבוב   ריח מור יבאיש
וישכח סופו   יום תוך גופו   המון רמה יפריש
ארבה בכי   כי אנכי   תולעת ולא איש
חרפת אדם   חטאתי :,:

הָכלמו פני   יום בוא עוני   המונים המונים
עת יאספו   פשעים נוספו   היום ולפנים
אל תמים דעה   נא הושיעה   כי פסו אמונים
מבני אדם   חטאתי :,:
מריי העבר   צדק דובר   והעולם סובל
מרום תראה   כי איש [נבאה] ימיו כציץ נובל
איך יתנאה   או יתנאה   וידע כי הבל
הם בני אדם   חטאתי :,:
הסר זעמך   ופדה עמך   אשר הם לך חבל
רצון הקרה   ואף אל יחרה   וזכור כי הבל
הם בני אדם   חטאתי :,:

210. ------

אל חי בכל עצר   ובכל עיניו משוטטות
ועל טוב ועל רע נצר   הנפשות נשפטות
[ויד שובב] אז תקצר   מעל עונו לשטות
יעמוד במקום צר   אשר אין דרך לנטות
בהבל שנותיו כלו   וסוד הרוח נכחר
ממנו והוא כלוא   במסגר גוף ולא פחר
לעשות כל אשר שאלו לבו   ועינו יחר
עוב עבודת אחר   אחרי רבים להטות
רפה דעתו בעבור   זרועי יצרו חוקו
ויהי באולתו חָבור   תאות לב ועול פרקו
שכח יום יהי קבור   ומוסרי גו ינתקו
הלא שר[1] רמה חבקו   השוכבים על מטות
מריך כבודי הלאך   ויום אחר יום נשמד
יום חייך וחטאך   כחול ים אשר לא ימד
הוסר ובוראך   יצו לך מעמד נחמד
ואל תהי כפר לא לומד   ועשית לך מוטות.

[1] שם.

211. ------

אלהי קדם מעונה   ישובב יונה הָגלה
אשר פעם ראשונה   נשר גדול החלה
גם פעם אחרונה   חויר יער הבהילה
ולא מצאה היונה   מנוח לכף רגלה
בין שפתים תחת   האפר נרמסה
ובשוב מראה משחת   לכל עין נמאסה
ובעברי פי פחת   להמלט קן עושה
היא ירדה לשחת   וכל עוף ראש נשא
ומקול צפור תַחת   וצעקה יום נתפשה

כמו נערה מאורשה   אשר אין מושיע לה
רעה נזרו שחקים   והנה באה כולה
ליונת אלם רחוקים   וסר ממנה בעלה
ואויביה שן חורקים   כי יכול נוכל לה
ולילה ויום חונקים   אפרוחיה למולה
היא תקונן והם משחקים   ואם תגביה קולה
אין אומר הרפה לה   כי נפשה מרה לה
העון הושיבה   שוממה כבישימון
וקולה כאוב בכאבה   וקול רודפה בקול המון
ותעלה על לבבה   יום שבתה בארמון
נחפה בכסף וטובה   נגע עד הר חרמון
אז בפרש שדי בה   מלכים תשלג בצלמון
ולשוב אל קן קדמון   מי יתן אבר לה
מרטו כל שכניה   כנפיה בצדיה
גם ירקו בפניה   וי״י שם היה
למה לא תחֻנָּה   צור כי בך חסיה
פודָה איך תתנה   עד מותה בשביה
אם היא כשפחה קנָה   ואם בת היא וחיה
וזכור נבואת ישעיה   התשכח אשה עולה
ושובבָה אל גבולה   והומת אש תהיה לה.

212.

אם אויבי יאמרו רע לי   ואמרתי מטה רגלי
אלהי אברהם אלי   ופחד יצחק היה לי
בינותי בספרי נביאים   ודברי ישעיה במכתבו
היו לפני נקראים   כי קרובה ישועה לבוא
הן דורות עוברים ובאים   ועִם אל עומד במכאובו
כי אלף שנים פלאים   ירד ובמרירות לבבו
יאמר אם תגאל גאל ואם   לא תגאל הגידה לי
ראית יחזקאל מראות   ועלי נשאת משלים
הבקשת דברי לראות   ושאלת לבני אלים
עד מתי קץ הפלאות   כי לא קרבה שנת גאולים
השיבני על פי נבואות   מה יש ביד המשכילים
לעשות וי״י העלים   ממני ולא הגיד לי
מי יתן לי ואתחבר   עם דניאל איש חמודות
אשר ידע פשר דבר   והבין בכל משל וחידות
אתחנן לו בלב נשבר   ואשאלנו על אודות
הקץ לראות אם עבר   ואם עוד נבואותיו עתידות
אנשי לבב יאמרו לי   מה זה תשאל והוא פליא.

213.

אלהי הודיעני את אורח החיים   אתה מחסי חלקי בארץ החיים
כל הזמנים הבל   בלעדי עת רצונך
וכל המקומות תהו   בלתי בית מעונך
וכל המעשים שוא   לבד עשות הטוב בעיניך
לעשות כל הימים   אשר הם חיים
מה אעשה ואן אפנה   והנה חטאי קוראי
ואתה גרשתני   ויהרגני מוצאי
תפלתי עשנת   ואין יתרון לי בקראי
ואם לא אתה חלקי   למה לי חיים
אם אתה הדפתני   דפקתי שעריך
ואם את השלכתני   בחרתי חצריך
ואם קודר הלכתי   נר לרגלי דבריך
באורך יה נראה אור   כי עמך מקור חיים
אחיה אם תחייני   אלהי ברצונך
ואמות אם תמיתני   בקצפך וחרונך
גם את הטוב והרע   נקבל מלפניך
ונוחיל חסדיך כי   טוב חסדך מחיים
במימי סליחותיך   את כל אשמותי מחה
ולפי רוב חסדיך   את כל יגונותי דחה
ונהל על מי מנוחות נפשי והעבר והנחה
להתהלך לפניך   לאור באור החיים
ראיתי כל עמל   והנה הכל הבל
אך עבודת מלכותך   לבד חלקי מתבל
עת אמצא רצונך   אשיר בכנור ונבל
ואומר אשרי ואחלי   מוצאי מצא חיים.

214.

אל אל אשא עיני   בנשאי קול תחנוני   אולי ישא פני
ביצרי נערתי לארבו
טמון עונו בחובו
אולי אוכל להלחם בו   וגרשתיו מלפני
רצתי לאחוז מעלות גבוהים
ואריד בשיחי ואהים
אולי יישר בעיני האלהים   אולי יחנן י״י
הואלתי להתפלל בעדכם
ומצות י״י השמעתי אתכם
אולי אכפרה בעד חטאתכם   אמן כן יעשה י״י
ממעון קדשו ישמע עליכם
ולעיר קדשו יקבץ אתכם
יוסף י״י עליכם ועל בניכם   ברוכים אתם לי״י.

215. -----

אנא בְּערכנו לקול שוענו י״י שמעה
אנא לחטאנו בעון בצענו י״י סלחה
אמרי מהללות שמע י״י זדונות ומעילות סלח י״י אנא בערכנו :,:
בערכי תחנוני שמע י״י והרהור רעיוני סלח י״י אנא בערכנו :,:
רננות הבאתי שמע י״י ואשר הרעותי סלח י״י אנא בערכנו :,:
מצר קראתי שמע י״י וישר העותי סלח י״י אנא בערכנו :,:
לך אשא עיני שמע י״י ואם גדול עוני סלח י״י אנא בערכנו :,:
לאנקת אסיר כֶּלא שמע י״י ולדל הנקלה סלח י״י אנא בערכנו :,:
שיח תחנתי שמע י״י וחובי ואשמתי סלח י״י אנא בערכנו :,:
לשבים עדיך שמע י״י ופשע עבדך סלח י״י אנא בערכנו :,:
עשוקים ואנוסים שמע י״י ואם הרבו כעסים סלח י״י אנא בערכנו :,:
שבחך יאמרו שמע י״י ואם עצבו ומרו סלח י״י אנא בערכנו :,:
תחנון ידבר רש שמע י״י וחטא אותי גרש סלח י״י אנא בערכנו :,:
תהלות שירותי שמע י״י ורוע פעולותי סלח י״י אנא בערכנו :,:

216.

י״י מה נעמה אהבתך י״י מה טוב לי קרבתך י״י אהבתי מעון ביתך.

217. ------

אראלים והשמלים יתנו שיר לשם האל
בטוב הגיון לצור עליון הפודה והגואל
וכן יחד גוי אחד ברוב שבח ורוב הלל
יקדישון וישלשון שמך בכל יום וליל
ואתה קדוש יושב תהלות ישראל
גדודי רום יכתירון לך זמר בתפארה
דמות פניהם ומראיהם כלהב אש בוערה
המון קולם בהלולם לך גדול וגם נורא
ושיר פוצחים לך שוחחים איה מקום כבוד האל
טכוסי הוד לך שָׁהוד ישהדון כי את צורם
יהודך ויודוך במהללם וטוב שירם
כגבריאל ומיכאל וסנדלפון טפסרם
פאר קושר בתם ויושר להעריץ קדוש ישראל.

ולה תוכחות איצא ומן דלך קולה.

Ferner Ermahnungen von ihm; dazu gehört:

218.

אריב עם רעיוני אודה ואעזוב זדוני.

219. ------

איך מלאני לבי לטמון עוני בחובי
על זאת כח אין בי נשבר לבי בקרבי

בי סרעפי מאנו[1]   כי לדרוש טוב מאנו
אני הוא אשר עשיתי   ואשר הרעותי
רעדה מלאו מתני   כי נבהלו רעיוני
ובלב אימה אהגה   הסכלתי ואשגה
מדוע נבערתי   ואמת לא שמרתי
ולא חשבתי בתוכי   למה זה אנכי
עיני לא פקחתי   ואיככה שכחתי
יום בו ינום לחי   וסר ממני כחי
ולעפה אחזתני   וכלימה כסתני
ויהי כמים ראשי   ואשפוך את נפשי
רוחי פחדה לדעתה   כי ביד אלהים עתה
ולמשפט יביאנה   ואיש לא יצילנה
הבט יוצרי וראה   אני עבדך הנכאה
כאין כל מאויי   זכור כי רוח חיי.

[1]) נענו. = sind niedergebeugt.

220.

איך תמו מאויי   ויום יום הרבו חליי
בחרפה הכו לחיי   נקטה נפשי בחיי
בני אדמה איך ינכרו   אותות אמת ולא יזכרו
היותם למחר מתים   והנם אוכלים ושותים
רצו ילדי אשה   אחר תאוה חדשה
ובהבל ינילו   על כן לא השכילו
הלכו גודרי פרץ   בדרך כל הארץ
אחר הלכו[1] ימי עני   והלכתי גם אני
מנהו פה יסתר   אשר הגוף יותר
בצאת רוח מקרבו   ככלי אין חפץ בו
בבית סהר היוצר[2]   אנוש עצור בכל עצר
אשר בצאתו מרחם   נודד הוא ללחם
מך כעלה יבש   מבקש בגד לובש
סבבוהו גלגליו   שְׁלח ברשת ברגליו
ערום בא בראשיתו   כן ילך באחריתו
אוכל לחם עצבים   כל ימיו מכאובים
זורע שוא יקצור רוח   ואיך כח יעצור
כקנה וסוף קמל   כציץ יצא וימל
רוח איש בלבבו   סוד[3] הגוף להציבו
דומה לשר הצבא   כי הוא יוצא ובא
היכלי עונג גויות   מלאות כל משכיות
בבוא המות אליהם   סר צלם מעליהם
חק נתן לבן אדמה   כמה יעבור שמה
וקצרים הם עלומיו   וכימי שכיר ימיו

זה סוף כל האדם   אשר ישכב וירדם
ונשחת גוף מה נעים   וירום תולעים[1]
קדוש כבוד השם דרך   באל אמן יתברך
אז יאמר אלי זה   מחזה שדי יחזה.

[1]ראו. [2]הנוצר. [3]יסור.

221.

בחסד עליון ינוחם   איש חטאיו הניחם
עת יזכרם יתנחם   ומורה ועוזב ירוחם
אל ישיאך יצרך   גבור ורע לא יגורך
המיתהו כפי כחך   כי בקש להדיחך
ביני נפשי בעודך   קשורה בגוף יסודך
ולבב קרעי ולא מעיל   אולי תוכלי הועיל
רדפת אחר תאוה   יחידה ולך לא נאוה
ואם מתקה ראשיתה   לא זכרת אחריתה
הכונו רעיוני   בטרם יתמו שני
פן תהיו כצל עבר   הבו לכם דבר
מה יחשוב קצר ימים .   לבוא עם נעלמים
ואיך נפשו תתנשא   לדעת מה יעשה
מה יתאונן גבר   ועל יוצרו מה ידבר
ושכל נתן אליו   בחמלת י״י עליו
הה למתים התעננו   ולשתות יין שגו
ויקשו לבותם   כי לא מלו אותם
אשרי משכיל חשב   נפשו כמו גר תושב
בארץ ועד מותו   י״י הוא נחלתו.

222.

נפשי אל צור ילדך   שימי לבך בעודך
לטובו הכל קורא   ומי כמוהו מורה
איך יצרי יסיתני   ובאוני ימיתני
דרכיו זכו בעיני   ותוכן רוחות י״י
בשומי יסודי תבל   שב בניני להבל
בסות מגואל נטמאתי   אוי לי כי נדמתי
רוח אל עשתני   ואיך סכלות כסתני
מחקור סוד גו לעמל   כציץ יצא וימל
הגוף יום יום יבלה   והנשמה לאל תכלה
עד יבור לבה ואת   ארבע[1] לא תוכל שאת
מכונות הגו ככלים   והרוחות כפועלים
ובהשלימם הוקם   שבו כליהם ריקם[2]
עין לי ולא תשור   כי בתאוה אני קשור
מאד נבערו באיה   בעמקי שאול קרואיה

זורעי עולה קוצרי   און יהיו ואשרי
נפש דבקה בכשרון   ותשחק ליום אחרון
רוח חן השמר   מחמוד שבת בחומר
ואם בו התערבתה   תשוה לו גם אתה
אודה ואעזוב חטאי   ואתחנן פני בוראי
סליחה אדרוש מנהו   כי חנון ורחום הוא.

[1]) S. Anm. zu No. 102. [2]) Jer. 14, 3.

223.

וקאל איצ̇א פי כפור.

אל נאדר בקדש   צוה אנשי קודש
להתענות יום קדש   בעשור לחדש
בצאת כהן לאל עליון   לאוהבו קדמו בהגיון
ברכה אותו בִשר   ויתן לו מעשר
ראה תם חלומותיו   ונדר פצו שפתיו
מה תתן משלך   עשר אעשרנו לך
הזהיר האל עמו   לכבד כל מכבד שמו
תן להם בשנתך   כל מעשר תבואתך
מעלת עבודת גבוהים   ומֹשׂרת בית אלהים
למקטיר קטרת יָסר   מעשר מן המעשר
חקים צדיקים שם   בכל המעשים ומכסם
לתת לשם ברצון   מעשר בקר וצאן
זמן בקר וערב   וחי לתבואה לקרב
כבש לעולה שריפה   ועשירית האפה
קוו נוגעים[1] לצורכם   ועוד יאמר לכם
קחו כנורות ושוררו   בנבל עשור זמרו.

[1] נוגים ?

אלגז אלתֿאלתֿ.

פי אלנתֿר וינקסם לפצול

אלפצל אלאול מנה.

פי מא קאלה עלי י״י מלכנו ויערף אלקול אלואחד מנה במי כמוכה והו מן קסם אלמסנוע אלמקפא.

מן דֿאלך קולה.

Dritter Theil.

Prosa, in mehrere Capitel zerfallend:

Capitel 1.

Was er über י״י מלכנו gedichtet. Eine Abtheilung davon wird מי כמוכה genannt; sie gehört zur Gattung der metrischen gereimten Stücke.

Hierher gehören:

224.

אותות אל במעשיו נצבות
על כן האמינו הלבבות
בכלי כלי הכל הולל
בכן ילאה הפה למלל
רוחו הטוב למדנו
ולולי זה לא ילדנו
האור בראשית כל ברא
ומלאה תנובה ואמרה
מושלים שנים על משמרות
כי אמר יהי מאורות
בים חיות ועוף יסדם
להכיר מעשיו לבני אדם
ראה אל בעומק מחשבתו
בששה ויכל מכל מלאכתו
בנה מצלע אדם כרצונו
וישם שניהם בגן עדנו
יסרם אל במצוה חרשה
וישאל הנחש את האשה
מלל ערום אלי שמעו
רק טוב ורע תדעו
אדם למה חטאת לי
אשר נתתה נתנה לי
יעצת רע קוה[2] לנפשך
יען כוננתיך אני להקדישך
רע משיא האשה בכחשו
על כן יהולו על ראשו

נם הם כתובות בנתיבות
לשני האותות האלה
במוצק מצוק הגלגל מתגולל
את כל הגדולות והנוראות האלה
כי להטיב לנו העמידנו
ולא הראנו את כל אלה
ואחר שמים וארץ קרא
מי ילד לי את אלה
יצר וכוכבים על צורות
ויהיו כל אלה
ובארץ חיות ובהמות הולידם
לא בחר י״י באלה
הכל עשה יפה בעתו
במלאות הימים האלה
עזר ויביאה אל האדם בנאונו
אחר הדברים האלה
אכילת עץ הדעת קשה
ותדבר אליו כדברים האלה
תאכלו מן העץ ולא תגועו
מי לא ידע בכל אלה
ויען לאמר מה מעלי
ותקראנה אותי כאלה
לזאת תשוקתך אל אישך
ותרגזי לי בכל אלה[3]
פרש רשתו ולכד נפשו
כל הקללות האלה

על נחונו לכתו ועפר מאכלו   ואיכת זרע איש השכילו
וקללה נמרצת יוסיפו לו   על השלש האלה[4]
זעום גורש ממקום תפארתו   ואכר ורועה יצאו במתכנתו
כי ידע את חוה אשתו   ותלד את אלה
רועה הכהו אח נאה   ויאמר חי הכל רואה
אל המכה אחיך אי   ומה המכות האלה
הורג בזדון שדי העציבו   לנוד ולנוע בארץ מושבו
לרעתו ולכחשו קמו בו   כל האלות האלה
ברואים הרבו בארץ רעה   לזאת עת רעתם נגעה
ואל אמר יאבדו מארעא   ומן תחות שמיא אלה
מימיהם השחיתו ברוע מעלליהם   והושב להם כפי תגמוליהם
ומבול מחם ובאו בהם   המים המאררים האלה
דברי התבה פלאים עצומים   לחיות זרע לכל היקומים
בהם תם שם איש תמים   ושלשת האנשים האלה
יעצו נקבצים בעצת נפשם   לבנות מגדל להרים ראשם
וירד עליון להפיצם משם   להוריש את הגוים האלה
נגה האב כשמש בצאתו   ובבתרים יסד עמו שבועתו
ולא אתו לבדו בריתו   כי אתנו אנחנו אלה
תמים קרא בשם אל אלים   והשיב מדרך פשעם אוילים
אל תפנו אל האלילים   ואל תטמאו בכל אלה
אם רצונכם לנצח לחיות   רחצו הנשמות במימי תושיות
ועזבו משכיות והבלי גויות   כי תועבת ײ כל עשה אלה
לדרך רב קחו צידה   ולהופש תצאו מן העבודה
והנה נשמתכם בכם   לעדה מי חכם ויבן אלה
יחידו העלה לעולה ברצונו   ונפדה באיל ומנו קונו
ויבואו עליו ועל בנו   כל הברכות האלה
סבות היו עליון יסדם   ואיש תם ברח משפוך דם
ושנים עשר בנים הולידם   עם ײ אלה
אל מעשיו תמיד נתכנים   ואֶל מצרים ירדו אמונים
על דבר בן זקונים   מי חכם וישמר אלה
נאסף יוסף ובניו נחמסו   וערלים עול עליהם עמסו
ובטיט וחומר חוצות נרמסו   שתים עשרה האבנים האלה
השלכו ביאר כל הילודים   וכל האבות בפרך נעבדים
וישמע קול זרע היהודים   מדוע קראוני אלה
האל דבר על לבי   כי היה כחלל בי
על כי אין אלוה בקרבי   מצאוני הרעות האלה
קדושים ברשת זר נתפשו   ואבדו כולם אז נעלסו
ומשה ואהרן עשו   את כל המפתים האלה
רועה ואחיו עם זקני   באו לתנין בשם ײ
ויאמר פרעה מי ײ   ומי האנשים האלה

והלא כלכלתי אבותם מביתי   היוכלו לצאת דרור מעבודתי
אני קניתים בחלמי   וזולתי לא אדונים לאלה
בחמה אמרו יועציו הנה   הוסיף להכותם וענה תענה
אל תירא ולבבך אל ירך משני   זנבות האודים העשנים האלה
הוכיחם הנביא למה תחטאו   ומפני בוראכם לא תיראו
שאו עיניכם וראו   מי ברא אלה
אמר מכחש מלאכת שמים   אני עשיתיני ולי יאור מים
רב לך ערל שפתים   עד אן תמלל אלה
לוי אזי השליך מטהו   ויהי לתנין בכח עושהו
ויאמרו החרטמים נעשה כמוהו   ואת מי אין כמו אלה
אל הפך לדם יאורו   ובצפרדעים וכנים וערב יסרו
עד שלחו בנו בכירו   ואם לא יגאל באלה
שב תנין[5] להודות רשעו   ודרך האמת ציר הודיעו
אל יוסף התל פרעה   פן יוסיף להכתו על אלה
תמו בכורי און בנבולם   ובכורי ישורון נמלטו באהלם
מי שמע כזאת לעולם   מי ראה כאלה
לחופש יצאו לילה צבאות   ופתיות השכו נפשות פתאות
ויבחר מלכם רכב שש מאות   ויקח לו את כל אלה
הקריבו הזדונים את מחניהם   וישאו בני ישראל את עיניהם
והנה מצרים נסע אחריהם   ויחנו אלה נכח אלה
חרדו מצר פרש רשתו   וישבע להם ציר באמתו
נשבע השם בזרוע תפארתו   אם כמות כל האדם ימותו אלה
זר על אדוניו מורד   נפשך תדלוף כדלף טורד
וחי אל שאול תרד   וירדו כל עבדיך אלה
קדוש הוביש הים להעבירנו   ויאמרו מצרים בבואם אחרינו
אוי נא לנו מי יצילנו   מיד האלהים האדירים האלה
אמונים בלילה חיל אזרו   עת גזרים בים סוף נגזרו
וביבשה אנשים ונשים עברו   בין הגזרים האלה
מטהו נטה ציר על הים   ושבו לאיתנם גליו ודכים
וצללו כעופרת בלב ים   האנשים הרשעים האלה
נשאו קול יחד פדויים   נוגנים ושרים בשירים רצויים
אז יאמרו בגוים   הגדיל ײ לעשות אם אלה.

[1] בבלי? [2] הוה?

[3] Ez. 16, 43. [4] Deut. 19, 9.
[5] Am Rande steht: פי׳ פרעה.

225.

אחד רבה אמונתך   אין קצה לתבונתך
לשוני לספר תמונתך   הלא מצער היא
בטרם בנות ארמון   היה מלך קדמון
משחקת לפניו אמון   עץ חיים היא
רוחו עושה דברו   ומאתו ועדיו יקרו

יהי אור במאמרו
הרקיע והוביש והדשיא
והיות יצר בששי
מלא הכל קניניו
והארץ ישרה בעיניו
ברא אדם ומצלעו
נעור משנתו והודיעו
ראה בגן הושבתיך
ותאוה אחת מנעתיך
בערמה הנחש נכל[1]
פתה האיש ויוכל
יזמה להאכיל אישה
ענה פתתני האשה
מרית מצות צורך
ארורה הארמה בעבורך
אז ירד מכבודו
מגן עדנו טרדו
יען חטא באחת
שב בשובה ונחת
רועה צאן ואכר
רב נעכר וצעיר נזכר
בונרים מאנו להזהר
נמחו במבול לטהר
נח נמלט מעברה
הקריב בהמה טהורה
עשו מגדל פריצים
ומשם היו נפוצים
זרח אב ויראתו
נודע לכל צדקתו
רב וצעיר נולדו
ובשבעים מצרימה ירדו
הָעבדה אגודת זרעו
ולא ידע ברשעו
חיל גבר עניו
הוכה בעשר וקציניו
זרויי גשן נקהלו
ויושבי נף נבהלו
קרושים ביבשה עברו
צללו צורריהם

ויהי בעת ההיא
והאיר והשריץ בחמישי
הנה ואת הקרנוה כן היא
ושחקים כשרו לפניו
כי טובת מראה היא
לקח רעית שעשועו
אך הנה אשתך היא
ומפרי עדניו האכלתיך
ביני ובינך מה היא
כי טוב העץ למאכל
ותלך ותזן גם היא
ואל חטאתם דרשה
צרעת ממארת היא
להשיבך על עפרך
ארץ אוכלת יושביה היא
המורד בצור ילדו
וילך בכח האכילה ההיא
בטרם רדתו לשחת
ראשית חטאת היא
הקריבו שניהם אשכר
מנחת קנאות היא
השחיתו דרכם מהר
ארץ לא מטוהרה היא
ויצא בשלום ותשורה
כי מעלת גרה היא
ונבלה שפתם עריצים
יושבי העיר ההיא
הוגה בפרי חמדתו
כי רבה היא
לנעקד ונינו התפקדו
כי מי״י היא
לאמה חשבה פרעה
כי בת מלך היא
הודע לתנין עניניו
כי עת רעה היא
וביד רמה עלו
הלא חנף תחנף הארץ ההיא
האמינו באל ושוררו
ושרו כי מיד האלהים היא.

[1]) Num. 25, 18,

226.

אין אלוה מבלעדיך   ומעשה ידיך עדיך
ולאין חקר חסדיך   וצדקתך כגלי הים
בטרם עגולה וחלדה   בחכמה נועצת לבדה
ארוכה מארץ מדה   ורחבה מני ים
רבות עשית ועצומות   נלאו להקרם הנשמות
אלו מלאו חכמות   כמים יכסו על ים
השמים ימינך נטתה   והארץ ידך עשתה
ותהו ובהו היתה   כדומה בתוך הים
מאורך אור נברא   ובדברך יום נקרא
ראשו ממזרח יֵרָא   ואת עקבו מים[1]
בינות המים להודיע   פלאך הבדלת ותרגיע
חצים ממעל לרקיע   וחצים אל הים
רמת ודברך גאה   בגבורה מכל נפלאה
יבשת הארץ הראה   ויסך בדלתים ים
ביבשה צמחו דשאים   לתת מחית נבראים
להשקותם יעלה נשיאים   הקורא למי הים
ישתחוו לא כעבדים   שמש וירח ונדודים
בגלגל עולה מקֶדים   ונסב לפאתים
מחשבות אל מה אמצו   וחקותיו לכל חרצו
וממים בחמשי שרצו   צפור השמים ודגי הים
אדמות ששו בהולידם   בהמות בעפר יסודם
ויאמר נעשה אדם   וַיֵרד מים עד ים
יצר מצלעיו עלמה   המאכילה עץ בערמה
השָמה הנושבת נשמה   המחרבת ים
רמם נחש ונגעו   בעץ וקול שמעו
דוק וחוג התרועעו   ממזרח ומים
עתה הנחבאים אמרו   הלא כל מאתי נוצרו
אראם ואם יסתרו   מנגד עיני בקרקע הים
זדונם הודו באחרונה   חננו חננו שוכן מעונה
והעבר חטאת ראשונה   ותשליך במצולות ים
רומם לארץ הללו   ובגן השכין חילו
מקדם ויאמר לו   הבט נא דרך ים
הורג אח בשדה   בקש במה יפדה
ויאמר עוני אודה   כי גדול כים
ברבות האדם נסכלו   דרכם השחיתו ונואלו
השקט לא יוכלו   והרשעים כים
מבול שטפם ונועו   כי מֵימי זבול נגעו
ומעינות תהום נבקעו   ויהי סער גדול בים
דורכי דרך תמימה   נמלטו בספינה בחכמה

ולשנה יבשה האדמה   ונשתו מים מהים
ילדו בנים כחפצם   ובבנות מגדל לרבצם
משם אלהים הפיצם   ונעו מים עד הים
נגה אב ובשכלו   יצא על פי מחוללו
מארצו ויט אהלו   בית אל מים
תפשוהו לאור זרים   ונמלט והיו אומרים
על כן באורים   כבדו יי׳ באיי הים
רעשו שמי מעונו   בשלוח יד בבנו
ומצוקי ארץ למענו   קולם כים
וישמע הרף ידיך   מאת בנך יחידך
עקב זאת ארבה הודך   ושמתי את זרעך כחול הים
מרום רב עליליה   שלח נזיר[2] למחיה
בשבעים ירדו והיה   מספר בני ישראל כחול הים
העבידם תנין במרדו   ולפדותם שלח עבדו
נוטה שמים לבדו   ודורך על במתי ים
חנסים[3] לשמוע מאנו   ובעשר מכות נבחנו
וידידים נסעו ויחנו   בין מגדול ובין הים
בן[4] נשא עיניו   והנה סביבותיו עוגניו
ביבשה העבירו עניו   ומטהו על הים
רדף אחריהם פרעה   . . . .
השף אל זרועו   והרג את התנין אשר בים
וישראל נפלאים ראה   וישר שירה נאה
אשירה לי׳׳י כי גאה גאה   סוס ורכבו רמה בים.

[1]) Jos. 8, 13. [2]) Deut. 33, 16. [3]) Jes. 30, 4. [4]) Exod. 4, 23.

227.

אמונת אלהי אודיעה   והידות קדם אביעה
גבורת בראשית אשמיעה   הקבצו ושמעו בני יעקב
בטרם היות אורה   ושמים וארץ ברא
אמון אצלו תורה   ויעמידה ליעקב
רבה בארצו דשאיו   להחיות מבראיו
עליהם יברכוהו יראיו   והקדישו את קדוש יעקב
הכין במרומים צבאם   להאיר לאדם בראם
והם יעבדום בחטאם   לא כאלה חלק יעקב
מיני חיות הולידם   בים וביבשה יסדם
ויאמר נעשה אדם   להקים את שבטי יעקב
בששה היו צבאות   מעלה ומטה נבראות
שבת לי׳׳י לאות   בינו ובין יעקב
נתנה לאדם מצלעו   עזר בנן שעשועו
הוא המוכן לזרעו   הנקראים בשם יעקב

ערום השיא השא   האשה בדבר קשה
כבתוב בתורת משה   מורשה קהלת יעקב
זעומים מעדן גורשו   ואלה הדברים פרשו
מופת עליהם התחדשו   כה אמר י״י אל בית יעקב
רועה מעשהו זר (?)   זרע אבר נזר
ויארוב לו כאבור   כי כל אח עקוב יעקב
העוד היקום . .   ומבול נמחה יצ . .
לולי ת[מים ב]דורו   מי יקום יעקב
מגדל בנו מורים   ומשם היו נפזרים
אחר ונולדו הורים   אברהם יצחק ויעקב
נעקר נֶטע שתילים   הגדול[1] איש התולים
והקטן יושב אהלים   מה טובו אהליך יעקב
מכר הרב בכורתו   לצעיר לקח ברכתו
ויאמר כהשמיעו צעקתו   הכי קרא שמו יעקב
דברי סבות התעתדו   עליהם בנינים יוסדו
ושנים עשר יולדו   אלה תולדות יעקב
נמכר ילד שעשועים   וימלוך כאחד השועים
וירדו מצרימה שבעים   יוצאי ירך יעקב
תמימה שׁועה בעניה   ובכל מצרים הכו לחיה
ויאמרו לא יראה יה   ולא יבין אלהי יעקב
תוקף צרה וצוקה   ובכל מתנים מועקה
וברית אבות צעקה   מי נתן למשסה יעקב
טוב[2] מארצו ברח   בזקנתו כשמש זרח
ממטה לוי פרח   דרך כוכב מיעקב
יהירים במכות נצמתו   וכמעט תמו נכרתו
ראשית אונים הומתו   ותחי רוח יעקב
לילה יצאו חפשים   ביד רמה חמושים
ומרכבות עִם פרשים   רדפו אחרי בני יעקב
הדורים בים בבואם   והנה האויב ראם
אריק הרבי נאם   ואהרגה את יעקב
ואל ביבשה העבירם   וסוררים בים ניערם
אז ישיר משה בקול רם   גאל י״י עבדו יעקב.

[1]) Am Rande: פי׳ עשו. [2]) Exod. 2, 2.

228.

אל מי נמשילך   ואין ערוך אליך
שמחת לבבות בפעליך   נזכירה דודיך מיין
בקעת אור ותריץ   להרקיע דוק בלי פריץ
ואחר יבשת הארץ   הוציא לחם ויין
רבית מאורים במעונך   ועוף וחיה במכונך

והמכחשים עוז קניניך   שכרו ולא מיין
הבינות אדם בדמותך   ותשכינם גן חמדתך
הוא היכל נעימותיך   בית משתה היין
משם הוציאם שובב   להשיא האשה סבב
כי היתה רכת לבב   ושכורת ולא מיין
בוגדים היו להרם   ונח נמלט מזרם
ההל ויטע כרם   וישת מן היין
[רעי]ם ברעה התמוגגו   מגדל ועיר פסגו
נשקפת עליהם ונפלגו   והמו כמו יין
בזרוע[1] אב והודו   נסיתו בבנו יחידו
ואהבך בכל מארו   כי טובים דודיך מיין
ילד נעקד תאומים   ובזקונו ברך תמים
הכין לפניו מטעמים   ויבא לו יין
מצרימה ירדו המוני   וביאר השליכו בני
וייקץ כישן יי׳   כגבור מתרונן מיין
אלהים לא כבדו אזניך   משמוע נאקת בניך
וצורריך על פניך   אוכלים ושותים יין
ידעת בצרות עמי   התחזק נאמן בשמי
לך אל איש הרמי   וקח את כוס היין
רעל מלאה בחמתי   אודיעם עוז קנאתי
ואם לא ישלחו עדתי   והשקית אותם יין
בוגד שלה בני   בטרם ישכרוך חרוני
כי הנה ביד יי׳   נביעים מלאים יין
נועץ הנין בעמיו   ויאמן בדבר חכמיו
הקשו לבו חרטמיו   ויאמרו לא נשתה יין
עניו מי שלחך   אמור במה כוחך
העזת לפני מצחך   אל למלכים שתה יין
זע תנין בכחו צועה   בראותו אותות רועה
ויהי כשה תועה   וכגבר עברו יין
רבה יללת לודים   כי בכוריהם נכחדים
וברנה יצאו ידידים   תוף וחליל ויין
השלכת בים מצרים   אחר נבקעו המים
והיה כגבור אפרים   ושמח לבם כמו יין.

229.

מי כמוך אל בפלאו אשורנו   בלבי זכור אזכרנו   במו פי   אתחנן לו
מי כמוך בורא הכל לשמו   והנם ייטיב עמו   והוא עשה מי ישלם   לו
מי כמוך רם על כל מהלל מעבדו כי לא מצאה ידו   די   השיב לו
מי כמוך היועץ ואין מניא   אחד ואין שני   גם בן ואח   אין לו
מי כמוך מלך לבדו בראני   ועל כנף חסדו נשאני   על כן   אוחיל לו
מי כמוך הנהלת עמך תעודה   ותבחר שבט יהודה   תאות לבו   נתת לו

[1] בחרת.

[2]) Zach. 10, 7.

אמון לבו שלם   הבין בנראה ונעלם
בקש סוד העולם   וירא ראשית   לו
במה לדעתו יתרצה   והוא יושב מקצה
והחכמה מאין תמצא   והיא לא נתנה   לו
רב פלא קונו   ונשגב מלבו ועינו
והוא יודה בלשונו   כי לא יכול   לו
הבין מתורתו פלאו   ואיך העולם בראו
ואם לא על פי נביאו   מי יגיד   לו
מלא שחק הודו   וכל קדושיו בידו
סובבים כס כבודו   שרפים עומדים ממעל לו
במעלה החיות העמידם   ובמטה חיות כנגדם
אריה ונשר ואדם   בכור שורו הדר   לו
ראו משרתיו כוחו   והגיד לאדם מה שיחו
שמים שפרה ברוחו   ושאר רוח   לו
בראשית זבול קרא   וארץ עמדה מהרה
ואור עליו ברא   עבים סתר   לו
יצק מים במוסדם   ויַבש ארצות והולידם
ועשב לעבודת האדם   ארוחת תמיד נתנה   לו
מאור לעין יערב   הקים והעמיד המון רב
וכולם ממזרח ומערב   כורע ומשתחוה   לו
אמר לברוא בחכמות   בריאות ממים ואדמות
חיות למינים ובהמות   כי בול הרים ישאו   לו
יום בתושית עמו   ויברא אדם בצלמו
אדון לביתו שמו   המושל בכל אשר   לו
ראה מעשה ידיו   וישכן גן מחמדיו
ולהרבות צאצאי ילדיו   יתן לו אשה וילדה   לו
בנה עזר מצלע   ומעין הדעת מנעו
ויבא הנחש ברשע   עובר מתעבר על ריב לא לו
עונו הודה והתודע   נטרד וממות נפדע
ואם כל חי ידע   ויבא אליה ותהר   לו
זך במנחתו ומעשהו   נמאס קם ויהרגהו
כי אמר אכהו   פעם אחת ולא אשנה לו
רשעו כָחש מקונו   ובחובו טמן זדונו
יגלו שמים עונו   וארץ מתקוממה   לו
הודה אחרי כן לעושו   ויאמר הסכלתי עשו
גדול עוני מנשוא   ושב ורפא   לו
בורא למענהו בריאות   עמו סליחות נמצאות
וישם לקין אות   קרנים מידו   לו
חנוך שביעי לדורות   הלך בדרכים ישרות
ולאחר שנים ספורות   לא ידענו מה היה   לו

תעו יהירים ביצרם   והשחיתו דרכי צורם
ויאמר להאביד יצרם   כי פעל אדם ישלם לו
נפתחה ממעל ארובה   ומתחת תהום רבה
ויבא נח אל התבה   הוא ואשתו וכל אשר לו
תהום קרא לעליותיו   ונמחה היקום ושמותיו
ולולי תמים בדורותיו   פליטה לא היתה לו
יונה בארה תעלומה   כי יבשה האדמה
ואחר שנה תמימה   הגשם חלף הלך לו
השחיתו בני איש עלילות   לעשות במגדל גדולות
המה בקשו לעלות   וצורם לבלות שאול מזבול לו
ואב מנעוריו תמים   שבר מצבות צלמים
והוא בין העמים   קדוש יאמר לו
דגלו הוקם לאמונים   בהתגוררו בין הכנענים
והוליד בן שבע ושמונים   פרא בודד[1] לו
היה בעשר מנוסה   ויחידו ביום המעשה
שאל איה השה   ויאמר אברהם אלהים יראה לו
באיל נאחז פדעו   ומרדת שחת הושיעו
ובו יקרא זרעו   ויתן לו את כל אשר לו
נולדו לנעקר תאומים   הצעיר איש תמים
והרב איש דמים   ומתלעות לביא לו
כאשר רבו הימים   אמר לבזוי עמים[2]
קום עשה לי מטעמים   וחך אוכל יטעם לו
בעורות הלביש ידיו   חלק והיו עדיו
וירח אביו בגדיו   וינש וישק לו
ואחר בא הגואל   והביא לחם מגואל
והברכה אשר שאל   קללה תחשב לו
דמה[3] שוטם במרדו   ויעקב ברח מנגדו
וירדן עבר לבדו   ומקלו יגיד לו
רץ לאחי אמו   ובבנותיו עבד עמו
והוא מתהלך בתומו   ויהי ברכת י״י בכל אשר יש לו
ברכו כאחד הנגידים   בצאן ושפחות ועבדים
ושנים עשר ילדים   אלה בני יעקב אשר ילד לו
נסע יעקב וביתו   ולבן השיג אותו
ומלאך עמד לקראתו   בדרך לשטן לו
[ס]וד אבן הקימו   וגל לעד השימו
וזה וזה נאמו   לא אוסיף עוד עבור לו
[יש]ר בהלכו לאדמתו   מלאכי אלהים מגמתו
ויצא עמו לקראתו   ויירא יעקב מאד ויצר לו
מלטו מאיש סכל   אחר להרגו נכל
ויישר מלאך ויוכל   בכה ויתחנן לו

היתה מי״י סבה ולבכור רחל הרבה
מלבוש באהבה רבה כי בן זקֻנים הוא לו
נמכר בארץ נכריה והאל שלחו למחיה
ורעב בארץ היה ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו
גמולם השיב להם ואחד אסר מהם
ואחר שלחם לאביהם ויסע ישראל וכל אשר לו
יוסף נאסף אל עמיו ויהפך לב קמיו
ויאמר פרעה לחכמיו הבה נתחכמה לו
דמה אויב להשמידו ועליו כבדה ידו
עד בפרך העבידו ופועלו לא יתן לו
בנים ביאר השלכו ואבות בעבדות נמשכו
ולישועת אל חכו אשרי כל חוכי לו
נאקו זרע ישרים ואיש אל רעהו אומרים
קחו עמכם דברים ואל תתנו דמי לו
כמעט ישורון נעכר והסד אבות נזכר
ונינם אחרי נמכר גאולה תהיה לו
בא עניו להם והראם תורות אלהיהם
ויאמרו במועל ידיהם זֶה י״י קוינו לו
וימללו צירים לצר שְׁלָחנו אשר כֹל יצר
שלח עמו ממעצר הודיענו מה נאמר לו
דבר תנין בועמו מה י״י ומה שמו
הממני יבקש עמו אם אלהים הוא ירב לו
רשע לבו מלאו והקשה לבו בחטאו
ולכחש שם בוראו אולת היא לו
בוגר ענה עזות ועיניו אותות הוזות
ולא שת לבו גם לזאת בז לדבר יחבל לו
מאד עתקו מליו בהכבד המכות עליו
והוא מתעתע בהתוליו לא יאהב ליץ הוכח לו
צור יסר עוילים והלכו בניו גאולים
ופרעה בנגעים גדולים וחרפתו ישיב לו
לרדוף ידידים נשגבו תנין וקציניו ויתנדבו
ויאמר משה התיצבו בקר וידַע י״י את אשר לו
חִרשו בנים מהלל אחרי עברם בגלל
אויב בים צלל וגם קבורה לא היתה לו
ויאמר יהודה ואפרים לאל אלהי השמים
אל מוציאו ממצרים כתועפת ראם לו.

[1]) Hos. 8, 9. (Vgl. Gen. 16,12.) [2]) Obad. 2. [3]) Einen Vorsatz fasste (Gen. 27,41).

230.

מי כמוך אפס יש מבלעדיך אודך במעשי ידיך ארוממך אלהי המלך
מי כמוך במתחך אהל מישרים הואלת לפתוח ספרים ויהיו נקראים לפני המלך

מי כמוך רחמיך ושפטיך נצבו וברואיך כצאן נחשבו עוברים לפני המלך
מי כמוך היודע צפון חובם אנה יסתרו ולבם הוא מספר למלך
מי כמוך מקשיב לקול משוע עני אני וגוע מפיל אני תחנתי לפני המלך
אחד לבדו נעלה כסא הכבוד הנפלא
אבני קודש ממולא אפריון עשה לו המלך
בנה מוסדי עולם ובפִתוח קודש נעלם
באותיות שמו כללם ונחתם בטבעת המלך
גזר אומר להיות בגְלות עליות ותחתיות
אור מתרוצץ לחיות באור פני מלך
דבר שלח והרקיע ומקוה ימים כונן ויצוה
ומוצק[1] העמיד בשוה הוא עמק המלך
הרשיאה בכחו אז חרָבה ומלאה פני תבל תנובה
ועוד אורֵח לא בא אל שלחן המלך
ויתרוצצו סביב עליונים שבעה פנימים חיצונים
המה השרים הראשונים המשרתים את פני המלך
זמירות רוצים לקוניהם בלי יסבו פניהם
והשמש הולך לפניהם השליש אשר למלך
חֻקות הליכתה נודעה בבקר יצאה ונסעה
ולערב עת נגעה ותבא ותשתחו למלך
טובות אוצרותיו בידו יעל אור ויורידו
וירח ליָרֵח פקידו והוא יתן מעדני מלך
ימלא ויחסר לזמן ופעם יראה ונטמן
בשחק לעד נאמן אומר אני מעשי למלך
כמלאות חיות שמים שרצו חיות במים
לעשות לתושיה כפלים כי כן יסד המלך
להוציא מארץ בהמות קרא וירא בחכמות
כי הנברא בארמות רב כיד המלך
מדד רוחות עולמו ויברא אדם בצלמו
על כל היקום הרימו ויאמרו יחי המלך
נוצר הכל בעתו ויעמידהו על מתכנתו
ויכל כל מלאכתו ביום השביעי כטוב לב המלך
סוד באדם נצר בגללו בכל עצר
אכן הושיבו בחצר גנת ביתן המלך
עצה הגדיל והפליאה ומצלעו רעיה הוציאה
עדיו ככלה הביאה כבודה בת מלך
פרֵה ורבה בחרלך ראה העשבים לאכלך
והחיות לעבדים לך ואתה הוָה[2] להם למלך
צום למנוע ידיהם מעץ הדעת והם
האמינו בנחש ושניהם שמעו בצוות המלך
קל מהרה יראו מקול מתהלך ונחבאו

ומגן עדן יצאו מבוהלים   ודחופים בדבר   המלך
רעות חשב הפכפך   וידו כאכזר הפך
ודם אחיו שפך   והוא צעק אל   המלך
שורש פורה שרשת   ונחל נובע יִבשת
הרצחת וגם ירשת   וכל דבר לא יכחד מן המלך
תמים דעות הורה   אותו בדרך ישרה
הודה חטאו וקרא   כי קרוב   המלך
ארץ טהורה החניפו   ונביאים להם הטיפו
אז לַמרות הוסיפו   בהשמע דבר   המלך
בראות הדור לא שב   משרירות לבו חשב
י״י למבול ישב   וישב י״י   מלך
גאל נח במועצה   כי חן בעיניו מצא
ומתבה לַימים יצא   כשך חמת   המלך
דבר בעתים באות   לא אשחית עוד הבריאות
וקשת בענן לאות   ביום ההוא נתן   המלך
התחברו עליו בהתיעצם   לבנות מגדל כחפצם
לארבע רוחות להפיצם   הדבר יצא מפי   המלך
ואב הטוב במעלליו   הכבוד חופף עליו
ומלאך נראה אליו   הנה חפץ בך   המלך
זנח אלילי הדרו   ויגדף מלך דורו
נשמע בגוים דברו   וידברו הכשדים אל המלך
חקותיך לא שמר   ולעבוד אלהיו אמר
בכבוד שמו יתימר   וזה אשר הרים יד   במלך
טעה לבך ויתגבר   למי באש תשבר
מדוע אתה עובר   את מצות   המלך
ידעתי ועיני צופיות   הליכות רב עליליות
ומהר נפשות וגויות   יבואו למשפט אל   המלך
כשמעו כן תהלתו   משלם לכל כפעולתו
ונפש תעבוד זולתו   לא תבוא עוד אל   המלך
לאור כשדים הורידוהו   וכאשר נצל הודוהו
אלהיך אמת נעבדהו   וגם ככה אמר   המלך
מעבודה נכריה צאו   אך האלהים תיראו
ובצאת נפשכם תבואו   בית המלכות אשר   למלך
נסהו בבנו יחידו   ובהר המוריה עקדו
ולמאכלת שלח ידו   כי כן צוה לו   המלך
סערו בשמים תודות[3]   וסביבות הכס מדות
הדין והרחמים עומדות   ותדברנה לפני   המלך
עליונים היו לאגודה   בעמוד מליץ חמדה
ועלה באיל ונפדה   על יד איש משרי   המלך
פדה בני בשועם   בהר הנבחר בפגעם

והיום הזה לזרעם   יזכר נא   המלך
צמחו תאומים ותמים   בשנים עשר שלמים
לבש מלבוש מרומים   אשר לבש בו   המלך
קדוש הפליא מעשים   ובעל כתנת הפסים
נמכר לעבד ותהפנחסים   משחו אותו   למלך
רעב קרא בהגיע   קץ לאב . . .
ובן לאביו הודיע   כי הבינו י״י   למלך
שבה רוחו בהתבשרו   ומצרימה ירדו בעבורו
וימת יוסף ודורו   ויקם   מלך
תראו יועצים ותחשו   טרם ארצנו יירשו
ועתה יקשרו ויבקשו   לשלוח יד   במלך
אשר יולידו נשמידם   אולי מגוי נכחידם
והחיים בפרך נעבידם   ויחזק דבר   המלך
בנים צעקו מעבודה   ורגשת מרום נועדה
וברית הורים עמדה   ותדבר לפני   המלך
רועה שלחתיך ממרומי   להוציא ממצרים עמי
ההחזק באותות שמי   ובאת אל   המלך
השיב ידעת סודי   וכובד לשוני מעודי
מופתים שים בידי   ובכן אבוא אל   המלך
מתניו שנס עניו   והודיע לאחיו עניניו
וינאמו לתנין וקציניו   כה אמר   המלך
בני בארצך בעבדות   שלחתי אליהם פדות
ויען בן המרדות   מי הוא זה   מלך
רבה תפלצת בקרבך   והשיאך זדון לבך
וגם אין תבונה בך   מי אתה קראת אל   המלך
מי כמוהו מורה   ויש מאין בורא
ודורות מראש קורא   י״י צבאות הוא   מלך
אמרו למשה מוכים   בעינינו שמתם לשכים
ולמי אנו מחכים   ושומע אין לך מאת   המלך
ישוב אליו חווה   בדבריך תנין בוזה
למה יקלל הכלב הזה   את אדוני   המלך
ראה תראה בסוף   מי אפזר ואאסוף
ימין מחוללת אחשוף   ביום ההוא יאבד לב המלך
עריץ שלח בני   פן תספה בחרוני
מאסת את דבר י״י   וימאסך   ממלך
זו מטות רשעים   במטה אהרן נבלעים
יכם בדם וצפרדעים   תבואינה בהיכל   מלך
ראה אשלח המוניך   והסר מעלי חרוניך
ויאמר אצא מפניך   ומחר אעשה כדבר   המלך
הקשה לבו חוטא   ורוח י״י תבטא

הך העפר במטה   ובקר אמר   למלך
קמטם בערוב ודבר   ושחין אבעבועות ושבר
ארבה מביש משבר   להנקם באיבי   המלך
טבעו בחשך זידונים   ועוד העזו פנים
עד מות ראשית אונים   בלילה ההוא נדדה שנת המלך
נקהלו ויחד במר צרחו   צאנכם ובקרכם קחו
וקומו צאו וזבחו   כטוב בעיניכם בשם   המלך
ראש ליל קומו צאו מארמתי   אולי תרפאו מחץ מכתי
ובקשו רחמים על נשמתי   אם מצאתי חן בעיני המלך
חמושים עלו ממצריהם   והם מקברים בכוריהם
ומרכבות ושלישים אחריהם יצאו רחופים בדבר   המלך
זרוע רמה התעוררה   ובים עבדים ניערה
וביבשה עברה העברה   להעביר את בית   המלך
קול נשאו כולם   אשירה לי״י במהלל
י״י ימלוך לעולם   והיה י״י למלך.

[1]) Hiob 38, 38. [2]) Neh. 6, 6. [3]) Neh. 12, 31.

231.

אספרה בעד כמהי   פלאי מאמיץ גבוהי
ואצרה מצות אלהי   בכל לב ובכל   נפש
בטרם יסד אדמה   ועד לא אצעדת[1] כימה
תורת י״י תמימה   משיבת   נפש
גדר מקוה תהומים   ועפו בעלי כנפים
ובדברו שרצו המים   רומש על הארץ אשר בו נפש
דברתו השלים בחכמה   וטפח קרוץ מאדמה
ויפח באפיו נשמה   ויהי האדם   לנפש
הפיקו נות בית מצלעו   ומעץ הדעת מנעו
והשליטו על פרי זרעו   אשר יאכל   לכל נפש
והוא הוות למד   ופרי מעלליו חמד
כי נאוה העץ ונחמד   ומתוק   לנפש
זומם רעה במשאליו   קנא באחיו ובמשליו
וארב לו וקם עליו   והכהו   נפש
חרה אף אל אל קין   הבל אחיך אין
עין תחת עין   נפש   תחת נפש
טורף כמעט אבדתיך   ולכן לרעה העמדתיך
לכלה והרץ נתתיך   וכליון עינים ודאבון נפש
יסרו כפי מעלליו   ורשע לא ימלט את בעליו
ובשובו וכפר עליו   מאשר חטא   על הנפש
כלה כל היקומים יחד   ועל יושב הארץ פחד
ולא נותר בהם אחד   כי באו מים   עד נפש

לצים שפתם השם ויפץ אותם משם
ויאבד את כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש
מצא שושן בין דרדר והצמיח פרי עץ הדר
והנצה גנת סמדר יוצאי ירך יעקב שבעים נפש
נחלים עבר ונבר ומי״י יצא הדבר
וצען ירדו לשבר בר באכל להשיב נפש
סבלם אויב הכביד ובפרך אותם העביד
ושריד מהם האביד ונגעה חרב עד הנפש
עמד משה בקרבם והאמין בדברו לבם
י״י נצב לריבם וקבע את קובעיהם נפש[2]
פרעה שַׁלח אדוניך אשר העבדת ברוב זדונך
לא טוב שאתי פניך ולא ישא אלהים נפש[3]
צורר ענה ברחשו ונתפאר ברוב רכושו
נכבד והעז נפשו והכלבים עזי נפש
קרא הלא תדעו ואם לא אלי תשמעו
הנה בכם יפגעו אנשים מרי נפש[4]
רבו נגעיו במצרים ולילה הוציא אפרים
יללת הפרע[5] באגלים[6] וכל איש מר נפש
שבו לרדוף אחריהם והים כסה עליהם
מנוס אבד מנהם ותקותם מפח נפש
תמימים קדמו נסיך ואותותיך ופלאי מעשיך
שוררו בשמך חוסיך לשמך ולזכרך תאות נפש.

[1]) = מעדנות Hiob 38, 31. [2]) Prov. 22, 23. [3]) II. Sam. 14, 14. [4]) Jud. 18,25. [5]) = Pharao (Vgl. Jer. 44, 30.) [6]) Jes. 15, 8.

232.

מי כמוך באלים י״י מי כמוך נאדר בקדש

אופני מעוני סובבים על פני והשתחוו לי״י בהר הקדש
בשם צבאיו קורא כי בשתים עשרה[1] מעלות הם שמרי משמרת הקדש
רצים במעגליהם כל יקרב עליהם נכר כי עליהם עבודת הקדש
הא גלגל ינחה פתח עליו חי עולם פתוחי חותם קרש
מי יתן וחדלי תמיד יראה לי הליכות אלי מלכי בקדש.

[1]) Der Thierkreis.

Capitel 2.

Dichtungen für den Versöhnungstag, als Keroboth bezeichnet, meist metrisch und gereimt. Dahin gehört:

אלפצל אלתאני מנה.

פי מא קאלה ליום כפור ויסמי קרובות ואכתרה מסגוע מקפי איצא. פמן דלך קולה:

233.

אזכירה סדר עבודה אזכיר תהלות י״י
בקול רנה ותודה ברכי נפשי את י״י

גאותו הבהילתני   גדולים מעשי י״י
דתו השכילתני   דרשתי את י״י
הדת השמורה לפנים   הגדתי היום לי״י
ואבין[1] תחנונים   ואתחנן אל י״י
זחלתי ואירא   זכור רחמיך י״י
חסדיך יבואוני מהרה   חן וכבוד יתן י״י
טובך החיה רוחי   טרם ידע את י״י[2]
יִשרה אמרתך רוחי   ידעתי כי גדול י״י
כח השכל תן בלבי   כי ישר דבר י״י
לב טהור חדש בקרבי   לדעת את י״י
מאתך מהללי   מהולל אקרא י״י
נעלמת ומעין שכלי   נראה אתה י״י[3]
סמוך לבב משכיל שׂם   שברו על י״י
עניים דבקים בעושם   עלץ לבי בי״י
פתחתי שערי תהלה   פציתי פי אל י״י
צדקתך בשרתי תחלה   צדיק אתה י״י
קראתיך בשיר הגיוני[4]   קרוב אתה י״י
רבים הם עוני   רחמיך רבים י״י
שעה אלי עת אגדלך   שמעה תפלתי י״י
תחי נפשי ותהללך   תתענג על י״י
אפרוש כפי אל י״י   בצר לי אקרא י״י
רמה קרני בי״י   מהר ענני י״י
י״י קראתיך חושה לי י״י שמעה בקולי
י״י היה עוזר לי י״י צורי וגואלי.

[1] ואכין. [2]) I. Sam. 3, 7. [3]) Num. 14, 14. [4]) Ps. 92, 4.

ולה סדר עבודה זצ״ל.

אמוני לבב הבינו   מה נראה[1] סוד נעלם
אלוה ראו והבינו   ואמת י״י לעולם
אזרוע נטה בחכמה   וישנו [2] מאינו נבר
אך בריאה בדבר קמה   מי״י יצא הדבר
אמונתו לעד היא   זה אלהינו חוללנו
אמר יהי אור ויהי   אל י״י ויאר לנו
בין עליונים ושפלים   הבדיל ברקיע נשא
בכחו יבשו[3] השלים   וי״י שמים עשה
בארץ שת מתכונת   להוציא דשא ועץ רטוב
במאזני צדק מאוזנת   גם י״י יתן הטוב
ברא בגבוהים סדרים   והוציא במספר מחניהם
בהם המשיל האורים   י״י עשה גם שניהם
גזר ממים שרץ   ועוף ככתוב בדת סיני

נם בהמות מאריץ   עושה כלם יי״
נדולתו לאין קץ עצמה   יהללוהו גדודיו בסודם
גלם על צלם נשמה   כי לי״י עין האדם
גלה לי סוד מערכתו   ונפלאות שמעו אזני
נמר בסוף ששה מלאכתו   ביום הניח יי״
דוק ומוצק שמחו בחילם   ונולדים עמדו יחד
דוברים בלי שפה כולם   יי״ אלהינו יי״ אחד
דעת ברורה שת באדם   לקרוא בשם עוף גם בהמה
דרכם ידע והבין סודם   כי יי״ יתן חכמה
דמה אל בעזר לשעשעו   והפיל שנה במעוזות[4]
דבק במוצאת מצלעו   מאת יי״ היתה זאת
השכינם הגן רק עץ   אחד מנע לאכלו
הסיתם ערום רע יועץ   לא יאבה יי״ סלוח לו
האיש המאכל הטהו   ועינו מערומו חוה
הרגישו קול גרשהו   כי דבר יי״ בוה
הצמיחו שנים קצירים   וגדול מקטון עצם
הביא מפרי נותרים   וי״י לא רצם
ודברי הצעיר צדקו   שעה אל אל קרבני
ואח הרגו ודמיו צעקו   אותם זכר יי״
וכחש מפחד איום   יהיר שרירות לב חשב
ושבעתים יקם יום   יי״ למבול ישב
ורעת בני אדם רמה   זולתי תמים בדורו
ולהמטיר על האדמה   פתח יי״ את אוצרו
זך נמלט בתבה עשויה   מכונות רבות גב על גב
זרע בארץ החיה   ובוטח בי״י ישׂגב
זעירים לבנות עיר חפצו   לבנות בחומר הדביקום
זה עם זה התיעצו   ועצת יי״ היא תקום
זעף אל בלל לשונם   ויפץ כל איש לפאות
זקופי לבב שח גאונם   ויגבה יי״ צבאות
חרשים שמעו קול אומר   בנין בו עמלו בוני
חנם יהי אל גומר   מגדל עוז שם יי״
חמודו כשושן פרח   מבית אב יקחנו
חרם יצא ממורח   רוח יי״ תניחנו
חננו בן ונודע סודו   כי טובו מעלליו
חש לשחוט את בנו יחידו   והנה דבר יי״ אליו
טהור קח איל תחת   בנך והעלהו לפני
טובתך לא נשכחת   ברוך אתה לי״י
טובי מקוים לא אבישם   אני גאה ואוהב נבאה
טהור שב[5] ויקרא שם   המקום יי״ יראה
טובה וצדקה עשה   וזכרו היום לצאצאו

טורח גלות עדן נשא   וי״י חפץ דכאו
יחיד נכבד לכל בשר   הוליד תם ואיש מרמה
ידיד נכתר בשנים עשר   ברוכי י״י המה
ילד לעבד בהמכרו   רעה רבה צנפתהו
ישב בדד[6] עד בוא דברו   אמרת י״י צרפתהו
ירדו מצרימה ישרים   את יעקב ושבעים בניו
יאור השחית בנים זכרים   וירא י״י וירע בעיניו
כח מופתים נתן לעניו   ותחל רוחו לפעמו
כאשר בא ובשר המוניו   כי פקד י״י את עמו
כבואו אל תנין ענה   שלח מפרך שבויה
כמה האכלתה לענה   וי״י שם היה
כביר לבב התאמר   ויוסף לענות אמוני
כחש באלהים ואמר   לא ידעתי את י״י
לרעתו כסיל השתגע   כי רעה ינחלו רעים
לכדו עונו וינגע   י״י את פרעה נגעים
לילה הכה בנו בכורו   ובין טמא לטהור הבדיל
לים הוליך צר וגערו   כי על י״י הגדיל
ליבשה הפך ים   כי מנה רוחות עזות
לאל שוררו עם החים   כי ידו עשתה זאת
מסעים כמנין שבטים   נסעו עד באו לסיני
מפיו שמעו משפטים   פנים בפנים דבר י״י
מקדש שם עשו לעושם   לשכון בתוכם תהלתו
משרתיו שבט שלשי שם   י״י הוא נחלתו
מהשלש משפחות[7]   נבחר אהרן והבדילו
מקריב עולות ודם מנחות   הפלה י״י חסיד לו
נכון ללבוש שמונה תמימים   מכפר ביום תענית עוני
נפרש משבעה ימים   לפני בוא   יום י״י
נגיד בתורת אל מעטיר   יזרוק דם כדת קרבני
נרות טב[8] עת יקטיר   קטורת תמיד לפני י״י
נכונים פרים ואילים וכבשים   בם ירגילוהו זקני
נאמן רוח לבו ישים   כי מלאכה היא לי״י
סגני כהונה ישביעוהו   וערב יום כפור לאבל
סעודה רבה ימנעוהו   ודורשי י״י לא יחסרו כל
סבבוהו פרחי לויה   באצבע צרדה יכו נגדו
סודרים ספרי פליליה   יודו לי״י חסדו
סוד זמן השחיטה ינעם   ויפרשו לקבב לעושהו
סדין בוץ בינו ובין העם   כי י״י מחסהו
עת קדשו ידיו ורגליו   ופשט וירד וטבל לעבוד
עלה ונסתפג וזו מעלליו   ישימו לי״י כבוד
עטרת[9] בגדי זהב עליו   חובה נאמרה בסיני

עוד יקדש ידיו ורגליו   כי קדוש היום לי״י
עולת תמיד אחר קִרְצוֹ   מרק אחד מכהני
על ידו שחיטה כחפצו   הוא אשר דבר י״י
פקודי תמיד[10] ישלים   יזרוק ויקריב ראש ואברים
פליאות קטרת ונרות כלולים   פקודי י״י ישרים
פרשו סדין ובא לעשות   סדר טבילה כבראשונה
פארי בגדי לבן לכסות   עדות י״י נאמנה
פר בין מזבח לאולם   סמך ידיו עליו בעמדו
פתח פיו בשם אל עולם   כי י״י סומך ידו
וסומך שתי ידיו עליו
ומתודה וכך היה אומר :,:
ואתה בטובך תעורר רחמיך   וסלח לאיש חסידך
פנה למזרח העזרה   לגלות הסתום וקשטו
פלאי סוד[11] קלפי נקרא   ומי״י כל משפטו
פקיד אב משמאלו לאות   ומימינו סגן קרואיו
פליאות שם ועזאזל לראות   סוד י״י ליראיו
צניף כבוד באל מצפה   כי הוא מנת חלקו וחבלו
צדיק טרף בקלפי   ויודע י״י את אשר לו
צדקו יראה למאמין   ובעלות בימין שם בעצמה
צועק הגבה ימין   ימין י״י רוממה
צור אל ראש בית אב גמול   טוב בעלות שם בשמאל ו
צרה הגבה שמאל   כי מי״י היתה לו
קשר לשון זהורית בראש   שעיר ישולח בעד עוני
קים יתאוו לדרוש   המופת אשר דבר י״י
קדוש אל וקדוש משיחו   שעיר מכפר על המוני
קדמו כנגד בית שלוחו   בזה לא בחר י״י
קדם[12] שעיר השם כנגד   בית שחיטה יעמידנו
קודש זה לשם יגד   אשר פי י״י יקבנו
רצוי מליץ על חסידיו   אמר ודוי בעד כהני
רץ וסמך על פר ידיו   וסומך צדיקים י״י
וסומך שתי ידיו עליו
ומתודה והיה אומר:,:
ואתה בטובך תעורר רחמיך וסלח לשבט משרתיך
רמה קרן תפארתו   בשחטו פר וקבל דמו
רץ הממרס בו לקחתו   י״י אלהיו עמו
רץ ונטל מחתה ועלה   אל ראש מזבחי קרבני
רד אחר חתות מלא   וינח לפני י״י
שם כף ומחתה הוציאו לו   ובמלוא חפניו רב הודו
שם כף הקטרת בשמאלו   ועובד ברוך שם כבודו
שם מחתה בין שני בדים   האות שאין כמוהו

שם נכנם איש מחמדים   כי מלאך י״י צבאות הוא
שמר הדת כמסורת   לפני[13] עשן היכל לפני
שם על נחלים קטרת   והריחו ביראת י״י
תמים לחיצון יצא לו   ולפני י״י ישפוך שיחו
תפלה קצרה בהתפללו   הושיע י״י משיחו
תשועה תצרנו בקחתו   דם ממרס בו במורא
תשובתו לבית תפארתו   כי י״י עליון נורא
תעודת למעלה גם למטה[14]   מכל חכם נעלמה
תורת מצליף משפטה   תורת י״י תמימה
את הדם ינה עלי כן   בצאתו ויביאו כהני
את השעיר המוכן   אשר ילכדנו י״י
נשחט וקבל את דמו   וחקו כחקי פר נשא
נכנס ועמד על מקומו   צדקת י״י עשה
ינה דם כדת נערכת   ודם פר יטול כדת סיני
יז כמצליף על הפרכת   אשר לפני י״י
את דם זה בדם זה לעָרות   הלכה למשה מסיני
את המלא ברית[15] בתורות   מלא אחרי י״י
בצאתו למזבח יעטה   מעיל הן בנפשו עז ירהב
בשבע חטאות יחטא   קדש י״י אשר אהב
רץ לשעיר גורל עבדיו   עליו יהודה כחשי
רץ וסמך עליו ידיו   י״י בסומכי נפשי
וסומך שתי ידיו עליו
ומתודה וכך היה אומר:,:
ואתה בטובך מתעורר רחמיך   וסלח לעדת ישורון
השעיר החי אוזל   ונושא על ראשו עוני
הנושא אותו לעזאזל   ישא ברכה מאת י״י
מה רבו גילי בעדתי   כי נטהרתי מזדוני
משולח הוא ביד איש עתי   עת לעשות לי״י
בהגיעו לצוק לאחוריו   דוחפו ומתגלגל לעצמו
בו אות בהתפזר אבריו   כי רוצה י״י בעמו
נצר חק לנפש ינעם   המשיח ראש כהני
נשרפו פר ושעיר קרעם   למלא את דבר י״י
עת יוציא אמורים נרצה   ונותן במגס ומקטיר בעתו
עוד קלעם והוציאם חוצה   כי י״י אתו
וך יברך שמונה ברכות   אחר עמדו בסוד כהני
זכר פרשיות ערוכות   בספר תורת י״י
רץ לעשות סדר טבילה   ולבש בגדי זהב בנגהיו
רחץ ידיו ורגליו ונעלה   בגאון שם י״י אלהיו
אילו ואיל העם השלים   כאשר העתיקו זקני
אותות ומעשים הם גדולים   זה היום עשה י״י

קדש ופשט והשלים טבילה   ולבש לבן ובא לפני
קדש ידיו ורגליו תחלה   וישוב אל י״י
טעמי כף ומחתה הביאם   ובין שני בדים שם שניהם
טהור ימלא להוציאם   וענן י״י עליהם
נטר דת קדוש בפשטו   וסדר טבילה תהלתו
נאור סות זהב יעטו   כהנת י״י נחלתו
חיל גבר כאש גבורות   בהקטיר הקטרת ועשן
חש להיטיב את הנרות   ובוטח על י״י ידושן
זהיר יקדש ופשט זהביו   אזי לבש בגדי עצמו
זה יום טוב עושה לאוהביו   כי היה י״י עמו
קול נשאו שרי ונונני   שובע שמחות כגן רטוב
קול אומרים הודו לי״י   לעולם כי טוב.

[1] מהנראה. [2] על. [3] יבשה. [4] Mit Macht. [5] שש. [6] בבור. [7] גרשון קהת ומררי. [8] ויטיב. [9] עטות. [10] תמים. [11] פלא וסוד. [12] קדש. [13] למלא. [14] Joma V, 3. [15] בריקן.

234.

וקאל ז״ל ולם אגד סוי מא מתֹאלה.

Von demselben Autor; ein Seitenstück dazu habe ich nicht gefunden.

מדוחים הדיחו כבודי מנגדך   נדחתי ועתה מה עשה עבדך
הוא הֵרע לבדו ואת תיטיב לבדך   כי גדול מעל שמים חסדך
י״י שמך לעולם
י״י אחד שלא ישנה   שמך אור מחשך קונה.

235.

כי שם י״י אקרא.

אקרא אל לבי לרצונך   מה לך נרדם באישונך
קום קרא שם מעונך   ואמר מה אקרא
אקרא בשם הנודע בנבואות   הוחל מנפלאותיך לראות
ודרשו אותך לצבאות   והיו לך למקרא[1]
אקרא ראש בין שנים מתנשא   בראש דמות כדמות עושה
ואליו הוא נושא   את נפשו וקרא
אקרא המחוקק צורות ונמצאו   בהמשל כוכבים ונפלאו
אליהם הנואלים יקראו   אני אליך אקרא
אקרא מבינת נשמה האמרת   ילידי אשה בה הפארת
גם אלה מהם סגולה בחרת   ושמך עלינו נקרא
אקרא קריאה ביחידה מפונה   לשם אשר בו היא מכונה
וכל קרבי יפצחו רנה   בהרימי קולי ואקרא
אקרא טוב טובו לא יגרע   אשמור חוקי או אפרע
על כן בטוב וברע   קולי אל י״י אקרא
אקרא נצח שמך הנעלה   שם מכל שם נפלא
בזכרו משאול נעלה   תחיינו ובשמך נקרא.

[1]) Num. 10, 2.

236.

הוא י"י אלהינו

לאלהינו נאמר בסבר לבבות   נודע בשלשים ושתים[1] נתיבות
על כולם אותות כתובות   כי זה אלהים אלהינו
לאלהינו נבחר אז מכון ארמוני   ולכבוד שמו אחד מוני
כי מי אל מבלעדי י"י   ומי צור זולתי אלהינו
לאלהינו נראה על עלומינו סתורה   ויראנו אמת על כל נברא
כי שם י"י אקרא   הבו גדל לאלהינו
לאלהינו נמהר להתהלל בתפארתך   בשמים כסאך ובארץ ממשלתך
אין קדוש כי"י כי אין בלתך   ואין צור כאלהינו
לאלהינו נהודה ככחנו ואם לא   תודת שפתינו תועילו
אכן שמנוה עקב תגמולו   ועתה שמך אלהינו
לאלהינו חוזק נפש חלושה   בדרשך תקרא דרושה
ובכן ולך תעלה קדושה   כי אתה אלהינו.

[1]) Bekannt aus dem Buche Jezira; der Summe der Buchstaben und Zahlen entsprechend.

237.

אחד נעלית על כל גבוהים   עזי וזמרת יה צור הנגוהים כי שמש ומגן י"י אלהים
במחשבת הלב בנתי סודי[1]   הרחוק כי ביה י"י יגל כבודי   ואתה י"י מגן בעדי
רמת על כל ואיך אדעך   יה ובצר לי י"י אבעך[2]   ותתן לי מגן ישעך
האמת אתה לך יה קראתי   נא י"י החוק ביום צרתי   מגן וצנה וקומה לעזרתי
ממך הכל וכל מחולל בלבו   שם שם י"י יהי משגבו   כי מגן הוא לכל החוסים בו
אֱמת בן רצוי הגלֵה   מארצו בהקריבו רני מלה   אליך יבקש רצונך הנפלא
כי לי"י מגיני ארץ מאוד נעלה.

[1] יסודי.

[2]) Jes. 21, 12.

238.

אורחותיך למדני   עמך תמים עד אהיה
ובשפלותי עודדני   י"י ממית ומחיה
אכבר כבודה דת תבונה   בידי לפקדון נתונה
ובדרכי דרך אמונה   לא אמות כי אחיה
בכבוד ראש חכמה [נקרא]   ובידך יה הגבורה
יצר העולם[1] חסד נברא   אשר אמרנו בצלו נחיה
רבו פשעינו וכתבם   למאור פניו הציבם
שברנו עליו יריבם[2]   אנחנו נמקים ואיך נחיה
הולך בתומו מפעלו   [לא] לאל כי לא יועילו
ואם יצדק מה יתן לו   הוא את נפשו יחיה
מעון אני הכל בידי   ואפס אל עומד בסודי
ואין אלהים עמדי   אני אמית ואחיה
אל ביתך רצתי הלום מוכלם   בזכרי רובי מְעָוֹתי אולם
יקוו רחמיך נבראו עולם   ואתה מחיה את כולם.

[1] יצרתנו. [2] על מי כי בם.

239.

ולה פזמון.

אין לי פה להשיב   כי פיך המריתי
בחיים מאסתי   ובמות באריתי[1]
סמר מפחדך בשרי   וממשפטיך יראתי
באמת כי חטאתי   נסתרה ונגלתה
ועתה על לב אעלה   תאחוני יחמתה[2]
מי לא ייראך מלך הגוים   כי לך יאתה
רוחך אל יערה   על עם בך יקרא
רחם ברוגז תזכור   וחטא בים תורה
כי עמך הסליחה   למען תורא
השמוני שגיאותי   וחרפה לבי שברה
וחסדך קותה נפשי   ולתשועתך שׂברה
קרבת ביום אקראך   אמרת אל תירא

[1]) בָרָאתִי? = habe ich gewählt (Jos. 17, 15). [2] אימתה?

240.

אסכון עמך אלהי בעודי אולי אשלם
מצר אשר יְרָאָה וממצוק נעלם
יבואוני רחמיך ואל ישוב דך נכלם
בך יי חסיתי אל אבושה לעולם
בשמך יתפארו נברים יתבוננו
רגלם עמדה במישור ואשורים יכוננו
ברוו הלבבות ובלשונם ישננו
וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו
רחם ברגז תזכור לשיות המפוזרות
רוֹבים חִצים נתנום כמטרות
וכבדיהן שופכות לפניך אל ואומרות
אלהים לנו מחסה ועוז עזרה בצרות
הסירה עלומינו אשר למאור פניך
שתם כי נורא את ומי יעמוד לפניך
וכדברך ידוע תדע פני צאנך
מושיע חוסים ממתקוממים בימינך
מה תלך בגדולות נצר קצרה דעתו
השלך על אל יהבך כי הכל מאתו
חוק דתו נתן לך ואם תשמור משמרתו
תחת כנפיו תחסה צנה וסוחרה אמתו.

241.

אשרי אדם בוטח בך

בך אומץ מושלים   בך בטחון כושלים   בך גאות שפלים   אשרי אדם עוז לו בך
בך רבק חושקים   בך הושע צועקים   בך ובטובך אדוקים פעלת   לחוסים בך

בך זמרת קרבים
בך יגרעון ל[צים]   בך חרות לבבים   בך טיב מחשבים נכבדות   מדובר בך
בך מלכי אתפאר   בך כולם מקוצצים   בך לוחמיך מנופצים ואני   אשמח בך
בך עוזר נדכאים   בך נרי יאר   בך סתומים אבאר כל מעיני   בך
בך קריביך יחזקו   בך פאר צאצאים   בך צדק נבראים ועמך   ישמחו בך
בך תוהלת אמוניך   בך רחומיך יצטדקו   בך שוחריך יחשוקו וישמחו כל חוסי בך
בך. בקשו רצונך   בך קראו מאמיניך נגילה   ונשמחה בך.

242.

ולה זצ״ל פומון בעדהא.

Darauf von ihm der Pismon.

אל תבוא את עבדך
סמר בשרי מפחדך
אוסיף שיחה או אגרע
אך לנפשי הטוב והרע
בינה הגיגי ועודדני
ומידי אשמות פדני
ראיתי כל מפעלך
ואיך אוכל לספר גדלך
הפארתני בשם כבודך
אֱהב י״י את בכל מאודך
מרום אם מעול מֹעל
ירע כי גדול

במשפט וזכור חסדך
כי כל דרכי נגדך
לא ייטיב לך ולא ירע
וחלדי כאין נגדך
ולעשות רצונך למדני
כי לבוש חסר מדיך
ליוצרי[1] הוא ולא לך
אתה הוא י״י לבדך.
ותגמור עלי בהודך
ואני משאול אפדך
בך לבי והרע פעל
מעל שמים חסדך.

[1] לנוצָר?

243.

י״י אלהי הצבאות מי כמוך חסין יה

אצילים אנשי תושיות   אהבו הנפשות להחיות
כבני אלהים להיות   סולו לרוכב בערבות   ביה
י״י ביה צור עולמים   הודיע דת לבנים תמימים
לא עשה כן לכל העמים   ומשפטים בל ידעום   הללויה
י״י גרולתו על כל גדלה   ומלכותו בכל משלה
ויהללוהו מטה ומעלה   כל הנשמה   תהלל יה
י״י הקוצרים קצרו   ולעמוד כח לא עצרו
צעדי לצרי אם יצרו   ענני במרחב   יה
י״י הואילו משכילים וקחו   עמכם דברים ושבחו
ושערי צדק לי פתחו   אבוא בם   אודה יה
י״י ואמת קצרה דעתי   ומעשים אין אתי
אכן כפי יכלתי   אספר   מעללי יה
י״י זחלתי עת תחוה[1]   וחסר אשא עת תקוה
לשמו ולזכרו תאוה   ברכי נפשי את י״י   הללויה

י״י חמד להתלונן בצלו   והשך לבי להלו
מאז הודיע גדלו   לבני ישראל עם קרובו הללויה
י״י טהר עצמך לעבדֶנו   וכבודך כבד יכבדנו
חיה כמו את תודנו   ולא המתים   יהללו יה
י״י יחד נבראיו על קו   והואיל שכל לחושקיו
בעבור ישמרו חקיו   ותורותיו ינצֻרו   הללויה
י״י כחו סעד ידידים   בצאתם מבית עבדים
עטרם בפקודים נחמדים   כי יעקב בחר לו יה
י״י לכבודו תחלה בראם   ולמען שמו הוציאם
ובחסדו לציון הביאם   ששם עלו שבטים שבטי יה
י״י מרו ועצבו דברו   והשליכם מבית הדרו
ובנו באפו יסרו   אשרי הגבר אשר תיסרנו יה
י״י נסה אור פניך   עלינו וירא רצונך
כי מי יעמוד לפניך   אם עונות   תשמר יה
י״י סעפוני זדים עודוני[2]   ולארץ תחתיות הורידוני
כמעט מגוי יכחידוני   ויאמרו   לא יראה יה
י״י עניתי בחפזי לאויבתי   אם מארמוני עוזבתי
ובתוך לבאים שכבתי   עזי וזמרת   יה
י״י פדות יקרא לחוכי לו   נוחיל עד יבא שילו
יכלו השוטנים ביום חילו   ואנחנו   נברך יה
י״י צדיק הוא כי אריב אליו   ואם גרשני מצלליו
עוד ישכנני באוהליו   יסר   יסרני יה
י״י קמים ישמיד כשית   וצדיקים יפרחו כזית
מושיבי עקרת הבית   אֵם הבנים שמחה   הללויה
י״י רוח י״י דבר   בנביאיו לישעו לשבר
ועלי חסדו לגבר   ואמת י״י לעולם   הללויה
י״י שוכן גוש עפר   יקימֵנו ונחלתו תשפר
זרע יעבדנו יסופר[3]   ועם נברא   יהלל יה[4]
י״י תמיד יהללו יצורים כולם   ברוך י״י בשירם ומהללם
מן העולם ועד העולם   ואמר כל העם אמן הללויה.

[1] אחוָה? (S. Hiob 32, 6) [2]) Ps. 119, 61 = haben mich ausgeplündert.
[3]) Ps. 22, 31. [4]) Ps. 102, 19.

244.

-----   פזמון לקרושה לה.

חרדו רעיוני   כי אלהי משפט   [שוכן עד וקדוש   מדבר בצדקה
באהבו עם המוני   שם לו חוק ומשפט   ודת יום זה קדוש   תהיה לו צדקה
ויגבה י״י צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה
אבירי בריאות   ארץ החישו   לרצות בוראכם   וחסדו יאמיצכם
ובנפשות צמאות   לו שיר הגישו   הוא ירוה צמאכם   ודשנו יחליצכם
את י״י צבאות אותו תקדישו הוא מוראכם והוא מעריצכם

במבטא שפתים לך אערוך רנני ועניני תהלתך עלי לבי חרושים
גדול במחנים שמך מעון מעוני ברום בהמולתך למטה בנפשים
ויודו שמים פלאך י״י אף אמונתך בקהל קדושים
ראך מבשרי לב שמתו לצופה שעיפי הושיבם במקום הקדש
מאוד אשמח בזכרי יום תת חלק יפה לבנים בבוא מחובבם מרבבות קדש
רכב אלהים רבותים אלפי שנאן י״י בם סיני בקדש
הכל מגידים גבורתו וגדלו בעולמים שנים יהללוהו יחד
משתחוים ומודים מתים חוסים בצלו וצבא השמים ישרתוהו בפחד
שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד
מבקשים איה זה מהנך קדוש בני אלהים כי אות כבודך בם והודו
ראהו במחזה איש אלהים קדוש על כסא פלאות וסביביו גדודו
וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש י״י צבאות מלא כל הארץ כבודו.]

245.

כי עליך השלכתי מרחם

ראש כחי תהפך לרע נגלה מכסהו
ונלקה מצבאות חלק שוא יכסהו
לך י״י חסר ביראתך מחסהו
כי אתה תשלם לאיש כמעשהו
הובאתי הנה להתבונן עניני
נלחם בי יצרי המיתני באזני[1]
בושתי מפני אל ואשפוך תחנוני
כי שומע אל אביונים י״י

[1] באוני? (Vgl No. 222 v. 3)

246.

ולה איצא ז״ל ולם יבן לי הל הדֹא אולהא או לא.

Ebenfalls von ihm; es ist mir jedoch nicht klar, ob dies der Anfang oder nicht.

- - - - -

אל מי מקדושים זולתך אפנה
בשמך אחל גם בפעלך אשנה
כי אמרתי עולם חסד יבנה
רכבי גלגלים אלים עם בניהם
הנה שם כבודך כל מגמת פניהם
שמים תכין אמונתך בהם
מלכות הבינות במטה לנגידי
נאם להיות כסאו כשמש נגדי
ברית כרתי לבחירי נשבעתי לדויד עבדי
לדויד נשבעת באמת ישעך
הן זרוע ידי תאמין זרועך
עד עולם אכין זרעך.

247.

קרושה לה איצא.

אצולים מהודך   ברואים מכבודך
העומדים בסודך   לעשות דברך השים
בכחך מתאזרים   וראשם בשמך מעטרים
ורגלם בזכרך מישרים   ובגדי תהלתך לובשים
רנתם כפי שפתם   ושפתם דברותם
ודברותם נפשותם   ונפשותם סוד הנפשים
הנה הם תמימיך   ורוחות שמיך
ועל פני מרומיך   הנם נטושים
מראיהם נוראים   ומעשיהם נפלאים
מאתך יוצאים   אליך נגשים
בכסא כבודך מתלכדים   ופעליהם לאחדים
ובלב נפרדים   והיו לארבעה ראשים
רוממות אל בפי גבריאל   והשר ענאל
ורפאל ומיכאל   ראש השלישים
מהלל בפיהם   כפי מעלותיהם
ורקיע עליהם   הוא קדש הקדשים
אמונת שמשך   מהיכל קדשך
להעמיד[1] באשך   זרע אנשים
ירוץ הירח   כגבור צורח
ואורו זורח   יבכר לחדשים
רמת מעבדיך   ומי יועידך
ומעשה ידיך   ישנים וחדשים
ויודו שמים   פלאך ײ
אף אמונתך   בקהל קדושים

קדושים

אלהיהם מעריצים   במסלותם רצים
כגבור עריצים   לעד ולא נכשלים
בשם הנכבד יפגשו   ומזמר לא יחשו
יום יום שיר יחדשו   והם אינם בלים
רגליהם לא יגפון   וברצונם לא ייעפון
ומעפעפי שחר יעופון   ולמקומם לא גולים
הנם לצורות התכבדו   נועדו והתעתדו
זו עם זו יתאחדו   ואלה מאלה נבדלים
ממקום קדוש באים   מהם שפלים ונאים
וכולם נפלאים   קטנים וגדולים
במתכנתם עומדים   ועל היכלו שוקדים
ומפעלותיו למדים   ואין בהם סכלים

נצח ישכנו שם   וממאורם לבושם
וכתוב בראשם   קדש הלולים
עינים מלאים   וברוח נשאים
ומברקים יוצאים   נחלים ונחלים
זקופים נצבים   על סוסי להבים
והמון הכוכבים   נושאי כלים
ראשיתם אחריתם   ואחריתם ראשיתם[2]
ונוסעים בתבניתם   דגלים לקראת דגלים
הכל יעידון   וכבוד אל יגידון
ושמו לבדו יודון   וזולתו הבל הבלים
כי מי בשחק   יערוך לי״י
ידמה לי״י   בבני אלים

אלים

אליו פונים   והם הם הפנים
עליו חונים   ואין יוצא ואין בא
בשמות נקבו   וכעבדים נצבו
וכארונים נחשבו   על ראש המצבה
רוחות נאמנים   במעלות שונים
ושבעה איתנים   נתנו להם לרכבה
המה הגבורים   בחיים צרורים
טהורים ברורים   בלי שמץ ודבה
מה נכבד כל איש בשבתו   על כסא ממלכתו
לעשות מלאכתו   והמלאכה מרובה
במרכבה האחרונה פליאה . . .

[1]) Zu erhalten. [2]) In steter Uebereinstimmung mit Gott.

Soweit ist davon vorhanden.   הד״א מא וגד מנה.

248.

ובכן על נהרות בבל.

אלוהי אודה על חטא השיבני כאבל
על נהרות בבל
על ערבים תלינו כנור באנחה
כי שאלונו שובנו דברי שיר ותוללינו שמחה
איך רנה תרנן באדמת נכר לשוני
אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני
תדבק הלום לשוני לחכי ועיני לשמים
זכור י״י לבני אדום את יום ירושלם
בת בבל הנה מהרה תסוב הכוס עליך
אשרי שיאחז ונפץ את עולליך.

249.

פזמון.

ובכן בכל לבי
אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך
כי הגדלת על כל שמך אמרתך
אודך כי סבבתני טובתך באין פריץ
אשתחוה ואתנפל אברכה אולי תריץ
ביום קראתי תענה ויום בא פריץ[1]
יודוך י״י כל מלכי ארץ
וישירו עם ישורון יום ישורון היכלם
כי רם י״י וראה שחים והרים שפלם
אם אלך בתוך צרה שמו יחייני ואשלם
י״י יגמר בעדי י״י חסדך לעולם.

[1]) Der Messias.

250.

קרושה.

אתם שארית בעלי הברית גורל אחד לי״י
נכונים היו אולי תחיו והכינו לבבכם אל י״י
יחד לרוממו ולהקדיש שמו מלאו ידכם היום לי״י
אין זולתו והכל פעולתו כי מי בשחק יערך לי״י
בשמות נקראו בני אלים באו להתיצב על י״י
רצים אחריו עושי דבריו לשמוע בקול י״י
המונים המונים לעבדו נתונים כולם קדושים ובתוכם י״י
מרוב מורא זה אל זה יקרא לקרא כולם בשם י״י
ישירו בדרכי י״י כי גדול כבוד י״י
ככתוב וקרא זה אל זה ואמר :,:

251.

פזמון בין אלסליחות.

י״י חקרתני ותדע כי מחשבותי בך כוננת
אתה ידעת שבתי וקומי ולרעי מרחוק בנתה
ארחי ורבעי זרית וכל דרכי הסכנתה
וכי אין מלה בלשוני תדע כלה והיא באזניך
ואחור וקדם צרתני ועלי שתה כף גאונך
פלא פליאה דעת ממני ולא אוכל לצאת ממכונך
אנה אלך מרוחך ואנה אברח מפניך
אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך
אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים גם מעיניך
גם שם ידך תנחני ותאחזני ימינך
ואומר אך חשך ישופני במחשכיהם
גם חשך ממך לא יחשיך ולילות כצהרים מראיהם

כי אתה קנית קרבי   ובבטן שכות עלי
אודך על . . . .   כי מעשיך נפלאים הם
. . . .   ורקמת לבבי וצורותיהם
. . . . . תה עיניך   ונכתבו על ספרך ולא אחד בהם
ולי מה יקרו רעיך אל   מה עצמו ראשיהם
אספרם ומחול ירבו מעשי אל   ונפלא כל נראה ונעלם
אם תקטל ואם תחיה אודך   אכן אסכן עמך ואשלם
אשר יאמרוך לשוא כלה   רצו להסיתני בהבלם
הלא משנאיך יכחשו לך   אם תשיב להם גמולם
תכלית שנאה שנאתי כל   אשר לנפשם ולא לך מהללם
חקרני אל ודע לבי אשר   נלאה להודות לך ופי נאלם
וראה אם דרך עצב בי   ונחני בדרך עולם
חלצני מתאות יצרי   אשר בקרבי לנסותי תתה
אשר חשבו יום משפט רחוק   וקץ ביד נביא לולי שתה
שננו לשונם כנחש ואמרו   איכה תחיה אשר המתה
שמרני אל ואל ימשלו בי   וזכור ברית אתי כרתה
טמנו פחים עד יסיתוני   ורהם לבבי ונפשי חתה
אמרתי לי״י   אלי אתה
י״י אלהים העבר חשבי והחיה   כבודי באור רצונך
אל תתן מאויי מחרפי   ותפל תחנתי לפניך
ראש מסבי עמל פימו   יכסם ואל יתעדנו בעדניך
ימוטו עליהם גחלים   ותשלח בהם את חרונך
אך צדיקים יודו לשמך   ישבו ישרים את פניך.

252.

ולה איצא פזמון.

ובכן י״י קראתיך חושה לי   האזינה קולי בקראי לך
תכון תפלתי קטרת לפניך   משאת כפי מנחת ערב
שימה שמרה לפי   ואמתך תדבור
אל תט לבי לרע   עם פתאים לחבור
יהלמני דבר עון   אשר אצבור
נשמטו ימי עדנה   ובא העת לקבור
כמו פולח נפזרו   עצמי לפי הבור
כי אליך אל שבתי   בתום ובור
שמרני מפח הציבו   גוי גבור
יפלו במכמריו רשעים   יחד אנכי עד אעבור
קולי כמבכירה מפני אימיך
אשפוך את נפשי ואדרוש רחמיך
זעקתי מפני תגרת קמיך
הקשיבה שועי ממכון שמיך

בהתעטף רוחי אזכרה נעמך
הבט לכבודך יום בו ארוממך
הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך
יי׳ שמע שיחי ביום עשור לחרשי
ואל תבוא במשפט אתי על כחשי
כי רדף אחרי פרא שב לחפשי
בהתעטף בי נפשי בהנפשי
זכרתי ימים מקדם אשר אשיא (?)
פרשתי ידי מתוך פח מוקשי
מהר ענני כי בריתך לא אשיא[1]
השמיעני גיל אשר ירים ראשי
למדני רצונך והסר כל משיא
למען שם כבודך תבנה הר קדשי
ובחסדך תצמית אויבי והאבדת כל צוררי נפשי
ברוך צור לבבי שמו שׂם גורלו
חסדי יי׳ הוא לבדו ואנכי חבלו
יי׳ מה אדם ותדע שכלו
אדם להבל דמה ומה פעלו
יי׳ הט זבולך וחיל ארץ כלו
וברוק ברק והפיץ כלו
שלח ידך להצילו
אשר פיהם פערו צרים להבהילו
אלהים אל דמי לך עד לך תבדילו
הנותן תשועה לבן ישי אצילו
פצני והשב את כבודך להיכלו
אשר בנינו שׂם מגודלים בגדלו
מזוינו מלאים וירב צאן קהלו
אלופינו שם מסובלים אצלו
אשרי העם שככה לו.

[1]) Deut. 32, 18.

כמלת מנחה

Mincha ist vollendet.

253.

מגן לנעילה לה ו״ל.

תפלה רביעית אמונים יכוננו ארוממך עמהם ואתה עננו
בקראנו נהר גרוננו גדול חסדך אם גדול עוננו
דור לדור יגיד חסדיך ותבוננו הדר כבוד הודך השכנת במחננו
אורחותיך הנביאים ישננו זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו
ככתוב זכר רב טובך :,: חנון ורחום יי׳ :,:
חנון אתה היית נפשי וטוב גמלתני ומחית[1] כחשי
ירוך קרבי מגני ושמשי כבודי ומרים ראשי.

[1]) Jes. 25, 6.

254.

מחיה.

כבוד אמונתך מקיימת   להודיע סודך פתי מחכימת
מלכותך בעד שמך נואמת   סומך הוא לנופל ומאשר נפעמת
עיני כל אליו בשלום נלחמת   פותח יד כותבת וחותמת
צדיק בדרכיו יחיה וימת   קרוב י״י לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת
ככתוב קרוב י״י לכל קוראיו :,:   רצון יראיו יעשה :,:
רצון אל יפיקו בנים רצוים שומר אשורימו בל יהיו נטויים
תהלת י״י תבין פתיים   לאור באור החיים.

255.

מושלש[1].

הללויה בנים מבקר נצבים   הללי נפשי גם את בכתובים
אהללה שמו לאמר בשבים   אל תבטחו בנדיבים
תצא רוחם ישובון לרגבים   אשרי העם שברו על יושב כרובים
עושה השמים ומכסה בעבים   נותן משפט לעשוקים נותן לחם לרעבים
ככת׳ עושה משפט לעשוקים וכול׳ י״י פוקח עורים :,:   י״י שומר את גרים :,:

[1]) = קדושה, *Τρισάγιον*; מחיה und מגן, ebenso wie hier, die ihm in der ש״ע vorhergehenden Segenssprüche.

256.

עסתריוטא[1].

ימלוך י״י לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה
כי טוב להודות לי״י   בונה ירושלם י״י
ימלוך הרופא לנעצבים   מונה מספר לכוכבים
ימלוך . . .

הר״א מא ונד.

So weit ist vorhanden.

[1]) Noch nicht erklärt. S. Dukes, »Zur Kenntniss etc.« S. 38, und ש״ש S. 85f.

257.

לם אגד לה אולא.

Den Anfang habe ich nicht gefunden.

ותתן רצוני בשובני   תרחיב צעדי תחתני
ארדוף משנאי עם הציקום   אמחצם ולא יוכלו קום
תאזרני חיל תמורת חילי   ואיבי תתה לי
ישועו לאל נודי ספר   ואשחקם כעפר
תפלטני מעמם ויכנעו   לשמע אזן ישמעו
בני נכר יאמרו כאמרי   חי י״י וברוך צורי
האל לחומה הוא סביבי   מפלטי מאיבי
על כן אומרנו עד כה   מגדול ישועות מלכו.

258.

מחיה.

השמים אז מקדם למושב לו אום
בראם לכבודו וכל צבאם צום

אין רואה מקומו ואם במרומים שום
בכל הארץ יצא קום
והוא השם הנערץ פלאיו לא נחקרים
מקצה מזרח ועד ים אותותיו נכרים
תורת חסד הנחיל בניו היקרים
פקודי יי׳ ישרים
יראת זכר שמך למדני וחזקני
הנחמדים בדרכים הורני ואל תרחיקני
גם היום גם מחר בצדקתך הצדיקני
שגיאות מי יבין מנסתרות נקני
גם מזדים פדה בשלום נפשי מקרב לי
יהיו כאין לוחמי גם לא יוכלו לי
והגיון פי רננות כי יאזין קולי
יי׳ צורי וגואלי
ככת׳ יהיו לרצון :,: אמרי האזינה :,:
כי שומע :,: אשר הראיתני :,: יום אירא :,:

259.

אל אלהי אקרא יום אירא   ואזני תשמענה קול קורא
יענך יי׳ ביום צרה
ישלח אל אורו לעם שחרו   יזכור בריתו דת שמרו
יתן רצון בניו עת יאמרו   נרננה נוביל שי למורא
עתה לא נוכל עשות אשה   אלה עשו לך גוי קשה
המה יתגברו ואיך תחשה   ובידך כח וגבורה
יי׳ הושיעה וקרב זמן   ישעך כדברך אל נאמן
מי כמוך אב הרחמן   תחיינו ובשמך נקרא.

260.

מושלש.
יי׳ בעזך אמונך רב גילו
תאות לבו בדרכיך השכילו
כי תקדמנו רחמיך להועילו
חיים שאל ממך נתתה לו
גדול הודך עליו ואין קץ לטובך
כי תשיתהו משוש וישב סביבך
כי המלך דויד בשר עם קרוביך
תמצא ידך לכל אויביך.
לם אגד באקיה.

Den Rest habe ich nicht gefunden.

אלפצל אלת֗אלת֗ מנה.

פי מא קאלה מן אלנת֗ר אלמסגוע ג֗יר אלמקפי. מן ד֗אלך רסאלה תכלם פיהא עלי אלעואלם אלת֗אלת֗ה עלי טריק אללג֗ז געלהא עלי לסאן מן לם יערף סמאה חי בן מקיץ מטאבקא לגֿרצֿה. וכאנה האדי בהא רסאלה חי בן יקצֿאן אלמנסובה לאבן סינא.

והי:

Capitel 3.

Die in Prosa verfassten gereimten, jedoch unmetrischen Stücke. Dahin gehört die Epistel, in der er allegorisch die drei Welten behandelt, die er einem Anonymus, Haj Ben·Mekiz, seinem Zwecke entsprechend, in den Mund legt. Er ahmt darin die dem Ibn Sina beigelegte gleichnamige Epistel nach.

Es ist:

שמעו חכמים מלי ויודעים הקשיבו אלי. בינו אישים וישישים. והקשיבו בוערים ונערים, כי אמת יהגה חכי ומפתח שפתי מישרים. אני עזבתי את ביתי נטשתי את נחלתי. הנחתי מקומי ומולדתי ועמי כי נחרו בי בני אמי שמוני נוטרה ללא כרמי. קמתי לנסוע ולבקש מרגוע. כדי שתנוח רוחי ותנפש נפשי ותתיחד יחידתי. ועמי רעים לדברי שומעים. והנה איש זקן הולך בשדה משבח לאל ומודה. דמותו כדמות המלכים והודו כהוד המלאכים. לא החליפוהו הזמנים ולא שנוהו השנים. עיניו כעיני היונים ורקתו כפלח הרמונים. לא עותה קומתו ולא כשל כחו ולא כהתה עינו ולא נס לחה. שמניו טובים כריח נרדים חכו ממתקים וכולו מחמדים. ואומר לו שלומך ישנה ולעד לא תשנה. בני מי אתה ומה שמך ומה מלאכתך ואיזה מקומך. ויענני במלים ממולאים באבני מרגלים ובדברים סדורים כתומים ואורים. ויאמר לי ייטיב אלהים שמך ויהי כנהר שלומך. יהי תמיד בכסלך וישמור מלכד רגלך. חי בן מקיץ שמי ועיר הקודש מקומי. ומלאכתי אשר אתה רואה אעשנה ולא אלאה. אשוטט בכל עיר ומדינה ובכל צד ופנה. ואבי הדריכני דרך חכמה ולמדני דעת ומזמה. ואהיה אצלו אמון כבעל המון. בצלו חמדתי וישבתי ולא אעתק כי פריו לחכי נמתק. ויהי כאשר נדברנו וארכו הדברים וכולם למבין נכוחים ולמוצאי דעת ישרים. ויאמר הכרת פניך הגידה וצורתך העידה. כי אזניך פתוחות לשמוע תוכחות. ונפשך נכונה לקנות חכמה ובינה. וזאת המלאכה אשר אני בה בוחן וחוקר לעולם לא תכזב ולא לעד תשקר. כי היא לאמת כמאזנים ולראות כעינים והמניח אותה ימשש בצהרים. ואלה הדודים אשר בך רודים. אינם דודים אלה מרידים[1]. ולא רעים אלא מרֵעים. ולא אוהבים כי אם אויבים. מצודים וחרמים פורשים וטומנים. וגבורים ועצומים אוסרים ומענים. אשרי אנוש ינצל מהם. והוטא ילכד בהם. הנוקש במכמרתם לא ימלט והנלכד ברשתם לא יפלט. בני סור מאהליהם ואל תפן אליהם ואל תשמע מליהם כי לרע ירוצו רגליהם. האחד אשר לפניך הולך ירבה השקר והאמת ישלך. ואשר מימינך מכניעך ומענך. בכל עת קוצף וזועף. ובכל יום זועם ורועם. חרביו לקרוביו ינופו וסביביו שביביו ישרופו. חמתו כאש תבער וכעסו כלהב יסער. בכל דבר חוטא ושוטה ומכל האמת נוטה ושוטה. דמיונו כאריה יכסוף לטרוף וככפיר יושב במסתרים לחטוף. ואשר משמאלך מכשילך ומכלך. לעולם מיחל ומקוה ותמיד חומד ומתאוה. אם תכתשהו במכתש לא תסור אולתו ואם תכהו בפטיש לא תחדל כסלותו. כל אוכל

יאהב ולא ישבע מהבהב. ואשר בתוכם לא יבין ולא יתחכם. שוא ידבר והבל ימלל צדק יעות ואמת יהולל. תהפוכות בלבו און יחשוב על משכבו. לא תשבע מראות עיניו ולא תמלא משמוע אזניו. ואתה אחריהם תשק ולבך להם אהב וחשק. ולא תדע כי ההולך באורחותם לא ינצל משחיתותם. היחתה איש אש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה אם יהלך איש על הגחלים ורגליו לא תכוינה. כן המוטה בחלק פיהם והנפתה בנועם דבריהם. בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם. כי רבים חללים הפילו ועצומים וגבורים השפילו. דרכי שאול דרכם ומעגלותם ונתיבי מות נתיבותם ומסלותם. משול בהם ושלט עליהם. והכניע השוטה מהם במתאוה והמתאוה בשוטה. ושפטם בצדק ומשפט אל תטה. ואשר ידבר מהם הבל ושוא לא תאבה לו ולא תשמע אליו. כי יחנן קולו אל תאמן בו כי שבע תועבות בלבו. עשה זאת אפוא בני והנצל בטרם יפוח היום וינוס הצל. שמור דברי ואל תשכחם ולעד אל תזנחם, נצרם תמיד בחובך וכתבם על לוח לבך. יהיו לך לבדך ולא לזרים בלעדיך. כי לויות חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך. יכלו בטוב ימיך ובנעימים שנותיך. ויהי כאשר שמעתי ממנו אלו הדברים אשר מפנינים יקרים. וידעתי כי הסר ממוסריו והממיר אמריו והמפיל דבר אחד מדבריו. חומס נפשו ומשחיתה ועולב יחידתו וממיתה. והמחזיק בהם ואותם לא ירפה לעד יחיה ולא יספה כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא. אמרתי משכני אחריך נרוצה אגילה בך ואעלוצה. ברודיך אשמח ואשיש מיין הרקח ומעסים. ויאמר לי לא תוכל לרוץ נגדי ולעוף עמדי וכנפיך נשברים ואין לך אברים. ואומר מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה. בי אדוני אל תפן אל זדוני. כי אליך גליתי את ריבי ועליך השלכתי יהבי. ולך תוחלתי ושברי רפא הליי וחבוש שברי. ויוליכני דרך קרובה אל ארץ ארוכה ורחבה. תחלק לשלושה חלקים עמוקים ורחוקים. תחלת האחד מהם במים וסופו בשמים. והשנים הנשארים אשר המה העקרים. האחד במזרח קצתו והשני במערב ראשיתו. זה על זה יהל אורו וזה מזה ילבש הדרו. לאלה תחלק הארץ בנחלה בראש ובתחלה. לא יוכל ללכת באלו המקומות הגבוהים אלא איש מלא רוח אלהים. ובקצה הארץ הזאת עין תביע קולה מרחוק תשמיע. פלגיה נהרים ומימיה מים אדירים. מרפים כל מחץ ומחלה ומעלים רפואת ותעלה. אנחנו קרבנו אליה ועמדנו עליה. הפשיטני כתנתי והשליכה ויורידני ערום לתוכה. ויאמר לי שתה מים ממקורה ונוזלים מתוך בארה. כי בה יחבשו שבריך וירפאו אבריך. ויהיה לך כנפים לעוף בשמים. ואשתה ממימי החיים אשר לנפשות מחיים. ויסורו ממני מכאובים ונגעים וחליים נאמנים ורעים. ויהיו לי כצרי לחבוש שברי ואברי. אני שתיתי דיי ונתרפאתי מחליי. שלח ידו ולקחני וממצולות העין העלני. ויביאני אל מדינה קדומה וישנה. הורגת אוהביה ואוכלת יושביה. בתוכה אוהלים חשכים ואפלים. השמש רחוקה מהם והירח לא יזרח עליהם. ואחריהם עין המה בתוכה תבוא החמה. מקורה איננו נסתם תתהפך כחומר חותם. ובמדינה אנשים דלים ורשים. ימיהם מעט ורעים והמה בונים ונוטעים. ורואים הבנינים יהרסו והזרעים ירמסו. והארמונים יסתרו והאילנים יעקרו. והכל נופלים כמו קש[2] ואין דורש ואין מבקש. ואיך יעמדו ולא יתפרדו והמה מקובצים ומחוברים מאויבים וצרים. אין להם שקט ושלוה ונחת וחדוה. כי הדברים הטובים ברעים מעורבים. החדוה במדוה. והשמחה באנחה. והששון באסון. היודעים לא ימצאו חן בדעתם והקלים

לא ירוצו בקלותם. ואנשי חיל לא ינצלו בחילם כי עת ופגע יקרא את כולם. ושם קרני השטן גבוהים ורמים בהם ינגח עמים ולאומים. האחד יתהלך בארקים והשני יעופף בשחקים. גם חשך לא יחשיך מהם כי השמש תזרח ביניהם. הקרן המתהלך יחלק לשתי רוחות והמעופף לעשר משפחות. חמשה חיצונים מרגלים וחמשה תיכונים מהם מקבלים. אלו לאלו יגיעו הדברים ואלו מאלו שומעים ושומרים. עד שיביאו הדברים אל מלכם והמלך יבין בהם ויתחכם. ושתי הרוחות הומות ומשתוחחות. אחת ככפיר בחרון אפו ואחת כחזיר בתאותו ושאפו. זאת תבהל לכעוס וזאת תתאוה לאכול וללעוס. ועליהם שומר איש מסכן וחכם יוכיח צרכם ויצילה דרכם. יסקל אורחותם ויפלס מעגלותם. משחת ומות ירחיקם ובשלום וחיים ידביקם. ומרשע ופשע ימנעם ואל הצדק והאמת יגיעם. ובגבול אלו האנשים כל מיני חי חמושים. שמה יונים וצפרים ועורבים ותורים צאנה ואלפים וכפירים טורפים. פרדים וסוסים וברבורים אבוסים. שועלים ויעלים ואתונות וגמלים. חמטים וחלדים וצבים תנינים ופתנים ועקרבים. צפרדעים ודגים וכל אשר במים מוגים. ויורידני משם אל גנת אגוזים ובה כל עץ פרי וכל ארזים. עליהם העופות ישכונו מבין עפאים קולם יתנו. מעינותיה יפוצו וצמחיה יציצו. כרמיה שורקים מסוקלים ומעוזקים. שרשיה על יובל תשלח ויונקותיה על פלגי מים תפריח. במוט תנשא אשכלותיה ובכתף תסבל עוללותיה. שמיה נסתרים בעבים ותלמיה מרוים ברביבים. ענפיה תטיף סמים ונופיה תביע בשמים. בנחליה הנצו הרמונים ובערוגותיה הזהירו השושנים ועל פתחיה כל מגדים חדשים גם ישנים. התמרים נתנו פריהם והתאנים חנטו פניהם. והגפן הרקיח והדודאים נתנו ריח. ויעלני מן הגנים אל הרים גבנונים. שם כתם אופיר ושהם יקר וספיר. וברזל ונחשת ופטדה וברקת. ובדיל ועופרת ודר וסוחרת. ותרשיש ובדולח ונפרית ומלח. וכל מיני פענח. ותחת ההרים הנזכרים. ארץ רחבת ידים סביבותיה מוקפות במים. בתוכה סלעים נבקעים ומעינים נובעים. גבעות ובקעות. וגלים ונחלים. ומדברות ונהרות. ואגמים וימים. יהמו גליהם ויחמרו מימיהם. ירעשו הרים בגאותם ולא יעברו חוקם ובריתם. ויעבירני הימים ההם ויביאני אל גבול גדול מהם. וארא רוחות וסופות נושפות ומרחפות. סערות וזועות. וזיעים מפרק הרים ומשבר סלעים. שמה הברקים יופיעו והרעמים יריעו והעננים סוככים והגשמים נתכים. רביבים ורסיסים וחזיזים וטלים מלקושים ושעירים ונוזלים. ושם אבני הברד בתוך אוצר וחומה חשוכים לעת צר ליום קרב ומלחמה. ואחר הגבול הזה אש אוכלה אל השמים עולה. גחליה בוערים ורשפיה סוערים. להביה כחרבים ושביביה ככוכבים. לא יכבוה הגשמים ולא ישטפוה הימים. הסלעים ימסו ממדורותיה והצורים יזובו משלהבותיה. אני חזיתי אותה וראיתי את דמותה. רפו ידי וכשלו ברכי ועששו מכעס עיני ונפלתי מפחד על פני. ולא יכולתי לעמוד כי נפשי נבהלה מאד. ויגש אלי ויעמידני על רגלי. ויאמר אלי אל תירא ואל ירך לבבך כי תלך במו אש לא תכוה ולהבה לא תבער בך. ויעבור על פני ויאמר בוא ברוך י"י. ויקחני ויביאני במדורה. וארא הלהבים לפנינו מושקים. והשביבים סביבותינו דולקים. והרשפים אותנו מקיפים. ואנחנו שלמים ואין אנו נשרפים.

[1]מורדים. [2]במוקש.

אלתֿמאניה אפלאך אלמכוכבה. Die acht Sternsphären.

ויהי כאשר יצאנו מתחומם ונצלנו מחֻמם. ואראה אצל המדינה ממלכות שמנה להם זבולים עצומים וגדולים. אמיצים וחזקים וכראי מוצקים. אחד באחד ינשו גגיהם ורוח לא תוכל לבוא ביניהם. איש באחיהו ידובקו יתלכדו ולא יתפרקו[1]. מנהגותם לא תחלוף ולא תשתנה וצבאותם לא תספר ולא תמנה. וכולם מנצחים וברן יחד משבחים. לעולם עומדים ולצורם עובדים. שומרים חוקותם ומחזיקים בבריתם. רעה לא תאונה אליהם ונגע לא יקרב באהליהם. לכתם לכת שואפים ועבודתם עבודת נכספים. צורותם שוקדות ונפשותם הולדות[2] כי עליהם יורת האור ממעין טהור. שמה מעין גנים באר מים חיים.

[1]) Hiob 41, 9: יתפרדו. [2] סולדות.

פלך אלקמר. Die Mondsphäre:

בממלכה הראשונה אנשים טהורים וקדושים. וגבירים זכים וברים. גופיהם צעירים וקטנים ופניהם צחים ולבנים. ירוצו ולא ייעפו. ילכו ולא ייגעו. קצינם למלך משנה מזיו כבודו הנה[1]. יחת מחמתו ויכנע מאימתו. אם יקרב אליו יכנע ואורו ימנע. גויתו תכלה ומראותו יפלא. ואם ירחק ממנו יזהיר וכבקר יאיר. צורתו תמלא ולכל עין יראה ויגלה:

[1] יהנה.

פלך עטארד. Die Merkursphäre:

ובממלכה השנית אנשים שומעים חכמים וידועים. אומנים נבונים בעבודתם ופועלים מהירים במלאכתם. כותבי מכתבות וחושבי מחשבות מרקחי רקוחים ומפתחי פתוחים. בהם עמים חרטמים וקוסמים. גבירים ושרים וסגנים נגידים וקצינים ורוזנים. יועצים ומליצים. ומוכיחים בדברים טובים ונכוחים. וכל אחד במלאכתו רב ואב כבצלאל ואהליאב. ועליהם מושל ירוץ כצבי ולא יכשל. סופר המלך ומשרתו. היודע בואו וצאתו יסע בנסעו ויחנה בחנותו. לא יצא מלפניו ולא יסור מנגד עיניו.

פלך אלזהרה. Die Venussphäre:

ובממלכה השלישית נשים שאננות מנגנות ומענות. תופשות כנורים ועוגבים ומזמרים. ותופים ומחולים צלצלים ונבלים. מפזזות ומכרכרות ומרקדות ומשוררות. עליהם מלכה ענוגה ורכה. פניה כשמש בצאתו וכירח בתומתו. עיניה כחרבות ושניה כעדר הקצובות. שכולם מתאימות ומשכול שלימות. כחוט השני שפתותיה וכעין העורב קוצותיה. כפלח הרמון רקתה מבעד לצמתה. אגן הסהר שְׂרה ותואר החמה תארה. אורה יגה ויהל והרואה אותה יתמה ויבהל:

פלך אלשמס. Die Sonnensphäre:

ובממלכה הרביעית גברים גבורים על הכל מאירים. בתוכם המלך יתהלך ובמשנהו יִמלך. ילבישוהו מהדרו ויעטהו מאורו. והוא כחתן יוצא מחפתו

ישיש כגבור לרוץ בנתיבתו. ואין נעלם מזיוו ואין נסתר מחמתו. לא יוכל אנוש להביט נכחו ולהכיר מצחו. כרועה עדרו ירעה לעד מדרך לא יתעה. בחכמתו ובתבונתו יבהלם ועל מי מנוחות ינהלם.

Die Marssphäre: פלך אלמריך.

ובממלכה החמישית אנשים אדומים שופכי הדמים. סעפים וחנפים ושודדים ומזידים. הקרב אומנותם והמלחמה מלאכתם. השחד לוקחים והנפשות רוצחים. מפילים החללים ואוכלים השללים. אוהבי און ומרמה ושונאי דעת ומזמה. שלטונם איש מלחמה ובעל חמה. חרביו מורק ושיניו חורק. רחמיו מוכנים וחניתותיו ערוכות חציו שנונים וקשתותיו דרוכות פרסות סוסיו כצר נחשבו וגלגליו כסופה ישבו[1]. הורג נקיים וגוזל עניים. האון פעלו והעמל עמלו. לא יכלם מדבר מרמה ולא יבוש מעשות זמה.

[1]) Die Ausgaben (ראשית חכמה, צל העולם und חפש מטמונים) haben ירחבו, wohl ירהבו zu lesen.

Die Jupitersphäre: פלך אלמשתרי.

ובממלכה הששית אנשים צדיקים בתום מחזיקים. דרכיהם ברים ומעשיהם ישרים. מתמוך בשוחד נוערים כפיהם ומראות ברע עוצמים עיניהם. הצדק עושים והבצע מואסים. יושבי אוהלים מורים ופלילים. שופטים ושוטרים דיינים וחברים. נביאים ונשיאים. וכהנים וגאונים. עליהם נגיד צדיק וחסיד. באמת ידין אומתו ובצדק ישפוט עמיתו. לא ימצא חמס ורשע אתו כי שבט מישור שבט מלכותו.

Die Saturnsphäre: פלך זחל.

ובממלכה השביעית אנשים בעלי תושיה ומזמה ובינה וערמה. במעשיהם מקשים ובלכתם בוששים. להסד אוצרים ושומרים ועל פשע נוקמים ונוטרים. לא יפחדו מצרה ולא ירהו מעברה. לא ימהרו לריב ולמצות ולא יחישו להתפיים ולרצות. בהם צדיק נדכה ונכאה ורשע מתעדה ומתגאה. שר חמשים ונשוא פנים וחכם חרשים ונבון לחשים. טבח ואופה וחובש ורופא. בורסי וחנוני וצבע ושלחני. נאמן וזיפאי ונדיב וכילי. האדון להם והרודה בהם. איש גבור בחכמתו ויחיד בנתיבנתו[1]. עליו כבוד והדר והוד. בדעת מתפאר ובשכל מתעטר:

[1] בתבונתו.

Die Fixsternsphäre: פלך אלכואכב אלתאבתה.

ובממלכה השמינית עמים ולאומים גדולים ועצומים לא יוכל למנותם ולספרם חוץ מבוראם ויוצרם. ובזבול אלו החיילים שנים עשר מגדלים. ידורו בהם ויגורו בנויהם. אל צד אחד ילכו ואל פאה אחת ימשכו. לא ישיגו האחרונים את הראשונים. אבל אלו נוסעים ואלו אחריהם חונים. פניהם מקוללים[1] כעין השמלים. יראו מתמוטטים וכחרבים לוהטים.

[1]) Glänzend, nach Ez. 1, 7.

Die grosse äusserliche Sphäre, die Alles lenkt. אלפלך אלסאדג אלדי ידבר אלכל.

ואחר הממלכות האל זבול אחד על תוהו ובהו מוסר. ארצו ארוכה ורחבה כמדבר וכערבה. אין בה שוכנים ודרים ותושבים וגרים. על כן לא תמדד[1] עונתו[2] ולא

יודע שיעור קומתו. והכל בתוכו נתונים ערוכים ונכונים ברב כחו יכניעם ובגודל אונו יסיעם. ובזה יהיו מועדים ועתים וזמנים חלקים ושעות וימים ושנים.

[1] תמר?

[2]) Sein Umkreis.

עאלם אלמלאיכה ואלנפוס.

Die Welt der Engel und der Seelen.

ויהי כאשר הגענו לקצתו וקרבנו לעבור אותו. ואחזה צורות מופלאות ומראות נוראות. מלאכים חיילים גדולים. וכרובים עצומים ורבים. ושרפים עומדים משבחים ומיחדים. שנאנים ואופנים מזמרים ומרננים. נפשות מקדישות. ורוחות מנצחות. ואירא ואומר מה נורא המקום הזה אשר אני חוזה. ויאמר לי של נעליך מעל רגליך. והתנצל ביחידתֵךְ מחומר גויתֵךְ. וזנח סרעפיך. והנח עפעפיך וראה בעיני קרביך ובאישוני לבבך. אמרתי לו היש דבר שלא אראנו בעיני ולא אשורנו באישוני. ויאמר לי יש אחד ואין שני לו גם בן ואח אין לו. המקומות לא יכלכלוהו והזמנים לא יקדימוהו. הלבבות תקצר מלספר גדלו. והלשונות תצר מלדבר הלולו. כי לו ההדר וההוד והנצח והכבוד והגבורה והתפארה והממשלה והגדולה. אין אלוה בלתו ואין צור זולתו. אין קץ לדעתו ואין חקר לתבונתו. לא ימנה קנינו ולא יודע ענינו. ברוב גדולתו תעלם מאנוש ידיעתו. ובגודל הופעתו ימנע ראותו. כי השמש תסתר באורה מהכירה ובזריחתה מחזותה על כן תלאה הנפשות מהכירו והלבבות משורו. אין לו תבנית ותדמהו ולא דמות ותמשילהו. מעין החיים ומקורה ומעון החכמה ועיקרה. יודע נסתרות כנגלויות ונעלמות כראויות בוחן לבבות וחוקר כליות. צדק ומשפט דתיו וחסד ואמת מדותיו. היושר מעגליו והצדק מפעליו. אין תום חוץ מתומו ואין רום בלעדי רומו. ואין שלום זולתי שלומו. אמרתי בי אדוני הקשיבה לתחנוני כי אליך נשאתי את עיני. ועליך השלכתי טרחי ובידך הפקדתי את רוחי. הגידה לי במה אקדמנו ואיך אדענו. כי תאוב תאבתי לדעתו ונכסוף נכספתי לחזותו. ויאמר לי אם תתמוך בדברי ותחזיק במוסרי ותלך בדרכי ולא תסור מאחרי. ותדע את רוחך כפי יכלך וכוחך. אז תוכל לדעתו ולחזות אותו. אמרתי לו ברוך תהיה ולעד תחיה. אשריך ואשרי חבריך. השומרים דתיך והשומעים חכמותיך יהי אלהיך ברוך אשר המשילך בעולמו והפקידך. על עמו ואשר הנחני אליך והשמיעני מליך. יתעלה על כל תפארה וגדולה ויתרומם על כל ברכה ותהלה. עושה גדולות לבדו כי לעולם חסדו.

תמת אלרסאלה אלתי בעת בהא אלי ר' שמואל בן נאמע תֿם תכֿלץ אלי מדחה.

Ende des Briefes, den er an Samuel Ibn Gâmi' gesendet; darauf geht er zu einem Lobe desselben über.

מי עלה שמים וירד ויקח מאבני המקום. מקום בני אלהים דרכת בתוך אבני אש התהלכת. והורדת ממרומות אבנים שלמות. אבני קדש בידים תפושות אבני נזר מתנוססות. ויתמהו כל הרואים אבני שהם ואבני מלואים. ויאמרו דבר גדול עשה ילוד אשה והוציא את האבן הראשה. מידי אביר יעקב משם רעה אבן ישראל ויהי דבר שמואל. ושמו בפתוח קדש חרת על אבן בחן פנת יקרת. וימלא טורים חשובים לוחות אבן כתובים. באגרת לבנה תחפיר במראה אבן ספיר. בה חקות שמים על אבן אחת שבעה עינים. שהיה כאבן השתיה בהר המוריה.

ותהי על ראש בן עזרה אבן יקרה. וירנן לבי ובשרי כי אלהי אבי בעזרי. ובעבור אצפה קראתיה המצפה לזכר כי שמואל במצפה. ובשני פתוחיה אשר בפתוחי החשן קראתים בתי השן. ואומר צוארי הענק "בארון ענק"[1]. כי ענק והמצפה במניניהן. דרך אחת לשתיהן. ואראה חרוזי האבן בחברתם ספיר גזרתם. כי מספר שן עם ספיר יתאחד מדה אחת וקצב אחד. לא תסולה בכתם אופיר בשהם יקר וספיר. ולשמור בינותינו כדת ברית התעודה האבן הזאת תהיה בנו לעדה. ורמז לאבן שמואל המאירה כנגוהים בספר שמואל איש האלהים. ויקח שמואל אבן אחת וישם בין המצפה ובין השן ויקרא את שמה אבן העזר ויאמר עד הנה עזרנו י״י. זה המנחה השלוחה אלי דיי זאת נחמתי בעניי. ועוד לא גליתי ממקומי ואראה בחלומי. והנה יד היתה עלי ואשמע את מדבר אלי. ביד הגדוד נפשך מסורה לכן חזק אל תירא. כי שם תבוא לך תשורה ספר תורה. יהי עטרת פז לראשך ויתן מעדנים לנפשך. וכאשר לבבי שר ספר הישר. בקול גדול קראתי ספר מצאתי. כי חפשתי גמטרון תורה והנה הוא שמואל בן יעקב. הוא גאון ישראל רבנו שמואל. פסת בר גאון יעקב אשר אהב סלה. האל ישמור תורתו. ופתרון שמואל שמו אל. כי בכל מקום שהראה נס בעולמו יקרא על שמו. כגון ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. וכיוצא בו ויבן משה מזבח ויקרא שמו י״י נסי. ועוד פתרון שמואל שמוֹ אל כלומר ילדו אל. כענין אני היום ילדתיך. כי חפשתי בספר עזרא ואמצא כתוב בו וישימו בנים ובנות. ועוד פתרון אל סימן להיות כי האלף ראש לכל האותיות. וכן רבנו שמואל ראש שבטי ישראל. וכאשר הלמד נתון ממעל כן רבנו שמואל הגבר הוקם על. ועוד חפשתי אותיות מלת אל הנזכרת והבאתי אותם במסורת. כי האלף סימן ועל אחד משלו. ורבנו שמואל אחד ואין שני לו. והלמד לית כותיה גודר פרץ כי אין כמוהו בכל הארץ.

[1]) So steht's in der Handschrift.

ת̇ם סטר אלקצידה אלתי נקלתהא פי שערה ואולהא.

Darauf schrieb er die Kaside, die ich unter seinen Gedichten (No. 52) mitgetheilt habe, mit dem Anfange:

גבהי שחקים אל הדום נכנעו.

ודיילהא בשי מן אלסגע אלמקפי בתכראר שמואל. והו:

Er beschliesst sie mit einem gereimten metrischen Stück zur Verherrlichung Samuels. Es lautet:

אמיץ לב חרד יום השמש ירד וישאל ויאמר איה שמואל בקנאותו בגאון הרב ערך את כלי קרב ויצאו שניהם הוא ושמואל רץ השמש ולא מערב ארח והנה האור אשר זרח ולא בא שמואל מאור פניו הכלימו וחשך בהפנותו שכמו ללכת מעם שמואל.

ת̇ם עאד רחמה אללה אלי תתמה אלרסאלה עלי נמט מא בדי מן אלנת̇ר בקולה:

Darauf kehrt er zum Abschluss der Epistel in der Prosagattung, in der er angefangen, wieder zurück, indem er sagt:

הנה לבנת אורו בארץ נאמנה וחפרה הלבנה. ושבתי ראה עומק מחשבתו שבת ממלאכתו. בצאת צדקו כאור לַיַשר כל חדק אין קורא בצדק. ומאדים מפני

אודם פניו נרדם מגן גבורתו מאדם. ויכסוף כוכב הנוגה לאותותיך לנגה ברק חניתיך. ומחכמתך חמה חופר איה שוקל איה סופר. והנה מזל במרומים זקן בא בימים. תמה כי בארץ התאחד טלה חלב אחד. ומזל שור משמאל לאיש ממקומו לא ימיש. ושורות חבורות הרב במישור משלחי רגל השור וצבאות אשר מעלה מתאומים חרשים אלמים. ובני הרב גבורים במבטא והיו תואמים מלמטה. וצורת סרטן זה לכוכבים גבהותם ושפלותם תתהפך כחומר חותם. ובני הרב נאמנים ונפשי בנפשם שלטת ובבשרם לא ישרטו שרטת. וכבוא השמש לביתה לימים ספורים ארי במסתרים. ואלוף יעקב בצורריו יגער כאריה בבהמות יער. ומזל בתולה בלי חין נטוי וראש לו חפוי וכבודה בת מלך בעדי רב כחול אז תשמח בתולה במחול. ומאזנים בשחק כנר נאור על כפים כסה אור. ושופטנו אזן וחקר לחוק הבדק מאזני צדק אבני צדק. ועקרב יוצא מהעגולה הנאמנה לפאת נגבה תימנה. ונגידנו ישיבנו לעגולת בת רבים למעלה עקרבים. והקשת עולה ויורדת על השוכנים לעתים מזומנים. ואבירנו רם ויפזו זרועות תפארתו ותשב באיתן קשתו. והגביר נאסרו ידיו במעיו ראשו על כרעיו. ונגידנו הסיר כל צורר קם להכחידי וישסעהו כשסע הגדי. והדלי רוח חיים אין בקרבו ומים אין בו. ומבלי חכמת שרנו ירדו חכמים לשחת בלי הן גוים כמר מדלי. ודגים נפרדים בשתי פאות במחוה אלה מזה ואלה מזה. וכבירנו יחבר נפרדים בחכמתו וטוהר נפשו ובצלצל דגים ראשו. כללו של דבר הכוכבים כבה אורם מזוהר תמונתו ועש נמסה כעש לפני חמדתו. וכסיל שב כנסיל נגד חכמתו וכמותו כוכבי כימה כי מה היתה לעומתו. הנה כה עשו כוכבי שחר וכסיליהם אף כי חדרי תימן ואיך יעצר כח הבא מחדרי תימן אשר בארץ מאפליה. עתה מה אומר ובאתי מאומר. ולבי ישתער כי הייתי מגבול שעיר. ואיך לא אדום ואני מאדמת אדום. וזרוע הבא מאליפז אל יפוז. ומה יעוש הבא מיעוש. ומה יצפה הבא מצפו. ואיך יהי מזה הבא ממזה. ואיך יבין נעלם הבא מיעלם. והבא מארץ קורח קרח מכאן ומכאן. ואל אן געת דעת הבא מגעתם. והאלהים המם הבא מהימם. ושם שמה הבא משמה. ונחשב כמתאונן הבא מאונם. וישב לבלהות הבא מבלהן. ויהי לזעוה הבא מזעון. ורבה עקת הבא מעקן. ואיה חכמת הבא מאיה. ומה יענה הבא מענה. ומה חמד הבא מחמדן. ומה יתרון לבא מיתרן. כי חשך ישוף הבא משפו. והנדוד הציב מצודו ויקח רמה בידו. והשם אשר במספר הרם כי הוא הנלכד בחרם. וינחמני מכתבך כי כושל יקימון מליך. ולשון עלגים תמהר לדבר צחות ויפתח פי ולא נאלמתי.

עוד יהי רצון מלפניך עושה שלום במרומיו שתתן שלום לאוהבי תורתך כי הוא תורה והוא שכרה. ושמו מפוזר בראש הכתוב בספר הראשון בתורה ושם בנו הגדול מבואר בראש הספר השני ושם בנו הקטן מפורש בראש הספר השלשי. להודיע כי הוא ומשפחתו נגד כל התורה תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו כי מלאך ײ צבאות הוא.

ישאו הרים שלום לעם וגבעות בצדקה הוא הטור השלשי לשם שבו שבו לשם זכר שהוא נקי כפים ובר לבב ושם איש תם משכבו משכבו כבוד. שאו שלום מארבע כנפות הארץ ומארבעה חכמים מחוכמים ואלה שמותם. ואתה קח לך בשמים ראש מראש בשמים מעלתו ושמו קנמן בשם עם מספר אותיות הכתוב. ושלום מקרה חמש מאות שהוא בתורת ײ צבאות לעד ולאות. ושלום מבן שלשים

שלמד הכמת קדושים וטוב עם י״י וטוב עם אנשים. שלום מגדל בנוי לתלפיות קטן בשנים וסגיא בסוגיות ושמו שקול כנגד האותיות. שלום שלום לך ושלום לעוזריך ככוכבי השמים לרוב או כחול אשר על שפת הים. או כפי גודל מעלת אבותיך. או כרוחב לבך וחכמותיך. או כפי מדותי והתהללי במהלליך. או כעוצם תאותי ללכת אליך להסתופף בצלך כי שם י״י נקרא עליך. ונכתב ביום השלשי ברביעי לחודש השני הוא חדש זיו רמז לזיו התורה כי תורה נתקיימה בשמך ושכר אביך לא ימוש ספר התורה הזאת מפיך. וכן בניך לאותות ולנסים ויקיים מחזה רבנו נסים ואני זאת בריתי אותם אמר י״י וכו׳.

אלפצל אלראבע מנה.

Capitel 4.

פי מא קאלה מן גיר אלמקפי וגיר אלמסגוע מן דלך סליחה והי:

Die unmetrischen und reimlosen Stücke, darunter folgendes Bussgedicht:

אשתחוה אפים ארצה כי אין למטה ממנה
אתנפל לפני עליון גבוה מכל גבוהים
במה אקדם פנים אם ברוחי הלא היא מאתו
במבחר גופתי[1] הוא יחיה ואין לאיש נכבד מנפשו
ראש וסוף אין לגדולתו ולשוני איך תגדלנו
רחוק רחוק משמי השמים וקרוב קרוב מעצמי ובשרי
הנה באתי לך אלהי כי אין מועיל זולתך
הלא צבא השמים והארץ כולם נבראים כמוני
מהם איך אדרוש תשועה ותשועת כל יצור כזב
מנום אין לעבד בלתי לאשר קנהו
מה אחשב לדעת וידעתי כי להיטב לי בראתני
מספור עצמו חסדיך ומחול הים חטאתי
עין איך אשא אליך והיא גם היא חטאה
עוד מה יענו שפתי גם המה הרשיעו
זדון לבי עשה בנפשי אשר לא יוכל אויב לעשות
זלעפה אחזתני ממנו אוי לי כי מריתי
רוע יצרי התעני כי לא היה רצוני להכעיסך
רעותי לי לבדי הרעו ואתה לבדך תעשה חסד
הודיעני דרך יועילני כי כל ידעתי אתה הודעתני
השמעתי דברי לבי לאזני ואתה תשמע השמים.
בריך רחמנא דסייען.

[1]) I. Chr. 10, 12.

נגז אלדיואן בחמד אללה תע׳.

Zu Ende ist der Diwân, Preis sei Gott, er sei gelobt.

Nachweis und Nachtrag.

Vorbemerkung.

An dieser Stelle gebe ich es der Reihenfolge nach an, wenn Dichtungen, die in dem Diwân enthalten sind, mir anderweitig vorgekommen sind. Es geschieht dies insbesondere mit Rücksicht auf die unter dem Texte, auf welchen ich hier mehr eingehen werde, angebrachten Varianten. Die angeführten Handschriften bestehen aus Poesien, fast ausschliesslich religiöser Natur. Eine HS. der hiesigen Königlichen Bibliothek bezeichne ich mit BH., — ausgenommen die vorliegend von mir edirte, die ich wo kein Missverständniss zu befürchten, schlechtweg „Diwân“ nenne —, des British Museum in London mit BM.

Von ganz besonderem Werthe ist aus ersterer die HS. 576, ein Jemener Siddur, in Steinschneider's Handschriften-Verzeichnisse d. Königl. Bibl. zu Berlin, p. 117—130, sehr sorgfältig beschrieben, die ich, ihrer häufigen Erwähnung wegen, nur mit der Nummer bezeichnen werde. Folgt eine andere Nummer ebenfalls ohne weitere Angabe, so weist sie auf dieselbe Quelle hin. Aus Brit. Museum dürfte No. 2389, hebr. prayer-book, in welchem u. a. קינות לת״ב מן דיואן יהודה הלוי ואברם בן עזרא זצ״ל enthalten sind, am meisten erwähnt sein. Aus den handschriftlichen Schätzen der Bodleiana in Oxford hebe ich das Machsor Oran aus Luzzatto's Nachlasse hervor, das ich mit „Oran“ bezeichne.

Zunzens „Literaturgeschichte der synagogalen Poesie nenne ich LG., seine „Synagogale Poesie“ SP.; beide waren mir für vorliegende Arbeit eine reiche Fundgrube, daneben auch seine „Ritus“. Sachs' „Religiöse Poesie“ bezeichne ich mit RP., das von Berliner, im אוצר טוב 1880 unter dem Namen נחלת שד״ל, mitgetheilte Verzeichniss der religiösen Dichter und ihrer Dichtungen, mit נ״ש.

Ich beginne nunmehr mit den einzelnen zu besprechenden Nummern des Diwâns und will nur noch vorausschicken, dass ich bei den Dichtungen, die durch die angezogenen Bibelstellen ihr eigentliches Gepräge erhalten, die vollständige Quellenangabe für letztere nachgetragen habe:

1.

576. Im Diwân ohne Nummer, gewissermassen als Motto der Sammlung vorangestellt.

2.

LG. 208, 5, Reschut für Thorafest. Z. 5. יכילון = יכולון gebraucht. Der Gedanke enthält eine interessante Variation zu I Reg. 8,27.

4.

Z. 2 ist wohl וידום zu lesen.

5. 7.

576. 7. letzte Z. אחלי als Substant. behandelt. Vgl. I. E.'s Comm. zu Ps. 119, 5.

8.

576 mit der Ueberschrift ליום סיום התורה; ebenso bei Neubauer, Frankel-Grätz'sche Monatsschrift 1871 p. 325.

9.

Reschut mit Akrost. אני; aber in sich abgeschlossen.

10.

Die unverwüstliche Lebenskraft Israels, das sich zur Beschämung des Feindes von all seinen Schlägen wieder erholt, wird, mit Dank gegen den grossen und heiligen Gott (יתגדל ויתקדש), gepriesen.

12.

BH. 398. Dort Z. 2 בבת זונו u. 5 בלתי.

13.

BM. 2389; ausserdem LG. 576 und 395, in letzteren beiden ליום סיום תורה resp. לשמחת תורה überschrieben.

14. 16.

576. 16. l. Z. בן im Diwân so punktirt.

17.

In der Ueberschrift muss es heissen בן עמראן. — Z. 4. Den Plural יגונות bildet auch Jeh. ha-Levi neben יגונים (SP. p. 376).

18.

Nach der Ueberschrift ist es der ehrwürdige Josef b. Zaddik, der das scherzhafte Gedicht an Ibn Esra richtete. Dazu passt auch, dass letzterer ihn am Schlusse seiner im gleichen Versmasse gehaltenen Antwort, die ich mit b. bezeichnet habe, אבי השיר כליל

החכמה nennt. In כוכבי יצחק XXIX, 29 und BH. 486, wo es ebenfalls mitgetheilt ist, wird ein unbekannter Abraham b. Zaddik genannt. In seinem Gedichte haben כ״י Z. 7 מפה st. בטחה; HS. בטפה.

19.

Machsor Vitry BM. bis v. 6. Die Bibelverse, denen die Zeilen-Schlüsse entlehnt, sind folgende: v. 1. Ps. 17, 14. 2. 63, 4. 3. Gen. 27, 46. 4. Num. 19, 17. 5. Gen. 3, 24. 6. Prov. 15, 31. 7. 3, 2. 8. Ps. 16, 11. 9. Eccl. 9, 9. 10. Gen. 2, 7.

20.

Ergänzt aus 576. 398 schliesst das Gedicht יחידי.

21.

Schluss eines Räthsels, deren hier eine ganze Reihe folgt. Die nachstehenden Besprechungen und Auflösungen verschiedener derselben, bis No. 46, rühren von Herrn Prof. Kaufmann her, der sich auf meine Bitte, in erfolgreicher Weise, wofür er des Dankes der geehrten Leser versichert sein darf, dieser mühsamen Arbeit unterzogen hat.

22.

י = יוד/2 = 10, מ = מם/2 = 40, ס = סמך/2 = 60. Demnach ומחצית ס = חצי סמך = ס, 60 = [וחצין = 20] + 40 = חצי המם יוד = ', d. h. סְסִי, dessen Hälfte demnach, lautwerthlich betrachtet, wieder סְסִי ergiebt. Ibn Esra war also die defective Schreibung dieses Namens geläufig. יוד = יורה (vgl. Zunz, synagogale Poesie p. 480 ff.) Mein Herz preist diejenigen, die es rathen.

26.

אבנר בן נר, Abner ist somit der Vater seines Vaters; אחאב, der Bruder seines Vaters, ist der Sohn seines Bruders.

28.

ששבצר Esr. 1, 8. Der 5. Buchstabe im Worte ר × ג, dem dritten in Alfabet, ergiebt die Anfänge des Wortes = 600 = שש. Wer zwischen diesen Buchstaben und dem 5. nicht noch 2, nämlich בצ ergänzt, trifft das Räthselwort nicht.

33.

In der Ueberschrift muss es עֻזִּיאֵל statt אלעזר heissen.

34.

נ und ח sind die einzigen Buchstaben des hebräischen Alfabets, die als Eigennamen vorkommen (Josua b. Nun, B'ne Cheth), מ = מם und ו = וו die einzigen, deren Benennung in einer Wiederholung des Lautes besteht; fügt man die letzteren den ersteren hinzu, so erhält man den Namen des chikanirenden Freundes, das

Räthselwort נחום; „wer das nicht weiss, trägt selbst die Schuld.“ צבי, (vgl. No. 36 und 41: עופר) als Kosename, deutet darauf hin, dass das Räthselwort ein Eigennamen sei. In der vorangehenden Zeile muss es תן statt חן heissen.

35.

Das letztere, sc. das um ד vermehrte יהו(ד)ה ist mein Juda, das erstere ist der Name, in dem der Höchste sich bezeichnet hat. Vielleicht, was meiner Phantasie besonders schmeichelt, ein Hauch aus dem Freundschaftverhältniss zu Juda Halevi.

38.

Die Bezeichnung ראש für ר in No. 23 und hier ist für die einstige Schreibung dieses Buchstabennamens beachtenswerth.

40.

Es scheint mir, dass המר ⤫ רמה das Räthselwort enthält. Die flüchtige, unbeständige Myrrhe kann leicht im ersten, die Umkehrung des Wortes (ארים שמו), der nagende Feind, der Wurm im zweiten Verse gefunden werden.

41.

Angesichts von Bethlem's Richtern
Kund dir werd' der Holden Name;
Setz' das Wörtchen Wer (מי) ans Ende,
Rufst du bald: den Anfang weiss ich.

Bethlehem war Nô'mis Heimath; dort genügt den Greisen, dass nur das Ende ihres Namens erklinge, um ihn sofort zu nennen.

42.

Vielleicht נון = Blüthe. Nach Ex. 30, 23 darf sich Ibn Esra den Witz erlauben, נ = מר דרור/$_{10}$ zu bezeichnen. Am Anfang נ, am Ende ן, fehlt als Verbindung beider nur das ו, das in מור in der Mitte bleibt, wenn die Enden beseitigt werden; ו ist dann nach seiner Bedeutung ein rechtes Bindeglied (כמדרשו), ein Haken zum Aneinanderheften.

43.

Von der Umkehrung des ganzen Wortes ist zwar nicht die Rede, אה bleibt ja; indess geht mit dieser Silbe auch eine Umwandlung vor, sie muss vorangestellt werden.

„Klar ersichtlich ist dies aus der Fassung, in welcher das Räthsel (Jeschurun III, p. 52) von Carmoly unter הרות על שמות בני אדם לר' יהודה הלוי mitgetheilt wird.“

איך נעלם ממך השם והוא נראה
קדם חצי אחרון והפוך חצי ראשון. (Egers).

Für תנאה ist wohl תראה zu lesen.

44.

אשר יש בו תכונה muss es heissen, anspielend auf die wohlgefügten mathematischen Verhältnisse der Buchstaben im Worte אהרן; ן = ר/4, ה = ן/10, א = ה/5.

45.

אהרן. Im Worte אחרונה braucht der erste nur zum letzten Buchstaben gesetzt (אה), ח weggelassen, sodann der mittlere Buchstabe ו eliminirt zu werden, um אהרן zu ergeben. תחלוק gebraucht hier Ibn Esra im Sinne von II Chr. 28, 21.

46.

Unzweifelhaft ist die Zunge gemeint, obzwar ich v. 2, 7, 20, 23, 28 noch nicht erklären kann. V. 3 und 4 erscheinen fast gleichlautend in Ibn Esra's Streit der Sinne: Gesicht, Gehör, Geschmack:

אני נמשל למלך דר בארמון	ואתם כעבדים לי מסורים
אני יחיד בלי רע כמוכם	ואנכי לבדי איש דברים.

Vgl. Kaufmann, die Sinne p. 162 n. 6. Z. 5 ist nach Hiob 24, 11 zu lesen: שורות, auf die Zähne bezüglich. Z. 7 spricht von der durch das Thor der Lippen am Sabbat einzuführenden, nicht nur erlaubten, sondern sogar gebotenen Nahrung. Z. 9 die Zungenspitze ist freibeweglich, die Wurzel dagegen — כמעט dürfte, wie schon das Metrum lehrt, im Sinne und als Abkürzung von במעטה zu nehmen sein; vgl. Zunz, synagogale Poesie p. 407. Das unmögliche אֶשלים könnte nur gezwungen auf die grüne Farbe der Zungenwurzelhülle angelegt werden, s. die Sinne p. 159 n. 2. Daselbst findet auch Z. 10 die stetige Feuchtigkeit der Zunge ihre Erklärung. Z. 14—15 scheint von den Kinnladen zu sprechen, bei denen oben stets oben, unten stets unten bleibt. Z. 16 Von der Zunge als Gericht ist in der Agada wiederholentlich die Rede, s. die Wörterbücher s. v. לשון. Z. 19 bezieht sich wohl auf die Laute und deren Klassen, Z. 22 besagt, dass ל und ן die Enden des Wortes (לשון) ausmachen. Z. 24 spielt auf den Gebrauch von לשון als comm. an. Z. 26 bezieht sich auf die Farbe oder die fahnenartige Form der Zungenspitze. ודג מגדולים ist dunkel.

48.

Der Vers ist dunkel; selbstverständlich, bevor man die Lösung des Räthsels kennt.

50.

576 und, sonderbar genug, nochmals in dem Codex, der den Diwân enthält, unter allerlei Dichtungen, von derselben Hand ge-

schrieben. Wer mag der Moses sein, auf den sich der Edelsinn von seinen Ahnen her vererbt hat?

51. 52.

Es bestätigt sich Rapoport's Annahme, ערך מלין p. X, die von Geiger, Ztschr. d. DMG., XIII p. 145, bestritten wird, dass Sam. ibn Gami' dem 12. Jahrh. angehört. רבנו שמואל wird er, was R. hervorhebt, im hdschr. Ittur genannt; desgleichen sagt Ibn Esra am Schlusse des „Hai b. Mekiz“ enthaltenden Briefes, indem er Samuel, dem danach zu urtheilen, jene Dichtung gewidmet war, feiert, (p. 145): הוא גאון ישראל רבנו שמואל. Daselbst bemerkt der Sammler: „Darauf schrieb er die Kaside „נבחי שחקים“, die ich unter den Gedichten mitgetheilt habe. Von „ארי קם“ ist dort weiter keine Rede.

53.

Aus Zunzens Anführung, LG., 208, und Dukes' Mittheilung, Ende שפת יתר, ergiebt sich v. 2 die richtige Lesart. Im Mahlach heisst es bei dem betr. Metrum: כמו שהוא שקל הקדש: בשם אל חי וכמו ששורר בו הראב״ע: ברום גלגל באפינו . . ., wie hier. Es folgt dann יסוב עלי מעגל. Bereits כ״ח, IV, 32 macht Luzzatto darauf aufmerksam, dass es nicht von Ibn Esra, sondern wie sich aus Machsor Oran ergebe, und das Akrostichon ausweise, von Berechja verfasst sei. (Vgl. אגרות שד״ל III, 421). Somit ist No. 145 unter Ibn Esra's relig. Poesien im נ״ש zu streichen. Die angeführten Worte וכמו ששורר וכו' sind wohl auf das vorliegende Gedicht zu beziehen.

54.

BM. 2587. Dort איך ממני אברחה st. ממך. p. 15. Z. 3, u. st. עזבתיך Z. 4 עזבתיני. Am Schlusse תשוב תעלני = Ps. 71, 20.

55.

Oran III p. 58. Dort v. 3 richtig יאמץ בו לבב זוחל; v. 10 ראתה עינו כל נעלם.

56.

Von Dukes Ltbl. 1843 c. 525 mitgetheilt. LG. 209. 12 unter Mocharach. נ״ש 109 vom Akrost. nur אב angegeben, weil Machs. Oran das folgende Blatt mit beiden Schlussstrofen fehlt.

57.

LG. 210, 4 Barchu. Mach. Vitry Oxf. Z. 2 יצרתני, desgleichen Hamburg ms. 127; im Katalog irrthümlich als Akrost. אבנר st. אברם angegeben.

58.

LG. 208, 3, Mocharach, גלגלו מסבי דעתו תשוה דרכי als Schluss angegeben; indess verstösst גלגלו gegen das Metrum und דרכי gegen

den Reim, da die Strophenverse sowohl mit einander, als in sich durchweg auf כי reimen. Der Sinn würde danach sein: Gottes Sphäre ist meine Bahn (vgl. „Nachtrag“ p. 10 zu p. 209); seine Vorsehung ebnet meinen Weg. Uebrigens wird der Schlussvers auch im Machs. Algier (חכמת המסכן) p. 77, aus welchem ich das Gedicht ergänzt habe, in gleichem Sinne erklärt, nämlich: גלגל המזלות הסובב עלי ידעתי שהקב״ה הוא משים את הגלגל מרכב לי לרכוב עליו כאמרם ז״ל שאין ישראל תחת המזל אלא למעלה ממנו. Entsprechend wird v. 14 ausgelegt: מי לי בדרכי אם הלכתי בדרך אחד ואותו הדרך היה לי סבה שנתעליתי למעלה מערכי מי הוליכני באותו דרך זולתו שכן כת׳ כי לא לאדם דרכו. Ich schliesse mich dieser Auffassung der beiden Verse an. v. 9 steht dort יתרפקו, v. 16 im Commentar: אם אשה.

59.

Am Anfang defect, was sich schon daraus ergiebt, dass das Stück in der HS. keine Nummer trägt. Klar ist, dass es sich um den in seiner Gesetzmässigkeit so wunderbaren Lauf der Planeten handelt, die sich in ihrer Hingebung an Gott stets gleich bleiben. Zu בתלי, v. 13, s. No. 104, v. 13; v. 16 צלם, 1. Buchst. verwischt, wohl richtiger הלם.

60.

LG. 200, 11 als הלל תהלל למלא וכו׳ aufgeführt. Die ר-Strophe, also von רזות bis המיוסר, habe ich aus Oran eingefügt. Interessant ist die Zusammenziehung, die diese Dichtung שבחי אלהים p. קצה erfahren hat: „הלל תמלל למלא לא יחסר נשמת וכו׳ אין לך דמיון ואין לך ערך יחיד לך תכרע כל ברך ואין לך דרך מוליך שבעה עלי שנים עשר נשמת וכו׳. הכל יבלה ושמך לא יבלה. הכל יבלה הכל חסר ואתה מלא ועמך בישעך מהרה יבושר נשמת וכו׳.

Ueber „die Weglassungen in Synagogal-Poesien“ s. „Ritus“ p. 141. Im vorliegenden Falle ist es wohl der Vereinfachung wegen geschehen, gerade wie aus Gabirol’s כתר מלכות, wo die Betrachtung nur zur religiöser Erbauung stimmen soll, der kosmologische Theil gemeinhin fortgelassen wird.

61.

576. BM u. 2389. v. 9 אשתאה = schaue ich bekümmert aus.

62.

LG. 214, 12 mit dem Eingange: צור המקורא בצור ישראל קומה לעזרת קהל ישראל. Ebenso נ״ש 120 nach dem Calabr. Machs., aus welchem es in seinen Briefen, p. 494, abgedruckt ist. Danach wohl v. 5 הבעיר zu lesen, aber v. 14 שבתי משומם weniger correkt.

63.

576 u. 398. Aus Kais. Bibl. Petersburg hat Rosin eine Ab-

schrift. Ueberall v. 7 ומים צ״א לאור תוציא, des Reimes wegen. Letzterer kunstvoll in jedem Verse regelmässig nach einer zusammengesetzten und zwei einfachen Silben fünf- resp. viermal. weil der je zweite Vers mit dem Thema נפלאה אהבתך reimt, wiederholt.

64.

576 und BM. 2389. Daraus v. 5 וַיִּרְדָּה, im Diwân verwischt. Ueberall v. 4 ואויבי, während -◡-- erwartet wird, also wohl וְאויבי zu lesen.

65.

Sowohl in HSS. 576, 398, BM. 2389, woraus ich ergänzt habe, dsgl. einer marokkanischen, im Besitze des Prof. Kaufmann, ebenso im spanischen Machsor, 1624 in Venedig gedr., überall ohne ה-Strofe, während אברהם 14 נחלת שד״ל als Akrost. angeführt wird. Wenn LG. 208, 6 Mocharach „ein Erlösungs-Gesang, 4 Strofen mit Mittelreimen“ angegeben wird, so ist wohl die erste Verszeile, das א enthaltend, als Strofe gerechnet.

66.

Ein graziöser Schluss mit מ-Strofe, der den Wunsch nahe legt, die ganze Dichtung kennen zu lernen.

67.

LG. 478: Nachmanides' „Mocharach von Simon b. Duran (מגן אבות 84a) erwähnt und zwar daraus die Stelle בך רוח בשם נקבה חיה כגלגל נצבה ממקור החיים הוצבה, die keinenfalls von Maimonides herrührt“. Wer das liest, weiss zunächst nicht, wie sich's zusammenreimt. Aus Nachmanides' Mocharach eine Stelle, die keinenfalls von Maimonides herrührt! Der Zusammenhang ist dieser: Duran's Worte lauten a. a. O. also: וכבר כתבתי כי כן הם דברי הרמב״ם בה׳ יסודי תורה וכן בה׳ תשובה. Statt רמב״ם ist aber irrthümlich רמב״ן gedruckt worden. Da fragt es sich nun, auf wen sich die folgende Angabe beziehe, nämlich: וכן יסד הוא במהרך א׳ בך רוח בשם נקבה חיה כשגל נצבה. ממקור החיים חוצבה. מידעה שגבה. מגלגל שבל שאבה. חכמתה כים רחבה. ויהי בנוית איש לראש. נשמת שדי דרוש. (Ich habe die Stelle in extenso mitgetheilt, um auf den Vorzug des Diwân-Textes hinzuweisen.) Nun wusste aber Zunz, dass Maimonides bei „seiner Abneigung gegen Piut“ der Verfasser nicht sei; leicht konnte aber durch den Druckfehler für die Stelle aus dem Mocharach die Bezeichnnng des רמב״ן als Autor ausgefallen sein, und da sie in seinen Ideenkreis hineinpasst, so schrieb er ihm die Dichtung zu. (Vgl. auch das zur Eingangsstrofe No. 198 im „Nachweis und Nachtrag“ Bemerkte.) Jetzt, da wir Ibn Esra als den Verfasser kennen lernen, merken

wir, dass „וכבר כתבתי וכו'" nur eine Parenthese, und וכן יסד auf das jener vorangehende וכן הראב"ע אמר zu beziehen sei. Richtig hat übrigens schon Dukes, Litbl. 1843, c. 521, bei Anführung jener Stelle, (ראב"ע) וכן כתב הוא angegeben.

68.

Verhältniss zwischen Seele und Leib; ersterer der zur Wohnung für die Seele, v. 9., eingerichtete Palast. Der Leib ist das Instrument, das sie stimmt, v. 5., wo für אי am angemessensten אין zu lesen sein wird; sie versteht es, v. 6 u. 7, seinen complicirten Organismus zu einer Einheit zu binden und zusammenzuhalten.

69.

„Die festliche Verwendung" (für Succoth), sagt Zunz, LG. 208, II, 2, „ist lediglich durch die Worte ויצפנני בסכו begründet." Allerdings preist der Dichter ganz im Allgemeinen — אתעדנה בדעתו — die Gotteskenntniss, der gegenüber alle irdischen Genüsse Wahngebilde sind.

73.

Oran, III, 26, als לפרשת החדש bezeichnet, sowohl dort als BM. 2587, von wo die Verbesserung und Vervollständigung, haben v. 1 בניב לשונה. v. 3 l. לבה; v. 8 לנחלה. Die Seele soll ein Abbild Gottes sein, dessen Walten uns klar zu machen; dazu muss sie sich aber auf der Höhe halten.

74.

Das Thema שמע ישראל וכו' ist sinnreich in Zeilen, deren jede mit אחד aus einem der Bibelverse, die hier der Reihe nach folgen, Z. 1 Deut. 6, 4. 2. Sech. 14, 9. 3. Mal. 2, 15. 4. II Reg. 20, 23. 5. Lev. 24, 22. 6. Ez. 1, 15. 7. Eccl. 4, 9. 8. Zeph. 3, 9. 9. Gen. 42, 13. 10. I Sam. 13, 17. 11. Exod. 12, 46. 12. Ez. 34, 22. 13. Jes. 23, 15. 14. Mal. 2, 10. 15. Gen. 11, 6. 16. Jud. 17, 5. 17. Gen. 2, 11.

75.

In Luzzatto's „Verzeichniss etc.", im Besitze des Dr. Berliner findet sich von seiner Hand eine Abschrift dieser Dichtung. v. 2 emendirt er השם für שם. v. 3. lautet bei ihm בנו נתונה דעה. חכמה. Dass jedoch das erste Wort für בנו verlesen ist, ergiebt sich aus v. 5, wo er es ebenfalls hat, und deshalb שמעה aus שמע macht und ראה liest. v. 8 hat er ונלאה für ונראה,

77. 78. 79.

Auf diese drei Stücke bezieht sich מאורות über dem ersten. Dasselbe schliesst auch קומי אורי, das folgende נסה אור פניך, und das dritte מאורות מאירות.

80.

Ein Fragment und zwar der Anfang; wie man sieht, vom Akrost. die א- und Beginn der ב-Strofe. Im letzten Verse l. גו.

81 u. 82,

aus Versehen getrennt, bilden zusammen ein Fragment. Es fehlt die א- und der erste Vers der ב-Strofe aus dem Akrostichon.

83.

Z. 3 ist das Fragezeichen zu streichen. Liest man חבר, so ist diese Aufforderung der Ausspruch Gottes, der ihn beglückt. Fortgeblieben sind die drei Schlussverse, weil unleserlich geworden; die drei Schlussworte lauten: נרו עלי ראשי.

84.

(irrthümlich als 83 bezeichnet.) Nach Machs. Vitry BM. von mir ergänzt. Aus derselben HS. RP., p. 42, u. נטעי נעמנים, p. כ"א, mitgetheilt, aber schon 1843 von Dukes im Literaturblatte, 525 aus dem Machsor v. Carpentras mit der Ueberschrift: קדיש ליום ב' דר"ה.

85.

Die beiden letzten Strofen sind verwischt. LG. 210 als Ofan aufgeführt.

86.

Mitgeth. RP. p. 40, טל אורות p. 17. Oran III. 45, מחרך לימים אחרונים של פסח, und danach נ"ש 90, lautet der erste Halbvers: צמאה בך אל גם בך רותה.

87.

Aus BM. 2587 vervollständigt; ohne ם-Strofe Oran III 84 als אופן ליום א' של סכות. Besungen wird die Harmonie der Himmelssphären mit ihrem erhabenen Schöpfer, der jedem Geschöpfe sein Recht zukommen lässt.

98.

Mitgeth. סדר ר' עמרם, II 34, und zwar mit ה-Strofe, die im Diwân fehlt. Zu v. 6 ראשיתם ויו heisst es 576: „והם ע"ב שמות שבה' פסוקים ויסע ויבא ויט שמתחילין בו' ומסיימין במים". v. 14, ספר וספר וספור, ist aus ספר יצירה bekannt.

99.

LG. 211, 13. ענאל als Engelname verzeichnet SP. 478. Mit den Serafim in den Höhen preisen Gott hienieden die Zeugen seiner Grösse, sein Volk Israel.

100.

SP. 94 „Zwölfzeilig erscheint Abenesra's את חפצי, von der Form 10ab, bA, wenn der Refrain hinzugefügt wird.“ Das Metrum

darüber passt nur auf den ersten Vers; ----- muss es heissen. v. 7 haben die HSS., Oran I 59, מעמד למוצאי השבת, Steinschneider (סליחות כמ׳ תלמסאן) und BM. 19, 782 זכרתני; der Reim erfordert זבדתני. Die bibl. Strofenschlüsse sind folgende: v. 2. Gen. 24, 45. 13. Num. 24, 13. 24. Ps. 27, 8. 35. Ps, 131, 1.

103.

Durch eine gelegentliche Anführung bei Zunz, „Nachtrag" p. 9, erfahren wir, „dass an dem Mocharach יצרי ויצורי (von Jehuda ha-Levi) ähnliches Mowaschech auf dasselbe Thema (כל עצמותי u. s. w.) von Abenesra vorhanden ist, welches אפס בלתך בעת צרה anhebt und בו יחזו עיני אות המלוכה endigt; der Schlusstheil jeder Strofe hat den Reim der ersten Silbe (תי) vierfach. So schliesst Strofe 2: כי מחשבותי „הם מעשרותי ודרכותי וכו׳". Es ergiebt sich daraus, dass der Diwân nur die ב- und מ-Strofe enthält.

105.

אחר גדל כח בפי נאמו lautet v. 1 richtig LG. 210, 3.

107.

LG. 209, 10. Mowaschech. Machsor Vitry BM., correcter M. V. Oxford. Mitgetheilt טל אורות p. 55.

108.

LG. 539. „אחוז אלים metrischer Ofan, nach Art der Mowaschech in 4 fünfzeiligen Strofen, in welchen auch die Anfänge der Zeilen reimen und zwar in den beiden letzten Zeilen aller Strofen mit der Reimsilbe des Einganges (וז von אחוז), der strofische Vers endigt שמו; zeigt astronomische Kenntnisse und ist vielleicht von Abenesra (roman.)." Zu v. 14 verweise ich auf Israeli's יסוד עולם p. 48, „וזה הוא שגורם שילקה הירח בעת ההנבלה האמיתית ההיא כשיזדמן בה להיות מרכז הירח אז הונה על נקודת התלי ממסלותיו הן בראש או בזנב וכו׳."

110.

Zunz führt, LG. 211, 11, die Eingangszeile an und fährt fort „worauf" (jene als Refrain mitgerechnet) „noch 4 fünfzeilige Strofen folgen, die den Planetenlauf besprechen." Im Machs. Algier, אופן לשבת חוה״מ של פסח, bemerkt der Commentar zu v. 5 אלפי מונים: אלפי פעמים עשרה שהם עשרים אלף והם ב׳ רבבות כדכ׳ רכב אלהים רבותים; zu v. 17. על מכונות שונים: ארז״ל שהלבנה יש לה אורחות עקלקלות הה״ד שמש ידע מבואו ירח לא ידע מבואו. Ich habe z. v. 11 גבול, passender als גליל = גלגל angemerkt, weil die Stelle, נ״ק p. 51, von Dukes so angeführt wird.

111. 112.

Beide LG. 210 unter Ofan angegeben. Bei מופתים קמים על זאת שוא והנם, 112, v. 10, glaubt man sich in der Zeit der nachmaimunischen Fehde versetzt.

114.

LG., Ahaba, 211, 7. v. 4 l. תשאלו; v. 14 מעין. v. 11 ובנו בכורו גלה אלי קדר ושעיר von Steinschneider „Apologet. u. polem. Literatur“, p. 278, angeführt.

115.

576. Im Diwân steht אהבה darüber. Die selbstlose Liebe zu Gott dem Unvergleichlichen, mit keiner anderen Liebe zu vergleichen, wird in sinniger Weise geschildert.

116.

Sehr künstlich sind die dicht auf einander folgenden Reime, während in einem Stücke von so ansehlicher Länge schon die ununterbrochen fortgesetzten Jamben grossse Schwierigkeiten bereiten.

117.

Jede Strofe dieses auf den Morgenanbruch nach der Leidensnacht hinweisenden Muwaschschah, endet mit einer Bibelstelle auf בקר: v. 5. Ps. 46, 6. 15. I Sam. 14, 36. 20. Ex. 16, 19. 25. ibid. 19, 16. — חיש v. 25 wohl zu beanstanden.

118.

LG. 211, 2 Hüttenfest, Ahaba. 576. BM. 2389, Oran III 96. אהבה לשמיני עצרת.

120.

576. BM. 2389, Oran III 90. מאורה ליום ב׳ של סוכות.

121.

LG. 212 VIII, תקוה שמור מצוה .אסיר תקוה haben die HSS. Vitry BM. und Damascus (ל״ק 121); der Diwân allein hat die richtige Lesart und vier gleichmässige Strofen, deren Anfänge das Akrost. אברם ergeben, was dort allerdings dadurch kenntlich gemacht ist, dass die vorangehenden Refrainverse, die besondere Reime haben, nach beiden Seiten herausgerückt sind. Die Strofen bestehen aus je 10 Versen, wenn man den Bibelvers, der die erste schliesst und im Machs. Vitry immer wiederholt ist, als Refrain ansieht. Zunz führt an „endigt תנמו לאות ולמופת“. Das wäre also wie im טל אורות 57, wo die letzte Strofe um 2, die vorletzte um 3 Verse kürzer ist, als im Diwân, während in der zweiten (vgl. Kaufmann „Die Sinne“ p. 31) 1 Vers fehlt. Ueber HS. Damascus schreibt mir Rosin, der eine Copie daraus hat: Strofe 1 und 4 haben 9,

2 u. 3 nur 8 Verse. Die je ersten beiden Versglieder haben ein Metrum, nämlich jedes ---. v. 26 l. חשוב.

122.

In dem Kapitel „Dichter unbestimmter Zeit“ LG. 539, nach dem Akrostichon, einem Abraham zugeschrieben, „Streit zwischen Sommer und Winter (ed. 1545 No. 297).“

123.

SP. 97: „man wählte Verse mit שלש für den dritten Selicha-Tag, z. B. Abenesra's sinnvolles אל נקרא בשם“. Oran I 28, סליחה מעמד ליום שלשי. Bibl. Strofenschlüsse: v. 4. Jes. 19, 24. 8. Hos. 6, 2. 12. Eccl. 4, 12. 20. II Sam. 23, 19.

125.

Kais. Bibl. Petersburg, Akr. אברהם, wie mir Harkavy mittheilt, im Diwân אברם. Ein ermuthigendes Zwiegespräch zwischen Israel und seinem Gotte.

126. 127. 128.

127 u. 128 sind zwei verschiedene Muwaschschah, aber mit gleichen Gürtelversen. Beide habe ich, ebenfalls auf einander folgend, BM. 2389, aus welcher HS. ich 126 ergänzt habe, gefunden. Vgl. Mtsschr. 1884 p. 70. Welches von beiden in Petersb., lässt sich aus Harkavy's gef. Mittheilung des ersten Halbverses danach nicht ersehen; 576 hat das erstere davon.

130.

Diese Tegnis-Dichtung — die ich aus 576 ergänzt habe; es fehlen ihr gleich die ersten beiden Anfangsworte — lautet wörtlich übersetzt: In den Händen Gottes sei dein Licht, ermahne ich dich, dann wird das Dunkel deines Kerkers deine Lauterkeit erhellen. Die Männer Gottes sind den Rindern hingeworfen jeden Morgen, denn nicht sind Edle von Gemeinen gesondert, und Unreine besprechen sich über die Verstossung von Reinen. Am Tage, da die Widerspenstigkeit deiner Lehrer Deine Myrrhe verdarb, da überstieg die Mauer Dein Feind. Deine Verächter, ewiger Vater, ach! wie lange, und der Arm der Pracht, den Gott sich geeignet, ist an seine Stelle (קנה, ohne Dag., auch Hiob 31, 22), noch nicht zurückgekehrt, und noch hat die Wittwe ihren Antheil an Dir nicht, so dass Deine Turteltaube Deine (Fest-) Ordnungen vergisst. Wem willst Du Deine Söhne, die Lauteren, überlassen. „Viel wurden von Weinen Deine Thränen ob Deinem Elende, am Tage da in Dein Herz, der Gebieter Deiner Kraft, Eingang fand die Sünde. Noch wirst Du sehen, wenn die Erlösung kommt, den Sturz Deines Peinigers. Mächtig, wie Deine Feinde, wird Deine

Heilung sein. Noch wirst Du den Schemel Deines Gottes (den Tempel) als Deinen Hort sehen. Der Höchste hat Männer gleich Orionen wie Thoren behandelt, weil sie die Götzen Herren nannten. So ist Dein Besitz den Niederträchtigen gleich irdenen (Thr. 4,2) Krügen geworden. Jetzt wird Deine Leiden Dein Heilsbote heilen und aus Deinen Wohnstädten Deine Feinde vertilgen.

131.

LG. 212, 12 Ahaba. Mitgetheilt טל אורות p. 19f.

132.

Petersburg HS. 204, Akrost. אברהם; im Diwân אברם.

133.

LG. 213, 4. Darauf bezüglich „Nachtrag“ p. 44: „Als A. 1374 die Pest herrschte, schaltete Salomo aus Perugia in Abenesra's Geula אל ישראל hinter der dritten Strofe eine neue ein, anfangend העלה נא ארוכה ומרפא und endigend מעולם שמך.“ Im Diwân fehlt diese ה-Strofe im Namensakrost. natürlich; vgl. meine Mittheilung Mtsschr. 1884 p. 426. Mitgetheilt ist die fünfstrofige Dichtung אגרות שד"ל p. 474.

136.

Nach einer Jemener HS., in Dr. Berliner's Besitz, vervollst.

138. 139.

Erstere: Metr. ------, v. 2 l. אגּיך; letztere: ohne ר-Strofe.

140.

LG. 211, 4 Ahaba. „Die HS. hat nur 4 Strofen (ebenso im Diwân) im Machsor von Algier hat der Buchstabe ה des Namens noch eine Strofe השפל נא זדים“. Fünfstrofig mitgeth. קובץ ידי גאונים 110.

142.

LG. 211, 1 Meora, Mowaschech, endigt עז מתנים ומודים לעשה אורים גדולים. Vgl. jedoch meine Mittheilung Monatsschrift 1884 p. 72.

146.

LG. 214, 10 Geula. „יואל עוד להביא אל הגואל לישראל ist der Eingang des aus 4 Strofen bestehenden Gedichts, jede Strofe hat 5 Zeilen und einen ישראל schliessenden Strofenvers, in sämmtlichen 20 Zeilen reimen die ersten 4 Worte. Anfang: אסורים סגורים בחורים מכורים.“ Die schöne Dichtung, im Diwân nur vom Schlusse der ersten Strofe an vorhanden, ist אגרות שד"ל 497 vollständig abgedruckt.

149.

LG. 212, 6 Ahaba. Mowaschech in 5 Strofen, zum Theil mit Tedschnis- und Silbenreim (משך—תה zu יחשך).“ Mit einigen Abweichungen טל אורות p. 14.

152. 153.

Erstere aus BM. 2389 ergänzt; letztere 576 wie hier.

155.

v. 4 „Ob (dem Verluste) der Herrlichkeit der Welt, ob dem Grundsteine“, der im zweiten Tempel die Stelle der heiligen Lade einnahm.

157. 160. 162.

Erste No. 1. v. 16 כוכבי, zweite: 8. בתו, dritte: 576 u. BM. 2389 ebenso.

164.

v. 2 besser כלות. Bibl. Strofenverse sind: v. 3. Ps. 97, 5. 6. ib. 31, 6. 9. ib. 119, 160. 12. Gen. 19, 20. 15. Ps. 116, 12. 18. ib. 119, 152. 21. Eccl. 7, 26. 24. Ps. 139, 14. 27. ib. 63, 6.

165.

Bibelverse: v 1. Thr. 1, 18. 2. Ps. 92, 16. 3. Thr. 2, 22. 4. ib. 1, 14. 5. Jerem. 23, 35. 6. Jes. 64, 12. 7. Lev. 4, 35. 8. Deut. 13, 6. 9. Ps. 66, 18. 10. Deut. 29, 22. 11. Gen. 19, 14. 12. I Sam. 12, 17. 13. Ex. 33, 7. 14. Thr. 2, 9. 15. Ex. 4, 22. 16. Deut. 18, 21. 17. ib. 29, 20. 18. Lev. 6, 2. 19. Deut. 29, 28. 20. Mal. 1, 4. 21. Exod. 14, 13. 22. Jer. 4, 8. 23. Thr. 3, 61. 24. Ps. 44, 24. 25. Deut. 11, 2. 26. Gen. 49, 18.

166.

v. 4. Deut. 33, 29. 8. Jer. 2, 6. 12. Lev. 23, 4. 16. Num. 21, 14. 20. Ps. 143, 7.

167.

v. 3. Gen. 33, 20. 2. I Sam. 3, 21. 3. Ruth 4, 7. 4. Jud. 11, 39. 5. ib. 6, 6. 6. Deut. 22, 19. 7. Ps. 78, 21. 8. Deut. 34, 10. 9. Ps. 124, 1. 10. I. Sam. 17, 46.

168.

v. 1. Num. 11, 6. 2. Deut. 32, 38. 7. Prov. 18, 10. 12. I Reg. 18, 28. 17. Num. 25, 4. 22. I Sam. 12, 15. 27. Deut. 16, 41. 32. Jes. 35, 4.

169.

v. 1. Thr. 1, 16. 11. Jer. 8, 23. 21. Ps. 58, 8. 31. ib. 79, 3. 42. Thr. 3, 50.

173.

Ein Klage- und Bussgedicht, aus 12 Doppelzeilen bestehend, die der Reihe nach mit dem Anfangsworte der Pericopen des I. Buches Mose beginnen, und deren zweite Zeile, als ungezwungene

Fortsetzung der vorangehenden, immer ein passender Vers aus der betr. Sidra bildet.

174.

Bibl. Strofenschlüsse: v. 4. Jer. 4, 31. 8. Ps. 22, 3. 12. Prov. 26, 19. (st. 5 l.) 15. Eccl. 2, 7. 19. Ruth 1, 21. 23. II Reg. 5, 7. 27. Jona 2, 7. 31. Gen. 31, 42.

175.

v. 6. (l. נשברו) II Chr. 14, 12. 12. (l. בקולם) I Reg. 1, 40. 18. Dan. 8, 11. 24. Num. 33, 52. 30. Jes. 9, 4.

177.

v. 8 בארבעתם zu viert, vgl. Ezechiel 1, 8. 21. Micha 7, 15. 23. Deut. 16, 3. 25. Jes. 52, 12. 27. Exod. 14, 9. 29. Zach. 8, 23. 31. Ps. 106, 7. 33. ib. 60, 21. 35. Deut. 8, 3. 37. Jes. 49, 10. 39. Ex. 17, 8. 41. Jes. 2, 4. 43. Deut. 8, 15. 45. Jes. 11, 8. 47. Exod. 12, 37. 49. Hos. 2, 1. 51. Num. 11, 25. 53. Joel 3, 1. 55. Deut. 2, 14. 57. Jes. 65, 22. 59. Num. 14, 30. 61. Ez. 37, 25.

178.

576, 726 u. BM. 2389, überschr. פסח. אל v. 13 hat nur noch 576. Bibelverse: 6. Deut. 34, 12. 10. Ex. 9, 6. 14. I Sam. 17, 46. 18. Ex. 15, 1.

181. 182.

Beide Stücke BM. 2389, BH. 398 u. 576, wo letzteres, überall mit den angegebenen Varianten, לשמיני עצרת, nach v. 17 selbstverständlich, gezeichnet ist.

183.

Fragment eines zierlich gearbeiteten Gedichtes mit Ringworten, das bis zum ersten Verse der ר-Strofe reicht.

184.

Rangstreit zwischen Sabbath und Festtagen. Den Schluss, v. 62—74, habe ich aus BM. 2389 ergänzt; mit unbedeutenden Varianten Machs. Tetuan, ms. Oxford, gedruckt שבחי אלהים p. 159.

185.

v. 28 wohl ובסער. Aus v. 48 zu ersehen, dass er auf einer Reise nach Palästina begriffen war, aber von einem gemeinsamen Unternehmen mit Juda ha-Levi, woran man nach ibn Parchon's Aruch, gram. Einl. p. 4b, denken könnte, keine Spur.

186.

576 u. BM. 2389 לשביעי של פסח; origineller Anschluss an die Seefahrt.

188.

Auch diese Dichtung, deren Schluss im Diwân, habe ich vollständig 576 gefunden. Ich trage den fehlenden Theil hier von Anfang an nach:

שמש ביום וליל לא יזח   עלינו זרח
שמש אנוש נסה אור פניך
על אוהבים עשה כרצונך
אל תגפם בחצי עיניך
למה בזעפך לב תרצח   הואל נא וקח
כוכבי זבול יקנאו אותכה
כי חמדו היות אורם ככה
הנה בך אדמה מְלֻכָה
קום הצבי עלה נם הצלח   והדרך צלח
עין אשר תשורך אשריה
לולי משוך לבבות אחריה
מה אעשה אני בדבריה
העין אנוש לבבו תוכח   היא היתה לפח
עתה אסיר ידידות הנני
אתחננה לך לא תעכבי
איך תחשה עדן וכו׳

An wen das Gedicht gerichtet, ist leider nicht angegeben. Beachtenswerth aber ist, dass es auch dort Ibn Esra zugeeignet wird.

191.

v. 28 ist das bes. befremdliche דלתים schon in der HS. markirt.

192.

Wer ist Baruch ben Gaw? Freilich kennen wir einen Jacob ben Gaw aus Jos. b. Abitur's Zeit. Auch er wurde von Dichtern gefeiert, wie sich aus רקמה p. 122 und תשובות דונש ed. Schröter, p. 30, היש ביעקובים כמו יעקבנו, besser ספר השם, ed. Lippmann, p. 4 כיעקבנו ergiebt. Aber bei ihm geschah es seiner Freigebigkeit wegen, während es von Baruch v. 19 heisst: אך לבבי יקרע עת זכור מנעמי שיריו.

194.

Das letzte Wort undeutlich, muss mit ולמחיה v. 12 u. לידעיה v. 4 reimen und könnte mit dem ihm vorangehenden לי wieder denselben Namen ergeben.

195.

v. 4 l. יודעי. v. 20 vielleicht מַחלים מחָלים, der Kranke gesund macht. Die beiden Schlussverse lauten nach Kaufmann's Uebertragung:

„Glückstern leuchte auf, und Heil vor Allem
Abu Jakub Dir, Ibn al Moallem.“

Bekannt ist, dass Salomo ibn Almoallem von Moses ben Esra und Juda ha-Levi (vgl. Monatsschr. 1885 p. 285) gefeiert wurde. An ihn ist auch dieses Gedicht gerichtet. Das ergiebt sich aus v. 7: שמחו מתי מוסר במלוך שלמה.

196.

BM. 2389, waraus ich den Text ergänzt habe, übereinstimmend 576, wo v. 21, worauf man nicht gleich kommt, הַתּוֹדָה punktirt ist. Das Gedicht ist Josef b. Amran gewidmet, der schon No. 15 gefeiert worden. Die Worte לך יוסף חבלים spielen auf Ez. 47, 13 an, worauf mich zur Feststellung dieses Textes, über den ich Monatsschr. 1883, p. 24, gesprochen, als authentischen, Prof. Kaufmann im Namen seines Schülers, Herrn Herzog, aufmerksam machte.

197.

Ginse Oxford p. 33 und danach Kaempf, Nichtandal. Poesie, II, 222, mit ה-Strofe, die im Diwân fehlt. In demselben lautet die vorletzte Zeile besser:

ישקיט או יהריד ואעבוד או אריד.

198.

Im מגן אבות, an der No. 65 citirten Stelle, heisst es weiter: וכן יסד בגאולה. Damit erklärt sich Zunzens Bemerkung, LG. 462, wo er von Moses ben Maimon spricht: „Sonstiges wird ihm indessen ohne Grund beigelgt: die Geula אמרו בני אלהים gehört Abenesra; über den Mocharach s. Nachmanides“. Die, LG. 213, 8, zu Ginse Oxford p. 32, wo das Gedicht veröffentlicht ist, angegebenen Verbesserungen (vgl. Dukes Ltbl. 1848 p. 389) und anderweitige z. B. v. 9f. כלי נוך für אלי סופך, befinden sich im Texte. v. 5. l. תרבקי. Kaempf hat es l. l. 222 ebenf. abgedruckt, aber die Anlage der Dichtung als Muwaschschah nicht erkannt. Daher bemerkt er bei der א-Strofe כמרומה חסרים פה שלשה בתים.

199.

LG. 212, 8 „An das zehnte Gebot anknüpfend, wird zur Tugend ermahnt“. Machsor Algier (חכמת המסכן) p. 32: אהבה ליום א׳ של שבועות.

200.

Was bedeutet v. 6 עליוני? v. 15 ist wohl אשוב zu lesen.

201.

LG. 540 „Dichter unbestimmter Zeit“ unter „Abraham“ mit der

Angabe: „Karäer bei Pinsker S. 137". Pinsker fügt a. a. O. Anm. 2 hinzu בכ״י דמשק נמצא נ״כ ממחבר אברהם פיוט אמונתך יודיעו. Aus No. 98 ist aber zu ersehen, dass es eine ganz verschiedene Dichtung ist. Bibelverse: 1. Jer. 12, 1. 2. Num. 29, 23. 3. Ps. 135, 6. 4. ib. 92, 9. 5. Hiob 1, 6. 6. Gen. 28, 16. 7. Prov. 22, 2. 8. Thr. 3, 66. 9. Gen. 18, 14. 19. Prov. 17, 3. 11. Gen. 11, 9. 12. Deut. 4, 4. 14. Num. 14, 14. 15. Ps. 106, 2. 16. Deut. 33, 22. 17. I Reg. 18, 37. 18. Ps. 35, 27. 19. Lev. 24, 12. 20. Deut. 1, 36. 21. Ps. 145, 8. 22. Gen. 13, 10. 23. Num. 25, 4. 24. I Sam. 15, 13. 25. Ps. 27, 4. 26. ib. 34, 8. 27. ib. 22, 18. 28. I Sam. 2,2.

202.

v. 2. Esther 3, 14. 4. Deut. 29, 9. 6. Ruth 4, 10. 8. Prov. 7, 9. 10. Deut. 1, 39. 12. ib. 29, 14. 14. Deut. 4, 4. 16. ib. 29, 17. 18. Prov. 27, 1. 20. Thr. 3, 2. 22. Gen. 29, 7. 24. Jud. 19, 9. 26. Hiob 3, 5. 28. Prov. 23, 17. 30. I Sam. 17, 33. 32. Exod. 10, 6. 34. Eccl. 7, 1. 36. Ps. 52, 3. 38. Jud. 21, 31. 40. Deut. 29, 27. 42. Ez. 30, 2. 44. Hiob 3, 8. 46. Gen. 22,14. 48. Deut. 5, 3. 50. Gen. 42, 13. 52. Deut. 4, 26. 55. II Sam. 6, 20. 57. Ps. 68, 20. 58. I Sam. 14, 45. 61. Deut. 26, 18.

203

Dieser Wehruf (vgl. Mtsschr. 1884 p. 572) bezieht sich auf den Uebertritt des Sohnes zum Islam, der aus dem authentischen Texte im 3. Abschn. des Tachkemoni, wie ihn ספר יוחסין השלם p. 94 bietet, bekannt ist. Die zweite Strofe scheint nicht vollständig erhalten zu sein. Die Emendation v. 13 ist mir von Kaufmann und Porges übereinstimmend zugegangen.

204.

v. 13 l. ירבה; für מכתו muss es wohl מבתו heissen.

205.

Vgl. Mtsschr. 84, 424f. u. 570f. Den an letzterer Stelle abgedruckten schönen Brief Prof. Kaufmann's an mich veröffentliche ich hier, als an der vor Allem dazu geeigneten Stätte, nochmals:

. . . . Sie wollten meine Ansicht über Abraham Ibn Esra's Gedicht an den Sohn hören. Ich betrachte es unbesehen als die Perle des Diwâns, als einen Aufschluss der unerwartetesten Art. Wen hat es nicht verlangt zu wissen, ob der Vater von dem Uebertritt des Sohnes Etwas erfahren und wie er ihn aufgenommen! Ich hatte immer eine Art Gefühl davon, dass dieses Ereigniss in Ibn Esra's so räthselhaftem Leben von einer noch unerkannten Bedeutung sein müsse. Wird nicht das es gewesen sein, was ihm das Zigeunerblut

in die Adern goss, von einem Orte zum andern, von Land zu Land und über die Meere ihn jagte? Sollte sein so beredter Mund gerade da geschwiegen haben, wo wir am heissesten ein Wort von ihm begehren! Keine Spur schien in seinen Schriften zu dem ersehnten Räthselworte hinzuleiten, die Hoffnung schien eitel, hier noch eine Antwort erwarten zu wollen. Da erschien dieses Gedicht mit der ganzen gehaltenen Poesie des wortsparenden Schmerzes, ein Seufzer aus gepresster Brust, kein wilder Schrei; Abraham ibn Esra war auch im Leben ein Philosoph. Lange entbehrte er den fernen Sohn, ohne es recht zu beachten, die stille Hoffnung im Herzen, dass er dereinst, ein Augentrost für sein Alter, zu ihm zurückkehren werde. Da riss ihm die Nachricht, dass er aus dem Judenthum geschieden, doppelt geschieden, das Herz entzwei. Drei Jahre sind seit dieser Todesbotschaft hingegangen, die brennende Kohle ist erloschen (II. Sam. 14, 7), aber er selbst ist nur noch eine Ruine seiner selbst, der die Zeit das Schlimmste bereits angethan hat. Aber den Namen Isak kann er noch immer nicht hören; die Krankheit, an der ihm die Seele siecht, wird aufgewühlt, wenn dieses Wort ins Ohr ihm klingt. Wie mit bebenden Lippen verhaucht das kostbare Gedicht in einem Seufzer, der für den gebrochenen Vater Trost und Bekehrung für den abtrünnigen Sohn von dem Hort erfleht, vor dessen Willen er auch in seinen Strafgerichten sich beugt. Jedes Wort in jedem Verse leuchtet unter dieser Auffassung: Z. 1 רחק denn nicht todt, sondern nur innerlich ihm abgestorben ist der Sohn. Doch ich müsste in eine Uebersetzung eintreten, wollte ich das nunmehr Selbstverständliche noch beweisen. Für ושאתו ist vielleicht וצאתו zu lesen, ein Gehörfehler des Abschreibers, der bei orientalischer Aussprache begreiflich wird. Todt sein und wandern kann man nicht, aber den Glauben wechseln und unstet werden, das ist ein Anderes. Die Seele wogt in mir, ich möcht' daheim ihn haben, und darob weint sie Nacht und Tag. Er ist bewegt genug, wenn ihm Ruhe gelassen wird, er kann den blossen Zuspruch schon nicht ertragen, ein sieches Herz, ein wundes Gemüth. ואם ירועני: Wollte die Zeit weiter mich zertrümmern, hat sie mich zu Trümmern doch bereits geschlagen. Wie köstlich wird jetzt der Vers: כאשר כלה, denn Isak hat selbst ein Ende gemacht. Es ist natürlich zu lesen ויעבור בין בתריו: der Hauch des Trostes möge einziehen in sein zerstücktes Herz. הוגה ist als dritter Imperativ zu lesen. Nur mit einem Satze, aber mit dem Schlussatze mag des Sohnes gedacht sein, der so fromm, so vielversprechend sich anliess, kennen wir

doch noch aus dem Gedichte an Hibetallah seine jüdische gluthvolle Gesinnung. Und nun beginnt erst die Fruchtbarkeit dieses Gedichtes für Ibn Esra's Biographie.

206.

Diese Tochacha's, sagt Zunz, Ztg. d. Jdth. 1839, „bilden ein Ganzes, nämlich Ermahnungen an das menschliche Herz über seine sündhafte Begierde und das nichtige Treiben, in vierzeiligen Strofen, wovon die Anfangsworte zugleich die Anfänge der pentateuchischen Parscha's oder Wochenabschnitte sind: jeder einzelnen geht noch eine einleitende Strofe voran." Sachs (R. P. p. 315) bemerkt mit Hinweis auf diese Busslieder: „So ist es denn öfter jene äusserliche Art poetischer Künstelei, die in der Ueberwindung selbstaufgegebener Schwierigkeiten eine Virtuosität des Witzes und der technichen Geläufigkeit beabsichtigt, auf welche ebn Esra seine Produktionen gegründet." Die Emendationen sind aus M. Tripolis und Avignon. Die vv. 39 u. 40 sind also zu übersetzen: Deine Tugenden sind somit gering; vielmehr sündigst du schnöder Weise und übst viele Missethaten gegen deinen Schöpfer, der aber Alles mit seiner Barmherzigkeit zudeckt.

207.

Mitgeth. סדר ר' עמרם II p. 5. Zum Hinweis auf das Metrum, nur einfache Silben (תנועות) berücksichtigt, in Luzzatto's אוהב גר p. 94 mit den Worten angeführt: להרב"ע במנחת יום הכפורים לספרדים.

208.

ס' ר' עמרם II p. כ"ה. Am Ende der ה-Strofe וּבְרִיתִי zu punktiren.

209.

LG. 541 einem „Dichter aus unbestimmter Zeit" mit Namen Abraham (Akr.) beigelegt. Die 6. Strofe fehlt sowohl bei Rosin, der eine Copie aus ms. Damasc. besitzt, als bei Dukes Ltbl. 1842 p. 694, desgl. HSS. 576, 726 u. BM. 2227.

210.

LG. 414 unter den Selicha's, die in nichtspanischen Siddur sich finden, übersetzt SP. 239. v. 3 aus HS. Oxford 1064 ergänzt. Bibelverse: 4. Num. 22, 26. 8. Exod. 23, 2. 12. Amos 6. 4. 16. anlehnend an Jer. 28, 13.

211.

SP. 93 „Die ersten fünf Zeilen haben gleiche End- und gleiche Mittelreime, also fünf mal den verschränkten Reim ab; die letzte Zeile hat den Endreim der vorhergehenden als Mittelreim. Aus Bibelversen: 4. Gen. 8, 9. 10. Deut. 22, 27. 16. II Reg. 4, 27.

22. anlehnend an Ps. 55, 7 28. Jes. 49, 15. 29. anknüpfend an Zach. 2, 9. Luzzatto bemerkt in seiner Einleitung zum römischen Machsor: אלהי קדם מעונה היא לראב״ע נמצאת גם במנהג ספרד וברומניא ושפתי רננות וגם בסדור הקראים.

212.

LG. 213. „Der Dichter fragt bei den Propheten an, aber keiner weiss die Erlösungsfrist. Wie es scheint, ist das Stück kurz nach A. 1120 geschrieben (כי אלף שנים פלאים ירד)." Verwundert wird Mancher fragen: Worauf beruht diese Annahme? Ich meine: Zunz hat die Zerstörung Betar's dabei im Sinne. Denn die Zerstörung Jerusalems fand nach allen jüdischen Chronisten 86 n. statt, die Zerstörung Betar's, ein drittes חורבן, den beiden vorangegangenen von Talmud und Midrasch an die Seite gestellt, 52 Jahre später „חמשים ושתים שנה עשתה ביתר אחר חורבן הבית." Das wäre anno 120. (Vgl. Zunz Gottesd. Vortr. 138). Dieses Jahr hat Z. als term. a quo für Ibn Esra's „1000 Jahre" angesehen. Es giebt ja auch keine andere Katastrophe, und an eine solche muss bei dem Ausdruck פלאים ירד, vgl. Thr. 1, 9, gedacht werden, von der, so dass der angegebene terminus ad quem in Ibn Esra's Lebenszeit fiele, der Ausgangspunkt genommen werden könnte. Etwas Anderes ist es, wenn Gabirol sagt מני אלף שנים אני נעבר (vgl. Geiger's Sal. Gabirol p. 103), der lebte im 11. Jahrh., da muss die Zerstörung Jerusalems zu Grunde gelegt werden. Z. erwähnt nach dem Namensakrostichon אברם noch eine fünfte Strofe, die der Diwân nicht erwähnt. Rosin, der eine Copie aus ms. Damasc. besitzt, hat sie mir, übereinstimmend mit den von Z. als Anfang und Schluss bezeichneten Worten, mitgetheilt:

נבערו חכמי נבוני איש מהם לא ידע מה
ומרוב בכי השכו עיני כי עת פדותי נעלמה
ואבקשה בתורת יי׳ ואמצאה חפצי שמה
כי אל ישוב שבות המוני ולא נודחו בקצוי ארמה
זאת היתה לי נחמה על כן ארברה וירוח לי :,:

Aehnlich, nur minder correkt, habe ich übrigens den Zusatz auch im M. Vitry BM. gefunden.

213.

576, BM. 2227 u. 2390. Das Akrost. scheint erst mit der 3. Strofe zu beginnen und ergiebt danach אבר. Bibelverse: v. 1. Ps. 142, 6. 5. I Reg. 8, 40. 9. Gen. 27, 46. 13. Ps. 36, 10. 17. ib. 63, 4. 21. Hiob 33, 30. 25. Prov. 8, 36.

214.

v. 1. Amos 5, 15. 10. Jer. 28, 6. 13. Ps. 115, 15.

216.

Mitgetheilt ס' ר' עמרם, II p. 34, „חתום אברהם“; נ"ש 34, aus שפתי רננות, als fraglich unter I. E.'s Poesien angeführt.

217.

„Ofan אראלים והשמלים יתנו“, sagt Zunz „Nachtrag“ S. 5, zeichnet יוסף und in den letzten 4 Strofen אברהם, vorausgesetzt, dass die Schlusszeilen בקול הדר und אדון הכל ihre Stellen tauschen“ Die Dichtung ist hier wieder gekürzt, wie es No. 103 der Fall ist. Vollständig findet sie sich, als אופן לשבת ראשונה של פסח, in S. Baer's סדר עבודת ישראל, Rödelheim 1868, p. 724, mit der Bemerkung: בפיהם ובברונה והנוהגים מנהגם אומרים אופן זה ע"ם א"ב ובמשקל נ' ני תנועות וחתום בו יוסף.

218.

Mitgeth. סר"ע II p. ח und RP. p. 41, übers. 113. Im Diwân, der nach dem Namensakrostichon nur noch eine Strofe לא ארע hat, fehlt die ע-Strofe. Die מ-, ז- und ר-Strofe stimmt mit No. 222, wo ע nicht fehlt, aber vom Texte dieser Strofe, wie ihn die Ausgaben für vorliegende Nummer haben, verschieden. Vgl. Mtsschr. 84, p. 73, wo Strofe מ hinzuzufügen ist.

219.

Nach שפתי רננות p. 19 für das in der HS. markirte מאנו emendirt.

220.

Von Dukes Z. K. p. 167 aus שי"ר mitgetheilt. Varianten aus BM. 19, 782, wo übrigens v. 13 נדף anfängt, ebenso ms. Steinschn. Bibelstellen: v. 2. Hiob 10, 1. 4. I Reg. 1, 25. 6. Jer. 10, 21. 8. Jud. 1, 3. 10. Jer. 48, 35. 12. Hiob 15, 23. 14. ib. 18, 8. 16. Eccl. 2, 23. 18. Hiob 14, 2. 20. I Sam. 18, 16. 22. Num. 14, 9. 24. Hiob 7, 1. 26. Exod. 16, 20. 28. Num. 24, 16.

221.

Zunz, Ztg. d. Jdth. 1839. p. 291, Tochacha v. Abr. b. Esra. Bibelverse: v. 2. Prov. 28, 13. 4. Deut. 13, 11. 6. Jes. 47, 7. 12. Exod. 2, 4 (לדעה). 14. Gen. 19, 16. 16. Jos. 8, 7. 18. Deut. 10, 9.

222.

Mitgeth. נ"א p. 34. S. das zu No. 218 Angemerkte. Bibelstellen: v. 2. Hiob 36, 22. 4. Prov. 16, 2. 6. Jes. 6, 5. 8. Hiob 14, 2. 10. Prov. 30, 21. 14. Prov. 9, 18. 16. Prov. 31, 23. 18. Prov. 26, 4. 20. Joel 2, 13.

223.

Kaufmann emendirt v. 15 נוגנים. Bibelst.: v. 2. Lev. 16, 29. 4. Gen. 14, 20. 6. Gen. 28, 22. 8. Deut. 26, 12. 10. Num. 18, 26. 12. II Chr. 31, 6. 14. Num. 28, 5. 16. Ps. 33, 2.

224.

Das Akrost. (vgl. Mtsschr. 1883 p. 425) ergiebt: אברהם ברבי מאיר עזרה במדינת אליסאנה הקרובה אל אשתלה (?) חזק אמיץ. Bibelst.: v. 2. Exod. 4, 9. 4. Deut. 10, 2. 6. Jud. 13, 23. 8. Jes. 49, 21. 10. ib. 66, 2. 12. I Sam. 16, 10. 14. Esth. 1, 5. 16. ib. 2, 1. 18. Gen. 39, 7. 20. Hiob 12, 9. 22. Lev. 10, 19. 26. Deut. 28, 15. 30. Gen. 46, 18. 32. Zach. 13, 6. 34. Deut. 30, 7. 36. Jer. 10, 11. 38. Num. 5, 12. 40. Ez. 14, 14. 42. Jos. 23,13. 44. Deut. 5, 3. 46. Lev. 18, 24. 48. Deut. 18, 12. 50. Hos. 14, 10. 52. Deut. 28, 2. 54. Ez. 36, 20. 56. Ps. 107, 43. 58. Jos. 4, 20. 60. Jer. 13, 22. 62. Deut. 31, 17. 64. Exod. 11, 10. 66. Num. 22, 9. 68. I Reg. 22, 17. 70. Jes. 7, 4. 72. ib. 40, 26. 74. Hiob 8, 2. 76. ib. 12, 3. 78. Lev. 25, 54. 80. Deut. 25, 3. 82. Jes. 66, 8. 84. Gen. 15, 10. 86. I Reg. 20, 29. 88. Num. 16, 29. 90. Exod. 11, 8. 92. I Sam. 4, 8. 94. Gen. 15, 17. 96. Num. 16, 26. 98. Ps. 126, 2.

225.

v. 2. Gen. 19, 20. 4. Prov. 3, 18. 6. Gen. 38, 1. 8. Hiob 5, 27. 10. Gen. 26, 7. 12. ib. 26, 10. 14. ib. 23, 15. 16. Jer. 3, 8. 18. Lev. 13, 52. 20. Num. 13, 32. 22. I Reg. 19, 8. 24. Mich. 1, 13. 26. Num. 5, 15. 28. Ez. 22, 24. 30. Lev. 11, 6. 32. Deut. 13, 16. 34. Fsth. 1, 20. 38. II Reg. 9, 34. 40. Mich. 2, 3. 42. Jer. 3, 1. 44. Eccl. 2, 24.

226.

Zu beachten das interessante Akrost. אברהם ברבי מאיר עזרה במדינת רומה חברו. Bibelstellen: v. 2. Jes. 48, 18. 4. Hiob 11, 9. 6. Hab. 2, 14. 8. Ez. 27, 32. 12. Zach. 14, 8. 14. Hiob 38, 8. 16. Amos 5, 8. 18. Jos. 15, 12 (לפאת ים). 20. Ps. 8, 9. 22. ib. 72, 8. 24. Jes. 51, 10. 26. Jos. 11, 3. 28. Am. 9, 3. 30. Mich. 7, 19. 32. I Reg. 18, 43. 34. Thr. 2, 13. 36. Jes. 57, 20. 38. Jona 1, 4. 40. Jes. 19, 5. 42. Am. 8, 12. 44. Gen. 12, 8. 46. Jes. 24, 15. 48. Jer. 6, 23. 50. Gen. 32, 13. 52 Hos. 2, 1. 54. Hi. 9, 8. 56. Ex. 14, 2. 58. Jes. 10, 26. 60. Jes. 27, 1. 52. Ex. 15, 1.

227.

Akrost. אברהם בן עזרה מן מדינת תטילה. Von einer „Verstümmelung aus dem ursprünglichen תוליטילא = תוליטולא, Toledo", wie Rosin „Reime und Gedichte des Abraham Ibn Esra", gleich zu Anfang, im „Jahresbericht" 1885 vermuthet, kann keine Rede sein. Allerdings hat man bisher nach Mose b. Esra's Poetik, aus welcher

Steinschneider, Catalog der Bodleiana p. 1801, das betreffende Citat bringt, angenommen, dass Abr. b. Esra, der ohne Zweifel mit der Bezeichnung Abu Ishak b. al-Mag'id Ibn Esra gemeint ist, in Toledo geboren worden sei.

Bibelstel.: v. 2. Gen. 49, 2. 4. Ps. 105, 10. 6. Jes. 29, 28. 8. ib. 10, 16. 10. Jes. 49, 6. 12. anlehnend an Ez. 20, 10 u. 14. an Jes. 48, 1. 16. Deut. 33, 4. 18. Jes. 29, 22. 22. Amos 7, 2. 26. Num. 24, 5. 28. Jes. 27, 36. 30. ib. 37, 2. 32. ib. Ex. 1, 5. 34. Ps. 94, 7. 36. Jes. 42, 24. 38. Num. 24, 17. 40. Gen. 45, 27. 42. ib. 35, 5. 44. Gen. 27, 41. 46. Jes. 48, 20.

228.

576 u. BM. 2389. Bibelstellen: v. 2. Gen. 49, 2. 4. Ps. 105, 10. 6. Jes. 29, 23. 8. ib. 10, 16. 10. Jes. 49, 6. 12. anlehnend an Ez. 20, 12. und 14. an Jes. 48, 1. 16. Deut. 33, 4. 18. Jes. 29, 20. 20. Jer. 9, 3. 22. Am. 7, 2. 26. Num. 24, 5. 28. Gen. 27, 36. 30. ib. 37, 2. 32. ib. 1, 5. 34. Ps. 94, 7. 36. Jes. 42, 24. 38. Num. 24, 17. 40. Gen. 45, 27. 42. ib. 35, 5. 44. Gen. 27, 41. 46. Jes. 48, 20.

229.

Akrostichon: אברהם ברבי מאיר בן עזרה בחתנת יהודה בן כבוד רב רב נסים הנגיד בן כבוד רב מצלח. Bemerken will ich dazu, dass nach Neubauers Mittheilungen (Mtsschr. 1870 p. 309f.) über eine seltene poetanische Sammlung aus Calcutta, in den Pismonim die Angabe vorkommt: אלו של ה"ח צאלח יוסף מצליח ובנו נסים ז"ל.

Bibelstellen: 1. Hiob 19, 16. 2. ib. 21, 31. 3. Lev. 25, 28. 4. Eccl. 4, 8. 5. Thr. 3, 21. 6. Ps. 21, 3. 8. Deut. 33, 21. 10. Gen. 38, 14. 12. Gen. 32, 26. 14. Eccl. 8, 6. 16. Jer. 6, 2. 18. Deut. 33, 17. 20. Mal. 2, 15. 22. Hiob 22, 14. 24. II Reg. 25, 30. 26. Esth. 3, 5. 28. Hiob 40, 20. 30. Gen. 24, 2. 32. Exod. 21, 4. 34. Prov. 26, 17. 36. Gen. 38, 18. 38. I Sam. 26, 8. 40. Hiob 20, 27. 42. Jes. 6, 10. 44. Hab. 3, 4. 46. Ex. 32, 1. 48. Hi. 34, 11. 50. Gen. 7, 7. 52 Joel 2, 3. 54. Cant. 2, 11. 56. Ps 49, 15. 58. Jes. 4, 3. 62. Gen. 22, 8. 64. ib. 24, 36. 66. Joel 1, 6. 68. Hi. 12, 11. 70. Gen. 27, 27. 72. Prov. 27, 14. 74. Hos. 4, 12. 76. Gen. 39, 5. 78. Gen. 35, 26. 80. Num. 22, 22. 82. Amos 7, 8. 84. Gen. 32, 8. 86. Hos. 12, 5. 88. Gen. 37, 3. 90 ib. 42, 6. 92. Gen. 46, 1. 94. Ex. 1, 10. 96. Jer. 22, 13. 98. Jer. 30, 18. 100. Ps. 62, 7. 102. Lev. 25, 48. 104. Jes. 25, 9. 106. Hiob 37, 19. 108. Jud. 6, 31. 110. Prov.

18, 13. 112. ib. 13, 13. '114. Prov. 15, 12. 116. Hos. 12, 15. 118. Num. 16, 5. 120. Eccl. 6, 3. 122. Num. 24 8.

230.

1. Ps. 145, 1. 2. Esth. 6, 1. 3. II Sam. 15, 18 (על פני). 4. II Reg. 8, 5. 5. Jer. 38, 26. 7. Cant. 3, 9. Esth. 3 12. 11. Prov. 16, 15. 13. Gen. 14, 17. 15. I Sam. 20, 29. 17. Est. 1, 10. 19. II Reg. 7, 2. 21. I Reg 1, 16. 23. Gen. 49, 20. 25. Ps. 45, 2. 27. Esth. 1, 8. 29. ib. 1, 7. 31. II Reg. 11, 12. 33. Esth. 1, 10. 35. ib. 1, 5. 57. Ps. 45, 14. 41. II Sam. 18, 5. 43. Esth. 2, 1. 57. ib. 8, 1. 59. ib. 7, 8. 61. I Sam. 18, 22. 63. Dan. 2, 4, 65. I Reg. 11, 27. 67. Esth. 3, 3. 69. II Sam. 15, 6. 71. Esth. 2, 14. 73. II Chr. 18, 26. 75. Esth. 1, 9. 77. Esth. 3, 2. 79. I Reg. 3, 22. 81. Esth. 6, 9. 83. II Sam. 14, 11. 85. Esth. 6, 8. 87. I Reg. 5 1. 89. II Sam. 5, 12. 91. Ex. 1, 8. 93. Esth. 2, 21. 95. I Reg. 24, 4. 96. Esth. 8, 3. 99. II. Sam. 14, 3. 101. Esth. 4, 16. 103. I Reg. 2, 30. 105. Ps. 24, 10. 107. I Sam. 26, 14. 109. Ps. 24, 10. 111. II Sam. 15, 3. 113. II Sam. 16, 9. 115. Jer. 4, 9. 117. I Sam. 15, 23. 119. Ps. 45, 16. 121. Esth. 5, 8. 123. ib. 5, 14 (בבקר). 125. I Sam. 18, 25. 127. Esth. 6, 1. 129. ib. 8, 8. 131. Esth. 5, 8. 133. ib. 3, 15. 135. II Sam. 19, 16. 137. Zach. 14, 9.

231.

v. 2. II Reg. 23, 3. 4. Ps. 19, 8. 6. Gen. 1, 30. 8 ib. 2, 7. 10. Ex. 12, 16. 12. Prov. 16, 24. 14. Deut. 19, 11. 16. Lev. 24, 18. 18. Deut. 28, 68. 20. Num. 6, 11. 22. Ps. 69, 2. 24. Gen. 12, 5. 26. Ex. 1. 8. 28. Thr. 1, 11. 30. Jer. 4, 10. 36. Jes. 56, 11. 40. I Sam. 22, 2. 42. Hi. 11, 20. 44. Jes. 26, 8.

232.

„Dichter aus unbestimmter Zeit“ unter „Abraham“ wird, LG. 543, dieses „מי כמוך באלים, dessen eigentlicher Anfang מי כמוך אופני מעוני ist“ aufgeführt. „Die 5 Strofen heben מי כמוך an und schliessen קדש. Wird im roman. Machsor Abenesra zuertheilt.“ Bibelst.: v. 1. Jes. 27, 13. 2. Num. 3, 28. 3. ib. 7, 9. 4. Ex. 28, 36. 5. Ps. 68, 25.

233.

„Aben Esra's Aboda hat bei italienischen und französischen Gemeinden eine Stätte gefunden“, sagt Zunz LG. 411, und aus den „Ritus“ p. 105 erfahren wir: „Avignon und Carpentras halten sich hauptsächlich an Mose b. Esra, aber die Aboda ist von Abenesra“. In der Schilderung des Ritus von Avignon sagt (Zunz Ztg.

d. Jdth. 1839 p. 381): „Die Aboda ist von Abr. b. Esra. Der Reschut hebt an אזכיר סדר עבודה; der סדר selbst אמוני לבב הבינו. Jede Strophe schliesst mit einem Verse, worin י״י vorkommt, und das Ganze mit הודו לי״י כי טוב." „Nach einem zierlichen, etwas kalt gehaltenen Reschut, nimmt er", heisst es bei Sachs RP. p. 314, von Ibn Esra's Seder Abodah, „in dem Eingange denselben Gang, den wir oben als den dieser Dichtung eigenthümlichen bezeichnet, von der Weltschöpfung bis zur Erwählung Aharons, und giebt dann das ganze Rituale des Tempeldienstes, ohne besondere poetische Verarbeitung, die in der Mischna gegebenen Momente, sogar mit Beibehaltung der dort üblichen Bezeichnungnn und Ausdrücke, in Alphabet und Reime bringend." Wo der Text es erforderte, habe ich nach Machs. Avignon emendirt. Fünf Zeilen, die (vgl. Luzzatto's „Verzeichniss No. 120) mit dem ;Akrost. שלמה ל dort vor dem letzten Verse eingeschaltet sind, fehlen natürlich im Diwân.

Bibelstellen für den Reschut sind: v. 1. Jes. 63, 7. 2. Ps. 103, 1. 3. ib. 111, 2. 4. ib. 34, 5. 5. Deut. 26, 3. 6. ib. 3, 23. 7. Ps. 25, 6. 8. ib. 84, 12. 10. Ex. 18, 11. 11. Ps. 33, 4. 12. Hos. 6, 3. 13. Ps. 18, 4. 15. ib. 146, 5. 16. I Sam. 2, 1. 17. Jud. 11, 35. 18. Jer. 12, 1. 19. Ps. 119, 151. 20. ib. ib. 156. 21. ib. 39, 13. 22. Jes. 58, 15. 23. Ps. 28, 7. 24. Ps. 143, 7.

Für die Aboda: v. 2. Ps. 117, 2. 4. Gen. 24, 50. 6. Ps. 118, 27. 8. ib. 96, 5. 10. ib. 85, 13. 12. Prov. 20, 12. 14. ib. 22, 2. 16. Zach. 9, 1. 18. Jes. 14, 3. 20. Deut. 6, 4. 22. Prov. 2, 6. 24. Ps. 118, 23. 26. Deut. 29, 20. 28. Num. 15. 31. 30. Jer. 14, 10. 32. ib. 44, 21. 34. Ps. 29, 10. 36. Jer. 50, 25. 38. Prov. 29, 25. 40. ib. 19, 21. 42. Jes. 5, 16. 44. Prov. 18, 10. 46. Jes. 63, 14. 48. I Reg. 19, 9. 50. I Sam. 15, 13. 52. Gen. 22, 14. 54. Jes. 53, 10. 55. ib. 65, 23. 57. Ps. 105, 19. 59. Jes. 59, 15. 61. Ruth 1, 6. 65. Ex. 5, 2. 67. Gen. 12, 17. 69. Jer. 48, 26. 71. Jes. 41, 20. 73. Deut. 5, 4. 75. ib. 10, 9. 77. Ps. 4, 5. 79. Joel 3, 4. 81. Ex. 30, 8. 83. Jer. 50, 25. 85. Ps. 34, 11. 87. ib. 107, 21. 89. ib. 14, 6. 91. Jes. 42, 12. 93. Neh. 8, 9. 95. Lev. 10, 3. 97. Ps. 19, 9. 99. ib. ib. 8. 101. ib. 37, 24. 106. Prov. 16, 33. 108. Ps. 25, 14. 110. Num. 16, 5. 112. Ps. 118, 16. 116. I Reg. 13, 3. 138. I Sam. 16, 8. 120. Jes. 62, 2. 122. Ps. 37, 17. 127. Num. 23, 21. 129. I Sam. 10, 26. 133. Mal. 2, 7. 135. Jes. 11, 3. 136. Ps. 102, 1. 137. ib. 20, 7. 139. ib. 47, 3. 141. ib. 19, 8. L43. Jos. 7. 14. 145. Deut. 33, 21. 147. Ez. 41, 22. 149. I Reg. 11, 6. 151. Mal.

2, 11. 153. Ps. 54, 6. 158. Ps. 24, 5. 160. ib. 119, 16. 162. ib. 149, 4. 164. I Reg. 2, 27. 168. Neh. 9, 3. 170. Mich. 5, 3. 172. Ps. 118, 24. 175. Jes. 55, 7. 177. Num. 10, 34. 179. Jos. 18, 7. 181. Prov. 28, 25.

234.

Die Eingangsstrofe מדוחים הדיחו habe ich nicht weiter gefunden. Mit יי׳ שמך לעולם beginnt die Dichtung סר״ע II p. ל״ה. Bei Besprechung der „Mostedschab, מוסתאגב das wiederkehrende“ (nämlich Wort), d. i. Selicha's, denen als Thema ein Bibelvers vorangestellt ist, mit dessen Schlusse sämmtliche Strophenverse das gleiche Wort oder den gleichen Reim haben; letzteres ist das Gewöhnliche“, sagt Zunz von dem vorliegenden Folgendes: „Selten, dass noch mehrere Wörter des Thema's verwandt werden, wie in Abraham's Mostedschab יי׳ אחד, wo die erste Zeile יי׳, die zweite שמך anhebt.“ Einem Abraham „aus unbestimmter Zeit“ wird dasselbe auch LG. 542 zugewiesen.

235.

Bibelstellen: 3. Jes. 40, 6. 7. Deut. 24, 15, 9. Ps. 61, 3. 11. Jer. 14, 9. 13. Gen. 39, 18 (כהרימי). 15. Ps. 3, 5. 17. ib. 80, 19.

236.

v. 3. Ps. 48, 15. 5. ib. 18, 32. 7. Deut. 32, 3. 9. I Sam. 2, 2. 13. Esra 9, 13.

237.

Findet sich Machs. Monpellier, ms. Halberstam, bis לכל החוסים בו. Darauf folgt ein Pismon, und nach demselben mit der Ueberschrift כרוג (s. SP. p. 66): אמץ בן רצוי (l. אֱמת, wie im Diwân) bis מאוד נעלה, mit demselben Akrost. אברהם בר מאיר הנכלם אמן. (Vgl. Mtsschr. 1884 p. 74). Bibelst. v. 1. Ps. 84, 12, 2. ib. 3, 4, 4. ib. 35, 2, 5. ib. 18, 31. 7. ib. 47, 10.

238.

Mitgeth. סר״ע II p. 56 und שומר ציון הנאמן, Jahrg. IV, aus der Hamburger Stadtbibliothek, die sich hier anschliessende Strofe אל ביתך רצתי, Akr. אברהם בר מאיר נ״ע habe ich ebenfalls in Halberstam's Machs. Monp. gefunden und zwar wieder als כרוג. Bibelst. v. 2. I Sam. 2, 6,1 4. Ps. 118, 17. 6. Thr. 4, 20. 8. Ez. 33, 10. 10. ib. 18, 27. 12. Deut. 32, 39. 44. Neh. 9, 6.

240.

Strofenschlüsse: v. 4. Ps. 31, 2. 8. ib. 5, 12. 12. ib. 46, 2. 16. ib. 17, 7. 20. ib. 91, 4.

241.

Ich wiederhole das Mtschr. 1884 p. 67 darüber Gesagte. „Folge

von Unachtsamkeit ist es, wenn סר"ע II p. 34 in dem Mostageb אשרי אדם בוטח בך — eines der ersten dieser Art, das bekannt geworden ist. s. כ"ח IV, 41; Litbl. 1843, S. 442 — der Schluss lautet: בך תהלת אמוניך בך יבקשו רצונך בך הראו מצפוניך. Unzweifelhaft soll ja das Akrost. אברהם sichtbar werden. Wirklich findet es sich bei Zunz, unter „Abraham, aus unbestimmter Zeit“, LG. S. 541. Es reiht sich den im vor. Jahrg., S. 429 angegebenen Dichtungen, deren Autorschaft nämlich durch den Diwân bezeugt wird, an. In letzterem steht auch, übereinstimmend mit שפתי רננות, ritus Tripolis, für יבקשו בקשו, so dass das Akrost. vollständig wäre, dagegen in beiden, statt der oben angeführten Schlussworte, — was hinsichtlich des Diwâns gewiss auffallen muss — קראו מאמיניך. Mir ist es aber kein Zweifel, dass die vorerwähnten dafür eingesetzt werden müssen, die zum Theil verlöscht oder abgesprungen, nur falsch gelesen worden sind“. Bibelst. v. 1. Ps. 84, 6. 2. ib. 31, 20. 3. ib. 87, 3. 5. ib. 84, 7. 6. Ps. 85, 6. 7. ib. 5, 12. 8. Cant. 1, 4.

244.

Dieser Pismon ist aus Mach. Avignon שחרית ליום ראשון של ר"ה hergestellt worden. Ueber seinen Bau lesen wir SP. s. 102 f.: „Der strophische Vers wird in vier Theile getheilt, und zwei ähnliche viertheilige Zeilen, die mit jenen reimen, gehen voran, so dass die Strophe aus 12 Zeilen von der Form abcd, abcd, abcd besteht, und mit verschiedenen Bibelversen wird so sechs Strophen fortgefahren“.

253, 254, 255 und 256

gehören zusammen, wie sich aus dem Inhalte, denn es sind Variationen zu Aschre und den Halleluja's, zum Theil auch aus der Form ergiebt, denn das 253 bis כ geführte Alphabet wird 254 bis zum Schlusse fortgesetzt.

261.

In einem Briefe an den Leibarzt des Papstes, Boneto de Lates, (s. Ztg. d. Jdth. 1839, p. 443) nennt sich Reuchlin הצעיר החותם בשולי היריעה המשתחוה אפים ארצה כי אין ממנה למטה. Direkt angeführt wird Z. 15 im חותם תכנית p. 169, der Wortlaut genau wie RP. p. 40.

Dieser letzten Nummer voran geht die Samuel ibn Gami' (vgl. das hier zu No. 52 Bemerkte) gewidmete allegorische Dichtung „Hai b. Mekiz“, rücksichtlich deren es mir eine besondere Ehre ist auf nachfolgende „Mittheilung“, mit der der schaffenskräftige Jubelgreis diese Edition geschmückt hat, verweisen zu können:

Hai b. Mekiz.

Mittheilung des Dr. Steinschneider (März 1886).

Eine angenehme Ueberraschung gesellte sich zu meiner Entdeckung eines Diwans des Abraham ibn Esra in einer HS. Shapira's (der ihn für einen Diwan des Moses ibn Esra gehalten zu haben scheint — sonst hätte er mindestens den doppelten Preis gefordert), als ich darin die Bestätigung fand einer im J. 1870 (H. B. X, 22, vgl. mein Abr. I. E. S. 77. u. 128) nachgewiesenen Beziehung zwischen dem חי בן מקיץ des ibn Esra und dem Hai b. Jaktsan[1]) des Avicenna. Der Sammler des Divans, ein jedenfalls alter Zeuge (vgl. H. B. XXI, 117) sagt (S. 139): „In der (kleinen) Abhandlung redet er über die drei Welten[2]) in räthselhafter Weise (לגז zunächst Räthsel), indem er sie in den Mund legt einem Ungenannten, den er Hai b. Mekiz nennt, entsprechend seinem Zwecke, und als ob er darin die Abhandlung Hai b. Jaktsan (יקצאן für יקטאן, wie bekanntlich sehr häufig in jüdischen Schriften) nachahmen wollte (האר״י)."

Einiges neues Material bringt mehr Licht in die bisher herrschende Verwirrung.

Die kleine Abhandlung des Avicenna findet sich in der Leydener HS. 1464 IX, und der im Catalog (III, 428) mitgetheilte Anfang der Einleitung lässt uns die Identität und die Sprachmeisterschaft ibn Esra's in der Reimprosa erkennen, aber auch schon eine charakteristische Abweichung. Nach dem arabischen Text erstreckt sich die Unterhaltung auf alle Wissenschaften bis zur Physiognomik. Der arabische Commentar (s. unten) hebt die Bedeutung derselben für

---

[1]) Gewöhnlich Joktsan; die Aussprache nach Analogie des Substantivs (Freytag, Lex. IV, 522), scheint richtiger.

[2]) Die Welt der separaten Intellecte (obere), der Sphären und die sublunarischen; vgl. z. B. Moreh II, 10 u. Schemtob's Comm. Der Commentator des Avicenna fasst die 3 גבולי הארץ im Texte auf als die מורכבות המוחשות, die Hyle und die Form.

die Allegorie hervor. Schob ibn Esra, der Geomantiker und Astrolog, jene Afterwissenschaft absichtlich bei Seite? Die „Waage“ von der er spricht, ist ohne Zweifel die Logik (Jeschurun IX, 71).

Die HS. 978 des Brit. Mus. (Rieu p. 448) enthält hinter dem Text[3]) einen Commentar, dessen Verf. bei Hagi Khalfa (III, 393) vollständig abu Mansur Husein ibn Muhammed ibn Zeila (in der HS. Reila) heisst, und der nur hier vorkömmt (Index VII, 1140 n. 5267). Offenbar ist dieser Commentator der Schüler Avicenna's, der bei Oseibia (II, 19 Z. 19, s. Lesarten S. 40) abu Muhammed ibn Zeila oder Reila heisst. Ob etwa identisch sei abu Mansur el-Deilemi bei H. Kh. IV, 470 u. 9228 (nur hier nach VII, 1140 u. 5263), sei nur gefragt.

Eine Turiner hebräische HS., welche Avicenna selbst zum Commentator macht, blieb auch nach B. Peyron's Catalog (S. 227) ein Räthsel. Dr. Berliner hat im vorigen Jahre eine Abschrift davon genommen, die er zu veröffentlichen beabsichtigt. Ich habe dieselbe flüchtig angesehen und den eigentlichen Anfang mit dem des arabischen Commentars übereinstimmend gefunden. Eine genauere Vergleichung von ibn Esra's Uebersetzung mit den im Commentar citirten Textstellen konnte ich noch nicht vornehmen, doch ersah ich, dass jener das ganze Schriftchen umgearbeitet hat. Der hebräische Uebersetzer des Commentars nennt sich Moses, das Weitere (Namen des Vaters) ist leider unausgefüllt, war vielleicht im Prototyp undeutlich. Der Uebersetzer, der ibn Esra's Textübersetzung nicht nennt, hat vielleicht doch den Namen בן מקיץ demselben entlehnt. Peyron hat übrigens die Worte צללתי בים לשון ערבי in der Vorrede Mosis übersehen. An Moses Narboni (Catal. Bodl. S. 1967), den Commentator ibn Tofeil's (1349), dessen Text den Namen חיאן בן יקטאן הנקרא יחיאל בן עוריאל wiedergiebt, ist nicht mehr zu denken, denn Narboni hat überhaupt nichts übersetzt. Seit wann und wem die Uebersetzung des Commentars bekannt geworden sei, wird sich auch nach Kenntniss des Ganzen schwer ermitteln lassen, wegen der Confusion, welche das sehr verbreitete Buch des ibn Tofeil veranlasst hat. Ohne Zweifel ist Jochanan Alemanno's Citat aus „Avicenna's Commentar zu חי בן יקיץ“ (für מקיץ), welches ich (Alfarabi S. 115) unvollständig mittheilte, dem Commentar (vielleicht dem Turiner ms. selbst? die Abschrift ist jung) entnommen, obwohl ich die Stelle darin nicht ganz übereinstimmend

[3]) Nach diesem Text wollte wohl Chennery das Schriftchen herausgeben; die Nachricht darüber in H. B. XII, 36 war verfrüht.

gefunden habe. Das Citat bei Isak Latif[4]) hingegen ist, wie der Inhalt und der Namen יחיאל בן עוריאל beweisen, der Uebersetzung des ibn Tofeil entnommen, welche also wohl dem XIII. Jahrh. angehört.

Aus dem Commentar (ורצה בזקן התהדר השכל הפועל) stammt wahrscheinlich die Notiz bei Oseibia, welche jetzt (II, 19 Z. 5, vgl. Lesarten S. 40 mit H. B. X, 22) correcter vorliegt (רמזא für ורמא), dass Avicenna in (der Person des) Hai auf den activen Intellect anspiele. Hai b. Jaktsan wird auch in Avicenna's, auf dem Wege nach Ispahan verf. Abhandlung über Fatum, אלקצׄא ואלקדר, als fingirte Autorität eingeführt (Cat. Lugd. III, 330). Der unglückliche Mystiker Suhrawerdi (hingerichtet 1191), der verschiedene Schriften Avicenna's zum Vorwurf nahm (Hammer, Lit. VII, 444, auch „östliche Philosophie") knüpfte auch an Hai ibn Jaktsan.

In dem oben angeführten Artikel H. Kh.'s, (III, 393, vgl. IV, 517) hat Flügel's Uebersetzung mit Unrecht ibn Tofeil (der auch irrthümlich im Text Ischbili[5]) genannt wird) zum Commentator gemacht. H. Kh. will nur, wie oft, sagen, dass derselbe ein Buch gleichen Titels verfasst habe.

Ibn Tofeil's Hai hat eigentlich mit dem Avicenna's in der kleinen Abhandl. nichts zu schaffen. Am Schluss seiner Vorrede (deutsch von Einhorn S. 58) sind nur die Namen Hai, Asal und Salaman auf Avicenna zurückgeführt[6]). Absal und Salaman sind ebenfalls typische Figuren, auf welche Avicenna Rücksicht nahm; aber man hat vielleicht schon im XIII. Jahrh., durch ibn Tofeil veranlasst, jene mit Hai confundirt.

Die älteste Quelle für jenes Paar ist mir unbekannt. Die Sammlung kleiner Abhandlungen Avicenna's, welche in Constantinopel 1298 (1884) erschien, enthält einiges Material über diesen Gegen-

---

[4]) H. B. XII, 32. In קבץ על יד, Berlin 1885 S. 68, ist nur der Namen סינא für סירא emendirt (umgekehrt wollte Wolf, B. H. IV, 926 in der Turiner HS. emendiren), es fehlt aber das Wort בספרו. Unsicher ist es, ob aus ibn Tofeil das Citat über al-Farabi (S. 51) stamme, wo für המפשות wahrscheinlich המפלות zu lesen ist (s. mein Alfarabi S. 94, 107, 246, Verz. der Berliner HSS. S. 14 u. 85; דברי הימים והבלי המפלות bei Kalonymos, אבן בוחן f. 64 ed. Ven. 1546), da die hebr. Uebersetzung ibn Tofeils הזקנות hat (wie Narboni zu Moreh I, 62 f. 11, hingegen מפלות in seinem אורח חיים).

[5]) Ob aus Verwechslung mit Dschabir ben Afla'h? An die Worte אסבל אללה עליהמא, in der neuen Ausgabe des ibn Tofeil, ist hier wohl nicht zu denken.

[6]) Zu diesem Resultat kam schon der Leydener Catalog l. c. Ueber Asal für Absal s. weiter unten.

stand, zuerst (S. 112—119) die Erzählung (קצה) von Salaman und seiner Frau Absal, angeblich aus dem Griechischen übersetzt von Honein b. Ishak; sie geht bis auf einen vorsündflutlichen König „Hermânus b. הרקל (Heracles?)“ zurück, und schliesst mit Plato, Aristoteles und Alexander d. Gr. Fihrist, Kifti und Oseibia scheinen diese allegorische Erzählung nicht zu kennen. — Dann (S. 119) wird auf diese Erzählung eine Stelle in Avicenna's אשאראת bezogen, worin jene allegorisch gedeutet wird. Zu dieser Stelle folgt dann der Commentar des Nasir ed-Din Tusi (berühmt als Astronom, gest. 1273)[7], aus welchem hervorzuheben ist, dass die vorzüglichste Deutung von Salaman Adam, d. h. die denkende Seele, sei (S. 119 unten). Tusi hörte, dass ibn al-Aarabi [gest. 846][8]) im Buche Newadir [Fihrist nennt zwei Bücher dieses Titels] eine Erzählung mittheile von einem guten und schlechten Menschen, welche unter dem Namen Salaman und Absal bekannt waren; woraus zu ersehen sei, dass diese Namen in den Volkserzählungen der Araber vorkommen. Nach Vollendung des Commentars ergänzte Tusi diese Stelle durch zwei Nachträge: der erste erzählt kurz (S. 161) das von Honein übersetzte Mährchen, welches ein Gelehrter so deuten wollte, dass der König den activen Intellect bedeute u. s. w., so dass Avicenna sich darauf bezöge, was Tusi unpassend findet. Zwanzig Jahre später erfuhr er aus dem Verzeichniss der Schriften Avicenna's von abu Obeid el-Dschuzdschani[9]), dass ersterer eine Erzählung von Salaman und Absal verfasst habe, deren wesentlichen Inhalt er mittheilt. Sie sind Brüder zur Zeit des Dsu' l'-Karnein, die Frau des Aelteren liebt den jüngern. Nach der Deutung (S. 123) ist

[7]) Dieses Excerpt findet sich auch in der Leydener HS. 1456 (III, 323). Den Comm. des Tusi zu אשאראת citirt Jekutiel b. Usiel (Uri 243, die Stelle ist jetzt bei Neubauer n. 814 S. 164 zu lesen).

[8]) Ueber diesen, hier unzweifelhaft gemeinten Aarabi habe ich in einem Anhang zu »Gafiki« (Virchow's Archiv Band 85 S. 159) Näheres versprochen; hier genügen die Quellen: Fihrist 69, II., 38, Index S. 329; H. Kh. VII, 1113 n. 423, vgl. ibn Zijad Seite 1257 n. 9488 u. 9489, wo zu III, 134, V, 384 ff., VII, 986, Einiges zu bemerken ist; Hammer III, 329; Leclerc, Hist. I, 299. Er ist Albuzid Alharabi bei Serapion jun. 257 etc.

[9]) H. B. X, 18. In den philosoph. Werken Avicenna's, welche die hiesige k. Bibliothek kürzlich erworben hat (ed. Venedig 1508), heisst es zu de Anima IV c. 5 (f. 20d): de editione auohaueth. Dixit auohaueth iurganus: he sunt distinctiones (fu'sul?) extra hunc librum quas ego transtuli in eum a libris physicis in quibus est quod praecipit auctor praecipuus. Et plures ex eis sunt ex epistola quam fecit de speciebus cordium ad unum amicorum suorum introducentium (!): dicens etc.

Salaman die denkende Seele, Absal der speculative Intellect etc. (S. 123).

In dem, von Kifti und Oseibia mitgetheilten Verzeichnisse des Dschuzdschani sucht man diese Schrift vergeblich, hingegen ist daraus bei Oseibia zweimal (S. 5 Z. 14, S. 6 Z. 11 v. u.) Hai b. J. erwähnt[10]). Oseibia, der Zeitgenosse Tusi's, kennt eine Schrift über S. und A. überhaupt nicht. Hammer (Litgesch. V, 385, 393)[11]) erwähnt allerdings hinter Hai ein „Seitenstück“ Absal und Saiaman, doch ohne Quelle, vielleicht aus irrthümlicher Combination? Zu S. 393 und VII, 444 bemerkt er, dass der Namen Asal bei ibn Tofeil zu corrigiren sei; Absal und Salaman seien stehende Figuren in persischen Gedichten und durch alte Sculpturen in der Nähe von Persepolis verherrlicht. H. Kh. (I, 144 n. 24) unter Absal und Sal. „oder (ויקאל, nicht „potius“, wie Flügel übersetzt) Salaman und Absal“, verweist auf den Buchst. Sin. Hammer fand die gemeinte Stelle nicht! Flügel (VII, 562) hat sie angegeben, nämlich III, 606 n. 7265, wo das bekannte persische Gedicht von Dschami nebst einer türkischen Uebersetzung verzeichnet ist[12]). Als Liebespaar sind Salaman und Absal auch nach Hindustan gewandert und haben unt. And. an Mir Khosraw (her. von Falconer) einen Dichter gefunden[13]). Nach allem diesem möchte man vermuthen, dass diese Namen aus einer älteren persischen Sage (wie Jusuf und Zuleikha aus der arabischen) stammen, dass die angebliche Uebersetzung Honein's eine jüngere Fiktion sei. Ob Avicenna mehr als die typischen Namen gelegentlich allegorisirt habe, ist sehr zweifelhaft.

Ob man schon vor ibn Tofeil diese Namen mit Hai verquickt hat? Simon Duran (Keschet u- Magen S. 17 meiner deutschen Uebersetzung im Magazin 1880) citirt „ibn Sina im Buche Hai b. Jakthan in der Parabel, welche er von Asal und Salaman erzählte“. Später (S. 29) weiss er, dass Avicenna in demselben Buche die Schöpfungsfrage als unentschieden hinstellte. Das ist offenbare Confusion Avicenna's mit ibn Tofeil.

Avicenna's Hai hat mit Salaman und Absal dem Ursprung

---

[10]) Ueber die Wiederholungen Oseiibia's s. H. B. X, 16.

[11]) Bei H., S. 385: »Sal, Absal etc.« Nach S. 393 ist Avicenna's Hai von Pococke edirt!

[12]) Auch bei Dschami (4° London 1850, S. 66) ist Salaman der active Intellect. S. 24 wird Balkis eingeführt; Balkisa ist die Königin von Saba. Die von Allegorikern benutzten Namen verdienten eine Monographie.

[13]) Garcin de Tassy, Les auteurs hindoustanis; ed. II. Paris 1868 p. 84.

nach nichts gemein; das ist das Resultat dessen, was oben herangebracht worden. Die Abhandlung, offenbar directe Allegorie, wie sie der Schüler auslegt, verdient nicht den Namen einer „Erzählung“. Hai wird als Lehrer eingeführt, wie sonst Weise[14]).

Ich habe früher (Abr. ibn Esra S. 77) die Echtheit des Hai b. Mekiz als nicht unzweifelhaft bezeichnet (ומיחסים אותו sagt Asulai s. v. 'חי). Das Zeugniss des Diwans ist auch in dieser Beziehung von Werth.

In einer HS. zu Parma (bei Perreau, Cat. S. 76 n. 88) hat ein Stück mit Unrecht den Titel כוכבי לכת erhalten. Es ist ein Fragment des ibn Esra, anf. ויהי כאשר יצאנו (Diwan S. 142), welches ein Abschreiber dem Inhalt nach bezeichnet.

Sabbatai, der Verf. des Gedichtchens am Ende, in חופש מטמונים, lässt sich schwer ermitteln, vielleicht gehört er nach Candia.

---

14) An der Stelle ואבי הדריכני zu Anfang hat der Text im Leyd. Catalog והו חי, ebenso die HS. Turin im Text ופניתי אל אבי והוא חי; nur im Comm. steht richtig והוא מקיץ.

I. Alfabetisches Verzeichniss

der im Diwân enthaltenen Gedichte.

א

אאמיר אל 72
אב המון 20
אבות קדושים 112
אבטח ביום 64.
אבטחה 3
אבי הבן 205
אבני יקר 14
י״י אחד שלא ישנה s. מדוחים הדיחו
י״י אלהי הצבאות 243
י״י בעזך אמונתך 260
י״י חקרתני ותדע 251
י״י מה נעמה 216
אדני קרשים 27
אהבת אלי 115
אהה ירד 169
אהליבה 125
אודה יה 118
אודה לאל חיי 19
אודה לאלי אקראה 10
אודה לשם באפי 69
אודה עליון 91
אוי כי לבי 172
אוכיחה 206
אורחותיך למדני 238
אור כבוד אחד 97
אותות אל אמת 93
אותות אל במעשיו 224
אז מארץ 180
אזכיר גבורת 8
אזכירה סדר עבודה 233
אחד גדל כח 105
אחד נעלית 237
אחד רבה אמונתך 225
אחוד לבנים 46
אחות נגע 141
אחזה מבשרי 101
אחזו אלים 108
אחי שמעו נא לי 170
אחלי יכונו דרכי לעבדך 78
אחלי יכונו דרכי לשמור 106
אחלי לבי 70
אחרה עת מועד 120
אחרה עת פדותי 142
אי גבורתך 127
אי גבורתך 128
אי ישן 196
איה גואלנו 156
איה נבואת 160
א׳ה עופר 165
איומתי 138
איך אוכל שברי 175
איך אזלת ידי 174
איך אכסלה s. על יד ימיני
איך אני 150
איך יעמוד 129
איך ישליו 190
איך לחמו 15
איך מג־ כסאך 166
איך מלאני 219
איך עת 154
איך קול 155
איך תחשה 1
איך תחשה עדן 188
איך תמו 220
אילת על דור 149
אין אלוה 226
אין לי פה 239
אין מלה 207
איפה בני עליון 144
איש לב כך 9
אל תבוא 242
אל י״י נפשי 119
אל אל אמת 76
אל אל אקרא 165
אל אל אשא 214
אל אל אשר 113
אל אל בני אלהים 85
אל אל וטובו 114
אל אל מי אחבר s. שמע ישראל
אל אלהי אקרא 259
אל אלהים כלתה 55
אל בית המלך 208
אל דוד בשם 95
אל לב ידידי 139
אל מי מקדושים 246
אל מי נמשילך 228
אל נהר יסוד 16
אל תכונתך נכספו 177
אל אחד מה רבו 122
אל אמת יבקשו 151
אל אמת עמי 88
אל באין ראשית 94
אל ברתך 140
אל חי בכל 210
אל חי בקרבי 58
אל חי ברא 109
אל חי יואל 181
אל ישראל 133
אל מתנשא 67
אל נאדר 223
אל נקרא בשם 123

אל נשגב 109
אלי אסוף 135
אלי לפנים 62
אלים ברוצם 87
אלהי אודה s. ובכן על
נהרות בבל
אלהי בגלותי 143
אלהי בשם 54
אלהי הודיעני 213
אלהי הרוחות84(irrth.83)
אלהי חקרתני 11
אלהי קדם 211
אלהי תהלתי 7
אלוף נעורים 163
אם אויבי 212
אם אזכרה 157
אם דרך מעמדי 158
אם הגדוד 194
אם כח אבנים 126
אם לא תדעי 197
אם נקטה 6
אם תאהב 199
אם תהפוך מלה 43
אמונים יכוננו
תפלה רביעית s
אמונת אלהי 227
אמונתך יודיעו 98
אמונתך נורעה 201
אמור מה שם 36
אמור מה שם 44
אמיר בושם 40
אמי יהי 92
אמרה ציון 168
אמרו בני אלהים 198
אמרת יהידה 68
אמרות אל 79
אמרות ימים 104
אמרר בבכי 167
אן ואן לא 66
אנא בערכנו 215
אנה אבקש 162
אנושה ענושה 117
אני אני 116
אני באוני 132
אני גולה 124
אני תמה 63
אנכי לא יהיה 179
אסכון עמך 240
אסיר תאוה 121
אסורים סגורים s. ולא
קסם בישראל
אספרה בעד כמהי 231
אפס אמת בלתך 80
אפס בלתך s כל עצמותי
אפרוש כף 185
אפתח שפתי 209
אצולה לפנים 13
אצולים מהודך 247
אצילים אנשי תושיות s.
יי׳ אלהי הצבאות
אקרא אל לבי 235
אראלים 217
ארוממך 57
ארחות אלוה 96
א־י קם 51
אריב עם 218
אשא עיני 77
אשמחה כי אפתחה 65
אשר יאחז 28
אשרי אדם בוטח 241
אשרי האיש 204
אשתחוה אל היכל
ובכן בכל לבי s.
אשתחוה אפים ארצה 261
את חפצי מלא 100
את פליאות 4
את תפארתי 145
אתה נוחי 107
אתם שארית 250
אתעורר ואשורר 183

ב

בדת אל אדבקה 2
בחסר אלהים 221
בחרתי באהליבה 161
בטרם היות נפשי 5
בידי אל יהי אורך 130
בין שבת ומועד 184
בעלי ריבי 192
בפי כל איש 23
בראש השם 30
בראשית אדר מלכותי 173
ברכי נפשי 90
בשיר שתי מלות 32
בשמים ראש 42
בשם אל חי 53

ג

גבהי שחקים 52
גבר אשר דת וחוק 47

ה

האספו משכילים 202
הוא אלהי הצבאות 176
הודות עלי נבל 195
הלל תמלל 60
הללויה בנים 255
הנה פני תבל 12
הנפשות אל יסודם 89
הפוך החן 49
הרחקת כליל חכמה 18
השם אשר נכתב 35
השמים אז מקדם 258

ו

ואם תרצה שמו לידע 48
ובכן בכל לבי 249
ובכן ה׳ קראתיך 252
ובכן על נהרות בבל 248
ולא קסם בישראל 146
ומה שם בן 26
ומי חכם 33
ותתן רצוני 257

ח

חיה עצומה 75
חצי השם ככל 22
חרדו רעיוני 244

י

ידידי מה 38
יואל עוד להביא s. ולא
קסם בישראל
יום נושעו גאולים 186
יחיד מרומם 152
ימלוך יי׳ לעולם 256
יעלה יפת קול 148

כ

כבוד אמונתך 254
כי עליך השלכתי 245
ככל יצורי אבדו 200
כל אשר יוכל 71
כל עצמותי 103

ל

לא הוא שמו 21
לאט על מתים 153
לאלהינו נאמר 236

לאל חיי תפלתי 147
לבקש סוד 25
למי י״י 171
לנחל בין 50
לנו כטל תהיה 134
לשוני בחרי 17

מ

מדוחים הדיחו 234
מדי חיות לבבי 56
מה לי ולתנואות 193
מחנות עליונים 110
מי יתנני כימי 131
מי כמוך אל 229
מי כמוך אלהי 178
מי כמוך אפס 230
מי כמוך באלים 232
מגדוד אמון 191
מעשה אלהים 187
משכיל לב אם יקח 45

נ

נפשי אל צור 222
נפשי תזמר 73
נשמת אל 164
נשמת שדי הבינתני 102

ס

סוד שם עופר 41

ע

עבר עלי נות 159
על אח ביערוני 136
על יד ימיני 83
עמד בסוד 81
עשירית כף 37

פ

פלא שמו 39
פעם על שמאלם 59

צ

צבאות חמדו 24
צורה החיתני 189
צמאה לך נפש 86

ק

קרא שיר זה 18

ר

ראי יונתי 137
רבו פעליך 82
רחש שם 34

ש

שבת ויום. חג ינשו 182
שימה שמרה לפי .s ובכן י״י קראתיך
שם אלי מנת גורלי 61
שמונה בהסירך 29
שמים מספרים 99
שמע ישראל 74
שמש ביום וליל .s איך תחשה עדן
שעו מני 31

ת

תוחלתי נכזבה 203
תפלה רביעית אמונים 253

II. Alfabetisches Verzeichniss

der im Diwân nicht enthaltenen religiösen Gedichte
von Abr. Ibn Esra.

א

אבי התשוש
אביון כי יעטוף
אביון לך צפר
אבי עכור על רשעי
אברך אל
אגדלך אלהי
ארון בעזו
יי׳ מי יקרב
אדון עולם יצוה
אהלל אל
אהל רחמיך
אודה לשם באפי
אודה לשת לנפש
אומר לצפון
אות אל גאה
אותותיך יה העמדת
אותות מעשה אלהים
אותות נחומים אחרו
אז בעלות מקוטרת
אזכיר קצת הנוראות
אז מקדם קדמוני
אח בהתענות
אחד בלי ראשית
אחד ועל כל נעלם
אחד לבדו
אח ועבד הדימוני
אחלה פניך
אחרו פעמי משיחי
אחרי עושי אלך
אחרי שובי
אחרית ותקוה
אחשק ולא אדע
איה כבוד אל
איך אדום ולרגעי
איכה לבכי יעמוד
אימות עלי נפלו
אימיך נשאתי
אכסוף לימים
אֵל אל אשחר
אל אל גדול
אל אל שובי יהידה
אל בוראי ראשית
אל מי אדמה
אל מעמדי שבתי
אֵל אחד ואין זר
אל אחד ואין שני
אל אלהי הרוחות
אל אלוה מעוזי
אל אלהים חילי
אל אשר מעשיו
אל בשמים המון
אל חי יפרוש
אל חי יפתח
אל יגלה לעיני
אל לקחני
אל מלך ישראל
אל מסתתר
אל מסתתר נגלה
אל מעלה נשיאים
אל מתנשא
אל נכספתי
אל נערץ
אל פעליו
אלי אהללך
אלי אליה הנביא
אלי אליה יבוא
אלי מנת גורלי
אלי עשה לי
אלהי שמע נא
אלהים חילי
אלהים על שבח
אלהים צמאה לך
אליה לשבויה
אליך תערוג
אלין עלי נפשי
אלמד ארחות
אם יום פדותי
אמון יוכח
אמון ישמח
אמון מנעורים
אמוני לבב
אמונים עומדים
אמונים רנזו
אמונת השרש
אמונתך רבה
אמן פלאך
אמנם כי דביך
אמרה כתושה
אמרים עמכם
אמרך אלי
אמרת יחידה
אמת אל אמת
אמת בספרך
אנא אל
אנחנו בני גלות
אנחתי גברה
אני בעודי
אסיר קום
אסירת צרים
אעירה שחר

ערוך בשבחי
אפיל תחנתי
אפס גאון
אפצחה רנה
אפרוש שעלי
אצולה ממקור
אקום חצות ליל
אקונן במר נפשי
ארבע מסבות
ארחות תושיה
ארנן בקול
ארנן לבקר
ארץ מה לך
ארץ צבי
אשאג כלביא
אשבע בעת
אשים בדתי
אשל צדק
אשלש תפלות
אשם וזע
אשמח בבוא
אשפוך שיחי
אשפיל לך לבי
אשרו דרכיכם
אשרי אדם בוטח
אשרי איש שם
אשריך הר
אשרי עין
את חתני אב המון
את גבורתך
את רוחי
את שה פזורה

ב

בינות צלעי
במוצאי יום
בן אדמה יזכור
בצר מנום
בקר אקוד
בקר וערב
בשחר באור
בשם אל אשר יצר
בת נדיב חכי

ה

הבוחר בשירי
היום בגלל חתן
הנשמה לך
השכם והערב

ו

וארץ אקוד

ז

זכור יי׳
זמרו משכיל
זרע ישרון

ח

חתן חדה

ט

טובך אל תצפון

י

יהמה לבבי
יום בשם
יום נלחמו
יוצר בחכמה
יחדו ייחודו
ימי האדם צבא
יעלז ישרון
ישיני לב
ישראל עבדיך

כ

כי אשמרה שבת
כל תהלותיך

ל

לאלהים כלתה
לערוך בשבחי

מ

מה לך צביה
מעלות השחר
מתי יבשר

נ

נאור מקור חיים
נעלה ברוב אונים
נפשי תזמר

ע

על דוד ענבה
על שוד המוני

פ

פנה אלי

צ

צורי בשורך
צורי עון מריי
צמאה נפשי לאלהים

ק

קומה אלהים
קוראי מגלה

ר

ראו עם גבורת ים
ראש דברי במה
רני ושמחי כי
רעיה צאי

ש

שיר אענה
שירו גאולים
שלום ראי נא
שמים וחילם
שערי פדות אפתח

ת

תאות כל נפש
תשבי שלח לי

Berichtigungen.

Seite 13 Z. 14 v. u. l. geringste
— 87 No. 195 v. 25 l. אלאקבאל
— 88 Z. 18 l. אלסאדם
— 156 No. 74 Z. 1 nach »Zeilen« fehlt »behandelt«
— „ „ „ „ 2 „ »folgen« „ »schliesst«.
— 169 „ 212 „ 6 l. 68
— „ „ „ „ 4 v. u. l. ולו ישוב u. ולו
— „ „ „ „ 7 „ l. ונבוני.

Inhalt.

	Seite
Vorwort	IX—XIV
Einleitung des Sammlers	XV—XX

Diwân.

Erster Theil.

Ein Capitel	1—12

Zweiter Theil.

Capitel 1	13—47
„ 2	47—66
„ 3	66—74
„ 4	74—..
. . . .	. . . .
Capitel 6	88—90
„ 7	90—94
„ 8	94—104

Dritter Theil.

	Seite
Cap. 1	105—120
„ 2 darin סדר עבודה	120—138
„ 3 Hai ben Mekiz, ein Brief an Sam. b. Gami'	139—147
Capitel 4	147
Nachweis und Nachtrag.	148—176
Hai ben Mekiz, Mittheilung des Dr. Steinschneider	177—182

Verzeichnisse.

I. Die im Diwân enthaltenen Gedichte des Abr. b. Esra .	183—185
II. Die im Diwân nicht enth. relig. Gedichte des Abr. b. Esra .	186—187

Druck von H. Itzkowski, Berlin, Gr. Hamburgerstr. 18-19.

27077